

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI
BEL_YZ_K0338 NUMARALI ŞİİR MECMUASI: İNCELEME – METİN –
DİLİÇİ ÇEVİRİ – MESTAP’A GÖRE TASNİF

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CANSU ERÇİKTİ
1700002870

Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Program: Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL

Aralık 2024

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI
BEL_YZ_K0338 NUMARALI ŞİİR MECMUASI: İNCELEME – METİN –
DİLİÇİ ÇEVİRİ – MESTAP’A GÖRE TASNİF

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CANSU ERÇİKTİ

1700002870

Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Program: Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL

Jüri Üyeleri: Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL

Prof. Dr. Ömür CEYLAN

Prof. Dr. Mücahit KAÇAR

Aralık 2024

ÖZ

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Bel_Yz_K0338 Numaralı Şiir Mecmuası: İnceleme – Metin – Diliçi Çeviri – MESTAP’a Göre Tasnif

Cansu ERÇIKTI

Bu tez çalışmasında, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Bel_Yz_K0338 numarada kayıtlı bir şiir mecmuasının metni neşredilerek inceleme ve diliçi çevirisi yapılmıştır. Çalışmanın “Giriş” kısmında şiir mecmuaları hakkında bilgi verilerek bu eserlerin öneminden bahsedilmiştir. İlk bölümde, söz konusu mecmuanın nüsha tavsifi ve muhteviyatı detaylı bir şekilde sunulmuştur. İkinci bölümde, mecmuanın mürettibi Bezmî hakkında tezkirelerden toplanan bilgiler aktarılmıştır. Üçüncü bölüm, metni kurarken izlediğimiz yöntem ile başlayarak mecmuadaki manzum ve mensur kısımların transkribe edilip diliçi çevirilerinin sunulmasıyla sona ermiştir. Mecmuadaki manzum ve mensur parçaları sistematik bir şekilde tasnif ettiğimiz MESTAP tablosu dördüncü bölümde yer almaktadır. Çalışmanın son kısmında, mecmuanın tıpkıbasımı bulunmaktadır.

Çalışmamızın konusunu teşkil eden şiir mecmuası, Bezmî adlı şaire ait olup XV-XVII. yüzyıllar arasında yaşamış şairlerin şiirlerini ihtiva etmektedir. Bir nazire mecmuası olmasa da içeriğinde çeşitli zemin şiirleri ve nazireleri barındırması bakımından kısmî bir nazire mecmuası özelliği taşımaktadır. Mecmua, Sebk-i Hindî şairlerine odaklanarak bazı şairlerin divanlarında bulunmayan şiirleri ve Tarzî’nin müstehcen şiirleriyle dikkat çekmektedir. Mecmuanın edebî çeşitliliği ve tarihî bilgileri göz önüne alındığında bu mecmuanın tez olarak incelenmesi ve MESTAP çerçevesinde edebiyat dünyasına katkıda bulunması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Şiir Mecmuaları, MESTAP, Bezmî, diliçi çeviri.

ABSTRACT

Analysis, Transliteration, and Intralingual Translation of the Poetry Collection

(Bel Yz K.0338) at Istanbul Metropolitan Municipality Atatürk Library:

A Classification According to MESTAP

Cansu ERÇIKTI

This thesis focuses on the analysis, transliteration, and intralingual translation of a poetry collection registered at Istanbul Metropolitan Municipality Atatürk Library under the accession number Bel_Yz_K.000338. In the “Introduction,” the importance of *mecmuas* is mentioned by providing information about these works. In the first chapter, the manuscript description and content of the poetry collection in question are presented in detail. In the second chapter, information about Bezmî, the compiler of the manuscript, collected from *tazkiras* is presented. The third chapter begins with the methodology followed in the analysis of the text and ends with the transcription and intralingual translation of the verse and prose parts of the *mecmua*. The MESTAP table, in which we systematically classify the verse and prose sections of the manuscript, is included in the fourth chapter. The last section of the study contains the facsimile of the manuscript.

The poetry collection at the center of our study belongs to a poet named Bezmî and has the works of poets who lived between the fifteenth and seventeenth centuries. Although it is not an imitatio (“*nazire*” in Ottoman literary culture) collection, it is a partial imitatio in that it contains various principal poems and *nazires*. The *mecmua* is notable for its focus on Sebk-i Hindî poets, the poems of some poets not included in their *divans*, and Tarzî’s obscene poems. This thesis aims to contribute to the studies of Classical Turkish literature by analyzing the literary diversity and historical information of the *mecmua* within the framework of MESTAP.

Keywords: Bezmî, Classical Turkish literature, intralingual translation, *mecmua*, MESTAP.

ÖN SÖZ

Türk edebiyatı, Türk kültürünün derinliklerine uzanan köklü bir geleneği temsil eder. Bu edebî geleneğin en önemli unsurlarından biri olan klasik Türk şiiri, Türk edebiyatının özgün ve etkileyici alanlarından biridir. Divan edebiyatı olarak da bilinen klasik Türk şiiri; Arap, Fars ve Türk kültürlerinin etkileşimiyle yüzyıllar içinde şekillenmiştir. Klasik Türk şiiri, divan şairlerinin belirli bir nazım biçimi ve vezin düzenine göre yazdığı şiirlerinden müteşekkildir. Şairler, şiirlerinde dilin inceliklerini ustalıkla kullanıp derin anlamlar yükleyerek estetik bir zevk sunarlar. Klasik Türk şiiri, şairlerin eserleri aracılığıyla dönemin sosyal ve kültürel atmosferini yansıtan bir ayna olarak kabul edilebilir.

Klasik Türk şiirinde mecmuaların önemi, kültürel ve edebî üretimin yayılmasıyla ve şairlerin arasındaki etkileşimi artırmasıyla ilgilidir. Mecmualar, ekseriyetle manzum parçalar ve yer yer de mensur metinlerin oluşturduğu metin seçkileri, bir tür antoloji mahiyetinde eserlerdir. Mecmualar hem dönemin önemli şairlerinin şiirlerini bir araya getirerek geniş kitlelere ulaşmasını sağlamış hem de edebî ürünlerin derlenmesi ve korunmasında önemli bir rol oynamıştır. Mecmualar, toplumda edebî bir zevk ortamının gelişmesine katkıda bulunan kıymetli yazma eserlerdir. Tüm mecmuaların detaylı bir şekilde sınıflandırılması ve incelenmesi amacıyla Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal tarafından 2012 yılında başlatılan “Şiir Mecmualarının Sistemik Tasnifi Projesi (MESTAP)” klasik Türk edebiyatı sahasına önemli katkılar sunmuştur. Bu proje kapsamında birçok mecmua gün ışığına çıkarılarak akademik dünyaya tanıtılmıştır. O günden bugüne sürekli olarak güncellenip genişletilen veri tabanıyla birlikte mecmualardan oluşan zengin bir kültür hazinesi oluşturulmaya devam etmektedir.

Bu doğrultuda ele aldığımız İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı’nda bulunan Bel_Yz_K0338 numaralı mecmuada yer alan 86 şairin (tespit edilemeyenler hariç) toplamda 209 şiirinin Latin harflerine aktarılması, dili çevirilerinin yapılması, mecmuanın incelenmesi ve MESTAP tablosunun hazırlanması çalışmamızın üç ana aşamasını oluşturmuştur. “Giriş” bölümünde, Türk edebiyatında mecmuaların tarihî gelişiminden ve sınıflandırılmasından bahsedilmiştir. İlk bölüm, söz konusu mecmuanın

nüsha tavsifinin, tertip şeklinin ve muhteviyatının incelendiği kısımdır. Bu bölümde, mecmuanın imla özellikleri, mecmuada kullanılan nazım şekilleri, aruz kalıpları ve mecmuadaki şairlerin tablo veya grafiklerle dağılımı detaylı bir şekilde sunulmuştur. Mecmuanın mürettibi olan Bezmî'ye ayrılan ikinci bölümde, mürettip hakkında tezkirelerden toplanan bilgilere değinilmiştir. Üçüncü bölüm, metni kurarken izlediğimiz yöntem ile başlayarak mecmuadaki manzum ve mensur kısımların transkribe edilip diliçi çevirilerinin sunulmasıyla sona erer. Ardından, mecmuadaki manzum ve mensur parçaları sistematik bir şekilde tasnif ettiğimiz MESTAP tablosu yer almaktadır. Tez çalışmasının son kısmına mecmuanın tıpkıbasımını eklenmiştir.

Birlikte çalışma ayrıcalığına sahip birisi olarak onurlandığım, akademik hayatta ilham aldığım, derin ilmi ve sabrıyla tezimin her köşesine nüfuz eden kıymetli bilim insanı ve saygıdeğer hocam Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal'a, bu çalışmanın oluşumundaki özverili katkılarından ötürü şükranlarımı sunarım. Tez çalışmama engin bilgi ve birikimleriyle katkıda bulunan Prof. Dr. Ömür Ceylan ve Prof. Dr. Mücahit Kaçar hocalarıma teşekkürü borç bilirim. Varlığıyla hayatıma pozitif enerji getiren ve hayat yolculuğumun her adımında yolumu aydınlatan kahramanıma, aileme minnettarım.

Cansu ERÇIKTI

Aralık, 2024

KISALTMALAR DİZİNİ

A. Divan Kısaltmaları (Çalışmaların tam künyeleri için bk. Kaynakça)

AHD	:	Azmîzâde Hâletî Dîvânı, KAYA, 2017.
BHD	:	Behîştî Dîvânı, AYDEMİR, 2018.
BKD	:	Bâkî Dîvânı, KÜÇÜK, 1994.
BRD	:	Bursalı Rahmî Dîvânı, ERDOĞAN, 2017.
CMD	:	Cemâlî Dîvânı, EREN, 2012.
CVD	:	Cevrî Dîvânı, AYAN, 1981.
DAD	:	Dânişî Ali Dede DÎVÂNI, Güler, 2023.
FHD	:	Fehîm Dîvânı, ÜZGÖR, 1991.
FMD	:	Fâik Mahmud Dîvânı, KOÇAK, 2006.
GAD	:	Gelibolulu Âlî Dîvânı, AKSOYAK, 2018.
HKD	:	Hüdâyî Kadim Dîvânı, DEMİRALAY, 2007.
HÜD	:	Hüdâyî [Okçu-zâde] Dîvânı, TÜRKOĞLU KÖSE, 2007.
İSD	:	İsmetî Efendi Dîvânı, İPEKTEN, 1974.
İZD	:	İzzetî Dîvânı, ÇAĞLI, 1999.
MPD	:	Mahmud Paşa (Adnî) Dîvânı, KUFACI, 2006.
MZD	:	Mezâkî Dîvânı, MERMER, 1991.
NAD	:	Nâ'îlî Dîvânı, İPEKTEN, 2019.
NCD	:	Necâtî Dîvânı, TARLAN, 1963.
NED	:	Nedîm Dîvânı, MACİT, 2017.
NFD	:	Nef'î Dîvânı, AKKUŞ, 2018.
NŞD	:	Neşâtî Dîvânı, KAPLAN, 1996.
NVD	:	Nev'î Efendi Dîvânı, TULUM- TANYERİ, 1977.
RHD	:	Bağdatlı Rûhi Dîvânı, AK, 2001.
RYD	:	Riyâzî Dîvânı, AÇIKGÖZ, 1990.
ŞYD	:	Şeyhülislam Yahya Efendi Dîvânı, KAVRUK, 2001.
TCD	:	Tecellî Dîvânı, DENİZ, 2005.
TFD	:	Topkapılı Feyzî Çelebi Dîvânı, ÖZEROL, 1996.

- TLD** : Tıflî Dîvânı, ÇINAR, 2000.
ÜİD : Üsküplü İshak Çelebi Dîvânı, ÇAVUŞOĞLU- TANYERİ, 1990.
VCD : Vecdî Divanı, MERMER, 2002.
ZTM : Zille-nâme-i Tarzî Makalesi, ÇINAR, 2006.

B. Diğer Kısaltmalar

- bk.** : Bakınız
C. : Cilt
E.T. : Erişim Tarihi
ed. : Editör
haz. : Hazırlayan
MESTAP: Şiir Mecmualarının Sistematiik Tasnifi Projesi
s. : Sayfa
S. : Sayı
yy. : Yüzyıl

TABLO DİZİNİ

Tablo 1: Mecmuada Şiirlerine En Çok Nazire Yazılan Şairler ve Tanzir Edenler

Tablo 2: Mecmuadaki Nazım Şekilleri

Tablo 3: Mecmuadaki Aruz Kalıpları

Tablo 4: Mecmuada Bulunan Şairler ve Şiirleri

Tablo 5: Mecmuadaki Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar

ŞEKİL DİZİNİ

Şekil 1: Mecmuada En Çok Tanzir Edilen Şairler

Şekil 2: Mecmuada En Çok Kullanılan Nazım Şekilleri

Şekil 3: Mecmuada En Çok Kullanılan Aruz Kalıpları

Şekil 4: Mecmuada Şiiri Bulunan Şairlerin Dağılımı

Şekil 5: Mecmuada Şiiri Bulunan Şairlerin Yüzyıllara Göre Dağılımı

İÇİNDEKİLER

ÖZ	i
ABSTRACT	ii
ÖN SÖZ	iii
KISALTMALAR DİZİNİ	v
TABLO DİZİNİ	vii
ŞEKİL DİZİNİ	vii
GİRİŞ	1
I. Şiir Mecmuaları	1
II. Atatürk Kitaplığı K338 Numaralı Şiir Mecmuası	1
I. BÖLÜM: İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI	
Bel_Yz_K0338 NUMARALI ŞİİR MECMUASI	3
I. 1. Nüsha Tavsifi	3
I.2. Mecmuanın Tertip ve İçerik Özellikleri	4
I. 3. Mecmuanın İmla Özellikleri	8
I. 4. Mecmuadaki Nazım Şekilleri	9
I. 5. Mecmuadaki Aruz Kalıpları	11
I. 6. Mecmuanın Yazıldığı Döneme Dair	13
I. 7. Mecmuadaki Şairler	14
I. 7.1. Mecmuadaki Şairlerin Biyografileri	22
I. 8. Mecmuanın Özgünlüğü	27
II. BÖLÜM: MECMUANIN MÜRETTİBİ: BEZMÎ	33
II. 1. Bezmî'nin Hayatı ve Edebî Kişiliği	33
III. BÖLÜM: METİN	36
III. 1. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem	36
III. 2. Diliçi Çeviri Yapılırken Uyulan Esaslar	37
III. 3. Transkripsiyonlu Metin	38
IV. BÖLÜM: MESTAP TABLOLARI	241
IV. 1. Manzum Bölümler Tablosu	241
IV. 2. Mensur Bölümler Tablosu	277
SONUÇ	278

KAYNAKÇA	280
ELEKTRONİK KAYNAKLAR	285
TIPKIBASIM	288

GİRİŞ

I. Şiir Mecmuaları

Mecmualar, çeşitli yazarlara ait metinlerin ya da metin parçalarının derlenerek bir araya getirildiği eserler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Köksal, 2017: 133). Klasik Türk edebiyatında mecmû'a-i eş'âr adıyla bilinen bu yazma eserler, eşsiz bilgileri içinde barındırarak bilinmeyen bir şairin keşfini veyahut şiirini sunabilir. Mecmuaların içeriği, derleyen kişi olan mürettip tarafından belirlenir. Mecmuayı okurken sadece beğenilen şiirlere değil aynı zamanda o dönemin edebiyat atmosferine de tanıklık ederiz.

Şiir mecmualarının önemi, tarihte unutulmuş bir şairin eserlerine ve belki de divan/divançesine erişmemizi sağlama potansiyelidir. Tezkirelerde yer almayan veya var olduğu halde yeterli bilgiye ulaşamadığımız şairlere mecmualar aracılığıyla erişmek, mecmuaların değerini artıran bir husustur.¹ Mecmuanın yazıldığı dönemi göz önünde bulundurarak adı duyulmamış şairlerin en azından yaşadıkları yüzyıllara yaklaşık olarak ulaşabildiğimiz için keşfedilen şairi değerlendirebilmekteyiz. Eğer mürettip notlar eklediye şairin biyografisine dair ek bilgilere de tesadüf edebiliriz. Mecmualar böylesine özgün içerikleri barındırdığından, bu eserler tıpkı tezkireler gibi edebiyat tarihimize kaynaklık eden birer rehber niteliğindedir.²

II. Atatürk Kitaplığı K338 Numaralı Şiir Mecmuası

Şiir mecmualarının ayrıntılı tasnif ve dökümlerinin yapılması gayesinde olan MESTAP ile müşterek hedefler doğrultusunda hazırlanan tezin amacı İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı'nda K338 numarasıyla kayıtlı olan şiir mecmuasındaki şairlerin şiirlerini günümüz harflerine aktararak diliçi çevirisini yapmak ve edebî değerini ortaya çıkarmaktır.

¹ Şiir mecmualarının önemine dair yazılan çalışmalar için bk.: Köksal, 2017; Tarlan, 1946.

² Mecmuaların biyografik yönüne değinen bu alandaki önemli çalışmalar için bk.: Köksal, 2011; Aydemir, 2011; Gürbüz, 2011; Gürbüz, 2012.

İncelediğimiz mecmua, XV-XVII. yüzyıllar aralığında yaşamış 86 şairin manzumelerini kapsamaktadır. Bu şairlerden 30'u XVII. yüzyıl; 19'u da XVI. yüzyılda yaşamıştır. Eser, 1a-71b varakları arasında toplamda 209 manzum parçayı içermektedir. Ekseriyeti gazellerden müteşekkil mecmuanın 59b-66a sayfaları arasında mensur parçalar bulunmaktadır. Mecmuanın tertip tarihi nüshanın herhangi bir yerinde yazmamakla birlikte içerdiği şairlerin en sonuncusu XVII. yüzyılda yaşadığı için mecmuanın da bu dönemde tanzim edildiğini düşünmekteyiz. 33a sayfasındaki “li muharririhî” başlıklı manzumeden mecmuayı derleyen kişinin Bezmî mahlaslı bir şair olduğunu tespit ettik. Mürettibin şair ve şiir seçiminden hareketle hem klasik üslubu hem de Sebk-i Hindî tarzını takip eden bir şair olduğunu gözlemlemekteyiz.

Şiir mecmuası metnini neşrederken klasik transkripsiyon sistemi kullanılarak manzum ve mensur parçalar Latin harflerine aktarılıp dili çevirileri yapılmış; ardından MESTAP tablosu oluşturulmuştur. Metnin kurulmasından sonra eser muhteva yönünden ayrıntılı bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Nüsha tavsifi ile başlayan ilk bölüm mecmuanın tertip ve imla hususiyetleri ile devam etmiş; mecmuadaki nazım şekilleri, aruz kalıpları ve adı geçen şairler üzerine yapılan tablo gösterimleriyle son bulmuştur. Mecmuanın mürettibi Bezmî mahlaslı şairi merkeze alan ikinci bölümde mürettibin kimliği hakkında çıkarımlar yapılmıştır. Tezin üçüncü ve son bölümünde ise hazırladığımız MESTAP tablosuna yer verilmiştir.

Gerek mürettibin gerekse de mecmuadaki şairlerin biyografilerine ulaşmada tezkirelerden istifade edilmiştir. Ancak şairlerin biyografilerine dair özgün bir tespitimiz olmadığı için ilgili kaynağa atıf vermekle yetinilmiştir. Mecmuadaki şairlerin şiirlerini teyit edip karşılaştırmasını yaptığımız diğer kaynaklar ise söz konusu şairlerin divanları olmuştur. Yayımlanmış divanlardaki şiirler, mecmuadakilerle karşılaştırılarak farkları aparatta gösterilmiştir. Mecmuaların Sistemati Tasnifi Projesi dâhilinde hazırlanan tez çalışmasında, MESTAP tablosu kullanılarak kütüphanelerimizde bulunan şiir mecmualarının veri tabanını oluşturmaya katkı sağlanıp araştırmacıların dikkatine sunulmuştur.

I. BÖLÜM: İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI Bel_Yz_K0338 NUMARALI ŞİİR MECMUASI

I. 1. Nüsha Tavsifi³

Tez çalışmamızın konusunu teşkil eden şiir mecmuası, Bel_Yz_K0338 numara ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığında kayıtlıdır. 71 varaktan oluşan mecmua, *sırt ve şirazesı yıpranmış kahverengi deri cilde sahiptir. Sarı kâğıt üzerine çoğunlukla ta'lik hatla ve siyah mürekkeple yazılmıştır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmış olup birkaç şiir rik'a hattıyla verilmiştir. 195x120 mm dış ölçülerinde olup sütun ve satır sayıları muhteliftir.*

Mecmuanın içerisindeki bir manzumenin başlığında yer alan “Li-muharririhî” ibaresinden mürettibin Bezmî olduğunu ve içerdiği şairlerin en sonuncusu XVII. yüzyılda yaşadığı için mecmuanın da bu dönemde derlendiğini tahmin etmekteyiz.

Baş: *N'ola gencîne-i 'aşkında kesile niçe baş
İki şemşîr-i tılsım olmuş anı ol iki kaç*

Son: *İnşâ'allâh'u'l-Mevlâ*

Rüyâ-yı şalihâ ve zevâli a'dâ (...) şod

Mecmuanın bazı sayfaları (1a, 3a, 5a, 9a, 13a, 15a, 23a, 27a, 29a, 30a, 31a, 32a, 35a, 36a, 38a, 40a, 41a, 43a, 44b, 46b, 47a, 48b, 49a, 49b, 50a, 50b, 51a, 52a, 52b, 53a, 53b, 54a, 54b, 55a, 55b, 56a, 56b, 57a, 58a, 58b, 59a, 60b, 66b, 67a, 67b, 68a, 69a, 69b, 70a, 70b) boş bırakılıp kimi sayfalara ise muhtemelen daha sonradan kurşun kalem ile çeşitli resimler çizilmiştir.

³ İBB Atatürk Kitaplığı'ndan alınan genel bilgilerle birlikte, tarafımızca tespit edilenler “italik” yazılmıştır. bk.: https://katalog.ibb.gov.tr/yordam/?dil=0&p=1&q=Bel_Yz_K0338&alan=tum_txt&demirbas=Bel_Yz_K.00338 (E.T.: 10.11.2024).

I.2. Mecmuanın Tertip ve İçerik Özellikleri

Mecmuanın 33a sayfasındaki 153. şiirin başlığındaki “Li-muharririhî” ifadesinden mecmuayı derleyen kişinin Bezmî mahlaslı bir şair olduğunu tespit ettik. Ketebe kaydı bulunmayan mecmuanın içerişimdeki şairlerin en sonuncusunun yaşadığı dönem göz önüne alındığında XVII. yüzyılda tanzim edildiğini söyleyebiliriz.

71 varaktan oluşan mecmuanın sayfa numaralarına baktığımızda herhangi bir kopukluğun olmadığını görmekteyiz. Ekseriyeti gazellerden müteşekkil mecmuanın 59b-66a sayfaları arasında mensur parçalar bulunmaktadır. Mecmuadaki manzum ve mensur bölümler eğik bir biçimde yazılmıştır. Şiirler bazı sayfalarda tek sütun bazı sayfalarda dört sütun halindedir.

Mürettip, mecmuasını tertip etmeye müfred nazım şekliyle yazılan şiirlerle başlayarak sonlara doğru kasidelere yer vermiştir. Mecmuanın önemli bir tertip özelliğini teşkil eden başlıklar, çoğu kırmızı mürekkep olmak üzere şairleri ve nazım şekillerini belirtmek için hemen bütün şiirlerde kullanılmıştır. Mürettip başlıklarda bazı şairlere (Sultan Bayezid, Yahya Efendi, Sultan Selim) “Raḥimehullāh, Raḥmetullāh” ibareleriyle duada bulunmuştur.

Şiirleri derlerken herhangi bir konu ayrımı gözetmeyen şair; aşk, sevgili, tasavvuf, rintlik, müstehcenlik ve hiciv niteliği olan şiirleri mecmuasına almıştır. Mürettip, birkaç Farsça şiiri de seçkisine dâhil etmiştir. Bu yönüyle mecmuanın muhteviyatının zengin olduğunu söylemek mümkündür.

Mecmuada öne çıkan içerik özelliklerinden biri, Bezmî’nin seçkisinde Sebk-i Hindî şairlerine oldukça fazla yer vermesidir. Sebk-i Hindî tarzının özellikleri şöyle özetlenebilir: Bu tarzda, şiirin temel öğelerinden biri olan anlam, diğer önemli unsuru olan sözden daha önde tutulmuştur. Yaratıcı düşüncenin bir gereği olarak anlam, derin, karmaşık, ince ve zarif bir şekilde işlenmiştir. Anlamın bu karmaşıklığı şiirde hayal gücü ve duygusal yoğunluğun öne çıkmasına ve muhayyilenin önem kazanmasına sebep olarak şiirin anlaşılmasını zorlaştırmıştır (Kesik, 2009: 152).

Türk edebiyatındaki şairler üzerinde önemli bir etkiye sahip olan Sebk-i Hindî üslubu, Bezmî tarafından örnek alınmıştır. Bezmî, Nâilî’nin 23, İsmetî’nin 9, Neşâtî’nin

6, Fehîm-i Kadîm'in 6, Nef'î'nin 1, Nedîm'in 1 şiirini seçerek mecmuasına almıştır. Bezmî'nin Sebk-i Hindî tarzını anlayıp benimsemesi dikkate değerdir. Mecmuasında en çok yer verdiği şairin Nâilî olması o dönemdeki şiir yönelimlerini takip ettiğini ve beğenisi doğrultusunda kaydettiğini göstermektedir. Yahya Kemal, çok önemseydiği Nâilî için yazdığı şiirde “Nâ’ilî söylese bir âlem-i mânâ söyler” (Yahya Kemal, 2008: 83) dizesinde “âlem-i mânâ”yı ancak Nâ’ilî’nin söyleyebileceğini ima eder. Nâilî’yi kavrayabilmek ise manevî gerçeklere ulaşma yolunda belirli bir aşamada olmayı ve hakikatlerin özüne doğru ilerlemeyi gerektirir.

Bezmî'nin mecmuasının bir diğer dikkat çekici özelliği ise içerdiği zemin şiir ve nazirelerle küçük bir nazire mecmuası niteliği taşımasıdır. Nazire, bir şairin manzum eserine aynı vezin ve kafiye başka bir şair tarafından yazılan şiir olarak tanımlanır. Türk edebiyatında nazireler genellikle gazel nazım biçiminde yoğunlaşmıştır (Köksal, 2006: 456). Ele aldığımız mecmuada da gazel biçiminde yazılan 41 nazire bulunmaktadır. Mürettip, şiirlerin başlığında “sahib-zemin” ibaresiyle zemin şiiri yazan şairi belirtmiştir. Bazı şiirlerin başlığına da “nazire” terimini eklemiştir. Bu tutum, mürettibin klasik Türk şiiri terminolojisine hâkim olduğunu göstermektedir.

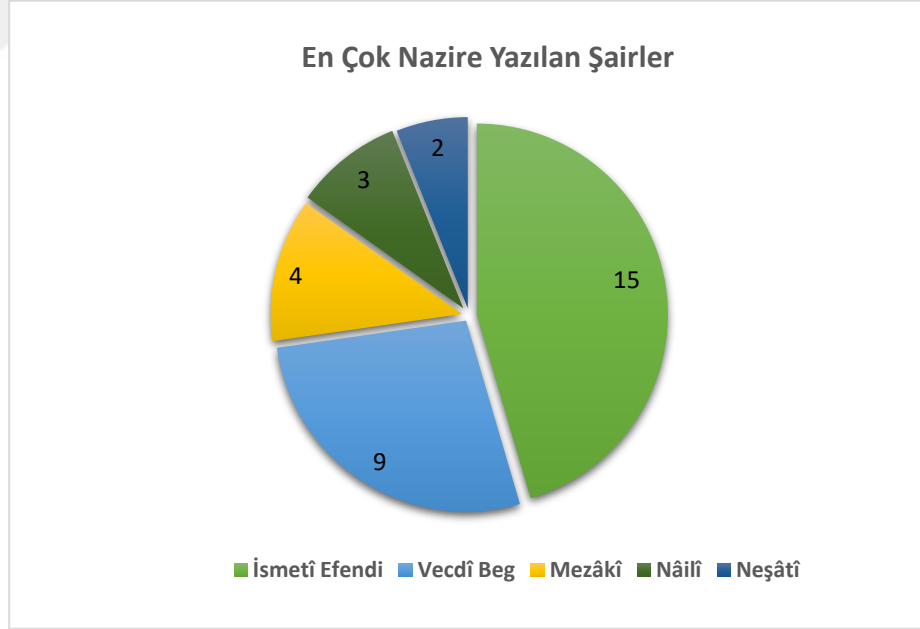
Nazirecilik geleneğinin oluşum süreci beğeni üzerine olduğu için şairlerin zemin şiirlerini kimlerin tanzir ettiği ve ne kadar nazire yazıldığı o döneme ait önemli ipuçları sunarak o dönemde hangi şairlerin rağbet gördüğünü göstermektedir. Mecmuaya bu detaylı bakış açısıyla yaklaşıldığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır:

Zemin şiir sahibi şair	Sayfa nu.	Yazılan nazire sayısı	Nazire yazan şairler	Zemin şiirin kafiye/redifi
İsmetî Efendi	9b	2	Vecdî, Ârif Çelebi	-û taze
İsmetî Efendi	10a	3	Nâilî, Vecdî, Mezâkî	-âd itse de
Vecdî Beg	10b	2	Tecellî, Mezâkî	-el aldum
Vecdî Beg	11a	2	Mezâkî, Nâilî	-na el şunmuş

Vecdî Beg	12b	2	Mezâkî, Nâilî	-âh açar
Vecdî Beg	13b	1	Mezâkî	-âğundur
Nâilî	16a	0	0	-ârda kaldı
Mezâkî	16b	2	Nâilî, Neşâtî	-âb gelsün çeşmüne
İsmetî Efendi	20b	5	İzzetî, Nazmî, Neşâtî, Mezâkî, Nâilî	-â düşmez
Mezâkî	22b	1	İşmetî	-âra döner
Şâfî	23b	1	Nâzîre-i (...) Beg Efendi (Mürettibin tespit edemediğini düşünüyoruz.)	-âr şadâsı
Şânî	23b	1	Nisârî	-âr bir yerde
İsmetî	25b	4	Talatî, Rağîb Paşa, Şeyh Muhammed La'î-zâde, Dervîş Âşık	-âda mı geldün
Nâilî	27b	3	Ârif Çelebi, Cezmî, Mezâkî	-âdur yeri
İsmetî	31b	1	Nâilî	-âreye seni
Topkapılı Feyzî Çelebi	32b	1	Bezmî	-ül tâbe-key
İsmetî	33b	1	Nâilî	-ânın kim bilür
Neşâtî	34b	2	Ârif Çelebi, Nâilî	-âdur hep
Ârif Çelebi	35b	0	0	-ey bu meclisde

Zuhûrî	37a	1	Cezmî	-ârumuz yokdur
Rûhî	38b	1	Halefî	-âmuğ
Vecdî Beg	39a	2	Neşâtî, Mezâkî	-îşedür her kaşresi
Mezâkî	39b	1	Şânî	şaf şaf
Riyâzî	40b	1	Neşâtî	-âne olmaz mı
Sabrî	42b	1	Yahyâ Efendi	-ân-idi Kays

Tablo 1: Mecmuada Şiirlerine En Çok Nazire Yazılan Şairler ve Tanzir Edenler

Şekil 1: Mecmuada En Çok Tanzir Edilen Şairler

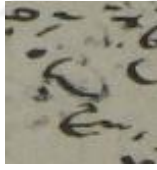
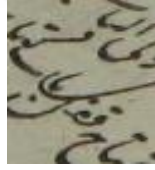
Mecmuada İsmetî Efendi (6), Vecdî Beg (5), Nâ'ilî (2), Mezâkî (3), Şâfi, Şânî, Topkapılı Feyzî Çelebi, Neşâtî, Ârif Çelebi, Zuhûrî, Rûhî, Riyâzî, Sabrî olmak üzere 13 şairin 25 zemin şiiri bulunmaktadır. Bu zemin şiirlere ise 41 adet nazire yazılmıştır. En

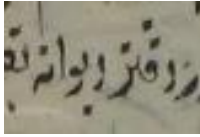
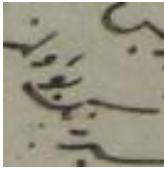
fazla zemin şiiri bulunan şair İsmetî Efendi'dir. Nâ'îlî ve Ârif Çelebi'nin şiirinin başında sahib-zemin belirtilmiş olsa da bu şiirlere yazılmış herhangi bir nazireye rastlanmamaktadır. Bu durumda 66 şiir, nazire ilişkisi çerçevesinde ve muhtelif nazire ağları etrafında mecmuaya alınmış demektir.

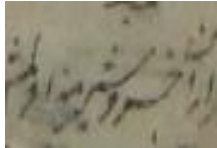
İncelenen mecmuada, şairlerin divanlarında yer almayan şiirlere rastlanmıştır. Mehmet Fatih Köksal'ın "Bâkî'nin Bilinmeyen Veda Gazeli ve Dîvânında Bulunmayan Bazı Şiirleri" (Köksal, 2013: 319-330) adlı makalesinde tespit ettiği Bâkî Dîvânında bulunmayan şiir incelediğimiz mecmuada da mevcuttur. Mecmua, Bâkî'nin yanı sıra Neşâtî, Nev'î, Rûhî, Fehîm, Riyâzî, Topkapılı Feyzî Çelebi ve Tıflî gibi 8 şairin divanlarında yer almayan şiirlerinin varlığını ortaya koymaktadır.

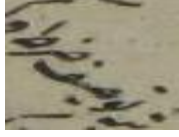
I. 3. Mecmuanın İmla Özellikleri

Mecmuada, yer yer atıf vavı yazılmamıştır:

sürh [ü] siyâh: (12b), kûfl[u] bâb-ı kitâb: (18a),

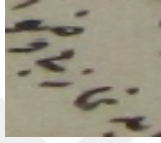
defter [ü] dîvâna: (26b), reng [ü] bû: (38b),

Ḥusrev [ü] Şirin'e: (41b), ez-cân [u] dil: (57b),

tavşîf [ü] zârta-i: (59b)...

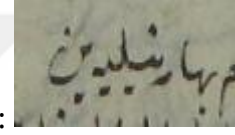
Bezmî mecmuasında vezni etkileyecek hataları az sayıda da olsa yapmıştır. Hâl ve iyelik eklerini göstermeyi ihmal ettiği kelime örnekleri aşağıda verilmiştir:

namâz[ı] bî-vuzû:
(44a)

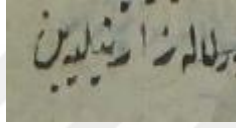

(38b),

bahâr[ı] n'eyleyeyin:

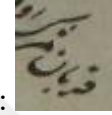

lâle-zâr[ı] n'eyleyeyin:

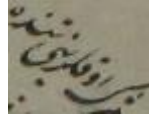
(44a),

Ḳurbân[ı] müjeñ:

(2b)

oğlarını[n] tendeki:

(2b)...

I. 4. Mecmuadaki Nazım Şekilleri

Her edebiyat geleneğinin kendine özgü yapısı ve özelliklerine uygun nazım biçimleri bulunmaktadır. Türk edebiyatı, Türklerin İslamiyet'i kabul etmelerinden sonra Arap ve Fars edebiyatlarının etkisi altına girmiş ve bu süreçte bu iki edebiyatın nazım biçimleri de benimsenerek kullanılmaya başlanmıştır (İpekten, 2016: 13).

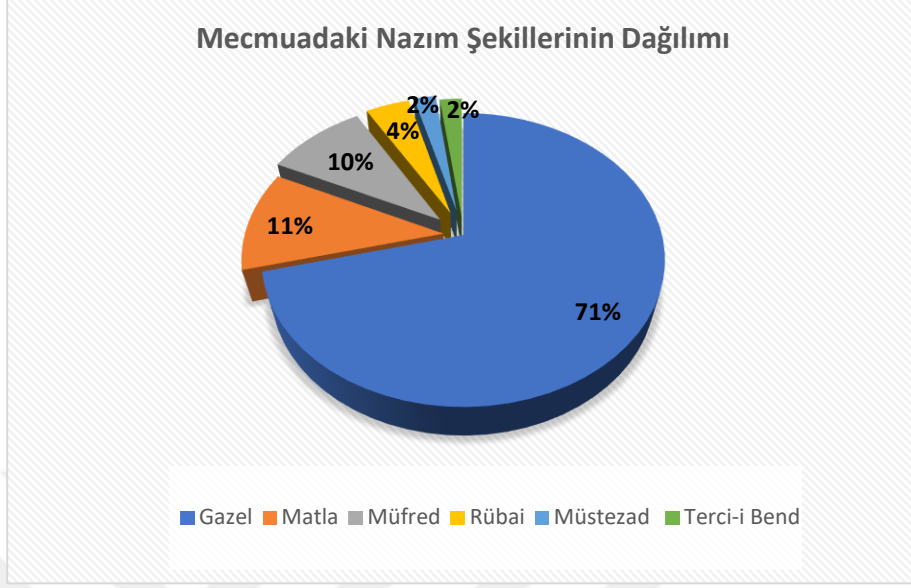
Ömer Faruk Akün'e göre "Nazım şekilleri, içinde sözlerin belirli bir ritmik şemaya göre sıralandığı mısraları rastgele ve alelâde bir yığın olmaktan çıkarıp konum ve simetrisi değişik tarzlarda düzenlenmiş kafiyele etrafında toplayarak onları mısra sayısı değişmez beyit ve kıta gibi birtakım birimler içinde kümелendirdikten başka, bunlara bir

diziliş sırası da getirerek hacimlerinin uzun ve kısa oluşları ile birlikte bir mimari görünüm verirler” (Akn, 1994: 401).

209 manzum parçayı içeren mecmuada en çok gazel nazım şekliyle şiirler mevcuttur. Mürettibin derlemesinde tercih ettiği nazım şekilleri ve türler şiir zevkini yansıtır. Mecmuada tespit ettiğimiz nazım şekillerinin hepsi aşağıdaki tabloda, mecmuada en çok geçen nazım şekilleri ise grafikte gösterilmiştir:

Sıra	Nazım şekli	Adet
1	Gazel	134
2	Matla‘	23
3	Müfred	17
4	Rubai	9
5	Terci‘-i bend	4
6	Mstezd	4
7	Kasde	4
8	Nazm	3
9	Tahms	2
10	Kıt‘a	2
11	Mesnev	1
12	Müseddes	1

Tablo 2: Mecmuadaki Nazım şekilleri

Şekil 2: Mecmuada En Çok Kullanılan Nazım Şekilleri

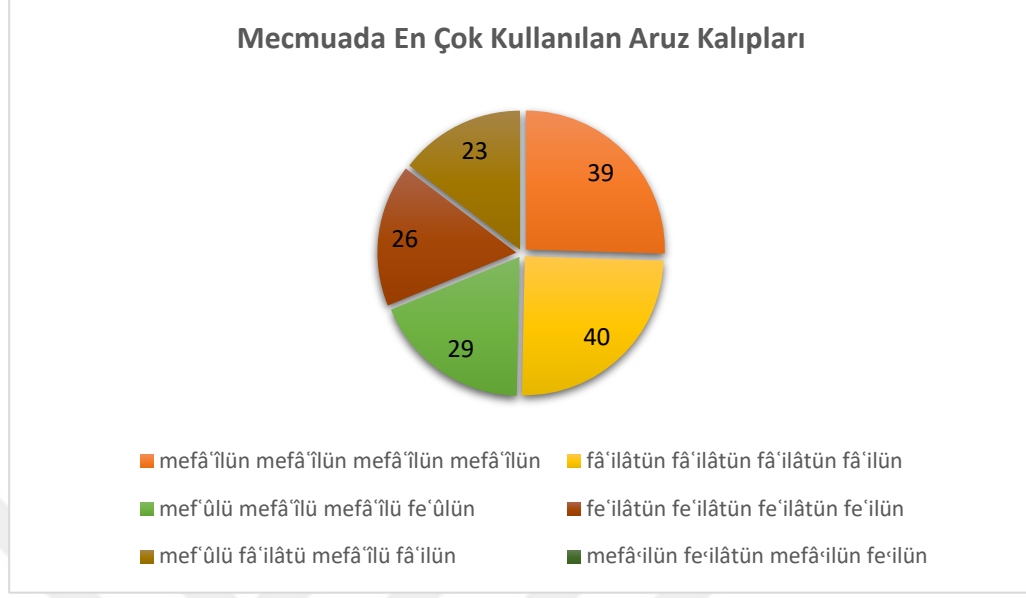
Divan şiirinin en yaygın nazım şekli olan gazel, Bezmî'nin mecmuasında 134 şiirle kendini gösterir. Mecmuanın derlendiği XVII. yüzyıl şiir geleneğinde gazel nazım şeklinde beyit sayısının genellikle 5 beyitten oluşması, yüzyılın edebî eğilimlerinden biridir. İncelenen mecmuada da bu değişime uyulduğu ve seçilen şiirlerin genellikle 5 beyitten oluştuğu gözlenmiştir. Mürettip, dönemin önde gelen nazım şekillerine uyarak beğenisi doğrultusunda seçkisinde toplamıştır.

I. 5. Mecmuadaki Aruz Kalıpları

Aruz, nazımın yapılandırılmasında uzun ve kısa, kapalı ve açık hecelerın ahenkli bir şekilde dizilişlerine dayanan bir vezin sistemidir. Bu vezin sistemi, Arap edebiyatında doğmuş olup zamanla dil yapısına ve edebî geleneklere bağlı olarak değişikliklere uğramıştır. Özellikle Fars ve Türk edebiyatları başta olmak üzere, İslam medeniyeti içinde yer alan diğer milletlerin kendi dillerindeki edebiyat geleneğine de yayılmıştır (Çetin, 1991: 424). Aruz vezni, zaman içinde yerleşip Klasik Türk şiirinin altyapısını meydana getirmiş ve şairler arasında kalite ölçütü olarak işlev görmüştür. Aruz veznini ustalıkla kullanmak şairin yeteneğinin bir göstergesi olmuştur.

Sıra	Aruz Kalıbı	Adet
1	fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün	40
2	mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün	39
3	mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün	29
4	mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün	27
5	fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün	26
6	mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün	23
7	mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilün fa‘	6
8	mefâ‘ilün mefâ‘ilün fe‘ülün	4
9	fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün	2
10	fe‘ülün fe‘ülün fe‘ülün fe‘ül	1
11	fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün	1
12	müfte‘ilün mefâ‘ilün müfte‘ilün mefâ‘ilün	1
13	mef‘ülü mefâ‘ilün mef‘ülü mefâ‘ilün	1
14	mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün mef‘ülü fe‘ülün	1
15	mef‘ülü mefâ‘ilün mef‘ülün fâ‘	1

Tablo 3: Mecmuadaki Aruz Kalıpları

Şekil 3: Mecmuadaki Aruz Kalıplarının Dağılımı

Mürettibin seçtiği şiirlere baktığımızda mecmuada 15 farklı aruz vezni karşımıza çıkmaktadır. Bezmî'nin mecmuasında en fazla “fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün, mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün, mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün” kalıplarını tercih ettiği görülmektedir. Ayrıca mürettip, hezec ve remel bahirlerini neredeyse eşit ölçüde kullanmıştır. Tercih edilen aruz kalıplarındaki bu çeşitlilik mecmuanın içeriğini zenginleştirmiştir.

I. 6. Mecmuanın Yazıldığı Döneme Dair

Şiir, insanlık tarihinin derinliklerinden günümüze uzanan ve gelecekte de etkisini sürdürecektir. Türk edebiyatında, her zaman öncelikli olan estetik anlayış, yazarlara eserlerini dönemin edebî zevkine uygun olarak yaygınlaşmasını ve ölümsüzleştirmelerini amaçlayan bir alan açmıştır. Bu alanın edebî ürünü olan mecmualar, şairin kişisel eğilimlerine uygun olarak yaşadığı dönemin etkisiyle şekillenmiştir. Bu nedenle bir mecmuayı ele alırken o dönemi dikkate almadan düşünmek ve yüzyıllar boyunca esere yansıyan etkileri göz ardı etmek mümkün değildir. Mecmualar, muhteviyatındaki yazarlar aracılığıyla bizi dönemin devam eden beğenisine ve şairlerin popülerliğine götürür. Dolayısıyla, bir mecmuanın derlendiği yüzyılı genel

hatlarıyla ele almak, mürettibin eserini tertip ederken hangi unsurları göz önünde bulundurduğunu anlama konusunda yardımcı olacaktır. Tarihte “duraklama” ve “çözülme” olarak adlandırılan bu dönemde, siyasi durumun aksine edebiyat alanında ilerlemeler yaşanıp Klasik divan şiir geleneğinin klasik üslubuna XVII. yüzyılda Sebk-i Hindî üslubu eklenmiştir. Bu dönüşüme Bezmî’nin seçkisinde denk gelmemiz mürettibin yeni atılımları takip ettiğine işarettir.

“16. yüzyılda Bâkî ile en olgun örneklerini veren klasik üslupta, aşk ve tabiat temalarına bağlı olarak Türkçe ifadelerin, atasözü ve deyimlerin çok kullanıldığı, redif kullanımına bağlı olarak ahenk öğelerinin ön planda olduğu söylenebilir” (Mermer ve Keskin, 2019: 3). Mecmuada Klasik üsluba Bâkî’nin 9 şiiriyle rastlamaktayız. Bezmî, mecmuada şairlerin hayal dünyalarının sınırsızlığıyla özgün imgeler ve detaylarla dolu bir anlatım olan Sebk-i Hindî tarzını da benimseyerek Nâîlî’nin 23, İsmetî’nin 9, Neşâtî’nin 6, Fehîm-i Kadîm’in 6 şiiriyle mecmuasında öne çıkarır.

Bezmî, mecmuasında sadece klasik divan şiir geleneğine ait değil, aynı zamanda Sebk-i Hindî tarzına ait şiirleri de bir araya getirerek edebî çeşitliliği ve dönemin edebî zenginliğini yansıtmıştır. Bezmî’nin mecmuasındaki bu çeşitlilik, dönemin atmosferine ve şairlerin farklı tarzlara olan ilgisine ışık tutar.

I. 7. Mecmuadaki Şairler

Tezkireler, uzun bir geçmişe sahip olan Klasik Türk edebiyatı tarihine kaynaklık etmektedir. Şahısların biyografik bilgilerine erişimde tezkirelerin önemli bir rolü vardır. Mecmualar da içinde bulundurdıkları şiirler, şairler, dönemin estetik anlayışı ve sosyal durumu, şairin mesleği ve ailesi gibi çeşitli bilgiler aracılığıyla araştırmacılara kılavuzluk ederek yeni keşifler yapma potansiyeline sahip benzer bir işlev yerine getiren eserlerdir. Dolayısıyla, mecmualar; şahısların özel hayatlarına dair bilgilere erişmemize de yardımcı olmaktadır.

Yaşar Aydemir’in “mecmualarda biyografi” başlığıyla aktardıkları şu şekildedir:

1. Şairin bizzat hayatı hakkında verilen veya aktarılan bilgiler,

2. Daha önce tezkirelerde adına rastlanmadığı hâlde ilk defa mecmualarda ismi geçen şair ya da yazarlar,

3. Başka kaynaklarda bulamadığımız yeni türler, eserler, şiirler,

4. Şairlerin birbirleriyle olan özel ilişkilerine dair bilgi ve belgeler,

5. Nazirelerle şairler arasında kurulan ilişkiler ve şairin edebi kişiliğinin oluşumuna ait ipuçları (Aydemir, 2011: 89).

Mecmuadaki şairlerin detaylı biyografik bilgilerine çeşitli kaynaklardan ulaşılabilmesi sebebiyle sadece şairin kimliğini belirlemek amacıyla yaşadıkları yüzyıllar ve mecmuadaki şiir sayısı ve türleri vermekle yetinilmiştir. Bezmî'nin mecmuasında tespit edebildiğimiz kadarıyla mahlası söylenen 86 şairin toplam 192 şiiri yer almaktadır. 16 şiirin ise şairi belli değildir. Mecmuada bulunan toplam şiir sayısı ise 209'dur. Mahlasları belli olmasına rağmen şairin herhangi bir yazılı kitabının elimizde olmayışı veya o yüzyılda birden fazla aynı mahlasa sahip şairlerin olması hasebiyle kimi şairler hakkındaki bilgilerimiz sınırlıdır.

Mürettibin mecmuasına aldığı tüm şairler, mecmuada yer alan şiirlerinin nazım şekli, türü ve yeriyle birlikte alfabetik sırayla aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Sıra	Şair	Şiir Sayısı	Şiirin Nazım Şekli/Türü	Şiirin Bulunduğu Sayfa
1	'Abdullah Efendi Bergamalı	1	Müfred	5b
2	'Abdî	1	Gazel	41b
3	Âlî	1	Gazel	16b
4	Ânî Çelebi [Fâtımâ Ânî Hanım]	1	Müfred	5b
5	'Ârif Çelebi	4	Gazel	9b, 28b, 34b, 35b
6	'Arzî Efendi	5	Gazel	1b, 6b, 14b
7	'Azmi-zâde [Hâletî]	3	Müfred, Gazel	5b, 38b

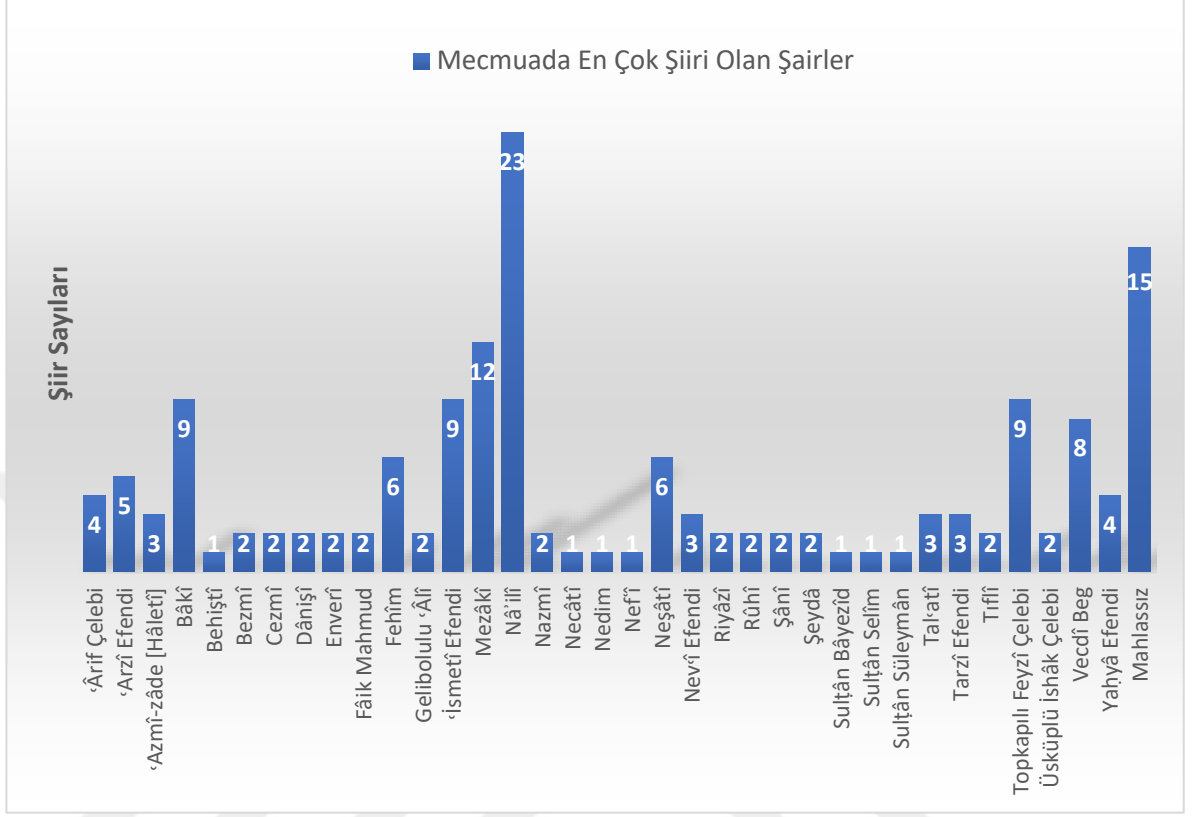
8	Bâkî	9	Gazel	2a, 19b, 20a, 22a
9	Behiştî	1	Gazel	34a
10	Bezmî	2	Gazel	33a, 71b
11	Bursalı Rahmi	1	Gazel	44a
12	Cemâlî	1	Matla'	6a
13	Cevrî	1	Gazel	2a
14	Cezmî	2	Gazel	27b, 37a
15	Cinânî Efendi	1	Matla'	6a
16	Dânişî	2	Muhammes, Gazel	21b, 25a
17	Dâ'î	1	Müfred	5b
18	Derûnî	1	Nazm	1b
19	Derviş Aḥmed	1	Müfred	4a
20	Derviş Âḥmed el-Mevlevî	1	Gazel	26a
21	Derviş Dâniş	1	Matla'	18b
22	Derviş Meylî	1	Matla'	18b
23	Derzî-zâde [Mustafa Re'yî Efendi]	1	Gazel	42a
24	Ebu'l-Feth Sultân Mehmed	1	Matla'	6a
25	Enverî	2	Müfred	5b
26	Es'ad Efendi	1	Matla'	5b
27	Fâik Mahmud	2	Rubai	14a
28	Fasîhî	1	Kıt'a	57b
29	Fehîm	6	Rubai, Tercî'-bend	7a, 18b, 45b
30	Ferdî	1	Kaside	68b
31	Fethî	1	Gazel	25a
32	Gelibolulu 'Âlî	2	Matla'	6a
33	Hakânî	1	Müfred	6b
34	Hâkî	1	Gazel	71a
35	Ḥasan-ı Küfrî	1	Müstezad	71a
36	Hâşimî	1	Matla'	5b
37	Hayretî	1	Matla'	18b
38	Helâkî	1	Müfred	5b
39	Hilmî	1	?	1b
40	Hüdâyî-i Kadîm	1	Gazel	24b
41	Hüdâyî [Okçu-zâde]	1	Nazm	18b
42	Hurrem Paşa	1	Kıt'a	5b
43	Hüseyin Efendi	1	Matla'	5b

44	İbrahim Şahidî Dede	1	Çift ziyadeli Müstezad	37b
45	İsmetî Efendi	9	Gazel	9b, 10a, 20b, 22b, 25b, 29b, 30b, 31b, 33b
46	İzhâr-ı Mużmer Mızraklı Meyli	1	Matla‘	6a
47	İzzetî	1	Gazel	20b
48	Mahmûd Paşa	1	Müfred	5b
49	Meyyâl	1	Müstezad	15b
50	Mezâkî	12	Gazel	10a, 10b, 11a, 12b, 13b, 16b, 21a, 22b, 27b, 39a, 39b
51	Misâlî	1	Gazel	24b
52	Nâ’ilî	23	Gazel	2b, 3b, 9b, 12a, 12b, 16a, 16b, 17a, 17b, 21a, 27b, 31b, 33b, 34b, 36b
53	Naşûh Paşa-zâde	1	Gazel	6a
54	Nazmî	2	Gazel	4b, 20b
55	Necâtî	1	Gazel	26a
56	Nedim	1	Gazel	48a
57	Nef’î	1	Kaside	24a
58	Neşâtî	6	Gazel	16b, 21a, 34b, 39a, 40b
59	Nev’î Efendi	3	Gazel	6a, 23b, 45a
60	Nihâlî	1	Müfred	6a
61	Nisârî	1	Gazel	23b
62	Reşid	1	Gazel	47b
63	Rıf’atî-i Selânîkî	1	Gazel	19b
64	Riyâzî	2	Gazel	40b, 41b
65	Rûhî	2	Gazel	38b, 45a
66	Sabrî	1	Gazel	42b
67	Şâfî	1	Gazel	23b
68	Şânî	2	Gazel	23b, 39b
69	Şefîî	1	Gazel	26b

70	Şeydâ	2	Müfred	5b
71	Şeyh Mehmed La'li-zâde	1	Gazel	25b
72	Şükrî	1	Gazel	57b
73	Sultân Bâyezîd	1	Matla'	6a
74	Sultân Selîm	1	Matla'	6a
75	Sultân Süleymân	1	?	6a
76	Tal'atî	3	Müstezad, Gazel, Tahmis	15b, 25b, 51b
77	Tarzî Efendi	3	Gazel, Kaside	4a, 14b, 59b
78	Tecellî	1	Gazel	10b
79	Tıflî	2	Kaside	61a, 64a
80	Topkapılı Feyzî Çelebi	9	Gazel, Rubai	32b, 33a, 38b
81	Üsküplü İshâk Çelebi	2	Matla', Gazel	5b, 19a
82	Vâlihî	1	Matla'	6a
83	Vecdî Beg	8	Gazel	9b, 10a, 10b, 11a, 12b, 13b, 16a, 39a
84	Vuslatî	1	Rubai	29b
85	Yahyâ Efendi	4	Mesnevi, Gazel	7b, 26b, 42a, 42b, 47b
86	Zuhûrî	1	Gazel	37a
87	?	16	Müfred, Gazel, Nazm, Ferd, Rubai	1b, 6b, 18a, 19b, 20b, 23b, 41b, 42a, 43b, 71b

Tablo 4: Mecmuada Bulunan Şairler ve Şiirleri

Yukarıda mecmuadaki şairlerin şiir dağılımı tasnif edilip tablo ile gösterilmiş; aşağıdaki grafikte de şiir sayıları belirtilmiştir:

Şekil 4: Mecmuada En Çok Adı Geçen Şairler

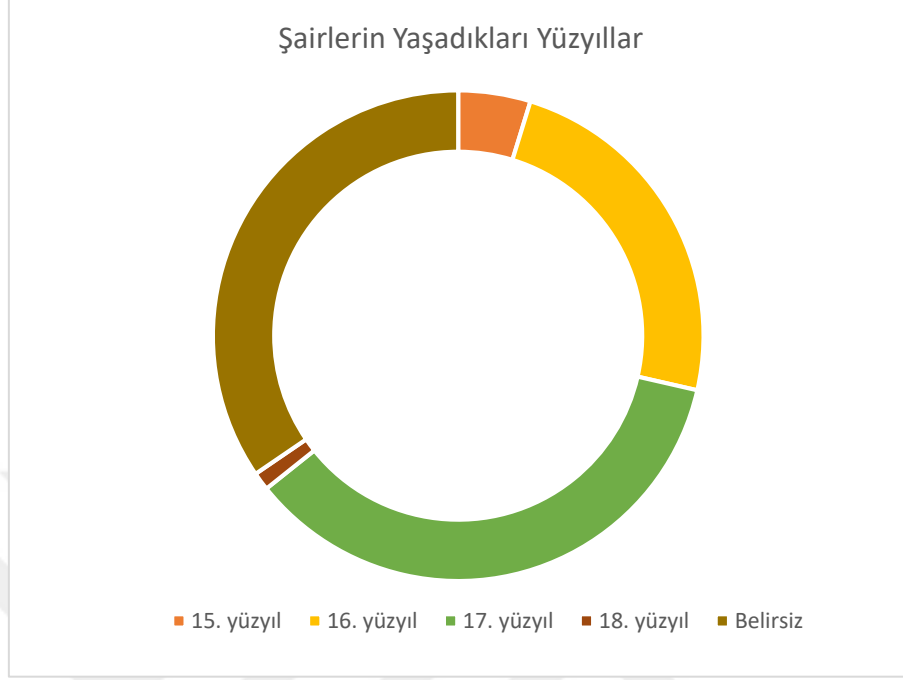
Mecmuadaki şairlerin tamamı yaşadıkları yüzyıllar ile verilerek aşağıdaki tabloda görselleştirilmiştir:

Sıra	Şair	Yaşadığı Yüzyıl
1	'Abdullah Efendi Bergamalı	XVI. yy
2	'Abdî	?
3	Âlî	?
4	Ânî Çelebi [Fâtımâ Ânî Hanım]	XVII. yy
5	'Ârif Çelebi	?
6	'Arzî Efendi	XVII. yy
7	'Azmî-zâde [Hâletî]	XVII. yy
8	Bâkî	XVI. yy
9	Behiştî	XVI. yy
10	Bezmî	XVII. yy
11	Bursalı Rahmi	XVI. yy

12	Cemâlî	XVI. yy
13	Cevrî	XVII. yy
14	Cezmî	XVII. yy
15	Cinânî Efendi	?
16	Dânişî	XVII. yy
17	Dâî	?
18	Derûnî	?
19	Dervîş Âhmed	?
20	Dervîş Âhmed el-Mevlevî	XVII. yy
21	Dervîş Dâniş	XVII. yy
22	Dervîş Meylî	XVI. yy
23	Derzî-zâde [Mustafa Re'î Efendi]	XVI. yy
24	Ebu'l-Feth Sultân Mehmed	XV. yy
25	Enverî	?
26	Es'ad Efendi	?
27	Fâik Mahmud	XVII. yy
28	Fasîhî	?
29	Fehîm	XVII. yy
30	Fethî	?
31	Ferdî	XVII. yy
32	Gelibolulu 'Âlî	XVI. yy
33	Hakânî	XVI. yy
34	Hâkî	?
35	Hasan-ı Küfrî	XVII. yy
36	Hâşimî	?
37	Hayretî	XVI. yy
38	Helâkî	XVI. yy
39	Hilmî	?
40	Hüdâyî-i Kadîm	XVI. yy
41	Hüdâyî [Okçu-zâde]	XVI. yy
42	Hurrem Paşa	?
43	Hüseyin Efendi	?
44	İbrahim Şâhidî Dede	XVI. yy
45	İsmetî Efendi	XVII. yy
46	İzhâr-ı Muzmer Mızraklı Meyli	XVI. yy
47	İzzetî	XVII. yy
48	Mahmûd Paşa	XV. yy
49	Meyyâl	XVI. yy
50	Mezâkî	XVII. yy
51	Misâlî	?
52	Nâ'ilî	XVII. yy

53	Nasûh Paşa-zâde	XVII. yy
54	Nazmî	?
55	Necâtî	XV. yy
56	Nedim	XVIII. yy
57	Nef'î	XVII. yy
58	Neşâtî	XVII. yy
59	Nev'î Efendi	XVI. yy
60	Nihâlî	?
61	Nisârî	?
62	Reşid	?
63	Rıf'atî-i Selânikî	?
64	Riyâzî	XVII. yy
65	Rûhî	XVI. yy
66	Sabrî	?
67	Şâfî	XVII. yy
68	Şânî	?
69	Şefî'î	XVI. yy
70	Şeydâ	?
71	Şeyh Mehmed La'lî-zâde	XVII. yy
72	Şükrî	?
73	Sultân Bâyezîd	XV. yy
74	Sultân Selîm	XV. yy
75	Sultân Süleymân	XVI. yy
76	Tal'atî	XVII. yy
77	Tarzî Efendi	XVII. yy
78	Tecellî	XVII. yy
79	Tıflî	XVII. yy
80	Topkapılı Feyzî Çelebi	XVII. yy
81	Üsküplü İshâk Çelebi	XVI. yy
82	Vâlihî	?
83	Vecdî Beg	XVII. yy
84	Vuslatî	?
85	Yahyâ Efendi	XVII. yy
86	Zuhûrî	?

Tablo 5: Mecmuadaki Şairlerin Yaşadığı Yüzyıllar

Şekil 5: Mecmuadaki Şairlerin Yüzyıllara Göre Dağılımı

I. 7.1. Mecmuadaki Şairlerin Biyografileri

Mecmuadaki şairlerin biyografilerine dair özgün bir tespitimiz olmadığı için Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'ne atıf yapılmıştır.

‘**Abdullah Efendi Bergamalı**’: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁴

‘**Abdî**’: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta sekiz şair bulunmaktadır. Mecmuadaki ‘Abdî’nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

‘**Âlî**’: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta beş şair bulunmaktadır. Mecmuadaki ‘Âlî’nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

‘**Ânî Çelebi [Fâtımâ Ânî Hanım]**’: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁵

‘**Ârif Çelebi**’: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta üç şair bulunmaktadır. Mecmuadaki ‘Ârif Çelebi’nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

‘**Arzî Efendi**’: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁶

⁴ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/abdullah-kizilca-hayreddinoglu> (E.T.: 19.10.2024).

⁵ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ani-fatima-ani-hanim> (E.T.: 19.10.2024).

⁶ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/arzi-mehmed-efendi> (E.T.: 19.10.2024).

‘Azmi-zâde [Hâletî]: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁷

Bâkî: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁸

Behiştî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta iki şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Behiştî’nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Bursalı Rahmi: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁹

Cemâlî: Şairin detaylı biyografisi için bk.¹⁰

Cevrî: Şairin detaylı biyografisi için bk.¹¹

Cezmî: Şairin detaylı biyografisi için bk.¹²

Cinânî Efendi: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta iki şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Cinânî’nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Dânişî: Şairin detaylı biyografisi için bk.¹³

Dâî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta iki şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Dâî’nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Derûnî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta iki şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Derûnî’nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Derviş Âhmed: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta iki şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Derviş Âhmed’in hangisi olduğunu tespit edemedik.

Derviş Âhmed el-Mevlevî: Şairin detaylı biyografisi için bk.¹⁴

Derviş Dâniş: Şairin detaylı biyografisi için bk.¹⁵

Derviş Meylî: Şairin detaylı biyografisi için bk.¹⁶

Derzî-zâde [Mustafa Re’yî Efendi]: Şairin detaylı biyografisi için bk.¹⁷

⁷ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/haleti-azmizade> (E.T.: 19.10.2024).

⁸ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/baki> (E.T.: 19.10.2024).

⁹ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rahmi-bursali-pir-mehmed#:~:text=As%C4%B1l%20ad%C4%B1%20P%C3%AEr%20Muhammed%2FMehmed,k%C3%BC%C3%A7%C3%BCK%20ya%C5%9Flarda%20%C4%B0stanbul'a%20gelmi%C5%9Ftir.> (E.T.: 19.10.2024).

¹⁰ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cemali-defterdarzade-ahmed-cemali> (E.T.: 19.10.2024).

¹¹ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cevri-ibrahim-celebi> (E.T.: 19.10.2024).

¹² <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cezmi-aziz-efendizade-mehmed-abdulkerim> (E.T.: 19.10.2024).

¹³ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/danisi-ali-dede> (E.T.: 19.10.2024).

¹⁴ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-ahmed-elmevlevi> (E.T.: 19.10.2024).

¹⁵ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/danisi-ali-dede> (E.T.: 19.10.2024).

¹⁶ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fani-meyli-isa-hoca> (E.T.: 19.10.2024).

¹⁷ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/reyi-terzizade-mustafa-reyi-efendi> (E.T.: 19.10.2024).

Ebu'l-Feth Sultân Mehmed: Şairin detaylı biyografisi için bk.¹⁸

Enverî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta iki şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Enverî'nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Es'ad Efendi: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta iki şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Es'ad Efendi'nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Fâik Mahmud: Şairin detaylı biyografisi için bk.¹⁹

Fasîhî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta üç şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Fasîhî'nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Fehîm: Şairin detaylı biyografisi için bk.²⁰

Ferdî: Şairin detaylı biyografisi için bk.²¹

Fethî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta üç şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Fethî'nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Gelibolulu 'Âlî: Şairin detaylı biyografisi için bk.²²

Hakânî: Şairin detaylı biyografisi için bk.²³

Hâkî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta dört şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Hâkî'nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Hasan-ı Küfrî: Şairin detaylı biyografisi için bk.²⁴

Hâşimî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta üç şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Hâşimî'nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Hayretî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta iki şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Hayretî'nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Helâkî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta iki şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Helâkî'nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Hilmî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta üç şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Hilmî'nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Hüdâyî-i Kadîm: Şairin detaylı biyografisi için bk.²⁵

¹⁸ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/avni-fatih-sultan-mehmed-sultan> (E.T.: 19.10.2024).

¹⁹ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/faik-mahmud-efendi> (E.T.: 19.10.2024).

²⁰ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fehimi-kadim> (E.T.: 19.10.2024).

²¹ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ferdi-huseyin-arayicizade-huseyin> (E.T.: 19.10.2024).

²² <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ali-cesmi-gelibolulu-mustafa> (E.T.: 19.10.2024).

²³ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hakani-mehmed-beg> (E.T.: 19.10.2024).

²⁴ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/bahayi-kufri-hasan-celebi> (E.T.: 19.10.2024).

²⁵ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hudayii-kadim-mustafa> (E.T.: 19.10.2024).

Hüdâyî [Okçu-zâde]: Şairin detaylı biyografisi için bk.²⁶

Hurrem Paşa: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta iki şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Hurrem Paşa'nın hangisi olduğunu tespit edemedik.

Hüseyin Efendi: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta altı şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Hüseyin Efendi'nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

İbrahim Şâhidî Dede: Şairin detaylı biyografisi için bk.²⁷

İsmetî Efendi: Şairin detaylı biyografisi için bk.²⁸

İzhâr-ı Muzmer Mızraklı Meyli: Şairin detaylı biyografisi için bk.²⁹

İzzetî: Şairin detaylı biyografisi için bk.³⁰

Mahmûd Paşa: Şairin detaylı biyografisi için bk.³¹

Meyyâl: Şairin detaylı biyografisi için bk.³²

Mezâkî: Şairin detaylı biyografisi için bk.³³

Misâlî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta iki şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Misâlî'nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Nâ'îlî: Şairin detaylı biyografisi için bk.³⁴

Nasûh Paşa-zâde: Şairin detaylı biyografisi için bk.³⁵

Nazmî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta iki şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Nazmî'nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Nazmî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta iki şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Nazmî'nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Necâtî: Şairin detaylı biyografisi için bk.³⁶

Nedîm: Şairin detaylı biyografisi için bk.³⁷

²⁶ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hudayi-okcuzade-hudayi> (E.T.: 19.10.2024).

²⁷ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sahidi-muglali-ibrahim-dede> (E.T.: 19.10.2024).

²⁸ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ismet-mehmed-ismet-celebi-mdbir> (E.T.: 19.10.2024).

²⁹ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/meyli-meyli-celebi> (E.T.: 19.10.2024).

³⁰ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/izzeti-visnezade-izzeti-mehmed> (E.T.: 19.10.2024).

³¹ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/adni-mahmud-pasa> (E.T.: 19.10.2024).

³² <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/meyyal> (E.T.: 19.10.2024).

³³ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mezaki-suleyman> (E.T.: 19.10.2024).

³⁴ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/naili-kadim-mustafa> (E.T.: 19.10.2024).

³⁵ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/omri-nasuh-pasazade-bey> (E.T.: 19.10.2024).

³⁶ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/necati-bey-isa> (E.T.: 19.10.2024).

³⁷ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nedim-ahmed> (E.T.: 19.10.2024).

Nef'î: Şairin detaylı biyografisi için bk.³⁸

Neşâtî: Şairin detaylı biyografisi için bk.³⁹

Nev'î Efendi: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁴⁰

Nihâlî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta iki şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Nihâlî'nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Nisârî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta üç şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Nisârî'nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Reşîd: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta beş şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Reşîd'in hangisi olduğunu tespit edemedik.

Rıf'atî-i Selânikî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta iki şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Rıf'atî'nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Riyâzî: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁴¹

Rûhî: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁴²

Sabrî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta üç şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Sabrî'nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Şâfi: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁴³

Şânî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta üç şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Şânî'nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Şeffî: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁴⁴

Şeydâ: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta iki şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Şeydâ'nın hangisi olduğunu tespit edemedik.

Şeyh Mehmed La'î-zâde: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁴⁵

Şükrî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta üç şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Şükrî'nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Sultân Bâyezîd: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁴⁶

³⁸ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nefi-omer-efendi> (E.T.: 19.10.2024).

³⁹ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nesati-ahmed-dede> (E.T.: 19.10.2024).

⁴⁰ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nevi-yahya> (E.T.: 19.10.2024).

⁴¹ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/riyazi-mehmed-riyazi-efendi> (E.T.: 19.10.2024).

⁴² <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ruhi-bagdatli> (E.T.: 19.10.2024).

⁴³ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/safi-mdiki> (E.T.: 19.10.2024).

⁴⁴ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sefi> (E.T.: 19.10.2024).

⁴⁵ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sevhi-lalizade-seyh-mehmed-efendi> (E.T.: 19.10.2024).

⁴⁶ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/adli-sultan-bayezidi-veli-bin-fatih> (E.T.: 19.10.2024).

Sultân Selîm: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁴⁷

Sultân Süleymân: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁴⁸

Tal'atî: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁴⁹

Tarzî Efendi: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁵⁰

Tecellî: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁵¹

Tıflî: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁵²

Topkaplı Feyzî Çelebi: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁵³

Üsküplü İshâk Çelebi: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁵⁴

Vâlihî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta dört şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Vâlihî'nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Vecdî Beg: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁵⁵

Vuslatî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta üç şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Vuslatî'nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

Yahyâ Efendi: Şairin detaylı biyografisi için bk.⁵⁶

Zuhûrî: Edebiyatımızda bu dönem içinde yaşamış, aynı mahlasta dört şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Zuhûrî'nin hangisi olduğunu tespit edemedik.

I. 8. Mecmuanın Özgünlüğü

Mecmualar, içlerinde pek çok şair ve şiiri gizleyen bir hazinedir. Bu gizli kalmış değerler, mecmua çalışmalarıyla keşfedilerek klasik Türk edebiyatı literatürüne katkı sağlar. Tezimizde öne çıkan bazı hususları şu şekilde ifade edebiliriz:

Mecmuada meşhur şairlerin divanlarında rastlayamadığımız şiirleri bulunmaktadır. Bunlar; Bâkî (2a), Neşâtî (21a), Nev'î (45a), Rûhî (45a), Fehîm (7a),

⁴⁷ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/selimi-yavuz-sultan-selim-sultan> (E.T.: 19.10.2024).

⁴⁸ <https://teis.yesevi.edu.tr/%2520madde-detay/muhibbi> (E.T.: 19.10.2024).

⁴⁹ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/talati-huseyin-efendi> (E.T.: 19.10.2024).

⁵⁰ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/tarzi-tarzi-mehmed-efendi> (E.T.: 19.10.2024).

⁵¹ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/tecelli-abdulkadir-zulfikar-efendi> (E.T.: 19.10.2024).

⁵² <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/tifli-ahmed-celebi> (E.T.: 19.10.2024).

⁵³ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fevzi-mustafa-celebi> (E.T.: 19.10.2024).

⁵⁴ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ishak-celebi> (E.T.: 19.10.2024).

⁵⁵ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/vecdi-abdulkadir> (E.T.: 19.10.2024).

⁵⁶ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyhulislam-yahya> (E.T.: 19.10.2024).

Riyâzî (41b), Topkapılı Feyzî Çelebi (32b), Tıflî (64a)'dir. Mecmuamızdaki şiirler aşağıda sunulmuştur:

[Bâkî]

mef'ûlû mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün

- 1 Ten cāmesini sūzen-i hicrān ile kaşdı
Taẓyîk imiş ancak dil-i dīvāneye kaşdı
- 2 Endîşe-i fitrākini baştan çıkar ey dil
Ol sencileyin şaydı kaçan terkiye aşdı
- 3 Zaḥmın ser-i mû deḡlû tıyurmaz reg-i cāna
Kim eyledi faşşād-ı müjeḡ itdügi faşdı
- 4 Yol başmada mümtāz idi miskīn saçı līkin
Ol şūḡ-ı cefā-pīşe ser-i zülfini başdı
- 5 Bâkî gibi şayd itdi niçe şîr-i dilîri
Ġamzenle kaşuḡ okun atup yayını yaşdı

Neşâî

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Serinde ol ki anuḡ germî-i hevâ düşmez
Çü şem' şu'le be-ser tîġ-i şad belâ düşmez
- 2 Göḡül nişāne velî yok naşîbi tîrūḡden
Ol ebruvān-ı kemāndara bu ḡaṡâ düşmez
- 3 Ḥased o rinde ki şevḡ-i lebūḡle destinden
Hemîşe gül gibi bir cām-ı dil-güşâ [düşmez]
- 4 Zamān gelür ki ne şakfı ḡalır ne dīvārı
Şakın şakın dime kim köhne bu serâ düşmez
- 5 Bu nev-zemīnde Neşâî bu tarz-ıla el-ḡaḡḡ⁵⁷
Bu ḡüne bir ḡazel-i⁵⁸ ḡoş-edâ düşmez

⁵⁷ el-ḡaḡḡ: ancak, nüsha.

⁵⁸ ḡazel-i: ḡazel ü, nüsha.

[Nev'î]

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Ne âzâr irse hûnî gözleründen cāna incinmez
Begüm ayık olan evzâ'-ı ser-mestāna incinmez
- 2 Dil-i 'arîf kusûr-ı cāh-ı devletden melûl olmaz
Yıkılmağdan binā-yı hāne-i virāne incinmez
- 3 Döyer cevrine ebnā-yı zamānun tālîb-i dünyā
Cefā-yı seng-i etfālî çeker divāne incinmez
- 4 Senün lü'lü' dişün vaşfin şu kim vird-i zebān eyler
Başı hecrünle dönse sübhā-i mercāna incinmez
- 5 Maḥabbet âteşinden dil yanar erir[se] olmaz züll
Anuñçün Nev'iyā şem'e düşer pervāne incinmez

Ġazel-i Rūhî

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Rāh-ı 'aşk-ı yārda çeşmüm gubār itsem gerek
Bu tarîk-ile yine geşt ü güzār itsem gerek
- 2 Bāgbān-ı gülşen-i 'aşk oldum [ey] rūh-ı revān
Sīnemi dāğ-ı ğamuñla lāle-zār itsem gerek
- 3 Sīnede dāğun senün bir yād[igārun]dur başa
Pādişāhum ben anuñla iftiḥār itsem gerek
- 4 Çeşme-sār-ı⁵⁹ eşkümü pâyına îsār itdügüm
Ol boyı servi bu āl ile kenār itsem gerek
- 5 Ta'ne-i aġyārdan kurtulmağ için Rūhiyā
Rāh-ı 'aşk içre girüp terk-i diyār itsem gerek

Fehîm

mef'ûlü me'fâilü me'fâilün fâ'

⁵⁹ çeşme: çeşm-i, nüsha.

- 1 Mengüşe-i güş-vāruṅ olsun ey dil
Bu nükte ki her vechle müstaḥsendür
Ümmîd-i kerem eyleme kemden zîrâ
Kemden kerem ümmîdi de kemlikdendür

Riyâzî

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

- 1 Leb-i mey-gūnuṅı seyr eyleyen dīvāne olmaz mı⁶⁰
Görenler sen perî-rû-çehreyi mestāne olmaz mı
- 2 Ḥayālün ḳalb-i nāṣādumda sen de bir kerem kılsaṅ
Ḳadem başsaṅ n'olur bu külbe-i ahzāna olmaz mı
- 3 Ğam-ıla söyleşilmez dirler erbāb-ı ḥıred ammā
Anuṅ sâķî cevābı bir iki peymāne olmaz mı
- 4 Dil-i 'āşık gibi aṅa nedendür çākler düşmek
Ḳabā-yı tengi yoḥsa ğonçe-i ḥandāne olmaz mı
- 5 Tamām itmiş dil-i zāruṅ işin ol ğamze-i ḥūn-rîz
Ya şimden sonra kaşdı ey Riyāzî cāna olmaz mı

Lehu

mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilâtün

- 1 Ne zülf-i ḥam-be-ḥam-ı yāri bî-vefāmuz olaydı
Ne başımızda şabā gibi bir hevāmuz olaydı
- 2 Ne 'işveler ne teġāfüller eyleyeydi zamāne
Bizim de şāhid-i iķbāle ibtilāmuz olaydı
- 3 Bu deṅlü olmaz idi pā-yı şevķ-i āb ile sūd
Bu deşt-i ḳāfile-süz içre hümāmız olaydı
- 4 Ḥalāş iderdi bu gir-dāb-ı yāsdan dil-i zārı
Kenār-ı lücce-i himmetde āşināmuz olaydı
- 5 Bülend-i zemzeme-i şevķ-i 'andelîb işideydik
Bizim de gül gibi meclisde dil-rübāmuz olaydı

⁶⁰ Bu gazel RYD'de yoktur.

- 6 Tefâhür itmek olurdu bu nazm-ı şühla Feyzî
Sühân-tırâz-ı tab'a ger itinâmuz olaydı

Tıflî Berây-ı Tarzî

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Çalmada ta'bîr ü terkîb-ile ğayruñ sözlerin
Bir zamân Tarzî-i düzdi ehl-i dâniş şandılar
- 2 Şi'r-i Şabrî'de görenler nikbetinün maḥlaşın
Bîşe-zâr-ı şîre bir hınzîr girmiş şandılar

Mecmuamızda Tarzî'nin müstehcen şiirleri mevcuttur. Bekir Çınar, Zille-nâme'nin Nuruosmaniye Kütüphanesi 4967 numaralı mecmua incelenirken bulunduğunu bir başka nüshaya da rastlanmadığını belirttiği makalesinde XVII. yüzyıl şairlerinden bu Zille-nâme'nin İstanbullu Tarzî'ye ait olduğunu ifade etmektedir (Çınar, 2006: 19). Söz konusu makalede Zille-nâme 97 beyitten oluşurken bizim incelediğimiz mecmuada ise 62 beyittir. Beyitlerin karşılaştırılması sonucunda, sıralamalarının tamamen farklı olduğu ve aşağıdaki 7 beytin incelenen mecmuada bulunup mezkûr makalede yer almadığı ortaya çıkmıştır:

Ne hîz-i hınk-ı sebük-pâ-yı mihr-i nüh her gâh
Fezâ-yı zillesidür 'arşa-i nizâl ü tırâd

Cihân yıkılmaz idi dest-yârî-i luṭfun
Ḥarâbe-zâr-ı dilin yâb yâb eyleseñ âbâd

Ne idi nisbet idüp zorla seni s.k.m.k
İdeydi naḥlî-i birün kertek (?) eger imdâd

Be-va'z-ı koca zamîrî be-tıbb-ı (?) ḥâki-i ḥar
Be-ḥatt-ı ḥ'âce debîrî be-taḥtuñ isti'dâd

Be beyt-i nûn (?) tayyun zî-yevm pâpâs nârı
Be efrus-ı keşîşân (?) karkaros inşâd

Ne kîr-i peyk-i cihân-gerd-i 'âlem-i zezele
Ne kîr-i şûrek-i Rüstem neberd-i fitne nejdâd

Ne kîr görmedi bunun gibi belâ s.k.ş
Dilîr-i ma'reke-ârâ-yı 'arşa-gâh-ı sifâd (59b)

Mecmuanın 57b sayfasındaki Şükrî'nin gazeli, Halk edebiyatında birtakım şair adlarına atıfta bulunarak bazı özelliklerine vurgu yapan “şairname” türüne bir örnektir:

Görsün ol üstâd-ı kül ya'nî Neşâtî şî'rûnî
Eylesün kesb-i neşât itdükçe im'ân-ı nazar
...
Şöhre-i âfâkdur Şehrî egerçi kıt'ada
Görmemişdür böyle dil-keş kıt'a-i zibâ vü ter (57b)

Şükrî, usta şair Neşâtî'nin adını zikredip bir de kendi şiirini görmesini isterken; kıt'a yazmada ünlü Şehrî'den de daha güzel yazdığını ifade eder.

Mecmua içerisinde, İsmetî Efendi (6), Vecdî Beg (5), Nâ'îlî (2), Mezâkî (3), Şâfî, Şânî, Topkapılı Feyzî Çelebi, Neşâtî, Ârif Çelebi, Zuhûrî, Rûhî, Riyâzî, Sabrî gibi toplam 13 şairin 25 zemin şiiri mevcuttur. Bu zemin şiirlerine ise 41 adet nazire yazılmıştır. Bu durum, 66 şiirin nazire ilişkisi bağlamında mecmuaya alındığını göstermektedir (Bk.: Tablo 1).

Türk edebiyatındaki şairler üzerinde önemli bir etkiye sahip olan Sebk-i Hindî üslubu, Bezmî tarafından örnek alınmıştır. Bezmî, Nâilî'nin 23, İsmetî'nin 9, Neşâtî'nin 6, Fehîm-i Kadîm'in 6, Nef'î'nin 1, Nedîm'in 1 şiirini seçerek mecmuasına dahil etmiştir. Sebk-i Hindî şairlerine yer vermesi Bezmî'nin edebî anlayışı hakkında bilgi edinmemizi sağlamaktadır.

Mecmua, içerisinde bulunan bazı divan sahibi şairlerin divanlarında yer almayan şiirlerle ve özgün nazirelerle, aynı zamanda Tarzî'ye ait olan müstehcen şiirlerle önemli bir çeşitlilik sağlamaktadır. Bu durum, mecmuanın sadece bir derleme olmanın ötesinde o dönemin şiir anlayışına dair katkılar sunduğunu göstermektedir. Mecmuanın içeriğinde yer alan bu farklı tür ve tarzdaki şiirler, o dönemin edebî çeşitliliğini anlamamıza yardımcı olmaktadır.

II. BÖLÜM: MECMUANIN MÜRETTİBİ: BEZMÎ

II. 1. Bezmî'nin Hayatı ve Edebî Kişiliği

Mecmualar, yazıldıkları dönemin edebî ve kültürel yönlerini yansıtmaları açısından araştırmacılara kıymetli veriler sunar. Her mecmuanın derleyicisi şair olmasa da şair kimliğine sahip mecmua derleyicileriyle karşılaşmak mümkündür. Bu durumda mecmuada şair olan derleyicinin genellikle kendi şiirleri de bulunur. Mürettibin kimliğini belirlemenin yolu çoğu zaman başlıklara bakarak mümkün olmaktadır.

Bazı mecmualarda Arapça “için, ait” anlamına gelen “li-” harf-i tarifiyle başlayan başlıklar vardır. Mecmuayı tertip eden kişi kendisi de şairse ve şiirlerinde mahlas kullanmışsa bunu tespit edebiliriz. Başta “Li-mürettibihî” (mürettibe ait) olmak üzere “Li-muharririhî” (yazana ait), “Li-râkımihî” (yazan tarafından), “Li-müsevvidihî” (karalayan tarafından), “Li-nâzımihî” (nazmeden tarafından), “Li-kâtibihî” (yazan tarafından) gibi Arapça başlıklar, o başlık altındaki şiirin mecmua derleyicisinin kendisine ait olduğunu gösterir (Köksal, 2023: 96). İncelediğimiz mecmuada “Li-muharririhî” başlığı altında Bezmî mahlaslı bir manzume bulunmaktadır. Söz konusu şiir aşağıdadır:

Li-muharririhî

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Pürsiş-i ahvâle kâşifde tekâsül tâ-be-key
Nâzenînim nâz-perverdüm tegâfûl tâ-be-key
- 2 'Âşık-ı âşüfte-hâle itme teklîf-i şekîb
Va'de-i vaşluñla dilşâd it taḥammül tâ-be-key
- 3 Yâri ger âgâh ise sûz-ı derûnuñdan ğaraż
Eyle izhâr ey dil-i şeydâ te'emmül tâ-be-key
- 4 Nice bir maḥmûrî-i hicrûñle dil per-tâb ola
Bulmaya la'l-i lebûñden neşve-i mül tâ-be-key
- 5 'Andelîb-i zâra raḥm itmez mi Bezmî rûzigâr
Ḥâr ola bu gülşen içre hemdem-i gül tâ-be-key (33a)

Mezkûr başlık altında verilen manzumenin mahlasının “Bezmî” olması mecmua mürettibinin Bezmî olduğunu belli etmektedir. İçerisinde muhtelif yüzyıllardan şairler barındıran mecmuada yer alan son şairin yüzyılından hareketle 17. yüzyılda yaşamış olması muhtemel Bezmî mahlaslı bir şair tarafından derlendiği düşünülebilir.

Çünkü bir mecmua düzenleyicisi kendi döneminden çokça şair alır. Mecmuada da XVII. yüzyıldan 30 şair, XVI. yüzyıldan da 19 şair vardır. Edebiyatımızda XVII. yüzyılda Bezmî mahlaslı üç şair vardır: Abdülkerim Bezmî Efendi, Mustafa Bezmî Çelebi ve Yasakçı-zâde İbrahim Bezmî Efendi.

Abdülkerim Bezmî Efendi: Tezkirelere baktığımızda şiirlerinde Bezmî mahlasını kullandığı ve ölüm tarihinin 1154/1741-2 olduğu dışında Abdülkerim Bezmî Efendi hakkında herhangi bir ek bilgiye rastlanmamıştır (Kurnaz-Tatçı, 2001: 97).

Mustafa Bezmî Çelebi: İstanbul’da doğan şairin asıl adı Mustafa’dır. Yenikapı Mevlevihanesi’ni kuran Mehmed Efendi’nin torunudur. Bazı vezirlere divan kâtipliği yaptı (Kurnaz-Tatçı, 2001: 61). Safâyî ve Yümnî tezkirelerinde Mustafa Bezmî Çelebi, Yasakçı-zâde İbrahim Bezmî Efendi ile karıştırılmıştır. 1094/1682-83 yılında Peç seferinde öldürülen İbrahim Bezmî’dir. Mustafa Bezmî ise 1069/1658-59 yılında kendi eceliyle vefat etmiştir (Çapan, 2005: 102; Erdem, 2008: 94). Safayî, Bezmî’nin divan sahibi bir şair olduğunu söylese de divanı mevcut değildir (Aksoyak, 2020).

Yasakçı-zâde İbrahim Bezmî Efendi: Bezmî’nin gerçek adı İbrahim’dir. Tezkirelerde “Hûb eşârı ve mergûb güftârı” olduğunu söylenen şairin doğum yeri hakkında kaynaklarda farklı bilgiler verilir. Seyyid Rıza, şairin İstanbullu (Zavotçu, 1993: 35); Belig ve Nail Tuman, Bosnalı (Abdulkadiroğlu, 1999: 29; Kurnaz-Tatçı 2001: 96) olduğunu belirtir. Babasının adı Ramazan’dır (Kurnaz-Tatçı, 2001: 96). Bezmî, eğitimini tamamladıktan sonra Divan-ı Humayun’da katiplik görevinde bulunmuş ve kendi isteğiyle bu görevden ayrılmıştır. Daha sonra Yeniçeri Ağası Tekirdağlı Mustafa Paşa’nın nedimi olarak atanmış ve Muharrem 1094/Aralık-Ocak 1682-83 tarihlerinde katıldığı Peç Seferi’nde şehit düşmüştür. Tezkireler, ölüm nedenini “ayağına humbara isabetiyle” olarak belirtmektedir. Şeyhî’ye göre ise, Bezmî’nin şehadetinin tarihi, Ramazan 1094/Ağustos-Eylül 1683 tarihlerine denk gelmektedir (Özcan, 1989: 3/ 660; Kurnaz-Tatçı, 2001: 96). Müstakim-zâde Süleyman Sadeddin’e göre “İrcî ilâ Rabbike” ayetinin

iki kez tekrarlanması Bezmî'nin ölüm tarihini verir (Müstakim-zâde Süleyman Sadeddin 2000: 141). Bu tarih, 1094/1682-83 yılına tekabül etmektedir (Aksoyak, 2020).

Abdülkerim Bezmî Efendi'nin hayatı hakkında vefat tarihi dışında yeterli bilgi bulunmaması değerlendirmelerimizi sınırlamaktadır. Mustafa Bezmî Çelebi'nin ölüm tarihi Yasakçı-zâde İbrahim Bezmî ile karıştırılsa da kendisinin katiplik yaptığı ve şu anda mevcut olmasa da bir divana sahip olduğunu bilinmektedir. Yasakçı-zâde İbrahim Bezmî Efendi'nin eğitilmiş birisi olduğu ve güzel üslubu ile yazılmış şiirlerinin olduğu gözlemlenmektedir. İncelenen mecmuanın muhtemel mürettibi Bezmî mahlaslı üç şair hakkında tezkirelerden derlenen bilgiler sunulmuştur fakat mecmuanın hangi Bezmî'ye ait olduğu belirsizliğini korumaktadır.

Mürettip Bezmî'nin şair ve şiir seçiminden hareketle hem klasik üslubu hem de değişen şiir anlayışıyla birlikte Sebk-i Hindî tarzını takip eden bir şair olduğunu söyleyebiliriz. XVII. yüzyıl edebî yapısına bakıldığında bu dönemde şiir anlayışının evrildiği ve yeni tarzların şiire girdiği fakat XV. yüzyıldan gelen klasik üslubun hâlâ varlığını koruduğu açıkça görülmektedir. Bezmî'nin klasik tarzda şiirler vermiş olan dönemin önde gelen şairleri Yahya Efendi, Cevrî; dönemin farklı üslubunu benimseyen Nâ'ilî, Neşâtî gibi isimleri seçmesi kendi edebî zevkine uygun olarak beğendiklerini mecmuasında topladığını göstermektedir.

III. BÖLÜM: METİN

III. 1. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem

1. Mecmuadaki her şiire sıra numarası verilmiştir.
2. Nüshanın sayfa numaraları sayfanın sol tarafında “1a, 1b, 2a...” şeklinde gösterilmiştir.
3. Nüshadaki Arapça ve Farsça ibareler vs. Latin harfleriyle transkribe edilerek Türkçe çevirileri dipnotlarda gösterilmiştir.
4. Şiir başlıkları büyük harfle başlanarak yazılmıştır.
5. Şair adı yazılmayıp bizim tespit ettiklerimiz köşeli parantez [] içinde belirtilmiştir.
6. Anlam veya vezin açısından yaptığımız metin tamirleri köşeli parantez [] içinde gösterilmiştir.
7. Vezin veya anlam gereği nüshada fazla bulunan ibareler “< >” işareti içine alınarak gösterilmiştir.
8. Okunamayan ibareler (...) işaretiyle gösterilip aparata ilgili kısmın fotoğrafı eklenmiş; okunduğu halde anlamlandırılmayan kelimelerin yanına ise (?) işareti konulmuştur.
9. i- fiili, ile edatı/bağlacı ve için edatının yazımında nüshada birleşik yazılmış ise (-) işaretiyle eklenmiş olduğu kelimeyle birlikte (‘aşk-ıla, dâğ-ıla) yazılmıştır.
10. Vezin bozukluğu gibi özel durumlar aparatta dile getirilmiştir.
11. Her manzumenin vezni metin başında italik olarak gösterilmiştir.
12. Seslerin uzunlukları gösterilirken “vezin” esas alınmıştır. Zihafli ünlüler eğik karakterde yazılmıştır.
13. Şeddeli kelimelerin imlâsında da vezne uyulmuştur.
14. “Ne” kelimesiyle yapılan hece düşmeli ulamalı kelimeler metinde apostrof (kesme) işaretiyle gösterilmiştir: “n’ola, n’eyleyeyin...” gibi.
15. Mecmuamızda yer alan şiirler, yayımlanmış divanlardaki ve tezlerdeki halleriyle karşılaştırılmış ve nüsha farklılıkları aparatta gösterilmiştir.
16. Mecmuada divanları bulunan şairler, isimlerinin baş harfleri dikkate alarak kısaltılmıştır: “Nedim Divan’ı “NED” gibi”. İlgili kısaltmalar “Kısaltmalar” listesinde verilmiştir.
17. Nüsha farkları aparatta gösterilirken önce ana metne alınan şekil verilmiş, iki nokta işaretinden (:) işaretinden sonra divanındaki varyant gösterilmiş, boşluktan sonra da

divandaki şekline yer verilmiş (,) virgülden sonra ise ilgili divanın kısaltması eklenmiştir: (âh: dil, NAD. ...gibi).

18. Neşirde klasik transkripsiyon sistemi kullanılmıştır.

III. 2. Diliçi Çeviri Yapılırken Uyulan Esaslar

1. Metin ve diliçi çevirileri artarda gelecek şekilde sayfa düzenlemesi yapılmıştır.

2. Diliçi çeviri yapılırken çift anlamda kullanılan kelimelerin arasına eğik çizgi “/” konulmuştur.

3. Diliçi çeviri yapılırken yer yer kaynaklarda zikrettiğimiz çalışmalardan da yararlanılmıştır.

III. 3. Transkripsiyonlu Metin

1b

-1-

Derûnî

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 N'ola gencîne-i 'aşkıñda kesile niçe baş
İki şemsîr-i tılısm olmuş aña ol iki kaç
- 2 N'ola bir kerre elin öpsem o sîmin-bedenün
Bunça demdür başarın bağruma hâtem gibi taş

-1-

- 1 Ey Sevgili! Senin aşk hazinende pek çok baş kesilse ne çıkar! Senin iki kaşın iki tılsımlı kılıç olmuştur.
- 2 Bunca zamandır bağrıma mühür gibi taş basıyorum. O gümüş vücutlunun elini bir kere öpsem ne olur?

-2-

Hilmî

mef'ûlü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fa 'lün

- 1 'Allāme-i zamāne olup bir kişi eger
Eylerse kaçî-'askere yüz bin mülâzemet
- 2 Mansıb açılmaz aña çözülmeyicek kîse
Hâsıl budur ki bî-kese müşkil mülâzemet

-2-

- 1 Bir kişi zamanın en büyük âlimi olsa ve Kazasker'den yüz bin mülâzemet eylese/ staj yapsa da yine de kesenin ağzını açmayınca ona makam verilmez. Velhasılı, kese açmayınca mülâzemet işe yaramaz.
- 2 Ona kese çözülmeyince mansıb açılmaz. Kısacası kesesize makam elde etmek zordur.

-3-

'Arzî Efendi

mef'ûlü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe 'ûlün

- 1 Şayd olmamağa cān mı var [a] tāze güzeller
Tespīḥ gibi dānesi çok dām elimizde

-3-

- 1 Ey taze güzeller! Size av olmayacak can mı var? Tespih tanesi gibi elimizde çok tuzak var.

-4-

Müfred⁶¹

[Matla']

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

- 1 Bu kânūna duhān bir serv ḥākister çü sünböldür
Bahārı faşl-ı dey bir gülşen ammā āteşin güldür

-4-

- 1 Bu güz mevsimine duman bir selvi gibi, kül de sümbül gibidir. Bir gül bahçesi ama kış mevsiminin baharı ateş gibi olan güldür.

-5-

Müfred⁶²

[Matla']

mef'ûlü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe 'ûlün

- 1 Tā mihr ü mehün şubḥ u mesā yana çerāğı
Āteşle fūrüzān ide Mevlā bu ocağı

-5-

- 1 Güneş ve Ay'ın mumu yandıkça Allah bu ocağı ateşle aydınlatsın.

2a

⁶¹ Bu şiirin başlığında "Müfred" yazmasına rağmen nazım biçimi "Matla"'dır.

⁶² Bu şiirin başlığında "Müfred" yazmasına rağmen nazım biçimi "Matla"'dır.

[Bâkî]

mef'ûlû mefâ 'ilû mefâ 'ilû fe 'ûlûn

- 1 Ten cāmesini sūzen-i hicrān ile kaşdı
Taẓyîk imiş ancak dil-i dīvāneye kaşdı
- 2 Endîşe-i fitrākini baştan çıkar ey dil
Ol sencileyin şaydı kaçan terkiye aşdı
- 3 Zahmın ser-i mû deñlü tıyurmaz reg-i cāna
Kim eyledi faşşād-ı müjeñ itdügi faşdı
- 4 Yol başmada mümtāz idi miskīn saçı lîkin
Ol şūh-ı cefā-pîşe ser-i zülfini başdı
- 5 Bâkî gibi şayd itdi niçe şîr-i dilîri
Gamzenle kaşuñ okun atup yayını yaşdı

- 1 (Sevgili) beden elbisesini ayrılık iğnesiyle daralttı. Ancak amacı deli gönle sıkıntı vermek imiş.
- 2 Ey gönül! Ayrılık kaygısını başından çıkar. O senin gibi avı ne vakit eyerin arkasına astı.
- 3 Çektiği zahmeti can damarına saç kılının ucu kadar belli etmez. Senin kan alan kirpiklerinin yaptığı hacamatı kim yapabildi?
- 4 Mis kokulu olan sevgilinin saçı yol kesmede çok mâhirdi ama o eziyeti huy edinen güzel, saçının ucunu savurdu.
- 5 (Ey sevgili!) Gamzenle kaşın Bâkî gibi nice yiğit aslanı avladı, okunu atıp yayını gevşetti.

Cevrî

mefâ 'ilûn fe 'ilâtûn mefâ 'ilûn fe 'ilûn

- 1 Güm oldu 'aqlum o şūhuñ dehānı fikrinde
Hayāle döndi vücūdum miyānı fikrinde

⁶³ BKD'de bu gazel yoktur.

⁶⁴ CVD, s. 258.

- 2 İrişdi zâ'fa tenüm hāme içre nāl gibi
O sīm-sā'idüñ ey dil benānı fikrinde
- 3 Pür itdi hūn-ıla bağrum hadeng-i ğamze-i yār
Kemāna döndi qadüm ebruvānı fikrinde
- 4 Tereddüd eyleme tut tīg-i yāra gerdenüñi
Olur mu 'āşık olan baş u cānı fikrinde
- 5 Ğubār-ı ğuşşa alur 'aqlunı şaķın Cevrī
O şūhūñ olma hāñ-ı dil-sitānı fikrinde

-7-

- 1 O neşeli sevgilinin ağzının düşüncesinde aklım kayboldu (sevgilinin ağzı gibi yok oldu). Vücudum sevgilinin belinin (yok gibi olan inceliği) düşüncesinde hayale döndü (sevgilinin beli gibi yok oldu).
- 2 O gümüş kollunun parmaklarının düşünerek vücudum iyice zayıflaştı. Kamış kalemin içindeki lifler gibi zayıfladı.
- 3 Sevgilinin yan bakış oku, bağrımı kanla doldurdu. Boyum, sevgilinin kaşlarının düşüncesinde yaya döndü (büküldü).
- 4 (Ey gönül!) Sevgilinin kılıcına boynunu tereddüt etmeden tut. Âşık olan başı ve canının düşüncesinde (yokluğunda) olur mu?
- 5 Ey Cevrî! Aklını gam tozu (sevgilinin ayva tüyleri) alır, bundan sakın. O güzelin gönül alan ayva tüylerinin (toz gibi olan) düşüncesinde olma.

2b

-8-⁶⁵

Nā'ilī

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Bir veche nāzır ol ki nazīri bulunmaya
Bir zülfe beste ol ki esīri bulunmaya
- 2 Ahsente ol gedā-yı taħammül be-düşa kim
Yansa cihān içinde haşīri bulunmaya

⁶⁵ NAD, s. 516-517.

- 3 La'net o ḥ'ān-ı laṭīfe ki nādāna vaḳf olup
Ehl-i dilūḡ faṭīr ü ḡamīri bulunmaya
- 4 Bī-behredür fenādan o kim deyr-i 'ālemūḡ
'İsā-yı āfitāb-mesīri bulunmaya
- 5 Ğırbāl iderse cismi müjeḡ sūziş-i ciger
Peykān-ı saḡtın āb ide tīri bulunmaya
- 6 Dil kim ider fiḡānını geh pest ü geh bülend
Benzer o sāza kim bām u zīri bulunmaya
- 7 Virmem bihişte Nā'ilīyā ben o bezmi kim
Sākīleri civān ola pīri bulunmaya

-8-

- 1 Bir yüze bak ki benzeri bulunmasın, bir saça bağlan ki esiri bulunmasın.
- 2 O, dünya yansa içinde hasırı bulunmayan, tahammülünü omzuna asmış dilenciye ne mutlu!
- 3 O, bilgisizlere açılıp gönül ehlinin içinde hamuru ve fitratı bulunmayan mükellef sofraya lanet olsun!
- 4 Âlem kilisesinin güneşe yolculuk eden İsa'sının bulunmadığı kişi yokluktan nasipsizdir.
- 5 (Ey sevgili!) Kirpiklerin bedeni eleḡe çevirirse ciğerdeki ateş onun okunun sert ucunu suya çevirir ve ok bulunmaz olur.
- 6 Gönül kimi zaman alçak kimi zaman yüksek sesle feryat eder. O, akordu bozuk bir çalgıya benzer.
- 7 Ey Nā'ilī! Ben o sakileri genç olan içinde yaşlı bulunmayan meclisi cennete deḡişmem.

-9-⁶⁶

Nā'ilī

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün

- 1 Naḡd-i dili dil-dāra virüp mā-ḡaşal aldum
Bāzār-ı maḡabbetde ḡam-ı bī-kesel aldum

⁶⁶ NAD, s. 457.

- 2 Bir vech-ile ta'bîr idemem zevk-i hayâlin
Âgûşa bu şeb h'âbda bir ince bel aldum
- 3 Kurbân[1] müjeñ oklarını[n] tendeki cāndur
Her birini bir tîr-i kazāya bedel aldum
- 4 Şayd itdi hümâ-yı dili ol turrede⁶⁷ ammā
Hālūñ gibi bir dāne-i dām-ı hiyel aldum
- 5 Feth oldı kilîd-i der-i gencîne-i bahtum
Zülf-i siyehünden yine bir iki tel aldum
- 6 Öpdüm ayağın meykedede pîr-i muğānuñ
Şeyh'ül-ḥarem-i Ka'be-i 'irfāndum⁶⁸ el aldum
- 7 Vecdî'nün imiş Nâ'ilîyā nükte-verāndan
Pākîze-edā tâze zemîn bir ğazel aldum⁶⁹

-9-

- 1 Gönülün bütün varlığını sevgiliye verip sonuç aldım. Aşk pazarında bitimsiz bir gam aldım.
- 2 Bir yolla hayal zevkini ifade edemem. Kucağa bu gece uykusunda bir ince bel (sevgili) aldım.
- 3 (Ey sevgili!) Kırpiğinin oklarının kurbanı (yay kabı) tendeki candır. Her birini bir kaza okuna karşılık olarak aldım.
- 4 (Ey sevgili!) Gönül kuşunu saçlarında avladı ama benim gibi bir hileler tuzağının danesini aldım.
- 5 (Ey sevgili!) Talih hazinemin kapısının kilidi açıldı. Siyah saçından yine bir iki tel aldım.
- 6 Meyhanede şarap dağıtan ihtiyarın kadehini öptüm. İrfan Ka'besi'nin Şeyhi'nden el aldım.
- 7 Ey Nâ'ilî! İnce söz bilenlerden Vecdî'nin olduğunu öğrendiğim güzel söyleyişli yeni redifte bir gazel aldım.

⁶⁷ turrede: turralar, NAD.

⁶⁸ 'irfandum: 'irfandan, NAD.

⁶⁹ Pākîze ada tâze zemîn bir ğazel aldum: Ta'bîri hoşâyende bir a'lâ gazel aldım, NAD.

-10-⁷⁰

Nā'îlî

mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Kim dir o vech-i pâke haṭ-âverde olmasun
Âmed-şüd-i nigâha hemân perde olmasun
- 2 Ebr-i siyâh-ı şerme ğurûb itdi âfitâb
Yâ Rab gelen o mâh-ı siyeh-çerde olmasun
- 3 'Arz eyle mihre çîn-i cebîn-i 'itâbuṅı
Küstâḥ cilve-gâhuṅa güsterde olmasun
- 4 Bâl ü per açdı üstine şâhîn-i zülf-i yâr
Bi'llâh ḥamâm-ı dil niçe rem-kerde olmasun
- 5 İmdâd ider cerâḥat-ı hicrâna Nā'îlî
Dâğ-ı belâ ciğerde gerek serde olmasun

-10-

- 1 O temiz yüzlüye kim sakalı çıkmasın der, üstüne gelen bakışlara tıpkı perde gibi olacak olan sakallara kim gelmesin der.
- 2 Güneş, utanmanın siyah bulutuna battı. Ey Allah'ım, o gelen karayağız ay olmasın.
- 3 (Ey sevgili!) O kızgınlıkla kırışan alnını güneşe sun (göster) ki o küstah senin görüldüğün yerde ortalıkta dolaşmasın.
- 4 Sevgilinin saçının şahini üstüne kanat açınca Allah için gönül güvercini nasıl ürkmesin?
- 5 Ey Nā'îlî! Ayrılık yarasını iyileştirir, (o yüzden) bela ateşi ciğerde olsun başta olmasın.

3b

⁷⁰ NAD, s. 479-480.

Ġazel-i Bahāyī Efendi Tahmīs-i Nā'ilī Çelebi

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

- 1 Hırās-ı fitne şaldıñ dehre ey bī-dād n'eylersin
Kopardıñ yer yer āşūb-ı kıyāmet-zād n'eylersin
Perīşānlıklar itdün nev-be-nev icād n'eylersin
Dağıtdıñ h'āb-ı nāzı yārī ey feryād [n'eylersin]
İdüp fitneyle dünyāyı harāb-ābād n'eylersin
- 2 Nihāndur būy-ı fitne tār-ı 'anber-fām-ı zülfünde⁷²
Nice şubh-ı kıyāmet muhteŋid[ür] şām-ı zülfünde
Dimāğ-āşuftedür cān arzū-yı kām-ı zülfünde
Dil-i mecrūhuma rahm eyle kıalsun dām-ı zülfünde
Şikeste-bāl olan mürğı idüp āzād n'eylersin
- 3 Vücūduñ eylemiş hikmet-şinās-ı 'ālem-i bālā
Aristālis-i 'aşr u naqd-ı vaqt-ı Bū 'Alī Sīnā
Benānuñ hall-i rāz-ı müşkilāt-ı nabz idüp haqqā
İdersün gerçi her derde tabībüm bir devā ammā
Cünün-ı ehl-i 'aşk olunca māder-zād n'eylersin
- 4 Zemīn naţ'-ı siyāset-gāh-ı dil seyf-i kazā mübrem
Zebān hāmūş-ı hayret sīne suzān dīdeler pür-nem
Hevā-yı 'aşk şūr-efgen muhabbet ġālib ü muhkem
Şehīd-i tıg-i 'aşk-ı yārdur ser-cümle-i 'ālem
Urup şimşire dest ey ġamze-i cellād n'eylersin
- 5 Bulup pervāza ruşsat rüzgāra 'işveler şatduñ
Perīşān itmege cem'ıyyet-i 'uşşākı cān atduñ
Ne āl itdünse itdün mürğ-ı cānı dāma uġratduñ
Varup ġīsū-yı zülf-i yāri biri birine kıatduñ
Yine bir fitne tahrīk eyledün ey bād n'eylersin

⁷¹ NAD, s. 267-268.

⁷² NAD'de de 2 ve 3. bentlerin yeri deġişiktir.

6 Ne şûret kim çekersin cān bağışlarsın Mesîh-āsā
Olur hayrān-ı kārūn mû-şikāfān yed-i beyzā
Bu şan'atda ne Erjeng ü ne Mānīdūr saña hem-tā
Güzel taşvîr idersin haṭṭ ü ḥāl-i dîlberi ammā
Füsûn-ı fitneye geldikde ey Bihzād n'eylersin

7 Olursun Nā'ilī-veş gördü[gü]ḡ maḥbûba efgende
Metā'-ı şabrın tālān ider her tıfl-ı nāzende
Muḥabbet cān-fezā⁷³ esbāb-ı cem'iyet perākende
Bahāyī-veş degilsin ḳābil-i feyz-i şafā sen de
Tekellûf ber-ṭaraf ey ḥāṭır-ı nā-şād n'eylersin

-11-

- 1 Ey zalim! Dünyaya fitne korkusu yaydın ne yapıyorsun? Zaman zaman kıyamete benzer bir kargaşa kopardın ne yapıyorsun? Yeni yeni icat çıkartıp düzeni bozdun ne yapıyorsun? Ey feryat! Sevgilinin naz uykusunu dağıttın, ne yapıyorsun? Dünyayı fitneye viraneye çevirdin, ne yapıyorsun?
- 2 Ey sevgili! Fitne kokusu, saçının amber renkli karanlığında gizlidir. Nice kıyamet sabahı, saçının akşamında (karanlığında) gizlidir. Can, saçına erişme arzusuyla aklını karıştırmıştır. (Ey sevgili!) Yaralı gönlüme merhamet et, saçının tuzağında kalsın. Kırık kanatlı olan kuşu serbest bırakıp da ne elde edeceksin?
- 3 (Ey sevgili!) Sen, bu yüce dünyanın filozofu haline gelmişsin. Devrin Aristoteles'i ve İbn-i Sînâ zamanının sermayesisin. Ey tabibim! Doğrusu parmağın nabız sorunlarının sırrını çözüp, her derde bir derman verirsin ama doğuştan aşk ehlinin delisi olunca ne yaparsın ki...
- 4 Toprak, gönlün idamı için yere serilmiş bir örtüdür, kaza kılıcı kaçınılmazdır. Dil, şaşkınlıktan susmuş; bağı yanık; gözler yaşla doludur. Aşk hevesi, kargaşa çıkaran; aşk, galip ve sağlam olandır. Ey cana kıyan yan bakış! Âlemin tamamı, sevgilinin aşk kılıcının şehididir, eline kılıç alıp ne yapıyorsun?
- 5 Uçmaya ruhsat bulup rüzgâra cıveler gönderdin. Âşıklar topluluğunu perişan etmeye can attın. Ne hile varsa yaptın, en sonunda can kuşunu tuzağa düşürdün. Ey rüzgâr! Sevgilinin omzuna dökülen saçlarına erişip birbirine karıştırdın, yine bir fitneyi uyandırdın ne yapıyorsun?

⁷³ cān-fezā: ğam-fezā, NAD.

- 6 Resim çizersin ve o surete Hz. İsa gibi can bağışlarsın. Yed-i beyzânın (Hz. Musa'nın beyaz eli) kılı yarmasını gören, senin işinin hayranı olur. Ne Mâni ne de Mâni'nin meşhur resim kitabı Erjeng, sana bu sanatta denktir. Ey Behzâd! Sevgilinin benini ve ayva tüylerini güzel tasvir edersin ama sevgilinin fitnesinin cazibesini çizmeye gelince ne yapacaksın?
- 7 Nâ'ilî gibi gördüğün güzele âşık olursun. Her nazlı genç, sabır sermayeni yağmalar. Aşk, can artırır, hepsinin sebepleri ayrı ayrıdır. Ey üzgün gönül! Bahâyî gibi sen de safa feyzine sahip değilsin. Zahmeti bir tarafa bırak, ne yapıyorsun?

4a

-12-

Ṭarzî Efendi

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

- 1 Cihânı yakduñ ey âh-ı ateş-zâd n'eylersin
Ser-â-pâ tut ki yanmış bir ħarâb-âbâd n'eylersin
- 2 Tamâm itdi beni derd-i tegâfûl bî-mecâl oldum
Zebûn-küşlük idüp ey ġamze-i cellâd n'eylersin
- 3 Ğam-ı aġyâra çâre fikrin eylersin güzel ammâ
Ğam-ı hicrân düşerse ey dil-i nâ-şâd n'eylersin
- 4 Hüner Ṭarzî gibi rûġ-ı kelâmı itmedir taşvîr
Yazup her şûret-i bî-rûġı ey Bihzâd n'eylersin
- 5 Vişâle zûr-i bâzû tîşe-i ser-bâz el virmez
Nedür bu kûşîş-i <bî> sevdâ-yı Ferhâd n'eylersin⁷⁴

-12-

- 1 Ey ateşten doğma ah, dünyayı yaktın, ne yapıyorsun? Baştan ayağa yanmış bir meyhaneye benziyor; ne yapıyorsun!
- 2 (Sevgilinin) bilmezlikten gelmesi beni bitirdi, güçsüz kaldım. Ey cana kıyan yan bakış! Zayıfları öldürüp ne yapacaksın?
- 3 Ey mutsuz gönül! Sevgilinin etrafında dolaşanlardan (rakiplerden) kurtulma derdine çare düşüncesini güzel yapmışsın ama (bu sefer de) ayrılık derdi (payına) düşerse sen ne yapacaksın?

⁷⁴ Mısranın vezni kusurludur.

- 4 Hüner, Tarz  gibi s z n ruhunu tasvir etmektir. Ey Behz d! Her ruhsuz sureti çizip ne yapıyorsun?
- 5 (Sevgiliye) Kavuşmak için kol kuvveti ve kazma yeterli değildir. (O halde) bu Ferh d'ın çalışması gibi gayret nedir? Niye yapıyorsun?

-13-

Derv   Ahmed

mef   l n mef   l n mef   l n mef   l n

- 1 T tulum eylediğ s fte m jenle cümle k hs rı
Y  [ol] seng n-dil-i Ő r n'i ey Ferh d n'eylersin

-13-

- 1 (Ey sevgili!) Farz edelim ki kirpiğinle bütün dağlık yeri delik deşik ettin. Ey Ferhat! Ő rin'in ta  kalpliliğini ne yapacaksın?

4b

-14-

Nazm 

mef   l n fe  l t n mef   l n fe  l n

- 1 Haç-ı mu'anber-i nev-h zi z r-i k k lde
Benef ed r ki açıldı zem n-i sünbülde
- 2 Olursa mürde-i  ads le  ayy ider fi'l-  l
Nedür bu   let-i c n-ba    ne ve-i m lde
- 3 K d ret-i ę m-ı d r neden  al  a dil 
Ayağ elde gerekdür  ur    ę l ulda
- 4 Budur r s m-ı g list n-ı  ar -ı n -hemv r
Hem  e n z ola g lde niy z b lb lde
- 5 Kel l gelmeye fery dına hez r a sent
Hez r-ı z r ne gördü  aceb ru -ı g lde
- 6 Kemend-i  a  la Rüstem olursa bend eyler
Nedür bu kuvvet-i b z -pesend k k lde
- 7 Musah  ar oldu sa a Nazmiy  bu t ze zem n
Ta arruf ancak ola   lem-i ta ayy lde

-14-

- 1 (Sevgilinin) Kakülünün altındaki sümbül yerinde menekşe gibi açılan yeni yetişmiş güzel kokulu ayva tüyüdür.
- 2 Şaraptaki bu canlar bağışlayan keyif nedir ki, bin yıllık ölü de olsa anında diriltir?
- 3 (Ey gönül!) Eskiden beri gam çekenlerin meyhanesinden kurtulmak için kadeh elde; sürahi de gulgul sesinde (şarap dökülürken çıkan ses) olması gerekir.
- 4 Düzgün olmayan feleğin gül bahçesinin âdetleri budur: Daima naz güle, niyaz da bülbüle yaraşır.
- 5 Aman bir bezginlik gelmesin feryadına binlerce tebrik olsun! Ağlayan bülbül acaba gülün yanağında ne gördü?
- 6 Kâküldeki bu pazı gücü beğenisi nedir böyle ki, Rüstem (dahi) olsa aşk kemendiyle (kendine) bağlar.
- 7 Ey Nazmî! Bu yeni redif senin tesir dairen içindedir. Ona tasarruf (Onun bir benzerini kaleme almak) ancak hayal âleminde mümkün olur.

5b

-15-⁷⁵

Maḥmūd Paşa

mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün

- 1 Gözüm yaşına rahm it sorma derdin
Ki merdüm-zâdedür düşmüş nazardan

-15-

- 1 (Ey sevgili!) Gözden düşmüş bir insanoğlu olan gözyaşıma merhamet et ve onun derdini sorma.

-16-

Şeydâ

mef'ülü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün

- 1 Kühsâr-ı serde iki gözüm 'ayn-ı âsiyâ
Sengi siyâhı ağı dakîki sirişki mâ

-16-

⁷⁵ MPD, s. 95. Bu şiir, MPD'de yedi beyitlik bir gazeldir.

- 1 (Ey sevgili!) İki gözüm dağın tepesindeki su değirmeni gibidir. (Gözlerimin) Siyahı (o değirmenin) taşı, beyazı unu ve gözyaşı da suyudur.

-17-

Ve lehu

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'lün

- 1 O biri binse şalıncağa görenler dirler
Yine şeh-bâzın uçurmuş biri bağı ile

-17-

- 1 Salıncağa biri binse görenler “birisi doğanını bağıyla beraber uçurmuş” derler.

-18-⁷⁶

‘Azmi-zâde [Hâletî]

mefâ 'lün mefâ 'lün mefâ 'lün mefâ 'lün

- 1 Ele cām alsa dünyâyı ser-â-ser seyr idermiş Cem⁷⁷
Ben alsam destime ammā görünmez çeşmüme ‘âlem

-18-

- 1 Cem, eline kadehi alsa dünyayı baştan başa seyredermiş. Ama ben elime kadehi alsam dünya gözüme görünmez.

-19-⁷⁸

Ve lehu

mefâ 'lün mefâ 'lün mefâ 'lün mefâ 'lün

- 1 Getür âyîne-i ‘âlem-nümâ-yı cām-ı şahbâyı⁷⁹
Benüm de sâķīyā görsün gözüm bir päre dünyâyı

-19-

- 1 Ey sâķî! Şarap dolu kadehin cihanı gösteren aynasını getir. Benim de gözüm bir parça (da olsa) dünyayı görsün.

⁷⁶ AHD, s. 421.

⁷⁷ AHD’de beş beyitlik bir gazeldir.

⁷⁸ AHD, s. 560.

⁷⁹ AHD’de sekiz beyitlik bir gazeldir.

-20-

Hüseyin Efendi

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

- 1 Mezâk ehli lebin yâd etse tûtî kandi vaşf eyler
'Acebdür hâl-i 'âlem bilmeyen söyler bilen söyler

-20-

- 1 Zevk sahibi kimselerin sevgilinin dudağını anmalarına karşılık papağan da şekeri anar.
Şaşılacak şeydir ki dünya halini bilen de söyler bilmeyen de.

-21-

Helâkî

mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilün

- 1 Eliyle zülfin ol meh kim ruhında pîç pîç eyler
Berât-ı hüsnine tuğrâ çeker gūyâ kâlemlerle

-21-

- 1 O ay yüzlü güzel, eliyle saçını yanağında büklüm büklüm eder. Güzellik buyrultusuna
sanki kâlemlerle tuğra çeker.

-22-

Dâ'î

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

- 1 Gözüm hiç gördüğün var mı be-haqq-ı süre-i Tâhâ
Benüm yârüm gibi fitne benüm gönüm gibi şeydâ

-22-

- 1 Ey gözüm! Taha sûresi hakkı için (söyle) benim sevgilim gibi fitne, benim gönüm
gibi çılgın olanı hiç gördün mü?

-23-

Es'ad Efendi

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

- 1 Hevā-yı sünbüliden seyr-i sünbülzār a'lādur
Zemīni āsumānı gösterür özge temāşādur

-23-

- 1 Sünbül bahçesinde dolaşmak (sevgilinin) sünbül saçlarının aşkından daha hoş, yeri göğü gösteren özge bir seyirdir.

-24-

‘Abdullāh Efendi Bergamalı

fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün

- 1 Mey ü maḥbūbu imiş zevkî bihiştün de hemān
Haber aldık o tarafından bize ādem geldi

-24-

- 1 Bize cennet tarafından gelen bir adamdan/Âdem’den cennetin de tek zevkinin şarap ve sevgili olduğu haberini aldık.

-25-⁸⁰

[Üsküplü] İshak Efendi

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

- 1 Şūfî kanzil muḥtesib ser-mest⁸¹ vâ‘ız mey-perest⁸²
‘Āşık-ı bî-çāreye yazık degül mi adı mest

-25-

- 1 Sufi kör kütük sarhoş, zabıta memuru kendinden geçmiş, vaizse şarap düşkünü!
Zavallı âşığın adı sarhoşa çıkmış, yazık değil mi?

-26-

Enverî

mefâ ‘ilün fe ‘ilâtün mefâ ‘ilün fe ‘ilün

- 1 Kitāb-ı ḥüsnün öñünden gidermez ey meh-rū
Turup müṭāla‘a eyler egilmiş ol iki kaş

-26-

- 1 Ey ay yüzlü sevgili! O iki kaş güzellik kitabını önünden kaldırmadan eğilmiş vaziyette sürekli araştırma yapar.

⁸⁰ ÜİD, s. 120-121.

⁸¹ ser-mest: serhoş, ÜİD.

⁸² ÜİD’de 5 beyit olan gazelin nüshada ilk beyti verilmiştir.

-27-

Ve lehu

mef'ûlü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe 'ûlün

- 1 Hicrânlu kumâş idi benim Enverî sînem
Ol dem dem-i vuşlatla anı yâre şarınca

-27-

- 1 Ey Enverî! Benim (parlak) göğsüm o an vuslat zamanında sevgiliye sarılınca hicranlı kumaşa döndü.

-28-

Ânî Çelebi

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

- 1 Miyânından haber sorarsan iklim-i melâhatden
Ötesi küh-ı billûra aşar bir ince beldür bu

-28-

- 1 (Ey sevgili!) Güzellik ikliminden (yani) belinden haber sorarsan ilerisi billur dağına (göğüslerine) kadar ulaşan bir ince beldir.

-29-

Hâşimî

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'lün

- 1 Koçmak ister seni fikr-i dil ü rây-ı hâtır
Koçul ey rûh-ı revân sen de beray-ı hâtır

-29-

- 1 Ey yürüyen ruh (sevgili)! Gönül düşüncesi ve tercihi seni kucaklamak yönündedir. Sen de hatır için kucağa gel.

-30-

Hürrem Paşa

mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ûlün

- 1 Rübā'iden kaşuḡdur beyt-i evvel
Celî ḡaṡṡ ile yazmıṡ kâṡib anı
- 2 Anuḡ itmāmı içün ḡaṡṡ-ı la'lüḡ
Ġubâr ile yazılmıṡ beyt-i ṡânî

-30-

- 1 (Ey sevgili!) Kaşın rubainin kâṡibin celî hatla yazdığı ilk beyti gibidir.
- 2 Dudağının kenarındaki ayva tüyleri de onu tamamlamak için gubarî hatla yazılmıṡ ikinci beyittir.

6a

-31-

Vâliḡî

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

- 1 Vaṡl-ı kâfûr-ı teni zaḡm-ı dile merhemdür
O perî yârelere şarılacaḡ âdemdür

-31-

- 1 Vücudunun beyazlığına kavuşmak gönül yarasının merhemidir. O peri (gibi güzel) yaralara sarılacak bir adamdır.

-32-⁸³

Nev'î Efendi⁸⁴

fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

- 1 Nâz ider gelmez kinâr-ı 'âṡıḡa ol dil-rübâ⁸⁵
Söylenür dillerde ammâ bir dil-ârâ[dur]^D gider

-32-

- 1 O gönül alan sevgili, âṡıḡın kucağına nazlanır gelmez ama dillerde bir gönül alan söylenir gider.

⁸³ NVD, s. 320.

⁸⁴ NVD'de 5 beyitten oluṡan gazelin 4. beytidir.

⁸⁵ dil-rübâ: bî-vefâ, NVD.

-33-

Nihālī

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 Merhabâ eyleyelim tolı içün dir sākī
Hüb söyler kıatı vallâhi çaķ ağzın öpicek

-33-

- 1 İcki dağıtıcı, selamlaşalım; şarap için diyor. Vallâhi tam da onun ağzını öpünce doğru söyler.

-34-⁸⁶

[Gelibolulu] 'Âlī

mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilün

- 1 Sipihr-i⁸⁷ sînede bir mâh-pâremüz yokdur⁸⁸
Koya gönül kıoya hergiz sitâremüz yokdur

-34-

- 1 Gönül göğünde ay parçası bir güzelimiz yoktur. Asla gönül koyan yıldızımız yoktur.

-35-⁸⁹

[Gelibolulu] 'Âlī

mef'ûlü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün

- 1 Gül didigün şarâb-ıla tolmış piyâledür⁹⁰
Bir parmacık ki eksile pervâz-ı⁹¹ lâledür

-35-

- 1 Gül dediğin şarap ile dolmuş şarap kadehidir. Kadehin içinden bir parmak eksilirse kırmızı lalenin kenarındaki çizgi gibi olur.

⁸⁶ GAD, s. 648.

⁸⁷ Sipihr-i: Serîr-i, GAD.

⁸⁸ GAD'da beş beyitlik bir gazeldir.

⁸⁹ GAD, s. 665.

⁹⁰ GAD'da beş beyitlik bir gazeldir.

⁹¹ pervâz-ı: pervâzi, GAD.

-36-⁹²

Cemālī

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 Şāhid-i pīr-i muġān gerçi hilāl-ebrūdur
Hāḡ bu kim duġter-i rez daḡi bir içim şudur

-36-

- 1 Meyhaneci güzeli her ne kadar hilal kaşlı ise de üzüm kızı da (şarap) bir içim sudur.

-37-

Ebu'l-Feth Sultān Mehmed

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 Cigerüm pāreledi ḡaṇcer-i cev̄ ü sitemün
Şabrumuḡ cāmesini ṡoġradı mıkırāş-ı ġamuḡ

-37-

- 1 (Ey sevgili!) Eziyetinin ve zulmünün ḡaṇceri ciġerimi parçaladı. Gam makasın sabrımın ġiysisini doġradı.

-38-

Sultān Bāyezīd Raḡimehullāh

mef'ûlü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe 'ûlün

- 1 Her dūd ki peydā şeved ez-sīne-i çākem
Ebrī şeved ü ġirye koned her ser-i ḡākem

-38-

- 1 Parçalanmış sinemden ortaya çıkan her duman bir bulut olur ve toprağımın her parçasına göz yaşı döker.

-39-

Sultān Selīm Raḡmetullāh

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 Ebruvān-ı tu vü çeşmān-ı tu ey Zühre-cebīn
Āhuvānend-zede şāḡ-be-şāḡ ez ser-ġīn

⁹² CMD: s. 94.

-39-

- 1 Ey Zühre alınlı! Senin kaşların ve gözlerin, ağaçlar arasında tuzağa düşmüş ceylanlardır.

-40-

Cinānī Efendi

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 Ni' met-i vaşlına ağyārı toyurmuş dilber
Gönlün ey hasta-i hicrân nenün aşın ister

-40-

- 1 Ey ayrılık hastası! Sevgili kavuşma sofrasında bütün el âlemi doyurmuş. Gönlün daha neyin yemeğini istiyor?

-41-

Sulţān Süleymān Raḥmetullāh

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 Dīde ez āteş-i dil ğarkā der-āb est merā
Kār-ı ın çeşm zi-ser-çeşme ḥarāb est merā
- 2 Dīde ber-hem-nehem u rū-yı to ārem be-ḥıyāl
Der şeb-i hicr megū dīde be-ḥāb est merā

-41-

- 1 Göz, gönül ateşiyle beni suya boğdu. Bu çeşmenin işi çeşme başında harap etmektir.
- 2 Gözlerimi kapatıp seni hayal ederken bana ayrılık gecesinde uyku haramdır.

-42-

Naşūḥ Paşa-zāde

mef'ülü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün

- 1 Dilber sefer idince ki ağyār dūr olur
Sūr ol zamānda mātem ü mātem sūrūr olur

- 2 Burka'-güşā-yı çihre-i yār olsa rûzgār
Keştî-i dīde-i dile tûfān-ı nūr olur
- 3 Tāb-ı nigāh içün ruḥına ḥāk-i pāyini
Mīl-i eşi'a sürme-keş-i çeşm-i hūr olur
- 4 Şahrā-neverd (...) ⁹³
Cā-yı ḥuẓūr sīne-i tārik-i hūr olur
- 5 'Aks-i ziyā-yı 'arız-ı dildār 'Ömriyā
Bezm-i ḥayāle şu'le-i şem'-i şu'ur olur

-42-

- 1 Dilber yola çıkınca yabancılar uzaklaşır. Düğün matem olur, matem de düğün olur.
- 2 Rûzgār sevgilinin yüzünün peçesini açsa gönül gözünün gemisine nur fırtınası olur.
- 3 (Sevgilinin) ayak bastığı toprak, (onun) yanağına bakış parlaklığı versin diye ışıklar mili güneşin gözünün sürme çekenı olur.
- 4 Çölde gezen (...) Göğsünün huzurlu yeri güneşin karanlığı olur.
- 5 Ey Ömrî! Sevgilinin yanağının ışığının yansıması, hayal meclisine anlayış mumunun parıltısı olur.

6b

-43-

İzhār-ı Muẓmer Mızraqlı Meyli

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Ber zebān-ı ārzū tā harf-i kām āyed müdām
Kām-ı İbrāhīm bin Behrām bādā müstedām

-43-

- 1 Mütemadiyen istek dili üzerine murat sözü gelir. Behram oğlu İbrahim'in muradı geldikçe gelsin.

⁹³ Nûshada beytin devamı silinmiştir.

-44-

Şerh-i in

mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilûn fa'

- 1 Ez-bahş e dil (...) ⁹⁴ hacel (?)
Bâ-merhameteş mâye-i rāhat-ı hāşıl
- 2 (...) ⁹⁵ ten haşm-ı evvel-i devlet-i ū
Vakt-i seherest merg-i şem'-i maḥfil

-44-

- 1 Onun merhametinden gönül utanıyor(?). Rahatlık, onun merhameti sayesinde ortaya çıktı.
- 2 Onun bahtının düşmanlığı vücudun (...). Seher, meclis mumunun ölüm vaktidir.

-45-

Güş-väre

mef'ûlû mefâ'ilû fe'ûlûn

- 1 Zîbende-i efser-i hükûmet

-45-

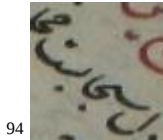
- 1 Hükümet tacının süsü...

-46-

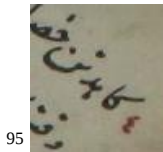
Beyt-i Mu'akḳad

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilûn

- 1 Men ki bâşem 'aql-ı kül-rā nāvek-endāz-ı edeb
Mürğ-ı evşāf-ı tu ez-evc-i miyān endāḥte(?)

94

95

-46-

- 1 Ben akl-ı külle edep okunu atan oldum. Senin vasıflarının kuşu (...)’ın zirvesinden atılmış.(?)

-47-

Hākānī

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

- 1 Men tufeyl-i ān debistān-ı me‘āni-perverem
‘Aql-ı küll āncā nebāşed nāvek endāz-ı edeb

-47-

- 1 Ben o manalar besleyen ilkokulun en küçük çocuğuyum. Edep okunun ölçü olduğu o yerde akl-ı kül olmaz.

7a

-48-

‘Arzī Efendi

mef‘ûlü mefâ ‘ilü mefâ ‘ilü fe ‘ûlün

- 1 Bu hüsn-ile çün nāra vara ol büt-i tersā
Duzaḥda olan ehl-i hevā bī-keder olsun
- 2 Mālik olıcak sen o güher-pāreye āḥir
Ey nār-ı cehennem saḡa şad müjdeler olsun

-48-

- 1 Eğer o Hristiyan putu (sevgili), bu güzelliikle cehenneme gitse oradaki sefih kimselerin kederi kalmaz.
- 2 Ey cehennem ateşi! Sen sonunda o inci parçasına (sevgiliye) sahip olunca sana yüzlerce müjde olsun.

-49-

[...]

- 1 Cihānı kû-be-kû gezdim esāmîsin idüp ezber
Ḥaṭuṇ didükleri kāfirdür ancak ḥāric ez-defter

-49-

- 1 (Ey sevgili!) Bütün dünyayı (yer) adlarını ezberleyecek kadar köy köy gezdim ama senin yüzündeki ayva tüyleri/çizgiler gibi bir kâfiri defterler yazmamıştır.

-50-⁹⁶

Fehīm

mef'ûlü me fâilü me fâilün fâ'

- 2 Mengüşe-i güş-vârı olsun ey dil
Bu nükte ki her vechle müstaḥsendür
Ümmîd-i kerem eyleme kemden zîrâ
Kemden kerem ümmîdi de kemlikdendür

-50-

- 1 Ey gönül! Her bakımdan güzel olan bu nükte kulağına küpe olsun. Kötüden cömertlik ümidi bekleme zira kötüden cömertlik ümidi de kötülüktendir.

7b

-51-⁹⁷

Sâkî-nâme-i Yahyâ Efendi Raḥimehullâh⁹⁸

fe 'ûlün fe 'ûlün fe 'ûlün fe 'ûl

- 1 Gel ey neşve-dâr-ı şarâb-ı elest
Belâ kûçesi⁹⁹ içre evkâr-ı mest
- 2 Der-i meykede bâzdur kıl şitâb
Bi-ḥamdillâh irdi yine¹⁰⁰ feth-i bâb
- 3 Ne zer ḥalkasıdur hilâl-i felek
Revâ olsa cârûbı perr-i melek
- 4 İder ferşini pâk cârûb-ı lâ
Komaz zerrece anda gerd-i sivâ
- 5 Kapanmaz o meyḥâne hiçbir zamân
Anuḡ rûze vü 'ıydı birdür hemân

⁹⁶ Bu şiir FHD'de yoktur.

⁹⁷ ŞYD, s. 10-17.

⁹⁸ ŞYD'daki 74. beyit nüshada yoktur.

⁹⁹ gûçesi: güşesi, ŞYD.

¹⁰⁰ yine: dem-i, ŞYD.

- 6 Açık dest-yārī-i Mevlā ile
Anuñ kufı miftāh-ı illā ile
- 7 Şu meyḥāne kim ola sākīsı yār
Anuñ virdügi meyde olmaz ḥumār
- 8 Pür it sākīyā cāmı rindāna şun
Gözet ‘ahd u peymānı peymāne şun
- 9 O meyden ki tiryāk-i ekberdür ol
Ne tiryāk şahbā-yı kevşerdür ol
- 10 Ne şahbā ki mest-i müdāmı Şuheyb
Ne mey kim anı içmemek ola ‘ayb
- 11 Konulmuş o şahbāya esrār-ı Hāk
Nice mest olmaya hūşyār-ı Hāk
- 12 Anuñ mestidür ğamze-i fitne-sāz
Anı bilmeyenler şanur mest-i nāz
- 13 Cem ol bāde-i nābuñ efgendesı
Sikender o meyḥānenüñ bendesi
- 14 Şu‘ā‘ı ki her yaña rahşān olur
Nümüdār-ı mühr-i Süleymān olur
- 15 O cāmuñ mey-i nābı mihr-i şafā
Anuñ her ḥabābı sipihr-i vefā
- 16 Ḥabābında pinhān anuñ nuḥ kıbāb
Zihī bār-ġāh-ı refi‘ü’l-cenāb
- 17 O bir şeb-çerāğ-ı Cem-i ‘aşkdur
O bir neyyīr-i ‘ālem-i ‘aşkdur
- 18 O bir¹⁰¹ nūr-baḥş-ı zemīn ü zamān
Odur pertev-endāz-ı kevn ü mekān
- 19 Odur sākīyā āteş-i āb-süz
Odur sākīyā āb-ı āteş-fürüz

¹⁰¹ O bir: Odur, ŞYD.

- 20 Sipihrūṅ meh-i bedri māh-ı nevi
Anuṅ pertevیدür anuṅ pertevi
- 21 Anuṅ aşıldur ḥabb-ı ḥubb-ı Ḥudā
Ki andan zuhūr itdi tāk-i rızā
- 22 İdüp terbiyet bāğ-ı dil ḥākini
O ḥāk içre ğars itdiler tākini
- 23 Ne āyinedür baḳ o māü'l-ḥayāt
Tecellī ide anda ḥurşīd-i zāt
- 24 Şu'ā'ı olup mün'akis şanma mihr
Olur şemse-i tāḳ u saḳf-ı sipihr
- 25 Bedīdār olan ḥumda şahbā mıdur
Ya Tūr üzre nūr-ı tecellā mıdur
- 26 Ne deḡlü içerse o ḥumdan eger
Yedi baḥr ile ḳanmayan teşneler
- 27 Tedennī vü naḳs ırmeye ol dene (?)
Ḥum-ı nilgün çok tola boşana
- 28 Ne ḥumdur bu ḥum yā ne müldür bu mül
Ola mühr-dār anḳa ḥatemü'r-rüsül¹⁰²
- 8a
- 29 Tehi anlayan anı gümrāhdur
O ḥum menba'-ı şıbgatullāhdur
- 30 O ḥumdan olur feyz-i Ḥaḳ āşikār
Buḥārı olur anuṅ ebr-i bahār
- 31 Hevāyı idüp mu'tedil reşḥası
Şafā-baḥş olur gülşene nefḥası
- 32 Zehī feyz kim bī-ṭabīb ü 'ilāc
Ola raṭb her naḥl-i yābis-mizāc
- 33 Yine ḥükmüni virdi ol mül yine
Yine rüy-ı bāğ oldı gül gül yine

¹⁰² ḥatemü'r-rüsül: ḥatm-i rüsül, ŞYD.

- 34 O meyden gülün sāğarı tolı mül
Konulmuş aña bir avuc berg-i gül
- 35 O meyden eger sünbül olmasa mest
İder miydi taraf-ı külâhın şikest
- 36 Ol olmasa kalurdi lāle tebāh
Derûnında n'eylerdi nûr-ı siyāh
- 37 Anuñ nergis-i bâğ mestānesi
Şeb u rûz destinde peymānesi
- 38 Benefşe gibi hak-sār-ı ğarīb
Anuñ cür'asından degül bî-naşīb
- 39 Kani sākiyā ol mey-i rūh-baḥş
Odur sâlik-i rāha gülgün raḥş
- 40 Olan sâlik-i rāh kanzil gerek
O raḥş-ile kaṭ'-ı menāzil gerek
- 41 Reh-i maḳşad olursa şad-merḥale
Anuñ cünbüş-ile bir adım gele
- 42 Gönül bezm-i ḥaş ister oldu yine
Kederden ḥalāş ister oldu yine
- 43 Kani sākiyā ol şarāb-ı tahûr
O feyz-i Ḥudā çeşme-i deşt-i nûr
- 44 Ki levş-i hevādan bizi ide pāk
Ruḥ-ı zerdimiz eyleye tābnāk
- 45 Bu yüzle kalursak eger vā bize
İde ḥande-i hezl eyvā bize
- 46 Kani sākiyā ol mey-i hoş-güvār
Ki telḥ eyledi 'ayşımız rüzgār
- 47 Ne 'ayşında ḥālet ne nûşında zevk
Ne yārānı yārān ne bezminde şevk
- 48 Tüvāngerleri mest-i cām-ı ğurûr
Ḥumār-ı hevesle yatar bî-şu'ûr

- 49 Gedāsı tehī kīse vü teng-dest
Şu hāliyle baḡsan geḡer mey-perest
- 50 Virür bāde-nūşa meyi reng-i ‘ār
Olur sürhı ḡaclet-dih-i rüy-ı kār
- 51 Şu merdāne-tab‘uḡ ki var ḡayreti
Niḡün ala ḡülgüne-i ḡacleti
- 52 İḡen bāde-i ‘ışḡdan ṭolı cām
Bu bed-mestlerden alur intikām
- 53 Ḳanı sāḡiyā ol mey-i mihr-tāb
Ki her zerresi ola bir āfitāb
- 54 Vire her biri bir cihāna ḡiyā
Ḡöḡül ‘ālemin eyleye pür şafā
- 55 O meyle vücūdum olup mey-kede
Ṭolı ḡum ola bu dil-i ḡam-zede
- 56 İde erre-i miḡnet-i ‘ışḡ-ı saḡt
Der-i mey-kede gibi sīnem dü laḡt
- 8b
- 57 Ser-i nāḡun-ı dest-i ḡayret-beri
O meyḡānenüḡ ola na‘l-ı deri
- 58 Olup köhne bu cāme-i ḡār reng
Çıkarmak ḡörindi anı bī-direng
- 59 Şıḡılmak var andan dil-i tengde
Bunı aḡlamaz olmayan rengde
- 60 Getür sāḡiyā ol mey-i sādeyi
Boyumca baḡa cāme ḡıl bādeyi
- 61 Ḳanı sāḡiyā ol dıraḡşende berḡ
Ki cān ‘ālemin eyleye nūra ḡarḡ
- 62 O berḡ-i cihān-süz ola tāb-dār
Yana ḡarmen-i töḡmet-i rüzḡār
- 63 Ḳanı sāḡiyā ol ḡüvārende āb
Ki āb-ı ḡayāt eyler andan ḡicāb

- 64 Getür kim gönül bāğı pejmürdedir
Hayāt-ı ebed t̄ālībi mürdedir
- 65 Kānı sākiyā ol cihān-ı şafā
Bulunmaz mı bir cām-ı gītī-nümā
- 66 Bulunmazsa da sāgar-ı Cem hele
Şınık gönlümi lutf idüp al ele
- 67 Kānı sākiyā himmet-i bī-dirīg
Niyām-ı tegāfülde neyler o tīg
- 68 Fedā ideyin saḡa cān u teni
Kerem kıl koma nīm-bismil beni
- 69 Kānı sākiyā ol şecā‘at penāh
Ki ḡāl-i sipāh-ı ḡam ola tebāh
- 70 ‘Adūdan gönül mülkin ide ḡalāş
Anı eyleye Hüsrev-i ‘ışka ḡāş
- 71 Kānı sākiyā ol şabāḡ-ı fütūḡ
Degül mi dem-i naḡme-i eş-şabūḡ
- 72 Demidür şurāḡī kıla kulḡule
Muḡannī hem-āvāz ola bülbüle
- 73 Muḡannī neşāt u tarab vaḡtidür
Sürūd u şafānuḡ aceb vaḡtidür
- 74 Yine muḡribā destüḡe ‘udı al
Bu şışḡāneye yine āvāze şal
- 75 Okı nazm-ı Yahyā’yı āvāz ile
Ki bir sūz söz ḡoş gelür sāz ile
- 76 Melek naḡmeḡi istimā‘ eylesün
Felek şevḡe gelsün semā‘ eylesün

-51-

- 1 Ey elest şarabının neşesi! Bela sokaḡı olan sarhoş yuvalarının içine gel.
- 2 Meyhanenin kapısı açıktır, acele et. Allah’a şükürler olsun yine kapı açıldı.
- 3 Gökteki ay öyle bir altın halkasıdır ki meleḡin kanadı ona süpürge olsa yaraşır.

- 4 Lā süpürgesi zemini temizler, konusu Allah olmayan bir toz bile bulundurmaz.
- 5 O meyhane hiçbir zaman kapanmaz, onun orucu ve bayramı aynıdır.
- 6 Mevlâ'nın yardımıyla onun kilidi "illâ" anahtarı ile açıktır.
- 7 Sakisi sevgili olan meyhanenin verdiği şarapla sarhoş olunmaz.
- 8 Ey saki! Kadehi doldurup rintlere sun, yemini hatırla ve şarap kadehini sun.
- 9 En büyük panzehiri olan o meyden (sun), ne panzehiri o Kevser şarabıdır!
- 10 Nasıl bir şaraptır, devamlı sarhoşu (Hz. Muhammed'in ashabından olan) Suheyb'dir. Nasıl bir şarap ki onu içmemek ayıptır.
- 11 O şaraba Hak sırrı konulmuş, Allah yolunun akıllısı (o Hak sırlarının konulduğu şarabı içip de) nasıl sarhoş olmasın!
- 12 Fitne çıkaran yan bakış onun sarhoşudur, onu bilmeyenler naz sarhoşu sanır.
- 13 Cem, o halis şarabın düşkünü; İskender, o meyhanenin kölesidir.
- 14 Onun her yana yayılan ışınları Süleyman mührünün âdeta bir örneği olur.
- 15 O kadehin halis şarabı safa güneşi, onun her kabarcığı vefa göğüsüdür.
- 16 Onun kabarcığında gökyüzünün dokuz kubbesi gizlidir. Ne güzel Allah'ın yüce huzur yeri.
- 17 O aşk Cem'inin gece mumu, o aşk âleminin nurudur.
- 18 O, yere ve göğe aydınlık bahşeden, bütün bir kâinatı parlatandır.
- 19 Ey saki! Suyu yakan ateş odur, ateşi yakan su odur.
- 20 Gökyüzünün dolunayı ve yeni ayı onun ışığıdır, onun ışığı!
- 21 Allah sevgisinin tohumu rıza asmasının kendisinden zuhur ettiği özdür.
- 22 O gönül bağının toprağını terbiye edip o toprağın arazisine (o) üzüm asmasını diktiler.
- 23 Bak, o hayat suyu Allah'ın zatının güneşinin görüldüğü nasıl bir aynadır
- 24 Yansıyan ışınları güneş sanma, gökyüzünün çatısına ve kemerine nakış olur.
- 25 Küpte görünen şarap mıdır? Yoksa Tur dağı üzerinde görünen tecelli nuru mudur?
- 26 Yedi denizle kanmayan susuzlar o küpten ne kadar içseler...
- 27 Mavi küp çok dolar boşalır ama küpe bir eksiklik olmaz.
- 28 Nasıl bir küptür bu küp nasıl! Nasıl bir şaraptır bu şarap! Onun mühürdarı Peygamberlerin sonuncusu (olsa yaşar).
- 29 Onu boş anlayan yolunu şaşırmış kimselerdir. O küp Allah'ın boyasının kaynağıdır.

- 30 Allah'ın bereketi o küpten belli olur. Bahar bulutu onun buharı olur.
- 31 Damlası havayı ılık yapar, gül bahçesine esmesi safa verir.
- 32 Ne güzel bereket ki doktorsuz ve ilaçsız, kuru hurma ağacını yeşertir.
- 33 O şarap yine hükmünü verdi, bahçenin yüzü yine gül gül (kıpkırmızı) oldu.
- 34 O şaraptan gülün kadehi şarapla dolup ona bir avuç gül yaprağı konulmuş.
- 35 Sümbül, eğer o şaraptan sarhoş olmasaydı külâhını yamuk takar mıydı?
- 36 O olmasa lale yok olurdu, içindeki siyah nur ne yapardı?
- 37 Gece gündüz elinde kadehi ile bahçenin nergisi onun sarhoşudur.
- 38 Menekşe gibi garip hâlde olan perişan bile onun şarap tortusundan nasipsiz değildir.
- 39 Ey saki! Yolcuya gül renkli at olan o ruh bağışlayıcı şarap nerede?
- 40 Yolun yolcusu körkütük sarhoş olmalı ve o sarhoşluk atıyla menzilleri kat etmeli.
- 41 Hedefe giden maksat yolu eğer yüz merhale de olsa onun gidişiyile bir adım gibi gelir.
- 42 Gönül yine has meclis istedi, kederden yine kurtuluş istedi.
- 43 Ey saki! O Allah'ın bereketi, nur çölünün çeşmesi temiz şarap nerede?
- 44 Nefsin pislüğinden bizi temiz tutsun, solgun ruhumuzu parlatsın.
- 45 Eğer bu yüzle kalırsak vah bize! Alayla gülerse eyvah bize!
- 46 Ey saki! Hazmı kolay tatlı şarap nerede? Zamane şarap meclisimizi acılaştırdı.
- 47 Ne mecliste bir canlılık ne içişinde zevk ne sevgilisinde dostluk ne meclisinde şevk var.
- 48 Zenginleri gurur kadehinin sarhoşu, heves sarhoşluğuyla şuursuz yatar.
- 49 Fakiri, kesesi boş, cimri... Hâllerine baksan o hâlleriyile şarap sever geçinirler.
- 50 İçki içene utanma rengini verir, yüzü kırmızı olur.
- 51 Şu yiğit yaradılışlının gayreti var, utanma şarabını niçin alsın?
- 52 Aşk şarabından dolu kadeh içen, bu kendinden geçmiş sarhoşlardan intikam alır.
- 53 Ey saki! Hani o güneş parlaklığındaki şarap, her zerresi bir güneş olan...
- 54 Her biri dünyaya ışık verir, gönül âlemini neşelendirir.
- 55 O şarapla vücudum meyhane, gamlı gönlü şarap küpü olmuştur.
- 56 Aşkın mihnet bıçkısı göğsünü meyhane kapısı iki parça etmiştir.
- 57 Gayret elinin tırnağının ucu, o meyhanenin kapısının nalıdır.

- 58 Bu dört renkli elbise eskiyince onu oyalanmadan çıkarmanın zamanı geldi.
- 59 Sıkıntılı gönülde ondan sıkılmak var. O renkte olmayan bunu anlamaz.
- 60 Ey saki! O sade şarabı getir. Şarabı bana boyum kadar elbise yap.
- 61 Ey saki! O parlayan şimşek nerede? O ki can âlemini nurlandırсын.
- 62 O dünyayı yakan parlak şimşek çaksın, feleğin üstüne atıldığı suç harmanı yansın.
- 63 Ey saki! O hayat suyunu utandıran, hazmı kolay su nerede?
- 64 Gönül bahçesi solgundur, getir. (Çünkü) Sonsuz hayatı isteyen ölüdür.
- 65 Ey saki! O neşe alemi nerede? Dünyayı gösteren bir kadeh bulunmaz mı?
- 66 Cem'in kadehi bulunmazsa da lutf edip kırık gönlümü ele al.
- 67 Ey saki! Esirgemeyen himmet nerede? O kılıcın umursamazlık kınında işi nedir?
- 68 Tenimi ve canımı sana feda edeyim, beni yarı boğazlanmış halde bırakma, cömertlik et.
- 69 Ey saki! Gam askerini bozguna uğratan o cesaret sığınağı nerede?
- 70 Gönül ülkesini düşmandan kurtarıp onu aşk Hüsrev'ine teslim etsin.
- 71 Ey saki! O zafer sabahı nerede? Es-sabuh(sabahları içilen şarap) nağmesinin zamanı değil mi?
- 72 Sürahinin ötme, şarkıcının bülbüle eşlik etme zamanıdır.
- 73 Ey şarkıcı! Neşe ve coşku zamanıdır, eğlenenin ve şarkının tam vaktidir.
- 74 Ey çalgıcı! Eline yine udu al, bu şişhaneye yine yüksek ses bırak.
- 75 Yahyâ'nın şiirini yüksek sesle oku, ki yakıcı bir söz saz ile hoştur.
- 76 Melek ezgini dinlesin. Gökyüzü şevke gelsin, sema eylesin.

9b

-52-

Şāhib-zemīn 'İşmeti Efendi

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Olursa dilde n'ola dāğ-ı ārzū tāze
Henüz açıldı o gül daği reng ü bū tāze
- 2 Bu demde içmemeye çāre var mıdır ādem
'Ale'l-ḥuşūş ola sākī-i ḥande-rū tāze

- 3 'Aceb ne yüzden olur 'arz-ı hāl-i hayrānum
Daḥi o şūḥ-ı nev-āyīn-i tünd-ḥū tāze
- 4 Çekildüğine göre bār-ı minneti bārī
Olaydı çarḥ köhen-sāl fitne-cū tāze
- 5 Cefā-yı dehr-ile gelmekde 'İşmetī'ye fütūr
Herāyine yine bed-ḥāh-ı herze-gū tāze

-52-

- 1 Taze istek yarası gönülde olursa şaşılır mı? O renk ve kokusu taze olan gül bile yeni açıldı.
- 2 Özellikle güler yüzlü sakinin taze olduğu bu zamanda insanın içmemesine çare var mıdır?
- 3 Üstelik tavrı tarzı yeni ve huysuz bir genç olan sana acaba hayranlığımı nasıl sunabilirim?
- 4 Minnet yükü çekildiğine göre bari felek yaşlı, fitne çıkaran da genç olsaydı.
- 5 İşmetī'ye dünya cefasıyla bezginlik gelir, saçma sapan konuşanların kötülük istemesi elbette yine tazelenir.

-53-¹⁰³

Naẓīre-i Vecdī

mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilün

- 1 Şarāb köhne vü sākī-i ḥande-rū tāze
Olursa eski deme n'ola ārzū tāze
- 2 O nev-resīde düşüp dillere yine oldı
Miyān-ı ehl-i muḥabbetde güft-gū tāze
- 3 O ḫadd ü ḫadd¹⁰⁴ ü ḫaṭ-ı 'anberīn ne hoş düşmiş
Nihāl tāze vü gül tāze reng ü bū tāze
- 4 Niçe taḥammül ider türktāz-ı ḡamzeye dil
Niyāzı köhne-zemīndür o kīne-cū tāze
- 5 Bu naẓm-ı pāk¹⁰⁵ berāber degülse Bāki'ye
Budur tefāvüti Vecdī o köhne bu tāze

¹⁰³ VCD, s. 132.

¹⁰⁴ ḫadd: serv, VCD.

¹⁰⁵ naẓm-ı pāk: şī'r-i tāze, VCD.

-53-

- 1 Şarap yaşlı, güler yüzlü saki genç olursa eski deme yeni arzu olursa şaşılır mı?
- 2 O yeniyetme, dillere düşüp yine âşıklar arasında dedikodu tazelendi.
- 3 O boy, yanak, amber kokulu ayva tüyü ne hoş birbirine uymuş. Fidan gibi boy taze, gül taze, renk ve koku taze.
- 4 Yalvarış eskiden beri vardır, eski bir şeydir, o kindar sevgili gençtir. O gamzenin yağmacılığına gönül nasıl katlansın? O kini huy edinmiş olan eski ama kindar sevgili yenidir.
- 5 Ey Vecdî! Bu temiz şiir Bâkî'ye eş değilse o eski bu yenidir, birbirinden farkı budur.

-54-

‘Ârif Çelebi

mefâ ‘ilün fe ‘ilâtün mefâ ‘ilün fe ‘ilün

- 1 Açıldı dilde gül-i dâğ-ı ârzü taze
Siyeh bahâr-ı cünûn oldu sũ-be-sũ taze
- 2 Hazânı şimdi baňa iy gelür bahârından
Ne ğam bu bāğda kalmazsa reng ü bũ taze
- 3 Tebessũm-i nemekîninden eylemekde dirîğ
Ceraħat-ı dili bir şũh-ı ‘işve-cũ taze
- 4 Hezâr-sâle dil-i efsürdegân ye’s ider
Hevâ-yı ‘ışk-ı cüvânân-ı sâde-rũ taze
- 5 Ğarîbdür ki füsũn-ile gösterür kendin
‘Acũz-ı dehr köhen-sâl kîne-cũ taze
- 6 Teraşşũh-ı kaleminden nihâl-i fikri n’ola
İderse ‘Ârif-i hoş-ıtarz-ı nũkte-gũ taze

-54-

- 1 Gönülde arzu yarasının gülü yeni açıldı. Delilik baharının siyahı yer yer tazelendi.
- 2 Sonbaharı bana baharından iyi gelir. Bu bahçede taze bir renk ve koku kalmazsa ne gam!
- 3 O genç işveli sevgili, gönül yarasına tuzlu/lezzetli tebessümünden vermeyi esirgiyor.
- 4 Bin yıllık yaşlı gönül hüzünlenir, ümitsizliğe kapılır (ama) güzel yüzlü gençlerin aşkının hevesi taptaze duruyor.

- 5 Gariptir ki feleğin yaşlı kocakarısı büyü ile kendini genç gösterip intikam alır.
- 6 Düşünce fidanı kaleminden sızsa şaşılır mı? Hoş tarzlı ve nükteli söyleyen Ârif'in kaleminden düşünce fikri tazelenirse şaşılır mı?

-55-¹⁰⁶

Nâ'îlî

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Çarh-ı dün perverdir¹⁰⁷ ey dil terk-i bî-dād itse de
Vāpesīndür bir nefes ehl-i dili şād itse de
- 2 Cān ile meclisde cānān ülfet-i dīrīnesin
Āşīnālīk şirketinden 'ār ider yād itse de
- 3 Ḥasret-i Şīrīn'i pā-dāş eyler āhīr ruzgār
Şādī-i Pervīz'i ḥaşr-ı merg-i Ferhād itse de
- 4 Āh-ı bülbul yakmadıkça penbe-i gūş-ı gülī
Nālesin kim gūş ider biñ kerre feryād itse de¹⁰⁸
- 5 El virür ḥūn-ı ciger şahbāsına bennā-yı 'aşk
Çārsū-yı ğamda biñ meyḥāne bünyād itse de
- 6 Nā'îlî ma'mūre-i 'ālem ḥarāb olsun ki çarḥ
Ḥāne-i büm eyler āhīr nūzhet-ābād itse de

-55-

- 1 Ey gönül! Zalim terk etse de besleyen alçak dünyadır. Gönül sahiplerini mutlu etse de son nefestir.
- 2 Mecliste can ile canan eski dosttur. Hatırlasa da tanıdıklık meselesinden utanır.
- 3 Şirin'in hasreti ile son rüzgār arkadaş olur, Perviz'in mutluluğu Ferhat'ın ölümünü bir araya getirse de.
- 4 Bülbulün ahı, gülün kulağındaki pamuğu yakmadıkça, bin kere feryat etse de bülbulün inlemesini kim duyar?
- 5 Aşk mimarı, gam çarşısında bin tane meyhane inşa etse de şarabına ciğer kanı bulaşır.

¹⁰⁶ NAD, s. 515-516.

¹⁰⁷ Çarh-ı dün perverdir: Çarh merdüm-kuşdur, NAD.

¹⁰⁸ NAD'de de 4. ve 5. beyitlerin yerleri değişiktir.

- 6 Ey Nâ‘ilî! Felek denilen dünya şehri harap olsun, öbür dünya ferahlık neşe veren yer olsa da baykuş evi yapar.

10a

-56-¹⁰⁹

Şāhib-zemīn ‘İşmetī Efendi

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

- 1 Sūzum artar ol şeh-i bīdādger dād itse de
‘Aşk ider kārın dil-i vīrānum ābād itse de
- 2 Sūz-ı dil bulmaz sūkūn ūstād-ı şīrīnkār-ı ‘aşk
Her bün-i mūyım da bir ser-çeşme būnyād itse de
- 3 Çāre var mı Kays-i¹¹⁰ kadrin bulmağa āşūfte-dil
Bāğda gün başına bir serv āzād itse de
- 4 Ehl-i bezm efsūrde dilber mest ‘āşık n’eylesün
Gūş olunmaz nālesi¹¹¹ biş kerre feryād itse de
- 5 Rūzgārımdan yine bulmam tesellī ‘İşmetī
Kendini¹¹² zūr eyleyüp ihsāna mu‘tād itse de

-56-

- 1 O zulmedenin şahı şikâyet etse de acım artar, yıkılmış gönlüm şenlense de işini aşk yapar.
- 2 Aşk işinin tatlı üstadı olan gönül yanması durulmaz, her saç telimin kökünde bir çeşme başı inşa olsa da.
- 3 (Ey) Çılgın gönül! Bahçede gün başına bir serviye (sevgili) salıverse de kıymet Kays’ını bulmaya çare var mı?
- 4 Meclistekiler perişan, dilber kendinden geçmiş; aşık ne yapsın?
- 5 Ey İsmetî! Kendine mecbur edip ihsanına alıştırırsa da zamaneden teselli bulamam.

¹⁰⁹ İSD, s. 97.

¹¹⁰ Kays-i: feyz-i, İSD.

¹¹¹ nālesi: nağmesi, İSD.

¹¹² Kendini: Kendüyi, İSD.

Nazîre-i Vecdî

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Kaşdı cân almakdur ol zālīm eger dād itse de
Şād-ı merg¹¹⁴ itmek murād eyler beni şād itse de
- 2 Dil-nüvāz olmağla gamze terk-i bī-dād eylemez
Müslümān olmaz o kāfır Ka'be bünyād itse de
- 3 Bī-ğaraž şanma nigāh-ı luṭf-ı cev̄r-āmīzini
Vaḳf-ı nāz eyler dil-i vīrānum ābād itse de
- 4 Gird-bād-ı deşt-i hicrān eyler anı rüzīgār
Cismini 'āşık ğubār u āhını bād itse de
- 5 Bend-i zülfinden ḫalāş olsa düşer zincīre dil
'Aşḳ āzād eylemez ger yār āzād itse de
- 6 Ḥāṭır-ı yāra gelen cāna vedā' itsün hemān
Ḥayr ile yād eylemez 'uşşāḳını yād itse de
- 7 Kadrümi yārān bilür ben ḥod-sitālīk¹¹⁵ eylemem
Şi'rümi Cibrīl¹¹⁶ Vecdī zeyl-i evrād itse de

- 1 O zalim feryat etse bile amacı can almaktır. Beni mutlu etse de ölüm sevincini ister.
- 2 Sevgilinin yan bakışı gönül okşasa da eziyeti terk etmez. O kafır, Ka'be inşa etse de müslüman olmaz.
- 3 Eziyetli iyiliğimin bakışını isteksiz sanma, yıkılmış gönlüm neşelense de nazlı durur. Âşık vücudunu toz yapsa, ahını da rüzgâr etse zamane onu ayrılık çölünde hortuma çevirir.
- 4 Gönül, saç bağından kurtulsa da zincire (saça) düşer, sevgili serbest bıraksa bile aşk bırakmaz.

¹¹³ VCD, s. 131-132.

¹¹⁴ Şād-ı merg: Şād-mürg, VCD.

¹¹⁵ ḥod-sitālīk: ḥod-senālīk, VCD.

¹¹⁶ Cibrīl: Cibrīl-i, VCD.

- 5 Sevgilinin aklına gelen hemen canına veda etsin. Çünkü (sevgili) aşıklarını ansa da iyilik için anmaz.
- 6 Ey Vecdî! Cebrail ağzında tekrarladığı sözlere benim şiirimi eklese de ben kendimi övemem.

-58-¹¹⁷

Mezākī

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Ğirre olma ey gönül dilber seni yād itse de
Şayd olmaz eyle āhū meyl-i şayyād itse de
- 2 İltifāt itmez başa ol Hüsrev-i şîrîn-dehen
Her ser-i mû Bî-sütûnda kâr-ı Ferhād itse de
- 3 Pençesinden hîç amān bulmaz dil-i mazlûm-ı 'aşk
Çeşmi zālimdür o kâfir terk-i bî-dād itse de
- 4 Karşu durmaz Kahramân-ı gamze-i merd-efgene
Birbirine Rüstem ü Sührâb imdād itse de
- 5 Haşre dek gelmez felekde nevbet-i ehl-i niyâz
Her ser-i nâza hezārân bende āzād itse de
- 6 Şarşar-ı āhımla bahtımdan alınmaz intikām
Hırmen-i nüh-tûde-i eflâki berbād itse de
- 7 Ey Mezākī böyle olmaz çehre-perdâz-ı hayâl
Naşş-bendân-ı sühan taşvîr-i Behzād itse de
- 8 Āferîn şākird-i tab'-ı şüh-ı mu'ciz-naẓmuña
Kendi miqdârın bilür taklîd-i üstād itse de
- 9 Hazret-i 'İşmet penāh-ı dîn ki luṭf-ı tab' ile
Çok degüldür da'vâ-yı feyz-i Hudā dād itse de¹¹⁸
- 10 Evliyâ-yı devletin Hâk gül gibi handân ide
Şād-ı merg itsün Hudā düşmenlerin şād itse de
- 11 'Ömrini Hâk ol kadar efzûn ide düşmenleri
Hadd ü haşrın bilmesün biñ kerre ta'dād itse de

¹¹⁷ MZD, s. 517.

¹¹⁸ MZD'de 9. ve 11. beyit yerleri değişik.

- 1 Ey gönül! Sevgili seni hatırlasa da kibirli olma, (zira) ceylan avcıya yönelse de [kolay kolay] av olmaz.
- 2 Sevgilinin saçının her bir kılının ucu, Ferhat'ın işi gibi (işimi zorlaştırsa da) zahmet çeksem de o şirin dudaklı (tatlı dilli) sevgili bana dönüp bakmaz.
- 3 O kafir zulmetmeyi bıraksa da gözü zalimdir. Aşkın mazlum gönlü, (sevgilinin) pençesinden hiç kurtulamaz.
- 4 Rüstem ve Sührâb birbirlerine yardım dileseler de insan yıkan gamzenin (yan bakış) Kahraman'ına karşı duramaz.
- 5 (O sevgili) her canı istediğinde iltifat edip binlerce köle salıverse de dilek sahiplerine (âşıklarına) felekte kıyamete kadar sıra gelmez.
- 6 Feleklerin dokuz kümesinin harmanını (dünyayı) alt üst etse de âhımın kasırgasıyla bahtımdan intikam alınmaz.
- 7 Ey Mezâkî! Sözü nakşedenler (usta şairler) Behzâd'ın resmi gibi ifade etseler de böyle bir hayalin çehresini ifade edemezler.
- 8 Üstadını taklit etse de o mucize gibi nazm yapan güzelin sanatının çırağına âferin! Kendi ölçüsünü bilir.
- 9 Din sığınağı Hz. İsmet Efendi ki yaratılışından gelen bir cömertlikle Allah'ın feyzinin davasını istese de çok değildir.
- 10 Allah, gül gibi güldürsün devletinin evliyasını... Allah düşmanlarını mutlu etse de ölüm mutluluğu versin.
- 11 Allah, ömrünü o kadar çoğaltsın ki düşmanları bin kere saysa da sınırı olmasın.

10b

-59-¹¹⁹

Şâhib-zemîn Vecdî Beg

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

- 1 Dil virdüm anuñ zülfine tûl-ı emel aldum
Âzâde iken zevkî değışdüm kesel aldum
- 2 Ser-bâzlıgum şâhididür zülfi başumda
Ben ma'reke-i 'aşk-ı civânânda tel aldum

¹¹⁹ VCD, s. 113-114.

- 3 Sākīnūñ elin öpdüm olup şeyh-i¹²⁰ ḥarābāt
Eller ayağın öpdüğü âdemden el aldım
- 4 Ey tırini sīnemde görüb reşk iden aḥbāb
Çok görmeñ anı baña ki cāna bedel aldım¹²¹
- 5 Teslīmdür¹²² erbāb-ı sūḥan şī'irüñe¹²³ Vecdī
Meydān-ı ma'ānīyi bugün bī-cedel aldım

-59-

- 1 Onun saçına gönül verdim sonu gelmez arzu aldım, özgürken zevki değıştım
gevşeklik aldım.
- 2 (Sevgilinin) saçı başımda korkusuzluğumun şahididir... Ben gençlerin savaş
meydanında (saçımdan) tel aldım.
- 3 Meyhane şeyhi olup sakinin elini öperek (ondan el aldım) ve meyhanecilerin şeyhi
oldum. Ben başkalarının ayağını öptüğü âdemden el aldım.
- 4 Ey okunu göğsümde kıskanan dost! Onu bana çok görmeyin, bir cana bedel olarak
aldım.
- 5 Ey Vecdî! Şiirine söz sahipleri teslim olur. Bugün anlam meydanını tartışmadan
aldım.

-60-¹²⁴

Nazīre-i Tecellī

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

- 1 Ālām-ı şeb-i hecri ki rûz-ı ezel aldım
Endīşe-i zülfün gibi tûl-ı emel aldım
- 2 Serḥadd-i keşākeşde ser-i¹²⁵ zülfün ucundan
İsbāt ile bün-i devlet 'aşkında tel aldım

¹²⁰ şeyh-i: mest-i, VCD.

¹²¹ VCD'de bu gazel yedi beyittir. s. 113-114.

¹²² Teslīmdür: Teslim ider, VCD.

¹²³ şī'irüñe: şī'rüme, VCD.

¹²⁴ TCD, s. 274-275.

¹²⁵ ser-i: ḥam-ı, TCD.

- 3 Her serv¹²⁶ gönül yâsemen-âsa sarılırken
Bir kâmet-i bālâya belâyı bedel aldum
- 4 Peymâne-keş-i ma'reke-peymâ-yı kadîmem
Câm-ı meyi ben Cem'den ezel bî-cedel aldum
- 5 El-kışsa Tecellî gibi ayakda kalurdım
Bir pîr olası muğbeçeden vardum¹²⁷ el aldum

-60-

- 1 Ezel gününde ayrılık gecesinin elemelerini aldım. (Ey sevgili) saçının düşüncesi gibi sonu gelmez arzu aldım.
- 2 (Ey sevgili) senin saçının ucunun sebebinden bu karmaşanın son haddinde aşkında mutluluk temeliyle ortaya çıkan tel aldım.
- 3 (Ey gönül) her serv, yasemin gibi bir uzun boyluya sarılırken ben ise bedavaya bela aldım.
- 4 Eski meydan gösteren şarap içicisiyim! Ben şarap kadehini Cem'den ta ezelde kavga etmeden aldım.
- 5 Sözü özünü Tecellî gibi kadehte kalırdım. Yaşlı olmasını dilediğim bir genç meyhaneci çırağından gittim, el aldım.

-61-¹²⁸

Mezâkî

mef'ûlû mefâ'îlû mefâ'îlû fe'ûlûn

- 1 Ben miñnet-i şâm-ı gamı rûz-ı ezel aldum
Şad sūr virüp mâtem-i ni'mel-bedel aldum
- 2 Ne bâde murâd üzre ne hûd meclis-i ümmîd
Hayfâ ki ele câm-ı meyi bî-maḥal aldum
- 3 Ümmîd-i vişâl eyler iken firḳate düşdüm
Peymâne-i şevḳ-ile ḥumâr-ı kesel aldum
- 4 Düşdüm heves-i keşmekeş-i gîsû-yı yâre
Dest-i talebe turre-i tûl-i emel aldum
- 5 Merdân-ı rızâ zîb ü fer-i şehperi n'eyler
Ne başuma miğfer ne dilîrâne tel aldum

¹²⁶ serv: serve, TCD.

¹²⁷ vardum: tâze, TCD.

¹²⁸ MZD, s. 468.

- 6 Berķ ursa n'ola sīnede envār-ı tecellī
Şāhib-yed-i beyzā-yı muḥabbetden el aldum
- 7 Olsam n'ola āmāde-i şad feyz Mezākī
Vecdī'ye nazīre dimege bir ğazel aldum

-61-

- 1 Ben gam akşamının eziyetini ezel günü aldım. Yüz sevinci verip ne iyi ki karşılık olarak matemi aldım.
- 2 Ne şarap istediğim gibi ne de ümit meclisim. Yazıklar olsun ki ele şarap kadehini boş yere aldım.
- 3 Kavuşma ümidi kurarken ayrılığa düştüm. Arzu kadehiyle rahatlık sarhoşluğu aldım.
- 4 Sevgilinin uzun saçının karışıklığının isteğine düştüm. İstek eline uzun (olmayacak) arzunun bükümünü aldım.
- 5 Kadere rıza gösteren kişiler (sultanların) kavuğundaki tüyün parlaklığını ne yapsınlar? Ne başıma miğfer ne de mertçesine tel aldım.
- 6 Tecelli nurları göğüste parlasa ne çıkar? Sevginin beyaz elinin sahibinden (Hz. Musa) el aldım.
- 7 Ey Mezākī! Yüz berekete hazır olsam ne olur? Vecdī'ye nazire yazmak için bir gazel aldım.

11a

-62-¹²⁹

Şāhib-zemīn Vecdī Beg

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

- 1 Gırībānuñ açup dil sīne-i cānāna el şunmış
'Aceb mi gevher-i maķşūdı bulsa kāna el şunmış
- 2 Ḥayāl-i sā'id-i sīmīnini gördüm derūnumda
Yine zālīm kemer-bend-i miyān-ı cāna el şunmış
- 3 Der-āġūş eylemiş pervāne-veş ḥasretle dil şem'i
Ruḥuñ yādıyla miskīn āteş-i suzāna el şunmış
- 4 Ne dil kırtuldı ne cān pençe-i zülf-i siyahından¹³⁰
O kāfir-kīş şimdi gerden-i īmāna el [şunmış]

¹²⁹ VCD, s. 103-104.

¹³⁰ pençe-i zülf-i siyahından: dest-bürd-i çeşm-i mestinden, VCD.

- 5 Tokınmış taraf-ı ebrûya dökülmüş rû-yı dil-cûya
Şikenc-i zülf-i mâh u mihr-i nûr-efşâna el [şunmuş]
- 6 Nice her bir benân-ı dest-i dil bir şem‘ olmaz kim
Gice ol âteşin-ruhsâra küstâhâne el [şunmuş]
- 7 Nazîrin bulmamış ‘İsâ bu şi‘r-i pâkûñ ey Vecdî
Takayyüd eylemiş çok defter ü dîvâna el şunmuş

-62-

- 1 Gönül, yakasını açıp sevgilinin göğsüne el uzatmış. Madene el uzatan kişinin amaç incisine ulaşması şaşılacak bir şey midir?
- 2 (Sevgilinin) gümüş gibi beyaz kolunun hayalini içimde gördüm. Yine zalime, can belinin kemerine el uzatmış.
- 3 (Ey sevgili) gönül mumu, pervaneyi kucaklar gibi hasretle kucaklamış, yüzünün hasretiyle miskin gönül senin yanağını anarak yakıcı ateşe el uzatmış.
- 4 (O sevgilinin) siyah saçının pençesinden ne gönül ne de can kurtuldu. O mezhebi küfür olan şimdi iman boynuna el uzatmış.
- 5 Kaş ucuna dokunmuş, gönül arayan yüze dökülmüş, saç bükümünü nur saçan Güneş ve Ay’a el uzatmış.
- 6 Gönül elinin parmaklarının her biri nasıl bir mum olamaz? Gece, o ateş gibi yanağa küstahça el uzatmış.
- 7 Ey Vecdî! İsâ, çok defter ve divana bakıp çabalamışsa da bu temiz şiirin benzerini bulmamış.

-63-¹³¹

Mezâkî

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

- 1 Yine şâne ser-i zülf-i ‘abîr-efşâna el şunmuş
Hezârân dil perîşân eylemiş biñ câna el şunmuş
- 2 Virüp ruşsat bu deñlü zâlîme çeşm-i siyeh-mesti
Yine her bir müje bir hançer-i bürrâna el şunmuş
- 3 Dökülmüş sîne-i sîmînine zülf-i siyeh-kârı
Ne kâfirdür görün kim şafha-yı îmâna el şunmuş

¹³¹ MZD, s. 418.

- 4 Gönül tıflı görüp penbeyle dāğ-ı şu 'le-engizüm
Gül-i ter zann idüp ol aḥker-i sūzāna el şunmış
- 5 Degül¹³² müjgān-ı ḥūnīnüm meger kim merdüm-i dīde¹³³
Yem-i eşke dalup¹³⁴ bir pençe-i mercāna el şunmış
- 6 Kabā-yı neng ü nāmusa dil-i şeydā daḥi n'eyler
Girībānın çeküp şad-çāk idüp dāmāna el şunmış
- 7 Mezākī böyle vādide 'aceb mi alsa meydānı
'İnān-ı eşheb-i ṭab'-ı sebük-cevlāna el şunmış

-63-

- 1 Mis koku saçan saçının ucuna yine tarak uzanmış, bin cana dokunmuş da bin parça gönül perişan olmuş.
- 2 Sarhoş eden siyah gözlü zalime o kadar izin vermiş ki her bir kirpik yine bir keskin hançere el uzatmış.
- 3 Siyah saçı gümüş göğsüne dökülmüş... Nasıl bir kafir olduğunu görün ki iman sayfalarına el uzatmış.
- 4 Gönül çocuğu, benim kıvılcım saçan yaramı pamukla görüp (onu) taze gül zannedip o yakıcı kora (aşk ateşine) el uzatmış.
- 5 Kanlı kirpiğim değil meğer göz bebeğim, gözyaşı denizine dalıp bir mercan pençesine el uzatmış.
- 6 Çılgın gönül de olsa şöhret ve namus kaftanına ne yapabilir? Yakasını çekerek yüz parça edip eteğe el sürmüş.
- 7 Mezākī! böyle vadide meydanı tutsa bu şaşılacak bir şey midir? Çünkü o hızlı koşan yaradılışa sahip atın yularını tutmuş.

12a

-64-¹³⁵

Nā'ilī

mefâ ilün mefâ ilün mefâ ilün mefâ ilün

- 1 Ruḥuṣ şevkıyle dil kim zülf-i müşg-efşāna el şunmış
Zelīḥādur ki dāmān-ı meh-i Ken'āna el şunmış

¹³² Degül: Gönül, MZD.

¹³³ dīde: dīdem, MZD.

¹³⁴ dalup: talup, MZD.

¹³⁵ NAD, s. 409.

- 2 Olup mest-i şarāb-ı şīrgīr-i la‘l-i nābuḡ dil
Müjeḡle pençeleşmiş ġamzeḡe şīrāne el şunmış
- 3 Dil-i bīmāra itmiş iki çeşmüḡ töhmet-i mestī
Biri tıtmış ġirībānın biri dāmāna el şunmış
- 4 Turur mı karşı Rüstemle o çeşm-i Kāhramān-zūra
Kaşuḡ yayını kurlmış nāvek-i müjgāna el şunmış
- 5 Görüp aḡyār ḡaṭṭuḡ ḡūşe-çīn olmuş vişālūḡden
İdüp tarḡ-ı tekellüf ḡırmen-i yārāna el şunmış
- 6 Per ü bāli şikāf-ı zaḡm-ı tenden penbe-veş rīzān
Meḡer tıfl-ı nigāhuḡ niçe murḡ-ı cāna el şunmış
- 7 Ma‘āni gevherrin itmekde ṭab‘uḡ Nā‘ilī īşār
Tılsımın fetḡ idüp gencīne-i ‘irfāna el şunmış

-64-

- 1 Gönül, yanaḡının arzusuyla mis kokulu saça el uzatmış. (Sanki) Kenan ilinin ayına (Hz. Yusuf) eteḡine el uzatmış Zeliha gibidir.
- 2 (Ey sevgili!) gönül, saf dudaḡının şarap sarhoşu olup kirpiḡinle pençeleşmiş, yan bakışına aslana yakışır şekilde el uzatmış.
- 3 (Ey sevgili!) iki gözün hasta gönle sarhoşluk suçlamasında bulunmuş. Biri yakasını tutmuş biri eteḡine el uzatmış.
- 4 (Ey sevgili!) kaşının yayını kurlmuş kirpik okuna el uzatmış o güçlü Kahraman’ın gözüne Rüstem ile de olsa karşı durur mu?
- 5 (Ey sevgili!) rakipler, ayva tüylerini görüp vuslatından başak toplar olmuş, dostların bahçesine el uzatarak onu derleyip toplamış.
- 6 Meḡer bakışının çocuḡu, kanadı vücut yarasının yarıḡından pamuk gibi akmakta; sanki (ey sevgili) bakış çocuḡun meḡer ne çok can kuşuna el uzatmış.
- 7 Ey Nāilī! senin şairliḡin, manalar cevherini saçıyor. Belli ki irfan hazinesine el uzatıp onun tılsımını çözmüş.

12b

-65-¹³⁶

Vecdī

¹³⁶ VCD, s. 92.

mef'ûlû fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün

- 1 Sînemde tâze şerha ki tîğ-i nigâh açar
Cân kûy-ı yâre gitmek içün şâh-râh açar
- 2 Ey dil belâ-yı haţdan emîn olma sînede
Der-beste hışnı dest-i hücum-ı sipâh açar
- 3 Ezhâr-ı râz-ı dilde ne kaldı açılmadık
Ne'şküfte-gönçe-i gül-i esrârı âh açar
- 4 Haţtın¹³⁷ görünce nâleler itsem 'aceb midür
Pür-şevk bülbülün dehenin bir giyâh açar
- 5 Elden koma kilid-i niyâz-ı seher gehi
Kıfl-ı ümîdi âh-ı dem-i şubhgâh açar
- 6 Sîr-âb-ı 'afv olursa n'ola gülşen-i 'amel
Mecrâ-yı cûy-ı rahmeti seyl-i günâh açar
- 7 Vecdî cevâhir-i sühanı böyle nazm ider
Gencîne-i ma'ârifini gâh gâh açar

-65-

- 1 Bakış kılıcı, göğsümde taze yara açar. Can, sevgilinin mahallesine gitmek için yol açar.
- 2 Ey gönül! Göğüsteki ayva tüyünün belasından emin olma, (o sevgilinin) kapalı kalesini askerin saldırı eli açar.
- 3 Sırlar gülünün açılmamış goncasını âh açar. Gönlün gizli çiçeklerinde açılmadık ne kaldı?
- 4 (Sevgilinin) ayva tüylerini görünce çılgınlık atsam şaşılır mı? Çünkü bülbülün istek ağzını bir ot açar.
- 5 Seher vakti yakarma kilidini elden bırakma, ümit kilidini sabah vakti edilen âh açar.
- 6 Amel gül bahçesi, af suyuna kansa şaşılır mı? Rahmet ırmağının yolunu günah seli açar.
- 7 Vecdî, irfan hazinesini zaman zaman açar ve söz cevherlerini işte böyle dizer.

-66-¹³⁸

¹³⁷ Haţtın: Haţtuñ, VCD.

¹³⁸ MZD, s. 348.

Nazîre-i Mezâkî

mef'ûlû fâ 'ilâtü mefâ 'lû fâ 'ilün

- 1 Bâd-ı seher ki zülfünî her şubhğâh açar
Bir h̃âcedür ki nâfe-i müşg-i siyâh açar
- 2 Zülfün güşâde eyledi müjgân-ı kîne-sâz
Şaf-beste olsa böyle livâsın siyâh açar
- 3 Dünyâyı rüşen itse n'ola böyle ruhların
Zulmet-serâ-yı 'âlemi h̃urşîd ü mâh açar
- 4 'Aşkuñla oldı mahrem ü bî-gâne tâze rûy
Feyz-i bahâr hem gül-i ter hem giyâh açar
- 5 Gerd-i sitemle dîdemi pür eyleseñ ne ğam
Çeşm-i ümîdi bir nigeñ-i 'özr-hâh açar
- 6 Aç dîde-i başîreti ko ğafleti gönül
Mir'ât-ı kalbi mışkala-i intibâh açar
- 7 Tâ kim kilîd-i kîlk Mezâkî elindedür
Gencîne-i hâkâyıkı bî-iştibâh açar

-66-

- 1 (Ey sevgili!) sabah rüzgârı her sabah saçını açar [sanki] siyah müşk kokusunun açan bir tüccardır.
- 2 (Ey sevgili!) saçın açıldı, kindar kirpiklerin sıralanmış olsa bayrağını böyle siyah açar.
- 3 (Ey sevgili!) yanakların böyle dünyayı aydınlatsa ne olur? Âlemin karanlık yerini Güneş ve Ay aydınlatır.
- 4 (Ey sevgili!) taze yüzlü, aşkınla gizli ve yabancı oldu. Bahar bereketi hem taze gül hem ot açar.
- 5 (Ey sevgili!) sitem tozuyla gözümü doldursan ne gam! Ümit gözünü bir özür dileyen bakış açar.
- 6 Ey gönül! Gafleti bırak, kalp gözünü aç! Kalp aynasını uyanıklık parlaklığı açar.
- 7 Mademki kalemin kilidi Mezâkî'nin elindedir. Şu hâlde hakikatler hazinesini de şüphesiz o açar.

-67-¹³⁹

Nazîre-i Nâ'îlî

¹³⁹ NAD, s. 310-311.

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Hattun ki bāğ-ı dilde bahār-ı siyāh açar
Hasret zemīn-i sīnede ezhār-ı āh açar
- 2 Şahbâyı gösterür 'arâk-āsâ letâfeti
Mestâne sīnesin ki o büt gāh gāh açar
- 3 'Uryān elinde ğamzesinün tîğ-i şu'le-tāb
Benzer ki dahme-i dili teshīre rāh açar
- 4 Mühr-i hazīne-i dile yād el toĥunmasın
Maĥtūmıdur anı yine ol pādīşāh [açar]
- 5 Elmās-pāre tîğ-i kazādur o ğamze kim
Bebr-i beyān-ı Rüstem'e zahm-ı nigāh açar
- 6 Sūdā-gerān-ı ma'siyet anşun o vakti kim
Dādār-ı haşre bār-ı metā'-ı günāh açar
- 7 Būstān-fürüz-ı gülşen-i cāndur o gonçeyi
Ey Nâ'ilî kaţife-i sürh [ü] siyāh açar

-67-

- 1 (Ey sevgili!) ayva tüylerin gönül bağında siyah çiçek açar. Hasret, göğüste ah çiçekleri açar.
- 2 O putun güzelliği ter gibi şarabı gösterir; (sevgili) göğsünü sarhoş gibi zaman zaman açar.
- 3 Çıplak (sevgili), yan bakışının elinde ılık saçan kılıç olduğu halde gönül dağına kuşatmaya yol açar.
- 4 Gönül hazinesinin mührüne yabancı el dokunmasın, mühürlenmiştir; onu yine o padişah açar.
- 5 O yan bakış, kaza okunun elmas parçasıdır. (Öyle ki) Rüstem'in kaplan derisinden zırhına (bile) bakış yarası açar.
- 6 Bu isyan kaçakçıları, o vakti ansın ki (ibret alsınlar); günah malının yükünü kıyamet hükümdarına açar.
- 7 Ey Nâ'ilî! Can gül bahçesinin çiçeği olan o goncayı ancak kırmızı ve siyah kadife açtırabilir.

13b

Şāhib-zemīn Vecdī Beg

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

- 1 Göñül sūzān iden cism-i nizāruñ tāze dāğunđur
Seni pervāne-i 'aşk eyleyen kendü çerāğunđur
- 2 Elün öpmekle sākī ehl-i meclis ser-firāz olsun
Beni üftāde-i hāk-i niyāz iden ayağunđur
- 3 Hayāl-i rüy-ı âlünle n'ola her dem bahār olsa
Derün-ı dāğ dāğ-ı sīne ey gül-gönçe bāğunđur
- 4 Degüldür gird-bād-ı hasret ey dil deşt-i hayretde
Senün ser-geşte peyk-i āh-ı güm-kerde sürāğunđur
- 5 N'ola bülbül gibi zār itse ol gönçe seni Vecdī
Günāhuñ faşl-ı gülde nūş-ı şahbāda firāğunđur

-68-

- 1 Ey gönül! İnleyen bedenini yakan taze yarandır. Seni aşk pervanesi yapan kendi mumundur.
- 2 Ey saki! Meclistekiler elini öpmekle yücelsin. Beni yalvarma toprağına düşüren ayağındır/kadehindir.
- 3 Ey açılmamış gül (sevgili)! Göğsünün yara dolu içi senin bahçendir. Kırmızı yüzünün hayaliyle her an bahar olsa ne çıkar?
- 4 Ey gönül! Şaşkınlık çölündeki hasret hotumu değil senin kaybolmuş âhının başı dönmüş habercisinin işaretidir.
- 5 Ey Vecdî! O gonca (sevgili), seni bülbül gibi inletsen buna şaşılmaz. (Çünkü) senin gül mevsiminde şaraptan ayrı kalmak gibi bir günahın var.

Nazīre-i Mezākī

mef'ûlü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün

- 1 Bād-ı seher ki zülfünj her şubhğāh açar
Bir h'ācedür ki nāfe-i müşg-i siyāh açar

¹⁴⁰ VCD, s. 93.

¹⁴¹ Bu şiir mükerreren yazılmıştır.

- 1 (Ey sevgili!) o seher rüzgârı her sabah vakti senin saçlarını açar. (Çünkü) o, siyah müşk kokusunu sergileyen bir tüccardır.

Nazîre-i Mezâkî

mefâ ilün mefâ ilün mefâ ilün mefâ ilün

- 1 Göñül bâğ-ı maḥabbet kim derûn-ı dâğ dâğundur
Seni bûlbûl gibi zâr eyleyen hep kendi bâğundur
- 2 Ne bezmün şem'isin ey mâh-ı mihr-efrûz-ı 'âlem kim
Feleklerde melekler daḥi ser-germ-i sürâğundur
- 3 Meded ey pîr-i meyḥâne getür cām-ı dıraḥşânı
Benüm nakd-i dil ü cānum senün nezr-i çerâğundur
- 4 Gelüp bezme yine ey duḥter-i rez cilveler eyle
Beni çāk böyle dest-efşân iden rengin ayağundur
- 5 Mezâkî bezm-i şahbâdan nice fâriğ olursun kim
Fürûğ-ı rûy-ı sâkî ḥānumân-sûz-ı firâğundur

- 1 Ey gönül! Sevda bahçesinde yürek yarası senin yanğındır, seni bûlbûl inleten ise hep kendi bahçendir.
- 2 Ey âlemi aydınlatan güneşin ayı! Nasıl ki sen meclisinin mumusun, (bunun gibi) feleklerde melekler bile sarhoşluğunun izidir.
- 3 Ey meyhaneci! Parlak kadehi (bize) yetiştir! Benim can ve gönül varlığım senin mumunun (ışığının) adağıdır.
- 4 Ey üzüm kızı (şarap)! Meclise gelip yine cilveler yap. Beni tam da böyle elimi parçalattıran senin parlak kadehindir.
- 5 Ey Mezâkî! Şarap meclisinden nasıl vazgeçersin? Zira sakinin yüzünün parlaklığından ayrılmak senin evini barkını yakar.

Nammaḳahu'l-'abdü'l-faḳîr, ed-da'î li'd-devleti'l-'aliyye 'Ömer el-Ḳaḍî bî-medîneti (...)

¹⁴² MZD, s. 350.

Osmanlı Devleti'nde (...) şehrinde Kadı olan fakir kul Ömer tarafından yazılmıştır.

14a

-71-¹⁴³

Fâyık-ı Leng¹⁴⁴

mef 'ûlü mefâ 'îlü mefâ 'îlün fa '

- 1 İshāk saña gönül olalıdan müştāk
[Pür]¹⁴⁵ oldu figān u nālemüzden āfāk
[Şeb tā-be-seher itmede Fāik feryād¹⁴⁶
Bir pāy ile mānende-i mürğ-i İshāk]

-71-

- 1 Ey İshak! Sana gönül verdiğimden beri feryat ve inlemelerimizden ufuklar doldu. Fāik, İshak kuşuna benzer bir ayak ile geceden sabaha kadar feryat etmektedir.

-72-

Lehu

mef 'ûlü mefâ 'îlü mefâ 'îlün fa '

- 1 Geh Gülşen-i Râz geh Gülsitān okuruz
Hep nüsha-i vaşf-ı hüsn-i cānān okuruz
Etfāl-şıfat vefā debistānında
Biz muşhaf-ı ruhsāre-i 'Osmān okuruz

-72-

- 1 Bazen Gülşen-i Râz bazen Gülistān okuruz. Hep sevgilinin güzelliğini niteleyen nüshayı okuruz. Biz vefa okulunda çocuklar gibi Osman'ın yanağının mushafını okuruz.

14b

¹⁴³ FMD, s. 253.

¹⁴⁴ Fāik Mahmud isimli şairdir.

¹⁴⁵ Nüshada bu kısım silinmiştir. FMD'den alınmıştır.

¹⁴⁶ Nüshada 2. ve 3. mısralar silindiği için FMD'den alınmıştır.

mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilün

- 1 Ṭulū-ı sâğarı gör âfîtâbı n'eylersin
Muhît-i 'âlem-i feyz ol serâbı n'eylersin
- 2 Hât-ı 'izârına meyli gönülünden eyle tirâş
Cemâl-i yâri taleb kıl niķâbı n'eylersin
- 3 Felek müsâ'ade eylerse de tokuz câma
Şebât-ı neşvesi kemter habâbı n'eylersin
- 4 Şekîb-i ter tütalım baħr-i¹⁴⁷ bî-gerân olduñ
Gelürse mevc-i hevâ ıztırâbı n'eylersin
- 5 Nedür meâl-i hayâli zuhûr-ı ikbâlün
Ne kayd-ı hâtıra-i nakşı h'âbı n'eylersin
- 6 Edânî ile konuşma bülend-pervâz ol
Hümâma pençe yetişdür gurâbı n'eylersin
- 7 Kıo hânķah-ı harâbâta düşer yine Ṭarzī
Bir iki sersemi hâne-ķarâbı n'eylersin

- 1 İķki kadehinin doğuşunu gör! (İşte o zaman) Güneş'i ne yaparsın? Sen feyz âlemini kuşat, hayali ne yapacaksın?
- 2 (Onun) yanağındaki ayva tüylerine meyletmeyi gönülden kazı! Sevgilinin yüzünü iste, (sevgilinin yüzündeki) peķeyi ne yapacaksın?
- 3 Felek dokuz kadehe izin verse de neşenin kalıcılığı iyi değıl, kabarcığı ne yapacaksın?
- 4 Farz edelim ki uçsuz bucaksız deniz oldun. Heves dalgası geldiğinde onun verdiği ıstırabı ne yapacaksın?
- 5 (Sevgilinin) kabul etmesinin hayalinin manası nedir? Ne ondan kalan hatıranın kaydı! Sen rüyayı ne yapacaksın?
- 6 Alķak kimselerle konuşma yüksekte uçan ol! Güvercine el uzat, kargayı ne yapacaksın?

¹⁴⁷ Nüşhada "baħr u" şeklindedir. Müstensih terkipleri vav ile gösteriyor.

- 7 Tarzî'yi bırak! O yine meyhane tekkesine düşer. Bir iki sarhoşu, perişanı ne yapacaksın?

-74-

‘Arzî Efendi

mef‘ûlû mefâ‘îlû mefâ‘îlû fe‘ûlûn

- 1 Sînemde olan yâreleri yâre dimezler
Her yâremi bildim ki gönül yâre dimezler
- 2 Tîğ-i gam-ıla hancer-i elmâs-ı sitemle
Bin pâre de olsa yine bir pâre dimezler
- 3 Çeşmi ne tegâfüller ider gamzesi bilmez
Mestânelerün sırrını huşyâre dimezler
- 4 Ol la‘l-i nemek-sâde olan merhem-i râzın
Güş-i heves-i za‘hm-ı dil-i zâre dimezler
- 5 Hamyâze-i za‘hm-ı ciğer âğuşıñı ‘Arzî
Merhem-kede-i gamze-i dil-dâre dimezler

-74-

- 1 Göğsümdeki yaralara yara demezler. Ey gönül, her yarımı gördüm (yine de) sevgiliye söylemezler.
- 2 (Ey gönül!) gam kılıcı ve sitem elmasının hançeriyle bin parça da olsa yine de bir parça demezler.
- 3 (O sevgilinin) gözleri neleri bilmezlikten gelir, gamzesinin haberi yok. (Çünkü) sarhoşların sırrını sarhoş olmayanlara söylemezler.
- 4 O sırf tuz (tatlı) olan dudağın sır merhemini inleyen gönlün yaralı heves kulağına demezler.
- 5 Ey Arzî! Kucağının ciğer yarasının açılmasını, sevgilinin yan bakışının merhem yerine söylemezler. (?)

-75-

‘Arzî Efendi

fâ‘îlâtün fâ‘îlâtün fâ‘îlâtün fâ‘îlûn

- 1 Her nigâh-ı nâz kim ol çeşm-i şûr-engîz ider
Dâmen-i müjgânını ‘âşıklarun gülrîz ider

- 2 Uğradukça dem-be-dem nevk-i hayāl-i gamzesi
Nāle-zār-ı sīne-i ‘uşşākı neşter-hūz ider
- 3 ‘Āşıkā rahmından ağlar şanmañ ol ser-mest-i nāz
Şan‘at-ıla şu virüp tīg-i nigāhın tīz ider
- 4 Göñlüne girse ‘aceb mi gonçenünj bād-ı nesīm
Būy-ı zülfin gülşene geldükçe dest-āvīz ider
- 5 El-hazer ‘Arzī o çeşm-i mest-i şūr-engīzden
Her nigāh-ı germini bir sāğar-ı leb-rīz ider

-75-

- 1 O kavga çıkaran gözün ettiği her naz bakışı, aşıklarının kirpiklerin eteğine gül akıtır.
- 2 Gamzenin hayalinin sivri ucu ara sıra uğrayınca aşıkların göğsünün inlemesi neşter kaldıran olur.
- 3 O naz sarhoşunu aşığa merhametinden ağlar sanmayın. Ustalıkla su vererek bakış kılıcını keskinleştirir.
- 4 Hafif hafif esen rüzgâr goncanın (sevgilinin) gönlüne girse şaşılacak şey mi? (Sevgilinin) Saçının kokusunu gül bahçesine geldikçe (herkese) hediye olarak sunar.
- 5 Ey Arzî! O kavga çıkaran sarhoş gözden sakın! (Onun) Her bir ateşli bakışını ağzına kadar dolmuş bir kadeh yapar.

-76-

‘Arzī Efendi

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

- 1 Görmese ol gözleri āhūyı dil maḥzūn olur
Görse ammā şabr u ārāmı gider mecnūn olur
- 2 Cān virürdüm la‘lini būs itmege ḥavfum budur
Ol daḥi dārü’l-emān-ı ‘aşkda kânūn olur
- 3 Siḥr ider her bir nigāhında ‘aceb i ‘cāz olur
Cünbüş-i çeşmin temāşā eyleyen meftūn olur
- 4 Görmedüm bir böyle hercāyī civān-ı va‘de-sūz
İntizār-ı şoḥbetinden dīde-i dil ḥūn olur

- 5 Gerçi yār itmez nazār ‘Arzī sirişk-i eşküñe
‘Āķıbet her biri anuñ bir dūr-i meknūn olur

-76-

- 1 (Âşığın) o gözleri âhûyu görmese gönlü hüzünlü olur. Ama görse de sabrı ve rahatı gider mecnûn olur.
- 2 O (sevgilinin) dudağını öpmek için canımı verirdim ama korkum şudur ki: O da aşk ülkesinin kanunu olur.
- 3 (O sevgilinin) gözünün hareketini izleyen, sihir eden her bir bakış karşısında aciz kalıp şaşırır.
- 4 Böyle her tarafta dolaşan sözünde durmayan bir genç görmedim. Sohbetini beklemekten dolayı gönül gözü kan ile dolar.
- 5 Ey Arzî! Gerçi sevgili senin gözyaşlarına bakmadığı için sonunda o gözyaşlarının her biri gizli inciye dönüşür.

15b

-77-¹⁴⁸

Ġazel-i Vecdī Beg Müstezād-ı Meyyāl

mef‘ûlü mefâ ‘îlü mefâ ‘îlü fe ‘ûlün

mef‘ûlü fe ‘ûlün

- 1 Ey dil ġam-ı ġīsū vü ruḡ-ı yārda qalduñ
Şad maḡz-ile sen
Qayd-ı şanem ü ‘uqde-i zünnārda qalduñ
Mānend-i berehmen
- 2 Ey cān yolına çıkmāka kādīr mi degülsin
Billah saña n’oldu
Kim ḡasret ile sīne-i efkārda qalduñ
Kimdür saña reh-zen
- 3 Ey dīde bakup rūyına ḡaṭṭına ilişdüñ
Şad ḡayf vü dirīġa
Gül ister iken keşmekeş-i ḡārda qalduñ
Çün bülbül-i gülşen
- 4 Ey bülbül o gül zīb-i ser-i bü’l-heves oldu

¹⁴⁸ VCD, s. 105.

Āgāh degilsün
Sen bî-ḥaber efgān-ıla gül-zārda ƙaldun
İtseñ nola şīven

5 Ey ‘aql baña rehber iken¹⁴⁹ semt-i ḥalāşa
Mānend-i dil-i zār
Sen de tütulup zülf-i siyeh-kārda ƙaldun
Ne çāre ƙılam ben

6 Ey ḥadd-i¹⁵⁰ dütā geçmedün ebrū hevesinden
İl menzile irdi
Geç tır gibi dest-i kemāndārda ƙaldun
Ey kendüye düşmen

7 Ey ḥüsn-i edā ehl-i süḥan hep saña müştāk
Meyyālveş ammā
Sen Vecdî-i ḥoş-ṭab‘-ı¹⁵¹ ḥoş-āşārda ƙaldun
Ḥayl-i şu‘arādan

-77-

- 1 Ey gönül! Sevgilinin yanağının ve saçının gamında yüz aslınla kaldın. Puta bağlandın ve papaz kuşağının düğümünde Berehmen gibi kaldın.
- 2 Ey can! Sevgilinin yoluna çıkmaya kudretin yok mu ki? Allah için sana ne oldu? Bütün düşüncelerini öyle hasretle içinde bıraktın.
- 3 Ey göz! Yüzüne bakıp ayva tüylerine yanaştın. Yüz kere eyvah! (Tıpkı) Gül bahçesindeki bülbül gibi gül isterken dikenin çekişmesinde kaldın.
- 4 Ey bülbül! O başının süsü gül maymun iştahlı oldu, bilmezsin. Sen gül bahçesinde feryatla kaldın, sızlansan ne olur?
- 5 Ey akıl! Kurtuluş semtinde inleyen gönül gibi bana rehber iken sen de günaha giren saçta tutulup kaldın. (Şimdi) Ne yapayım ben?
- 6 Ey yanak! Herkes hedefine ulaştı, sen bir türlü kaş hevesinden vazgeçmedin. Ey kendine düşman olan! Okçunun elinde kalakaldın, sen de ok gibi geç.
- 7 Ey hoş tavrılı! Söz sahipleri hep sana hayrandır, sana çok istekli gibidir. Ama sen şairler zümresi içinde hoş söyleyişli güzel eserler veren Vecdî’de kaldın.

¹⁴⁹ iken: idün, VCD.

¹⁵⁰ ḥadd-i: ƙadd-i, VCD.

¹⁵¹ ḥoş-ṭab‘-ı: ḥoş-ṭab‘ u, VCD.

-78-
Ṭal‘atī

mef‘ûlû mefâ ‘îlû mefâ ‘îlû fe ‘ûlûn

mef‘ûlû fe ‘ûlûn

- 1 Deryâ gibi hāmûş olur ‘arîf-i billāh
Söz söylemez aşla
Kālbînde olur her ne ise ma‘rifetullāh
İtmez anı ifşā
- 2 Bûlbûl gibi āşufte olan nev-hevesāndur
Her yerde söz olmaz
Pervāne yanar āteşe itmez yine āh
Ey ‘āşık-ı şeydā
- 3 Bir menzile irdünse eger rāh-ı talebde
Dervīşlik eyle
Söz dinle söz olma kaçırursın sözi nāgāh
Eyler seni ifnā
- 4 Rindāne şarıl zûlf-i hām-ender-hām-i yāre
Sen ey dîl-i miskîn
Düş sāye gibi pāyına ol yār-ile hem-rāh
Tā gitmeye tenhā
- 5 Ben ‘āşık-ı ālûfte-i bî-bîm ü hirāsım
Yeksān yanımda
Āvāz-ı hāzîn-i meges ü taṇṭana-yı şāh
Belki ğam-ı ferdā
- 6 En-ni‘ metü te‘tike mine’ d-dehri bilā rey b
Rabbî yetekeffell
Ve’ frāh ve tevekkell ve kûl: “er-rızku ale’llāh”
El-leyletū ḥublā
- 7 Düşnām medih-i dehr-i denī rā ebede’ d-dehr

Peygamber-i mā guft ki ed-dehrü hüve'llāh
Münkir meşev u-ra

8 Ahvālîñi havf eyleme 'arz eyle Hudā'ya
Ey Tal'atī zār
Maḫsūdın elbette virür hazret-i Allah
Şekk eyleme kat'ā

-78-

- 1 Allah için bilen (kişi) deniz gibi sessiz olur, asla söz söylemez. Allah'ı bilme ise kalbinde olur, onu ifşa etmez.
- 2 Bülbül gibi perişan olan acemilerdir, Her yerde söz olmaz. Ey çılgın âşık! Pervâne (âşık) yansa da ateşe (sevgiliye) yine âh etmez.
- 3 Eğer istek yolunda bir yere vardıysan dervişlik yap. Söz dinle, konuşma! Ansızın sözü kaçırma, yok olursun!
- 4 Ey miskin gönül! Sevgilinin kıvrım kıvrım saçına rintçesine sarıl. Sevgiliyle yoldaş ol, ayağına gölge gibi düşen başka yere gitmez.
- 5 Ben korkusuz ve düşkün bir âşığım. Benim gözümde, şâhın gürültüsü ve sineğin hüznü ses farkıdır. Hatta yarının gamı da bunlardandır.
- 6 Sevin, Allah'a güven ve de ki "Rızkı veren Allah'tır". Gece gebedir. Dünyada şüphesiz ki nimetin seni bulur. Zira Allah buna kefildir.
- 7 Dünyanın sonunda alçak dünyanın övücü sövmelerine karşı peygamberimiz buyurdu ki "Dünya Allah'tır". Bunu inkâr etme!
- 8 Ey inleyen Talatî! Halinden endişe duyma! Allah'a arz et. Yüce Allah istediğini elbette verir, asla şüphe duyma!

16a

Ġazel-i Vecdî

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

- 1 Gül'e 'arz-ı cemāl it lāle-veş 'aşkuñla dāğ olsun
Zamān-ı devlet-i hüsñünde ol dahî çerāğ olsun
- 2 Görüp 'aks-i müjem incinme rūy-ı tāb-dāruñda
O hār-ı ter gül-i ruhsāruña dīvār-ı bāğ olsun
- 3 Dem-i gül-geştdür kūşe-nişīnānı ayaklandur
Meded imdād-ı reftār eyle sākī bir ayağ¹⁵⁴ olsun
- 4 Şeb-i 'işretde yaksun şem'-i zevkī şu'le-i sāğar
Elümde cām-ı dāğ-ı cān-ı eyyām-ı ferāğ olsun
- 5 N'ola Bākī vü Nefī gıtdüğün yād itmese yārān
Zārūret mi çekerler tāze şī're Vecdī sağ olsun

- 1 Gül'e güzelliğini göster, aşkınla lale gibi yaralansın. Güzelliğinin mutluluk zamanında o da mum olsun (yanıp aydınlatsın).
- 2 Parlak yüzünde kirpiğimin yansımasını görüp incinme, o taze diken, yanağının gülüne bahçe duvarı olsun.
- 3 Gül'ü seyretme vaktidir, köşesinde oturanları ayaklandır. Ey saki! Yürüyenin yardımına bir kadeh olsun yetiştir.
- 4 İçki kadehinin ışığı zevk mumunu şarap gecesinde yaksın. Rahat günlerde can yanığının kadehi elimde olsun.
- 5 Dostlar, Bâkî ve Nefî'nin gittiğini hatırlamasa ne olur? Yeni şiir için yoksunluk mu çekerler? Vecdî sağ olsun!

Şāhib-zemīn Nā' ilī

mef'ûlü mefâ 'îlü mefâ 'îlü fe 'ûlün

- 1 Gönlüm gibi ey nāme gidüp yārda kalduñ
Baş üzre yeruñ var ham-ı destārda [kalduñ]

¹⁵³ VCD, s. 124.

¹⁵⁴ bir ayağ: ber-ayağ, VCD.

¹⁵⁵ NAD, s. 439.

- 2 Mest eyledi sākī seni mey kaldı kadehde
Bī-çāre gönül sen de kadeh-kārda kaldı
- 3 Bend oldı ridā pāyuşa şūfī haberün yok
Dāma tutulup halka-yı ezkārda [kaldı]
- 4 Arturdu cününün heves-i zülf-i siyeh-tāb
Bir hastasın ey dil ki şeb-i tārda [kaldı]
- 5 Biz itdügüne kalmayalım gerçi işitdük
Mestāne varup hāne-i āgyārda [kaldı]
- 6 Gıtdün harem-i kūyını deryüzeye ey āh¹⁵⁶
Sen de haber-i Nā’ilī-i zārda kaldı

-80-

- 1 Ey mektup! Gönlüm gibi gidip sevgilide kaldın. Baş üstünde yerin var, sarığın kıvrımında kaldın.
- 2 Saki seni sarhoş yaptı, kadehte şarap kaldı. Çaresiz gönül sen de sakide kaldın.
- 3 Ey sūfī! Örtü ayağına bağ oldu, haberin yok. Tuzağa yakalanıp zikirler halkasında kaldın.
- 4 Ey gönül! Siyah saç arzusu deliliğini artırdı. Öyle bir hastasın ki karanlık gecede kaldın.
- 5 Biz senin yaptığınla kalmayalım; gerçi sarhoş halde gidip başkalarının evinde kaldığını duyduk.
- 6 Ey āh! Sevgilinin mahallesinin içine dilenciliğe gittin. Sen de inleyen Nā’ilī’nin haberinde kaldın.

16b

-81-

Ālī

mefâ’lün mefâ’lün mefâ’lün mefâ’lün

- 1 Ne ref’tārında ne ruhsār u güftārındadır hikmet
Nezāketle güşād-ı bend-i şalvārındadır hikmet
- 2 Varup pāyine rū-mal eylemek āsān idi ammā
Yanında kaltaban āgyār-ı bed-kārındadır hikmet

¹⁵⁶ āh: dil, NAD.

- 3 Teğāfūl tā ezelden dilberāna gerçi ‘ādetdür
Vişāle va‘d iderken yine inkārındadır hikmet
- 4 Metā‘-ı vaşlını mestāne virse rāyegān alma
Tebessümle anuñ nāz-ile bāzārındadır hikmet
- 5 Te‘essüfle dimiş Kadrī o şūh-ı ‘ālem-ārāya¹⁵⁷
Bugün Ālī kuçar ammā seni yarındadır hikmet

-81-

- 1 Hikmet ne yürüyüşünde ne de yanağında ve sözündedir. O nezaketle açılan şalvarının bağındadır.
- 2 (Sevgilinin) ayağına gidip yüz sürmek kolaydı ama hikmet, kötü huylu yalancı düşmanın yanındadır.
- 3 Ey güzel! Bilmezden gelmek gerçi ezelden beri adettir. Hikmet, kavuşmaya söz verirken yine inkâr etmesindedir.
- 4 Sarhoşcasına kavuşma kumaşını bedavaya verse alma! Hikmet, onun tebessümünde ve nazla olan alışverişindedir.
- 5 Kadrî, o alemi süsleyen güzele üzüntüyle “Bugün seni Ālî kucaklar ama hikmet yarındadır” demiş.

-82-¹⁵⁸

Mezākī

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

- 1 ‘Āşık-ı pür-süz-ı ‘aşk ol tâb gelsün çeşmüñe
Tâb-ı dilden şu‘le-gün hün-âb gelsün çeşmüñe
- 2 Şöyle ġarķ it ‘ālemi baħr-i muħīt-i eşke kim
Āsumān bir ġalka-i ġird-âb gelsün çeşmüñe
- 3 ‘Ārif iseñ dost düşmen olma düşmen dost ol
Vaz‘-ı a‘dā şīve-i aħbāb gelsün çeşmüñe¹⁵⁹
- 4 Dīde-i vahdetle baķ yek-rengī-i eşyāya kim
Ferş-i külġan pister-i sincāb gelsün çeşmüñe
- 5 Secde-i ebrū-yı yāri ol kadar eyle ġayāl
Deyr içinde şūret-i miħrāb gelsün çeşmüñe

¹⁵⁷Kadrī kelimesi anlamla uyuşmuyor, muhtemelen Kadrî ile Ālî’nin müşterek gazeli olabilir.

¹⁵⁸ MZD, s. 516.

¹⁵⁹ MZD’de 3. ve 5. beyitin yerleri değişik.

- 6 Ey gönül bîdâr iken ümmîd-i vuşlat eyleme
Ol perî-peyker hemân der-ḥ'âb gelsün çeşmüñe
- 7 Ey Mezâkî böyle nazm-ı âbdârum seyr idüp
Ḥûn-ı reşk-i gevher-i nâyâb gelsün çeşmüñe

-82-

- 1 Aşkın yanık dolu âşığı, o ılık gözüne gelsin. Gönül ışığından gözüne ateş renkli kanlı su gelsin.
- 2 Dünyayı gözyaşı okyanusuna öyle boğ ki, bütün bir gökyüzü senin gözüne bir girdap halkası gibi gelsin.
- 3 İrfan sahibi isen dosta düşman olma, düşmana dost ol. Düşmanların sözleri dostların nazı gibi gelsin gözüne.
- 4 Eşyanın tek renkliliğine vahdet gözüyle bak ki külhan döşemesi gözüne sincap kürkünden yapılmış bir yatak gibi gelsin.
- 5 Sevgilinin kaşlarına secde etmeyi o kadar hayal et ki gözüne kilise içindeki mihrap resmi gibi gelsin.
- 6 Ey gönül, uyanıkken kavuşma ümidi kurma! Gözüne tıpkı o güzel yüzlü gibi uyuma yeri gelsin.
- 7 Ey Mezâkî! Böyle zarif şiirimi seyredince gözüne eşsiz mücevherin kıskançlık kanı gelsin.

-83-¹⁶⁰

Nâ' ilî

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Tâ-be-key ey mest-i ğaflet ḥ'âb gelsün çeşmüñe
Nîm-şeb nâlišler it ḥûn-âb gelsün çeşmüñe
- 2 'Âşık ol ğurbetde kim takrîb olup giryânlığa
Dem-be-dem eşk-i ğam-ı aḥbâb gelsün çeşmüñe
- 3 Durmasun itsün ğam u şādî te'ākub birbirin
Gâh girye geh şarâb-ı nâb gelsün çeşmüñe
- 4 'Âlem-i ḥüsnünde ruḥsâr u dehânın kıl ḥayâl
Zerresi ḥurşîd-i 'âlem-tâb gelsün çeşmüñe
- 5 Nâ' ilî olsun tarâvet-baḥş-ı sünbül-zâr-ı âh
Çeşme-sâr-ı bâğ-ı ğamdur âb gelsün çeşmüñe

¹⁶⁰ NAD, s. 530.

- 1 Ey gaflet sarhoşu! Gözüne ne vakte kadar uyku gelsin? Gece yarısı feryat et, gözüne kanlı gözyaşı gelsin.
- 2 Âşık ol, ağlamaya öyle yaklaş ki gözüne daima dostların gam gözyaşı gelsin.
- 3 Gam ve sevinç durmadan birbirini takip etsin. Gözüne bazen gözyaşı bazen de saf şarap gelsin.
- 4 Güzellik âleminde (sevgilinin) yanak ve dudağını hayal et. Gözüne âlemi aydınlatan güneşin zerresi gelsin.
- 5 Ey Nâ'ilî! Âh sümbül bahçesinin tazelik bağışlayanı, gam bahçesinin pınarıdır. (O yüzden) gözüne su gelsin.

Neşâî

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Çāk çāk ol 'aşk-ıla hūn-āb gelsün çeşmüñe
La'lini yād it dūr-i nāyāb gelsün çeşmüñe
- 2 Bāğ-ı hüsnüñ geh gülün seyr eyle gāhī sūnbūlin
Tābiş-i ruḥ turre-i pūr-tāb gelsün çeşmüñe
- 3 Zīr-i zülfinden nigāh it 'arız-ı pūr-tābına
Nīm-şebde¹⁶² pertev-i mehtāb gelsün çeşmüñe
- 4 Leblerin seyr it temāşā kıl ruḥ-ı hoy-kerdesin
Geh 'araḳ gāhī şarāb-ı nāb gelsün çeşmüñe
- 5 Olma dil-ḫālî Neşāî āb u tāb-ı 'aşḳdan
Mīhr-i ruḥsār ile dāyim āb gelsün çeşmüñe

- 1 Kendini aşk ile parçala, gözüne kanlı gözyaşı gelsin. (Sevgilinin) dudağını hayal et, gözüne benzersiz inci gelsin.
- 2 Güzellik bahçesinin bazen gülünü bazen de sümbülünü seyret. (Oradan) gözüne yanak parlayışı da gelsin, ışık dolu saç lülesi de.

¹⁶¹ NŞD, s. 150.

¹⁶² Nīm-şebde: Nīm-i şebde, NŞD.

- 3 (Sevgilinin) saçının altından ışık dolu yanağına bakış at da gözüne gece yarısında ay ışığı gelsin.
- 4 Dudaklarını seyret, terleyen yanağını izle... Gözüne bazen ter/rakı bazen şarap gelsin.
- 5 Ey Neşâtî! Aşkın parlaklığından gönlün hiç boş olmasın. Gözüne devamlı yanak güneşi ile su gelsin.

17a

-85-¹⁶³

Nâ'îlî

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Bir mûyî kâkülünden ol âfet koparmasun
Söyleñ kıyâmet üzre kıyâmet koparmasun
- 2 Ğayruñ ki dilde nağş-ı cemâlin görür o büt
Dîvâr-ı Ka'beden nice şûret koparmasun
- 3 Âheste-rev bulun ki göz açdurmayup saña
Hıñk-ı felek ğubâr-ı küdüret koparmasun
- 4 Lağzişdür evvelîn hatar-ı nev-süvâr-ı câh
Râm olmadukça pâre-i devlet koparmasun
- 5 Hengâm-ı girye tut ser-i zülfin ki lengerin
Fülk-i dilüñ telâtum-ı hayret koparmasun
- 6 Müştâk-ı büy-ı feyz bu bâğun gülin degül
Bergin hilâf-ı meşreb-i himmet koparmasun
- 7 Hârâ-dilâna itsün eser âh-ı tîşe-kâr
Beyhüde yohsa seng-i melâmet koparmasun
- 8 Dâğunda kanlu penbeyi laht-ı dilüñ şanup
Ey Nâ'îlî o serhoş-ı nahvet koparmasun

-85-

- 1 O afet (sevgili), kakülünden bir saç teli kıyamet koparmasın. (Sevgiliye) söyleyin, kıyamet üstüne kıyamet koparmasın.
- 2 O put, başkalarının güzellik resmini gördüğünde Ka'be duvarından nasıl resim koparmasın?

¹⁶³ NAD, s. 478-479.

- 3 Acele etmeden git ki sana göz açtırmayıp feleğin havan dövücüsü keder tozları koparmasın.
- 4 Makam at binicilerinin karşılaştığı ilk tehlike ayak sürçmesidir. Boyun eğmedikçe mutluluktan bir pay koparmasın.
- 5 Ağlama zamanı (sevgilinin) saçının ucunu tut ki şaşkınlık dalgaları gönül gemisinin çapasının ipini koparmasın.
- 6 Feyz kokusunun âşığı, bu bağın gülünü değil yaprağını (bile) himmeti meslek edenin dışında koparmasın.
- 7 Balta vuranın âhı taş kalplilere işlesin. Yoksa boşu boşuna ayıplama taşı almasın.
- 8 Ey Nâ'ilî! O gurur sarhoşu, yaralarında kanlı pamuğu gönlünün parçaları sanıp koparmasın.

-86-¹⁶⁴

Nâ'ilî

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 Edeli zevk-ı tahayyür gamı tiryâk baňa
Oldı vâsühtegî-i mâye-i idrâk baňa
- 2 Dâmen-âlûdeligüm 'aşka iderdüm ta'lîk
Virse âlâyîşe ruḥşat nazar-ı pâk baňa
- 3 İtdürür şervet-i sermâye-i gayret bilürin
Telef-i nakd-i niyâz itmede imsâk baňa
- 4 Hâvfum oldur sebab-i renciş-i hicrânun olur
Dil-i şūrîde ile ṭab'-ı¹⁶⁵ heves-nâk baňa
- 5 Eger olmazsa perîşânî-i zülfün rûzî
Haşre dek bâr-ı girândur bir avuc ḥâk baňa
- 6 Kızarup bâdeden ol çeşm-i siyeh Nâ'ilîyâ
Görünür câme-i sürḥiyle ğâzab-nâk baňa

-86-

- 1 Hayrete düştüğüm zevkin gamı bana panzehir olduğundan beri anlayış mayasının yüz çevireni oldu.

¹⁶⁴ NAD, s. 277.

¹⁶⁵ ṭab'-ı: baht-ı, NAD.

- 2 Eğer o temiz bakış bana gösteriş için izin verse iffetsizliğimi aşka bağlardım. Sermayesinin zenginliği bilirim ki yalvarma parasını dağıtma konusunda bana cimrilik ettirir.
- 3 Korkum şudur ki, bana perişan gönül ile hevesli yaratılışı, ayrılığının ıstırap sebebi olur.
- 4 (Ey sevgili!) saçının dağınıklığı eğer rızık olmazsa bana bir avuç toprak kıyamete kadar ağır yük olur.
- 5 Ey Nâ'îlî! O siyah göz, şaraptan kızarıp bana kırmızı kıyafetiyle gazaba gelmiş gibi görünür.

-87-¹⁶⁶

Nâ'îlî

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Rakîbe itdi eğer infi'âlî âhumuzun
Teğâfûlin gör o şüh-ı ğalaṭ-nigâhumuzun
- 2 Tenezzül eylemez oldu hirâs-ı mülk-i dile
Ġurûr-ı nâzî terakķide pâdişâhumuzun
- 3 Nigeh-perest ü edeb-nâ-şinâs hûbânuz
Teğâfûl eyleseler ecridür günâhumuzun
- 4 Edâ-yı şükri güzeller muhâldür dir imiş
Firâķ-ı dem-be-dem ü vaşl-ı gâh gâhumuzun
- 5 Bu iddi'âda ise Nâ'îlî o zâlimler
Kâlor kıyâmete şekvâsı dâd-h'âhumuzun

-87-

- 1 Âhımızın şiddeti rakibe tesir etti. O yanlış bakışlı güzelin bilmezlikten gelişini gör.
- 2 Padişahımızın naz gururu [o kadar] ilerlemiştir ki gönül mülkünün korkusuna muhtaç etmez oldu.
- 3 Bakışa tapan ve edep bilmeyen güzelleriz. Anlamazlıktan gelseler de (bu) günahımızın karşılığıdır.
- 4 Daima ayrılık ve zaman zaman kavuşma için güzellerin şükretmeleri zordur, dermiş.
- 5 Ey Nâ'îlî! O zalimler bu görüşte ise adalet isteğimizin yakınması kıyamete kadar sürer.

¹⁶⁶ NAD, s. 442.

-88-¹⁶⁷

Nâ'îlî

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 'Aşka¹⁶⁸ düşdük heves-i turre-i pür-tâbdayuz
Âşinâ-yı yem-i 'aşk olalı gird-âbdayuz
- 2 Gördügi şuğun olur kayd-ı ser-i zülfinde
İztırâb-ı harekât-ı dil-i bî-tâbdayuz
- 3 Gözi maḥmûrların mest ü¹⁶⁹ serâsîmesiyüz
İntibâh üzre degülsek ne 'aceb ḥ'âbdayuz¹⁷⁰
- 4 Giceden gündüzi fark eylemezüz Nâ'îlîyâ
Mâh-rûlarla şafâ-yı şeb-i mehtâbdayuz

-88-

- 1 Aşka düştük; parlak kıvrık saç lülesinin hevesindeyiz. Aşk denizine âşinâ olduğumuzdan beri girdaptayız.
- 2 Gördüğü [her] güzelin saçının ucuna bağlanan yorgun gönlün davranışlarının ıstırabındayız.
- 3 Gözü süzülmüşlerin sarhoşu ve sersemiyiz. Uyanık değilsek ne tuhaf uykudayız!
- 4 Ey Nâ'îlî! Gündüzün geceden farkını bilmeyiz. (Çünkü) ay yüzlülerle, ay ışığı gecesinin eğlencesindeyiz.

-89-¹⁷¹

Nâ'îlî

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 Ey olan rā kaşı¹⁷² tuğrâ-yı berât-ı fitne
Ḥükm-i menşûr ḥatı¹⁷³ kayd-ı hayât-ı fitne
- 2 Muḥtefî nüṣṣa-i ḥüsnünde mezâyâ-yı füsûn
Münderic nokṭa-i ḥâlünde nikât-ı fitne

¹⁶⁷ NAD, s. 380.¹⁶⁸ 'Aşka: Kayda, NAD.¹⁶⁹ mest ü: mest-i, NAD.¹⁷⁰ NAD'de de bu beyitten sonra gelen 4. beyit nüshada yoktur. s. 380.¹⁷¹ NAD, s. 524-525.¹⁷² Ey olan rā kaşı: Rā kaşu olalı, NAD.¹⁷³ Ḥükm-i menşûr ḥatı: Oldı menşûr-ı ḥatun, NAD.

- 3 Nokta-i hālūne vābeste ser-i zülfün-ile
‘Ālem-i dilde sükūn u harekāt-ı fitne
- 4 Kākülün rābıta-bend-i eṣer-i cünbüṣ-i nāz
Cilve-i ḳaddūne peyveste ṣebāt-ı fitne
- 5 Nâ’ilî’ye nice kār eylesün âfet-i ‘aşk
Ey sevād-ı ḫatı ta’vîz-i necât-ı fitne

-89-

- 1 Ey kaşı ra harfî gibi olan fitne beratının tuğrası! [Ey] Hattının yayılan hükmü fitne hayatının kaydı olan!
- 2 (Ey) tesirli meziyetler, güzelliğinin nüshasında gizli... Fitne nokteleri yüz benindeki noktanın içinde olan!
- 3 (Ey) gönül aleminde fitne davranışları ve durgunluğu, yüz beninin noktasına saçının ucu ile bağlı olan!
- 4 (Ey sevgili!) Senin kakülün naz eğlencesine tesir eden bir bağıdır; boyunun cilvesine fitne azmi ulaşmış.
- 5 Ey ayva tüylerinin karanlığı fitne kurtuluşunun tavizi olan (sevgili)! Aşk afeti, Nâ’ilî’ye nasıl tesir etmesin?

18a

-90-

[...]

müfte’ilün müfte’ilün fâ’ilün

- 1 Bismi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm
Ḳāfile-i ‘ilm-i ‘alīmü’l-‘alīm
- 2 Bismi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm
Genc-i ezel rāst tılısm-ı ḳadīm
- 3 Bismi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm
Ā’zamu esmā’i ‘alīmü’l-ḫakīm
- 4 Bismi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm
Maṭla’-ı envār-ı kelām-ı ḳadīm
- 5 Bismi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm
Hest kilīd-i der-i genc-i ḫakīm

- 6 Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm
Ḥuṭbe-i ḳuds-est be-mülk-i ḳadīm
- 7 Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm
Hest ṣalā-yı ser-i ḥ'ān-ı kerīm
- 8 Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm
Oldı çu unvān-ı kelām-ı ḳadīm
- 9 Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm
Oldı miftāḥ-ı ḳufl[u] bāb-ı kitāb
- 10 Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm
Vāsıtatü'l-'aḳd-i kelām-ı ḳadīm

-90-

- 1 Bismillahirrahmanirrahîm, ilim kafilesinin bilgini.
- 2 Bismillahirrahmanirrahîm, doğru eski hazinenin eski büyüğü.
- 3 Bismillahirrahmanirrahîm, büyük isimlere hâkim alimsin.
- 4 Bismillahirrahmanirrahîm, nurların doğuş yeri Kuran-ı Kerim'dir.
- 5 Bismillahirrahmanirrahîm, hikmet hazinesinin kapısının kilidi.
- 6 Bismillahirrahmanirrahîm, eski mülkün mukaddes hutbesidir.
- 7 Bismillahirrahmanirrahîm, cömert sofrasının başının daveti.
- 8 Bismillahirrahmanirrahîm, çünkü Kuran-ı Kerim'in unvanı olur.
- 9 Bismillahirrahmanirrahîm, kitabın bölümü kilidin anahtarı oldu.
- 10 Bismillahirrahmanirrahîm, Kur'an-ı Kerim düğümlerin bağlantısıdır.

18b

-91-

Ḥayretî

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Geldi irdi çün yine kara haber gibi tırış
Ey dirîgâ atdı oḳın yaşıdı yayın göz ü kaç

-91-

- 1 Eyvahlar olsun! Göz ve kaş yayını gevşetti, okunu attı. Kazıma gibi yine kara haber geldi.

-92-¹⁷⁴

Hüdâyî

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 Hıat-ı ser-sebz-ile ey hūblaruñ mümtâzı
Ruḥuñ ol lâleye beñzer ki ola pervâzı
- 2 Beñzer ol yüksek uçup ebre giren şāhīne
Dilberā zülfüñüñ üstünde gözüñ şeh-bâzı

-92-

- 1 Ey güzellerin seçkini! Yeşil başlı ayva tüyleri, yanağın [âdeta] uçan laleye benzer.
- 2 Ey sevgili! Gözünün şahbazı zülfünün üstünde yüksekten uçup buluta giren bir şahine benzer.

-93-¹⁷⁵

Fehîm

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Seyr kılsañ her bahâyîm-ṭab'-ı 'âlem ḥodpesend¹⁷⁶
Pâdişâh-ı 'âlem olsa olmaz âdem ḥodpesend

-93-

- 1 Eğer dünyayı seyretsen, her hayvan yaratılışlı olan herkes kendini beğenir. [Gerçek] adam ise dünyanın padişahı olsa yine kendini beğenmiş olmaz.

-94-

Derviş Meylî

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Ehl-i ṭab'ı eylemez ikbâl-i 'âlem ḥodpesend
Olsa mescüd-ı melâik olmaz âdem ḥodpesend

-94-

¹⁷⁴ HÜD, s. 154. Bu şiir HÜD'de altı beyitlik bir gazeldir.

¹⁷⁵ FHD, s. 358.

¹⁷⁶ Beş beyitlik bir gazelin matla beytidir.

- 1 Dünyanın nimetleri tabiatı düzgün olanlar kendini beğenmişlik etmez. Meleklerin secde ettiği kişi olsa adam yine kendini beğenmiş olmaz.

-95-

Derviş Dāniş

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

- 1 Nazîrim yok diyü mağrûr olurken hüsne her bār
Görüp âyîne'de 'aks-i ruḥın bir daḥi oldu yār

-95-

- 1 (O sevgili) Benzerim yok diye güzelliğine her defa gururlanırken aynada yanağının yansımasını görüp bir daha sevdi.

19a

-96-¹⁷⁷

[Üsküplü] İshāk Çelebi

mef'ûlü fâ 'ilâtü mefâ 'îlü fâ 'îlün

- 1 Gönlüm ki anda bir güzelün taze dāğı var
Bir köhne ḥānedür yenilenmiş ocağı var
- 2 Ey dīde ḥüsn-i yār ḥarīminden özgeye
Zinhār bakma ḥākim-i 'aşkuḡ yasağı var
- 3 Gül bāğdan üzilmedi işitmedi gibi¹⁷⁸
Evşāf-ı ḥüsnünü ne 'aceb biḡ kulağı var
- 4 Gūyā bizim televvün-i ḥātırla gönlümüz
Bir pādişeh durur¹⁷⁹ ki münakkaş otağı var
- 5 İshāk mihr ü māh-ıla ma'müre-i cihān
Bir tekyedür öḡinde bir iki çerāğı var

-96-

- 1 Bir güzelin yeni açtığı yaranın bulunduğu gönlüm, ocağı yenilenmiş köhne bir ev gibidir.

¹⁷⁷ ÜİD, s. 131-132.

¹⁷⁸ ÜİD'de de 3 ve 4. beytin yerleri değişiktir.

¹⁷⁹ pādişeh durur: pādişāhdur, ÜİD.

- 2 Ey göz! Sevgilinin güzellik odasından başka yere sakın bakma! Aşk hakiminin yasağı var.
- 3 (Ey sevgili!) Gül üzülmediğine göre güzelliğinin vasıflarını bahçeden duymamış gibi ne tuhaf oysaki bin tane kulağı var.
- 4 Zihnin rengârenk hayalleriyle gönlümüz, sanki nakışlı otağı olan bir padişaktır.
- 5 (Ey) İshak! İmar edilmiş dünya, Ay ve Güneş ile önünde iki mum olan bir tekkedir.

-97-

Rıf'atî-i Selânikî

mef'ûlû fâ 'ilâtü mefâ 'ilû fâ 'ilün

- 1 İtdi meşâm-ı 'âlemi ta'tîr bû-yı 'ıyd
Sâķî pür olsa şimdi a'ceb mi sebû-yı 'ıyd
- 2 Bir nev-resîde dilber-i meh-pâredür n'ola
Te'sîr-i devr-i cām-ıla ter düşse rû-yı 'ıyd
- 3 Vakt-i şafâ-yı devr-i gül ü 'ıyş u nûşdur
Erbâb-ı dil iderse n'ola cüst u cû-yı 'ıyd
- 4 Bir merhabāya kâ'ilüz el virse 'ıyd-ı vaşl
İtmez vişâl-i yâre iren ârzû-yı 'ıyd
- 5 Erbâb-ı aşka çün sebep-i ibtihâcdur
İtsek 'aceb mi Rıf'atîyâ güft-gû-yı 'ıyd

-97-

- 1 Bayram kokusu alemin burnuna güzel kokular saldı... Ey saki! Şimdi bayram testisi dolsa şaşılır mı?
- 2 Yeni yetişmiş güzel bir ay parçasıdır. Bayram yüzü, kadehin dönme etkisiyle tazelense ne çıkar?
- 3 Gül mevsiminin mutluluğu ve yeme içme zamanıdır. Gönül sahipleri bayramı arasalar ne çıkar?
- 4 Kavuşma bayramı gerçekleşse bir merhabaya razı oluruz, sevgiliye kavuşan bayram arzusunu istemez.
- 5 Ey Rıfatî! Âşıklar için sevinme sebebi olduğuna göre bayram dedikodusu yapsak şaşılır mı?

19b

-98-

mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilün

- 1 Hâ-ı mu'anber-i nev-hîzi zîr-i kâkülde
Benefşedür ki açıldı zemîn-i sünbülde
- 2 Olursa mürde-i şad-sâle hayy ider fi'l-hâl
Nedür bu hâlet-i cân-bağş neşve-i mülde

-98-

- 1 Kakülünün altında yeni çıkmış güzel kokulu ayva tüyleri [âdetâ] sümbül bahçesinde açılan menekşe gibidir.
- 2 Yüz senelik ölümler o anda canlanır, bu şarap neşesinde can veren hal nedir?

-99-¹⁸⁰

Bâkî Efendi

mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün

- 1 Cemâlün âfitâbından alur¹⁸¹ nûr
Meh-i tâbâna döndi cām-ı billûr
- 2 Şurâhî hem-nişînün hem-demün cām
Niçün ben cür'a gibi atılam dūr
- 3 Kōmaz şevk-ı ruḥun dillerde ārām¹⁸²
Tecellî tâbına şabr eylemez dūr¹⁸³
- 4 Gehî vuşlatda 'âşık gâh mehcūr
Bu dünyâdur gehî mehcūr¹⁸⁴ gehî sūr
- 5 Şaçun zincîri sevdâsında Bâkî
Begüm dīvānedür dīvāne ma'zūr

-99-

- 1 (Ey sevgili!) Kristal kadeh güzelliğinin güneşinden nur alan parlak Ay'a döndü.

¹⁸⁰ BKD, s. 183.

¹⁸¹ alur: alup, BKD.

¹⁸² Kōmaz şevkî ruḥun dillerde ārām: Cemâlün şevkine döymez gönüller, BKD.

¹⁸³ dūr: Tūr, BKD.

¹⁸⁴ mehcūr: mâtem, BKD.

- 2 Sürahi arkadaşın, kadeh dostun; [iyi de] ben niye kadehin son yudumu gibi uzağa atılayım?
- 3 (Ey sevgili!) Yanağının isteği gönüllerde rahatlık bırakmaz. Uzak kalan [Tur dağının] parlaklığına sabredemez.
- 4 Âşık, bazen kavuşur, bazen ayrı düşer. Bu dünyadır, bazen hasret bazen sevinçtir.
- 5 Ey Beyim (sevgili!) Bâkî, senin saçının zincirinin sevdasında/karanlığında bir delidir; delidir ne yapsa yeridir.

-100-¹⁸⁵

Bâkî

müfte 'ilün mefâ 'ilün müfte 'ilün mefâ 'ilün

- 1 Güş senüñ haberlerüñ almağa olsa çāremüz
Kāş kulağumuz kadar eyleselerdi¹⁸⁶ pāremüz
- 2 Çeşm-i sitāre gibi [biz] alçağa nāzır olmazuz
Himmetimüz bülenddür kıddüñedür neẓāremüz
- 3 Nevbet-i iştiḥārumuz bām-ı felekde çalınur
Ġulgule şaldı 'āleme velvele-i neķāremüz
- 4 Dilde hırāş-ı ḥār-ı ğam dīdede eşk dem-be-dem
'Arz olunur cenābuña gizlümüz āşikāremüz
- 5 Dāğ-ı siyāh-ı sīnemüz örtüle mevc-i eşk ile
Bir gün ola ki Bāķiyā görmeye kimse kıaramuz

-100-

- 1 (Ey) kulak! Keşke senin haberlerini almak için bir çare olsa ve keşke her parçamızı kulağımız kadar etselerdi.
- 2 (Ey sevgili!) Biz yıldız gözü gibi aşağıya bakmayız... Lütfumuz yücedir, (bu yüzden) bakışımız senin boyunadır.
- 3 Felek kubbesinde şöhret davulumuz çalınır, davulumuzun patırtısı âleme gürültü saldı.
- 4 (Ey sevgili!) Gönülde gam dikenin yaralaması, gözde sürekli gözyaşı [olduğu halde] huzuruna gizli açık ne varsa sunulur.

¹⁸⁵ BKD, s. 224.

¹⁸⁶ eyleselerdi: eyleyelerdi, BKD.

- 5 Ey Bâkî! Göğsümüzün siyah yarası olan ayıbımızı kimse görmesin diye gözyaşı dalgalarıyla kapatmak gerekir.

-101-¹⁸⁷

Bâkî

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 Ehl-i cānlara meyl it şeref ü 'izzet bul
Naẓar¹⁸⁸ kânlara kıl gevher-i zî-kıymet bul
- 2 Gelme bî-nām u nişān ehl-i ḥarābāt içre
Yüri var şehir-i melāmetde biraz şöhret bul
- 3 Varalum bezmüne¹⁸⁹ zāhid saña hem-reng olalum
Bize keyfiyyet-i şahbā gibi bir ḥālet bul
- 4 Meclis-i va'za oturmak [katı] alçaklıktır
Berü gel meykede şadrında bulun¹⁹⁰ rif'at bul
- 5 Zāhid ol şiklet ile uçmağa ḥāzır lanma
Çıkar ol cübbe vü destārı biraz ḥiffet bul
- 6 Bî-riyā merd-i Ḥudāsın bilürüz ey zāhid¹⁹¹
Ğaraẓuñ raḥmet-i Ḥaḥdur o kadar raḥmet bul
- 7 Kendüden geçse müdām içse¹⁹² 'aceb mi Bâkî
Derd ü ğamsuz güzerān eyleye bir sâ'at bul

-101-

- 1 Can sahiplerine yönel, şeref ve yücelik gör. Madenlere bak ki kıymetli inciye bulasın.
- 2 Şöhretsiz ve rütbesiz meyhane sakinlerinin arasına gelme! Var, git! Kınanma şehirde biraz şöhret edin.
- 3 Ey zāhid! Meclisine gelip seninle aynı huyda olalım. Bize şarap vasfı gibi bir nitelik bul.

¹⁸⁷ BKD, s. 289.

¹⁸⁸ Naẓar: Naẓaruñ, BKD.

¹⁸⁹ Varalum bezmüne: Koyalum sāğarı, BKD.

¹⁹⁰ Bir degül meykede şadrında bulun: Şadr-ı meyhāne-i 'irfāna yitiş rif'at bul, BKD.

¹⁹¹ zāhid: şofi, BKD.

¹⁹² Kendüden geçse müdām içse: Mey içüp mest-i müdām olsa, BKD.

- 4 Camideki vaaz meclisine oturmak alçaklıktır. Beri gel, meyhanenin yüksek yerinde otur ki yücelik bul.
- 5 Ey zâhid! O ağırlıkla uçmaya hazırlanma, o cübbe ve sarığı çıkar da biraz hafifle.
- 6 Ey zâhid! Özü sözü bir Allah adamı olduğunu biliriz. Senin amacın Allah'ın merhametidir, o kadar merhamet bul.
- 7 Bâkî, şarap/devamlı içip kendinden geçse şaşılır mı? [Haydi] dertsiz ve gamsız geçireceğin bir saat bul [bakalım].

20a

-102-¹⁹³

Bâkî

mef'ûlû fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün

- 1 Fermân-ı 'aşka cân-iledür inkıyâdumuz
Hükm-i kazâya zerre kadar yok 'inâdumuz
- 2 Baş egmezüz edânîye dünyâ-yı dün için
Allâh'adur tevekkülümüz i'timâdumuz
- 3 Biz müttekâ-yı zerkeş-i câha tayanmazuz
Haqqun kemâl-i lutfınadur istinâdumuz
- 4 Zühd ü şalâha eylemezüz ilticâ hele
Tutdı egerçi 'âlem-i kevni fesâdumuz
- 5 Meyden şafâ-yı bâtın-ı humdur garaž hemân
Erbâb-ı zâhir anlayamazlar murâdumuz
- 6 Minnet Hudâ'ya devlet-i dünyâ fenâ bulur
Bâkî kalur şahîfe-i dünyâda¹⁹⁴ adumuz

-102-

- 1 Allah'ın aşk emrine can ile boyun eğeriz. Alın yazısına karşı zerre inadımız yoktur.
- 2 Bu alçak dünya için aşağılık kimselere baş eğmeyiz, bizim teslimiyetimiz yalnızca Allah'adır.
- 3 Biz makamın altından yapılmış dayanağına dayanmayız, (bizim) dayanağımız Allah'ın lütfunun büyüklüğüdür.

¹⁹³ BKD, s. 218.

¹⁹⁴ dünyâda: 'âlemde, BKD.

- 4 Kötülüğümüz her ne kadar varlık alemini tuttuysa da bunu değiştirmek için ibadete gibi yapmayız.
- 5 Şaraptan kasıt kalbimizin saflığıdır. Sadece dış görünüşe bakanlar elbette bizim istediğimizi anlayamazlar.
- 6 (Ey Baki!) Dünya malı bir gün yok olur. Allah'a şükür, dünya sayfasında adımız sonsuza kadar kalır.

-103-¹⁹⁵

Bākī

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 Ehl-i cānlara meyl it şeref ü 'izzet bul
Naẓarı¹⁹⁶ kānlara kıl gevher-i zī-kıymet bul
- 2 Gelme bī-nām u nişān ehl-i ḥarābāt içre
Yüri var şehir-i melāmetde biraz şöhrat bul
- 3 Varalum bezmüñe¹⁹⁷ zāhid saña hem-reng olalum
Bize keyfiyyet-i şahbā gibi bir ḥālet bul

-103-

- 1 Can sahiplerine yönel, şeref ve yücelik gör. Madenlere bak ki kıymetli inciye bulasın.
- 2 Şöhretsiz ve rütbesiz meyhane sakinlerinin arasına gelme! Var, git! Azarlamanın olduğu şehirde biraz şöhrat edin.
- 3 Ey zāhid! Meclisine gelip seninle aynı huyda olalım. Bize şarap vasfı gibi bir nitelik bul.

-104-¹⁹⁸

Bākī Efendi

mef'ûlü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün

- 1 Cānā görünse taraf-ı 'izāruñ niķābdan
Halk āfitāb toğdı şanurlar şehābdan
- 2 La'lünden itme tığ-i müjeñ birle cānı men'
Mümkün degüldür aña kesilmek şarābdan

¹⁹⁵ Bu şiir mükerreren yazılmıştır. BKD, s. 289.

¹⁹⁶ Naẓarı: Naẓaruñ, BKD.

¹⁹⁷ Varalum bezmüñe: Koyalum sāğarı, BKD.

¹⁹⁸ BKD, s. 326.

- 3 Kanmaz şarāb-ı nāba lebūñ ārzū iden
Sīrāb olur mı teşne-i Kevser şarābdan¹⁹⁹
- 4 Sākī-i devr minnet-ile şunsa içmezin
Āb-ı hayāt-ı cām-ı zer-i āfītābdan
- 5 Bezm-i belāda nāle vü āhuñla Bākīyā
Müstāgnīyüz terāne-i çeng ü rebābdan

-104-

- 1 Ey sevgili! Yanağının ucu peçeden görünse onu gören insanlar buluttan güneş doğdu sanırlar.
- 2 (Ey sevgili!) Canı, kırmızı dudağından kirpik kılıçların ile engelleme! (Çünkü) Onu şaraptan uzaklaştırmak imkansızdır.
- 3 (Ey sevgili!) Dudağını isteyen saf şarap içmeye kanmaz. Kevser susuzluğu çeken (hiç) şaraba doyar mı?
- 4 Zamane sakisi, güneşin altın kadehinden hayat suyunu minnet ile sunsa içmem.
- 5 Ey Bâkî! Ezel meclisinde inilti ve yakarışlarınla (bundan dolayı olacak ki) saz ve çengiden çıkan sese karşı kayıtsız.

20b

-105-

Şahib-zemīn 'İşmetī Efendi

mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilün

- 1 Bahār geldi bu faşl-ı feraḥ-fezā düşmez
Kenāra 'azm idelüm böyle bir hevā düşmez
- 2 Şemīm-i zülfin umardum nesīmden gördüm
Anuñ da üstine hīç bû-yı āşinā düşmez
- 3 Cihānda devlet anuñ kim esīr-i zülfi ola
Her ādemūñ serine sāye-i hümā düşmez
- 4 Bu rūzigārda bir pāyidār var mı 'aceb
Niçün turur bu kühen saḫf-ı āsiyā düşmez
- 5 Metā'-ı şevḫ kesād üzre 'İşmetī şimdi
Dükān-ı dehrde bir cām-ı pūr-şafā düşmez

-105-

- 1 Bu feraḥ artırıcı dönem bitmez, bahar geldi. Böyle bir aşk görülmez, sahile yönelelim.

¹⁹⁹ şarābdan: serābdan, BKD.

- 2 Hafif esen rüzgârdan saçın güzel kokusunu beklerdim. Onun da üstüne hiç tanıdık koku gelmediğini gördüm.
- 3 Cihanda mutluluk sevgilinin saçına esir olan kişininidir. (Çünkü) her adamın başına hüma gölgesi düşmez.
- 4 Bu devirde acaba kalıcı olan biri var mıdır? Bu eski çatılı değirmen niçin hâlâ yok olmaz.
- 5 Ey İsmetî! Şimdi arzu kumaşı değersizleşmek üzere [bize] dünya dükkanında sevinç dolu bir kadeh düşmez.

-106-²⁰⁰

‘İzzetî

mefâ ‘ilün fe ‘ilâtün mefâ ‘ilün fe ‘ilün

- 1 Zebân-ı ẖ`âhişüme harf-i müdde ‘â düşmez
Esîr-i derde taleb-kârî-i devâ düşmez
- 2 Bu baht-ı dñn-ıla maşşûda dest-res güçdür
Bu dām-ı derheme ma ‘lūmdur hūmā düşmez
- 3 Güşād-ı nüsha-i ṯalî‘de hasb-i hāl-i dile
Murādına göre bir harf āşinā düşmez
- 4 Görünmese ne ‘aceb naşş-ı kār-ı āmālim
Dükān-ı baht-ı siyeh-kāruma ziyā düşmez
- 5 Yeter yeter nice bir ‘ayş u nūş ‘İzzetiyā
Bu pīrlıkde bu sergermī-i hevā düşmez

-106-

- 1 İstek dilime iddialı bir söz düşmez. Aşk esirine deva istemek uygun olmaz.
- 2 Bu alçak talihle istenilene erişmek zordur. Bu karışık tuzağa hüma kuşunun düşmediği açıktır.
- 3 Talih nüshasının açılışında gönül sohbetine isteğine göre söz bilen biri gelmez.
- 4 Benim emel işimin resmi görünmese buna şaşılır mı? Benim bahtsız dükkanıma ışıık girmez.
- 5 Ey İzzetî! Bu kadar yeme içme yeter artık! Bu yaşlılıkta bu kadar heves düşkünlüğü uygun değildir.

²⁰⁰ İZD, s. 64.

-107-

Nazmî

mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilün

- 1 Zamân-ı meykededür böyle bir hevâ düşmez
Düşerse lutf-ı hevâ cām-ı pür şafâ düşmez
- 2 Görüp bu lutf-ı hevâyı güşâyış-i çemeni
Zebân-ı bülbül-i şūrîdeden nevâ düşmez
- 3 Medārını görüp 'âkıll harâbın itmez ümîd
Niçe zamân dañi bu çarñ-ı köhne-pâ düşmez
- 4 Ğarîmi 'ışk olanuñ 'âlem-i muħabbetde
Helâk olursa aña naql-i müdde'â düşmez
- 5 Bu bañt-ı dñn-ıla dām-ı ümîdime düşse
Bir iki büm düşer Nazmiyâ hümâ düşmez
- 6 Bu nev-zemîne nazîre denilmese ma'kûl
Her âdem ağızına mazmûn-ı hoş-edâ düşmez

-107-

- 1 Meyhane zamanıdır; böyle bir dönem düşmez. Eğer heves lütfu gelirse (bu sefer de) zevk dolu kadeh bulunmaz.
- 2 Bahçenin açıklığını, havanın lütfunu gören çılgın bülbülün dilinden nağmeler eksilmez.
- 3 Akıllı kimse, dönüşünü görüp harap olmasını istemez. Bu eski ayaklı felek daha nice zaman düşmez.
- 4 Sevgi âleminde alacağı aşk olanın da kendisi ortadan kalkarsa ona aşkını devretme düşmez.
- 5 Ey Nazmî, bu alçak talihle ümit tuzağıma düşse düşse bir iki baykuş düşer, hüma kuşu düşmez.
- 6 Bu yeni redife kimse nazire söylemese uygundur. [Çünkü] her insanın ağızına hoş ve güzel mazmun yaraşmaz.

-108-

Nazîre

mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilün

- 1 Düşerse dūr kapuñdan göñül cüdâ düşmez
Cihānda sen var iken ğayra ibtilâ düşmez

- 2 Metā´-ı dehr-i denīye şaķın nigāh itme
‘Ulūvv-i himmete bu vaż´-ı nā-sezā düşmez
- 3 İderse ebr-i telattuf cihānı hep sīr-āb
Giyāh-ı hātırına neşve-i nümā düşmez
- 4 Hezār itse müdāvā Mesīh ü Eflātun
Ümīdi vaşl olanuğ derdine devā [düşmez]
- 5 Bu bezm-i bed heme-çīzin müdām devrinden
Düşer piyāle-i ğam sāġar-ı şafā düşmez
- 6 Hemīşe zulm idenüğ ‘ömri pāyidār olmaz
‘Abeş mülāhazadur çarh-ı köhne-pā düşmez
- 7 Şalāh-ı hāle ‘azīmet iderdi bulsa gönül
Kemend-i zülf-i siyeh-kāriden rehā düşmez

-108-

- 1 (Ey sevgili!) Gönül kapından uzak düşse de ayrı düşmez. Cihanda sen varken başkasına tutkun olmaz.
- 2 Sakın alçak dünyanın malına bakış atma! Bu uygun olmayan vaziyet, yüceliğine yakışmaz.
- 3 Lütuf bulutu, dünyayı suya doyursa... Gönül çayırına gösteriş neşesi düşmez.
- 4 İsa ve Platon binlerce kez tedavi etse ümidi kavuşma olanın derdine deva bulunmaz.
- 5 Bu bütünüyle kötü meclisin sürekli dönmesinden [bahtıma] gam kadehi düşer, mutluluk kadehi düşmez.
- 6 Daima zulmedenin ömrü uzun olmaz. Bu eski ayaklı feleğin düşmeyeceğini düşünmek tuhaf bir düşüncedir.
- 7 Gönül, zulmedici saçın kemendinden kurtulsa düşmez, durumunu kurtarmaya çalışırdı.

21a

Neşâtî

mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilün

- 6 Serinde ol ki anuñ germî-i hevâ düşmez
Çü şem' şu'le be-ser tîğ-i şad belâ düşmez
- 7 Göñül nişâne velî yok naşîbi tîründen
Ol ebruvân-ı kemândara bu haţâ düşmez
- 8 Hased o rinde ki şevk-i lebûnle destinden
Hemîşe gül gibi bir cām-ı dil-güşâ [düşmez]
- 9 Zamân gelür ki ne şakfı kalur ne dīvârı
Şakın şakın dime kim köhne bu serâ düşmez
- 10 Bu nev-zemînde Neşâtî bu tarz-ıla el-ḥaqq²⁰²
Bu gûne bir ğazel-i²⁰³ hoş-edâ düşmez

- 1 Başında arzu ateşi olan kişinin mum gibi yüz bela kılıcının parıltısı eksik olmaz.
- 2 (Ey sevgili!) Gönül izi fakat nasibi senin okundan değil, (çünkü) o yay taşıyıcı kaşların bu yanlışa düşmez.
- 3 (Ey sevgili!) Senin dudağının arzusuyla elinden daima gül gibi gönül açıcı kadehi düşürmeyen rindi kıskanırım.
- 4 Sakın ha sakın bu köhne saray yıkılmaz deme! Zaman gelir ki ne çatısı ne duvarı kalır.
- 5 Ey Neşâtî! Bu yeni redifte bu tarzla doğrusu şu ki böyle güzel bir hoş edalı gazel yazılamaz.

²⁰¹ Bu gazel NŞD'de yoktur.

²⁰² el-ḥaqq: ancak, nüsha.

²⁰³ ğazel-i: gazel ü, nüsha.

Mezākī

mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilün

- 1 Derün-ı 'āşıkā efkār-ı māsivā düşmez
O rüşen āyineye 'aks-i müdde'ā düşmez
- 2 Ne deñlü dūr düşersem de²⁰⁵ kūy-ı dilberden
Hayālī dīde-i ğam-dīdeden cüdā düşmez
- 3 Karīn-i kākül-i pür-çin²⁰⁶ olsa zülf-i nigār
Mişāl-i sebze-i bīgāne āşinā düşmez²⁰⁷
- 4 Cihānı ğamze kırar nakd-i vaşla ruḥşat yok
Var ise kātīl-i 'uşşāka hūn-behā düşmez
- 5 Göñülde silsile cünbānī-i heves²⁰⁸ olmaz
Esīr-i 'ışka taleb-kārī-i rehā düşmez
- 6 Göñül bu girye ile 'arz-ı hāle cūr'et kıl
Bu deñlü fırşata takrīb²⁰⁹ mācerā düşmez
- 7 Mezākī sūz-ı nefes de yerinde ammā kim
Bu güne bir ğazel-i āteşin-edā düşmez

-110-

- 1 Âşığın kalbine Allah dışındaki fikirler düşmez. O parlak aynaya iddiacılık yansımaz.
- 2 Sevgilinin mahallesinden ne kadar uzak düşsem de [onun] hayali gam görmüş gözden uzak düşmez.
- 3 Sevgilinin saçı büklüm büklüm kakül olmaya yaklaşıp da yabancı yeşillik gibi [bize] tanıdık olmaz.
- 4 Dünyayı yan bakış yıkar, kavuşma nakdine izin yoktur, varsa da âşıkların katiline kan pahası düşmez.

²⁰⁴ MZD, s. 406.

²⁰⁵ düşersem de: düşer şimdi, MZD.

²⁰⁶ pür-çin: pür-şini, MZD.

²⁰⁷ MZD'de de 3, 4 ve 5. beyitlerin yerleri birbiriyle değişik.

²⁰⁸ heves: cünün, MZD.

²⁰⁹ takrīb-i: takrīr-i, MZD.

- 5 Gönülde arzuyla sallanan zincir olmaz, aşk esiri için kurtuluş istemek uygun olmaz.
- 6 (Ey) Gönül! Bu gözyaşı ile [sevgiliye] halini anlatmaya cesaret et. Bu kadar bir fırsata yakın macera ele geçmez.
- 7 Ey Mezâkî! Nefesin yakıcılığı yerinde ama bu tarz ateşli üsluba sahip gazel bir daha ele geçmez.

-111-²¹⁰

Nâ'îlî

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Mey olmadukça dile pertev-i şafâ düşmez
Derûn-ı tîreye her câmdan ziyâ düşmez
- 2 Zihî ta'alluk-ı pervâne kim yanar kül olur
Ölünce şem'-i şeb-efrûzdan cüdâ düşmez
- 3 Mesîh olursa da bîmâr-ı 'ışkuñ olmayana²¹¹
Felekde bâliş-i hûrşîde ittikâ düşmez
- 4 Bisât-ı dehr oda yansun bu tâb-hânede kim
Naşîb-i ehl-i dile köhne bûriyâ düşmez
- 5 Bu rûzgârda âzâde-ser o rinde hâsed²¹²
Ki fark-ı himmetine sâye-i hü mâ düşmez
- 6 Ğarâbet olmasa ma'nâda Nâ'îlî nazmun
Ğarîbdür bu ki elfâzı âşinâ düşmez

-111-

- 1 Gönle şarap olmadıkça mutluluk parıltısı düşmez, (çünkü) karanlık gönle her kadehten ışık gelmez.
- 2 Pervanenin bu asılı kalması ne güzel ki yanar kül olur. Ölünce (bile) geceyi aydınlatan mumdan ayrı düşmez.
- 3 İsa da olsa, aşkının hastası olmayana gökyüzünde güneş yastığına dayanmak düşmez.
- 4 Bu sıcak evde dünya döşemesi de ateşe yansın! Âşıklara eski çul uygun olmaz.

²¹⁰ NAD, s. 387.

²¹¹ NAD'de 5. beyittir.

²¹² NAD'de 3. beyittir.

- 5 Bu zamanda [onun] himmet başına hüma gölgesi düşmeyen o başıboş rindi kiskanırım.
- 6 Ey Nâ'ilî! Anlamda tuhaflik olmasa garip olan şu ki nazmın sözleri tanıdık gelmez.

21b

-112-²¹³

Dānişī

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Ol Ebū Eyyüb-i Enşārī o şāh-ı mülk-i dīn
Ol 'alemdār-ı Resūlullāh-ı Rabbū'l 'ālemīn
Bende medfūn oldı diyü çarha fahr eyler zemīn
Merķadin idüp ziyāret didi Cibrīl-i emīn
Hāzihī cennātī 'adnin ķad²¹⁴ ħuluhā ħālidīn
- 2 Tab'-i pākinde şehīd olmağa varmış niyyeti²¹⁵
Mülk-i Rūm'a gün gibi döndürdi rüy-ı himmeti
Cān virüp bu yolda ihyā itdi dīn-i ħāzreti
Merķadinüñ levhine tahrīr ediñ bu āyeti
Hāzihī cennātī 'adnin ķad²¹⁶ ħuluhā ħālidīn
- 3 Kān-ı tab'ı kim şecā'at²¹⁷ cevherin kıldı 'ayān²¹⁸
Leşker-i İslām-ıla İstanbul'a oldı revān
Nezr idüp dünyā çerāğına hezārān naķd-i cān
Merķad-ı²¹⁹ pāki virür Firdevsi-i a'lādan nişān
Hāzihī cennātī 'adnin ķad²²⁰ ħuluhā ħālidīn
- 4 Şāhn-ı pāk-i meşhedi 'uşşāka cennet bāğıdur²²¹
Türbesinüñ ķufl-ı bābı düşmene dil bāğıdur

²¹³ DAD, s. 193.

²¹⁴ ķad: f'ed, DAD.

²¹⁵ Bu müseddes DAD'da yoktur.

²¹⁶ ķad: f'ed, DAD.

²¹⁷ şecā'at: şehādet, DAD.

²¹⁸ DAD'da ikinci beyittir.

²¹⁹ Merķad-ı: Türbe-i, DAD.

²²⁰ ķad: f'ed, DAD.

²²¹ DAD'da üçüncü beyittir.

Üsti yanında o bālā kūh kim tutağıdır²²²
Altı yanında Ayazma selsebīl ırmağıdır
Hāzihī cennātī ‘adnin қad²²³ һuluhā ҳālidīn

- 5 Aç gözün ey dīde kim peyk-i hidāyetdür gelen²²⁴
Kūh-sār-ı tab‘uḡa enhār-ı hikmetdür gelen
Ḥākine yüz sür ki andan būy-ı cennetdür gelen
Meşhedinūḡ vaşf-ı pākinde bu āyetdür gelen
Hāzihī cennātī ‘adnin қad²²⁵ һuluhā ҳālidīn

- 6 Cān virür kılsa teveccūh feyzi seng-i ḡāreye²²⁶
Ḥāk-i pāki merhem-i cāndur dil-i şad pāreye
Türbesi mesken yiter seyyāḡ olan āvāreye
El şalup dirler melekler ‘āşık-ı bī-ḡāreye
Hāzihī cennātī ‘adnin қad²²⁷ һuluhā ҳālidīn

- 7 Nām-ı pāki Ḥālidīn-i Zeyd’dür ol serverün
Maḡrem ü ḡam-ḡāri idi Ḥāzret-i Peyḡamberün
Cevherī aḡlar yine қadr u bahāsın cevherün
Dāyimā vird-i zebānı Dānişī-i kemterün
Hāzihī cennātī ‘adnin қad²²⁸ һuluhā ҳālidīn

-112-

- 1 O din mülkünün padişahı, O Ebû Eyüp Ensârî, âlemlerin rabbi olan Allah’ın elçisinin sancaktarı [ki] yer göğe karşı “O bende gömülüdür” diye iftihar eder. Hz. Cebrâil, mezarını ziyaret edip dedi ki: “Burası Adn Cenneti, ebedi kalıcılar olarak oraya girin”.
- 2 Temiz yaratılışında şehit olmaya niyeti varmış. Anadolu’ya himmet yüzünü güneş gibi döndürdü. Bu yolda can verip yüce dine can verdi. Mezar taşına bu ayeti yazın: “Burası Adn Cenneti, ebedi kalıcılar olarak oraya girin”.

²²² tutağıdır: Tūr tağıdır, DAD.

²²³ қad: f’ed, DAD.

²²⁴ DAD’da dördüncü beyittir.

²²⁵ қad: f’ed, DAD.

²²⁶ DAD’da beşinci beyittir.

²²⁷ қad: f’ed, DAD.

²²⁸ қad: f’ed, DAD.

- 3 Yaratılışının madeni ondaki yiğitlik cevherini açığa çıkardı. İslam askeriyle İstanbul'a yola koyuldular. Dünya mumuna can malını adayıp temiz mezarı Firdevs-i alâ'dan belirtiler gösterir. "Burası Adn Cenneti, ebedi kalıcılar olarak oraya girin".
- 4 Şehitliğin temiz yeri âşıklar için cennet bağıdır. Türbesinin kapısının kilidi düşman için gönül bağıdır. Kabrin yanında o dağ ki dudağıdır. Altından geçen ise Ayazma ırmağıdır. "Burası Adn Cenneti, ebedi kalıcılar olarak oraya girin".
- 5 Ey göz! Gözünü aç, gelen bin doğru yoldur. Yaratılışının dağlık yerine gelen hikmet ırmaklarıdır. Toprağına yüz sür ki ondan gelen cennet kokusudur. Onun şehitliğinin temizliğinden gelen cennet kokusudur. "Burası Adn Cenneti, ebedi kalıcılar olarak oraya girin".
- 6 Eğer şöyle bir yönelse feyzi mermere can verir. Yüz parça gönle temiz toprağı can merhemidir. Seyyah olan gezgine türbesi mesken olarak yeter. Çaresiz âşığa melekler el verip derler ki "Burası Adn Cenneti, ebedi kalıcılar olarak oraya girin".
- 7 O önderin temiz adı şöhreti Hâlidîn-i Zeyd'dir. Senin Hazret-i Peygamber'in sırdaşı ve gam ortağıydı. Mücevherin kıymetini ve değerini yine mücevherci anlar. Aciz Danîşî'nin daima ağzından düşürmediği söz şudur ki: "Burası Adn Cenneti, ebedi kalıcılar olarak oraya girin".

22a

-113-229

Bākī

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 Nağamāt eylemege başladı şanma anı sen
Ehl-i 'ışkuñ²³⁰ şanemā âteşin üfler neyzen
- 2 Meclīs-i 'ışkda neyzen ne çalar yanumda
Ġam-ı 'ışkuñla²³¹ ser-âgâz idicek nâleye ben
- 3 Şem' lâzım degül ey sākī yiter meclisde
Şu'le-i cām-ı şeb-efrüz çerâğ-ı rüşen
- 4 Ġoncalar dügmelerin çözdü bahâr oldı diyü²³²
Şanasın²³³ açdı giribânını çāk itdi semen
- 5 Bākī'ye 'işret ü 'ıyş itmege hecrünge yeter
Nâle ney gözyaşı mey fıkır-i vişâlün gülşen

²²⁹ BKD, s. 233.

²³⁰ 'ışkuñ: süzuñ, BKD.

²³¹ 'ışkuñla: hecrünge, BKD.

²³² BKD'de bu 5. beyittir. 4. beyit mecmuuda yoktur. "Şahn-ı gül-zâra düşersek demidür jâle-şifat/ Nev-bahâr oldı gül açıldı güzellendi çemen"

²³³ Şanasın: Sînesin, BKD.

-113-

- 1 (Ey) Put gibi olan sevgili! Onu nağmeler söylemeye başladı sanma! Neyzen, âşıkların ateşini üflemedir.
- 2 (Ey sevgili!) Aşkının gamıyla ben inlemeye başlayınca neyzen aşk meclisinde yanımda ne çalıp durur?
- 3 Ey saki! Parlak mum (olarak) mecliste geceyi aydınlatan kadehin ışıltısı yeter.
- 4 Goncalar (güzel ağızlı) bahar geldi diye düğmelerini çözdü. Sanki yasemin yakasını parçaladı zannedersin.
- 5 (Ey sevgili!) Bâkî'ye senin ayrılığında yiyip içmek için ney olarak nale, şarap olarak gözyaşı, gül bahçesi olarak da sana kavuşma fikri yeter.

-114-²³⁴

Bâkî

mef'ûlû mefâ'îlû mefâ'îlû fe'ûlûn

- 1 Etrâf-ı çemen-zârı [yine]^D âb tolandı
Gülzârı gezüp²³⁵ her yaña şalındı bulandı
- 2 Beñzetdi dehānuñda olan ḥabb-ı nebāta
Şebnem göricek gonca hemān ağzı şulandı
- 3 Bağlarsañ eger deste-i reyḥān-ile tırmaz
Tā rişte-i cān tırrası tārına ulandı
- 4 Ārām-geh-i murğdı dirler ser-i Mecnūn
Meydān-ı muḥabbetde ne başlar yuvalandı
- 5 Bâkî'yi mey-i nāba yemīn itdi dimişler
Gül gibi ele sāğar alur²³⁶ içmez ol andı

-114-

- 1 Yeşillik bahçesinin etrafını yine su çevreledi. Gül bahçesini gezip her yana ulaşip karıştırdı.

²³⁴ BKD, s. 425.

²³⁵ Gül-zârı gezüp: Gül-zâra girüp, BKD.

²³⁶ alur: alup, BKD.

- 2 (Ey sevgili!) Gonca, çiy tanesini görünce ağzında olan ot tohumuna benzetti ve hemen ağzı sulandı.
- 3 Can ipliği sevgilinin saç lülesine öyle eklendi ki eğer reyhan destesiyle bağlasan durmaz.
- 4 Mecnûn'un başı kuşun dinlenme yeri derler. Aşk meydanında nice başlar yuvarlandı.
- 5 Bâkî için hâlis şaraba yemin etti demişler. Ele gül gibi kadeh alır da o andı içmez.

22b

-115-²³⁷

Mezâkî

mefâ 'ilûn fe 'ilâtûn mefâ 'ilûn fe 'ilûn

- 1 Bu meclîs içre ki peymâne ber-çarâra döner
Gehî hilâl ü gehî mihr-i tâbdâra döner
- 2 Ne celb-i şevk ü ne def-i gam-ı humâr eyler
Felek bu kâse-i²³⁸ zerrîn ile ne kâra döner
- 3 Nihânî vaşluğa 'âlem kadeh-keş-i ümmîd
Nühüfte bezm-i tarab sâgar âşikâre döner²³⁹
- 4 Hayâl-i hatt-ı lebünle piyâle-nüş olsam
Neşât-ı bâde hemân neşve-i gubâra döner
- 5 Nedür bu şerm ü hayâ-yı nigâh-ı hasret kim
İrişmedin daği ruhsârına nezâre döner
- 6 Göñül ki zevrağ-ı mevc-âşinâ-yı hayretdür
Ne yaña dönse yine baħr-ı²⁴⁰ bî-kenâra döner
- 7 Bu perverişle Mezâkî şadefçe-i dilde
Le'âl-i nazm-ı terûñ dürr-i şâhvâra döner

-115-

- 1 Kadeh bu mecliste devamlı döner, ara sıra hilal ara sıra parlak güneşe döner.

²³⁷ MZD, s. 368.

²³⁸ kâse-i: sâgar-ı, MZD.

²³⁹ MZD'de de 3 ve 4. beyitin yeri değişik.

²⁴⁰ baħr-ı: başr-ı, MZD.

- 2 Ne arzu uyandırır ne de sarhoşluk gamını defeder. [O halde] gökyüzü bu altın kâse ile dönüp de ne yapar?
- 3 Âlem, sana gizlice kavuşmak için ümit kadehini çeker. İçki meclisi gizli, kadeh açıkça döner.
- 4 Dudağının kenarındaki ayva tüylerinin hayaliyle şarap içsem şarabın verdiği neşe aynı toz neşesine döner.
- 5 Bu hasret bakışının utanması nedir? Yanağına bile erişmeden bakışa döner.
- 6 Gönül, hayret dalgasını tanıyan kayıktır. Ne yana dönse de yine uçsuz bucaksız denize döner.
- 7 Ey Mezâkî! Bu yetiştirme ile gönül sedefinde taze dizilmiş şiirlerin padişahlara layık inciye döner.

-116-²⁴¹

‘İşmetî

mefâ ‘ilün fe ‘ilâtün mefâ ‘ilün fe ‘ilün

- 1 Ne feyz-i şevka ne ser-sebze-i bahâra döner
Bu köhne çarh-ı felek bilmezem ne kâra döner
- 2 Hezâr bezmi şikest itdi rûzgâr henüz
Bu nüh piyâle daği dörde bir qarâra döner
- 3 O mehveşûn bakamam rûyına hicâbumdan
Hemân şahîfe-i ruhsârı lâle-zâra döner
- 4 Ne mümkün eylememek rind nûş-ı mey bî-bâk
Nihân giden sū-yı hūmmâre âşikâre döner
- 5 Ne dem ki devr ide meclisde ‘İşmetî sâkî
Elinde cām ile bir merd-i sübhādâra döner

-116-

- 1 Ne şevk verici bir feyz vermek için ne de baharın yeşilliğini getirmek için döner. O halde bu eski gökyüzü ne iş için döner?
- 2 Zamane binlerce meclisi kırdı geçirdi. Bu dokuz kadeh bile dörde bir ölçüyle döner. (?)
- 3 O ay gibi güzelin yüzüne utancımdan bakamam. Yüzünün sayfası tıpkı lale bahçesine döner.

²⁴¹ İSD, s. 41.

- 4 Rindin korkusuz şarap içmesi ne mümkün? Sarhoşun yanına gizlice giden açıkça döner.
- 5 Ey İsmetî! Saki, mecliste ne zaman dolanırsa elinde tesbih çeken bir adama döner.

23b

-117-

Şâfi

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

- 1 Gül devri çemen güşesi enhâr şadâsı
Bülbül sesi dürrâç sesi bâz şadâsı
- 2 Âvâze-i âvâre-i şahrâ-yı cünûnuñ
Âheng olur efgânına kuhsâr şadâsı
- 3 Rahm itmedi efgânıma çeşmüñ bu meşeldür
Bîmâra eğer kılmadı bîmâr şadâsı
- 4 Ey râh-rev-i 'aşk budur vâdî-i hayret
Bunda bir olur yâr ile ağıyâr şadâsı
- 5 Dil vecde gelür zülfüñi yâd eylese Şâfi
Divâneye zincîr sesi târ şadâsı

-117-

- 1 Gül zamanı, çimen köşesi, ırmakların sesi, bülbül sesi, turaç sesi ve doğan sesi...
- 2 Delilik çölünün avarisinin sesinin figanları dağın sesine eşlik eder.
- 3 (Ey sevgili!) Gözün feryadıma acımadı. Şöyle bir atasözü vardır: Hastaya hastanın sesi fayda olmaz.
- 4 Ey aşk yolcusu! Hayret vadisidir. Orada sevgili ile başkalarının sesi birleşir.
- 5 (Ey sevgili!) Şâfi, saçını hatırlarsa gönül heyecanlanır, aşığa zincir sesi tar sesi gibidir.

-118-

Naẓîre-i [...] ²⁴² Beg Efendi

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

- 1 'İşret demi gül mevsimi ezhâr şadâsı
Dilber sesi bülbül nefesi yâr şadâsı

²⁴² Mürettip, muhtemelen tespit edemediği için şairin adını boş bırakmıştır.

- 2 Merdān-ı meşāf-efgenün eflāk ker itdi
Āvāze-i “yā Haydar-ı Kerār” şadāsı
- 3 Şeb-tā-be-seher nāle vü āhı yiter itdik
Hunh’ār dile kılmaz eşer zār şadāsı
- 4 Manşūr ene’l-Hāk-zene ey Şeyh-i sebük-ser
Şevk-āver olur şām u seher dār şadāsı
- 5 Ney nālesi de sūz-ı derūnı virür ammā
Āşufte iden ‘āşıkı şeştār şadāsı
- 6 Āşüb-ı cihān revnāk-ı bāzār-ı bütāndur
Meh-pārelerün hışhış-ı şalvār şadāsı

-118-

- 1 İçki zamanı, gül mevsimi, çiçeklerin sesi... Dilber sesi, bülbül nefesi, sevgili sesi...
- 2 Senin savaş meydanını yıkan yiğitlerinin sesi Hz. Ali’nin sesi gibi gökleri sağır etti.
- 3 Gecedен sabaha kadar inleme ve yakarışımız yeter artık! Kan içici gönle ağlama sesi tesir etmez.
- 4 Ey basit düşünceli Şeyh! Mansur ben Hakk’ım diyen dar ağacı sesi sabah akşam iştahlandırır.
- 5 Ney inlemesi gönül yanıklığı verir ama âşığı (asıl) perişan eden şeştār sesidir.
- 6 Yüzü ay gibi olan sevgililerin şalvarlarının sesi, cihanı birbirine katar; putlar pazarının parlaklığıdır.

-119-²⁴³

Nev’î Efendi

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

- 1 Sîne-i mecrûhuñı ‘arz itdügünden yāre ne
Bir onulmaz yāredür zaḥm-ı muḥabbet çāre ne
- 2 Ol büt-i sengîn-dile kılmaz eşer ma’nā-yı ‘aşk
Sen dil-efgār olduğundan şüret-i dīvāra ne
- 3 Sīnemüzden ḥançerün kesme şehā şimden girü
Şuya perhīz eylemekden ölecek bīmāra ne

²⁴³ NVD, s. 463.

4 Gonçeler dilden kulun güller kulakdan 'âşıkun
Ceze-i hüsnün ne şalmış bilmezem²⁴⁴ gül-zâra ne

5 Kılma Nev'î şahid-i bazar ile da'vâ-yı 'aşk
'Âşık-ı dîdâr olandan şahid-i bâzâra ne

-119-

- 1 (Ey âşık!) Yaralı göğsünü sevgiliye sunduğundan ona ne? Aşk yarası onulmaz bir yaradır; çaresi nedir?
- 2 Aşk manası, o taş kalpli güzele etki etmez. Senin gönlü yaralı olmandan duvar yüzlüye ne?
- 3 Ey sevgili! Haçerini bundan sonra göğsümüzden çıkarma! Ölümlü hastadan su esirgenmez.
- 4 Goncalar senin konuşmandan kulun; güller namını duyarak âşığındır. Senin güzelliğinin çekiciliği gül bahçesine nasıl (bir şöhret) salmış bilmem.
- 5 Ey Nevî! Sokak güzeliyle aşk davası gütme. Sevgilinin güzel yüzüne âşık olandan sokak güzeline ne?

-120-

Şânî

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

- 1 Ruhuñda zülf-ile ol turre-i tarrâr bir yerde
Hemân cennetde tāvūs ile mahrem mâr bir yerde
- 2 Olur dirler görenler 'aks-i hatt-ı yâri çeşminde
Şebistân-ı Hıttâ iklim-i deryâ-bâr bir yerde
- 3 Vişâlin va'de itdi gelmez ol kebk-i hırâmānum
Gelür âvâzesi bir yerde vü refâr bir yerde
- 4 Debistân-i ezelden kūyuña efgân ile geldüm
Sebak bir yerde aldım eyledim tekrâr bir yerde
- 5 Hañ sevdâsı gâhî serde gâhî dildedür cānâ
Bu iklim içre her günde turur bazar bir yerde
- 6 Cihânı seyr idersem dil yine pâ-bend-i 'aşkun
Muhtî devr ider (...) ²⁴⁵pergâr bir yerde

²⁴⁴ bilmezüm: bilmezsin, NVD.

²⁴⁵ Bu kısım nüshada boş bırakılmıştır.

- 7 Ten-i bīmār-i Şānī pāymāl-i esb-i nāzuḡdur
Yatup üftāde-ser bir yerde vü destār bir yerde

-120-

- 1 (Ey sevgili!) Yanağındaki saç ile kıvırcık lüleler bir aradadır. Tıpkı cennette tavus kuşu ile yılanın beraberliği gibidir.
- 2 Sevgilinin ayva tüylerinin gözüne yansımaları görenler, Hıta ülkesinin gecesiyle deniz gibi coşan ülke bir yere gelmiş derler.
- 3 Kavuşmaya söz verdi ama o keklük yürüyüşüm (sevgili) gelmez. (Ama) bir yerden sesi bir yerden yürümesi gelir.
- 4 (Ey sevgili!) Başlangıcı olmayan zaman okuldan mahallene feryat ile geldim. Birinde ders aldım, diğerinde tekrar yaptım.
- 5 Ey cân (sevgili)! Ayva tüyünün sevdası bazen başta bazen de gönüldedir. Bu memlekette her gün bir yerde pazar kurulur.
- 6 (Ey sevgili!) Bütün dünyayı dolaşsam gönül yine aşkının bağılısıdır. Etrafı dolaşan (...) bir yerde, pergel bir yerde.
- 7 (Ey sevgili!) Şânî'nin hasta vücudu naz atının ayakları altındadır. Düşkün âşık bir yerde yatmış, sarık bir yerde.

-121-

Nişārī

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

- 1 Ba'îd olmaz olursa yâr-ile ağıyâr bir yerde
Olur bâğ-ı cihānda gonca ile hâr bir yerde
- 2 Degüldür penbe-ülfet dâğ-ı sūzān-ı dil-i 'âşık
Bilür kim nā-münāsibdür anuḡla nār bir yerde
- 3 Gelüp bezm-i ezelden oldum üftāde reh-i gamda
İçer bir yerde şahbāyı düşer mey-h'ār bir yerde
- 4 Şarāb-ı nāz-ile mey-hāne-i çeşminde ol şūḡuḡ
Nigeh bir yerde mest ü gamzesi evgār bir yerde
- 5 Gam-ı cānān-ıla dil mu'tekifdür hücre-i tende
Olur ol iki yārān-ı şadākat-kār bir yerde
- 6 Dü çeşm-i girye-kārum mā'il-i nerd-i muḡabbetdür
İki gam-dīde-i hem-rāz oldu gūyā zār bir yerde

- 7 Gehī zevk-ı vişāl olur gönülde geh gam-ı fūrkat
Nişārī olamaz iqbāl ile idbār bir yerde

-121-

- 1 Sevgiliyle rakip bir yerde olursa bu şaşırtıcı bir şey değildir. Zira cihan bahçesinde gonca ile diken bir yerde olur.
- 2 Âşığın gönlünün yanma yarası pamuğa alışkan değildir. Onunla ateşin bir arada olmasının uygun olmadığını bilir.
- 3 Ezel meclisinden gelip gam yolunda âşık oldum. Şarap içicisi bir yerde içer, sarhoş bir yerde yere düşer.
- 4 O güzelin göz meyhanesinde naz şarabıyla bakış bir yerde sarhoş, gamzesi bir yerde yaralıdır.
- 5 Gönül, sevgilinin gamıyla ten hücrelerinde ibadetle vakit geçirir, o sadakatli iki sevgili aynı yerde olur.
- 6 Ağlayan iki gözüm sanki iki gamlı sırdaşın bir yerde ağlamaları gibi aşk tavlmasına meyillidir.
- 7 Ey Nisârî! Gönülde bazen kavuşma arzusu bazen de ayrılık gamı olur. (Ama) yücelmek ile yerin dibine girmek aynı yerde olmaz.

24a

-122-²⁴⁶

[Nef'î]

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

- 1 Felek tab'ı²⁴⁷ gibi gevher getürmez her zamân dehre
Niçe yılda ider hâşıl şadef bir dürr-i yektâyı²⁴⁸

-122-

- 1 Felek, şiir sanatın gibi inciye her zaman dünyaya getirmez. (Tıpkı) sedefin biricik inciye yıllar boyu oluşturduğu gibi.

24b

-123-

Mişālî

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

²⁴⁶ NFD, s. 109.

²⁴⁷ tab'ı: tabum, NFD.

²⁴⁸ Bu beyit NFD'deki "Der Medh-i Vezir-i Azam Murād Paşa" başlıklı kasidedendir.

- 1 Cāme-i sürh u kebūd içre nihāndur hançerün
Şan şafak içre hilāl-i āsumāndur hançerün
- 2 Āsumānda māh-ı nev deryāda māhī havf ider
Māhdān māhīye dek hükmi revāndur hançerün
- 3 Şöyle geçgindir ki kanda yatduğun bilmez şeh
Gamze-i mest-i müdāmunıdan nişāndur hançerün
- 4 Teşne-diller gördüğü demde n'ola cān virseler
Bir güzel belden çıkar āb-ı revāndur hançerün
- 5 Tatlu dillerle Mişālī'nin girüpdür gönlüne
Güiyā bir dilber-i şīrīn-zebāndur hançerün

-123-

- 1 (Ey sevgili!) Hançerin kırmızı ve mavi elbise içinde gizlidir. Hançerin şafak içinde gökyüzündeki hilal gibidir.
- 2 Yeni ay gökyüzünde, balık denizde korkar. Hançerin hükmü Ay'dan balığa kadar geçerlidir.
- 3 Ey sevgili! Hançerin o kadar kendinden geçmiştir ki nerede yattığını bilmez. Hançerin şarap sarhoşunun gamzesinden bir işarettir.
- 4 (Ey sevgili!) Hançerin güzel bir belden çıkan akarsu gibidir ki âşıklar onu gördüğü anda can verseler buna şaşılmaz.
- 5 (Ey sevgili!) Hançerin sanki tatlı dilli sevgili gibi konuşarak Misālī'nin gönlüne girmiştir.

-124-²⁴⁹

Hüdāyī

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Çekmesün kūy-ı harābāta gelüp zühhād ayak
Başmasun 'işretgeh-i²⁵⁰ ehl-i şafādur yād ayak
- 2 Doldurup hūn-ı cigerden Bī-sütün'ı nālesin²⁵¹
'Aşk-ı Şīrīn'e içen Ferhād-ı miḥnet-zār²⁵² ayak

²⁴⁹ HKD, s. 11.

²⁵⁰ 'işretgeh-i: işretüğe, HKD.

²⁵¹ nālesin: lālesin, HKD.

²⁵² miḥnet-zār: miḥnet-zād, HKD.

- 3 İyş u 'işret kaçırınuñ şalduğda Cem bünyādını
Eylemiş cām-ı şafādan (...) ²⁵³
- 4 Devleti olup müsā'id baht-ı sermed el virür
'Āşıķ-ı evbāşa şunsa sākī-i dılşād ayak
- 5 Rāh-ı 'aşkuñdan Hüdāyī sāye-veş pāmāl idi
Başmamışken büstān-ı serv-ile şimşād ayak ²⁵⁴

-124-

- 1 Zahitler meyhaneye gelip kadeh tutmasın. Zevk sahiplerinin keyif yeridir, yabancı ayak basmasın.
- 2 Çilekeş Ferhat, kadehi Bî-sütûn dağının inlemesi ile ciğer kanından doldurup Şirin'in aşkına içers.
- 3 Cem, yeme içme köşkünün temelini atınca eğlence kadehinden (...) vermiş.
- 4 Mutlu saki, serkeş âşığa kadeh sunsa talihi uygun düşüp sonsuz baht onun önünü açar.
- 5 (Ey sevgili!) Servi ile şimşir ağacının yeşilliği daha ayak basmamışken senin aşkının yolunda Hüdâyî gölge gibi ayaklar altındaydı.

25a

-125-

Fethî

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Ğamzesine yār cān almağı ta'yîn eylemiş
Hāline şayd-ı dil-i 'uşşākı telķin eylemiş
- 2 Tîr almış destine kıldum hedef sînem hemān
Gördüm ol meh-rû katı yā kaçların çîn eylemiş
- 3 Fāriğ-i hūr u bihişti[m] ruhların seyr ideli
Bāğ-ı hüsnnin dest-i kudret şöyle tezyîn eylemiş
- 4 Yā kaşıyla sînesi vaşfını tahrîr eyledüm
Seyr idenler didiler tefsîr-i Yāsîn eylemiş
- 5 Gerçi didi çok ğazel Fethî ruh-ı cānānına
Lebleri vaşfını ammā haylî rengin eylemiş

²⁵³ Mısranın devamı boş bırakılmıştır. Divanda şu şekildedir: “ağa ol üstād ayak”.

²⁵⁴ Başmamışken büstān-ı serv-ile şimşād ayak: Başma müşgin büstāna servile şimşād ayak, HKD.

-125-

- 1 Sevgili, yan bakışına can alma görevi vermiş, yüzündeki benine ise aşıkların gönlünü avlamayı tembihlemiş.
- 2 Gördüm ki o ay yüzlü sevgili, yay gibi katı kaşlarını kırıştırmış; eline ok alınca göğsümü tıpkı hedef yaptım.
- 3 Kudret eli, sevgilinin güzellik bahçesini öyle süslemiş ki onun yanaklarını seyrettiğinden beri cennet kızı ve cennetim rahat...
- 4 Yay kaşlarıyla göğüs özelliğini yazdığımı görenler Yasin tefsiri yaptığımı sandılar.
- 5 Gerçi Fethî, sevgilinin yanağına çok gazel söyledi ama dudaklarının özelliğini çok hoş söylemiş.

-126-²⁵⁵

Dānişī

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Ağlar inler pâyüñe yüzler sürer gönlüm gözüm²⁵⁶
Hâk-i pāye āh-ı 'aşkuñ²⁵⁷ 'arz ider gönlüm gözüm
- 2 Dem-be-dem feryād idüp kan ağla <r> sa rahm eyleyem
Kānda ise bī-vefā dilber sever gönlüm gözüm
- 3 Bezm-i ğamda kalb-i pür-ḥūnum şurāhī dīde cām
Sākī-i hecrūñ elinden kan yutar gönlüm gözüm
- 4 Şem'-veş yanmada gönlüm kanlar ağlar gözlerüm
Hālīn ağlar başına odlar yakar gönlüm gözüm
- 5 Āh idüp kan ağlamakdan özge 'ālem bulmadım
'Ālemi gözden geçirdi ser-be-ser gönlüm gözüm
- 6 Ben niçe kan ağlayup āh itmeyem²⁵⁸ ey Dānişī
Mācerā-yı rāz-ı 'aşkı fāş ider gönlüm gözüm

-126-

- 1 (Ey sevgili!) Gönlüm ve gözüm ağlayıp inleyerek ayağına yüzler sürer. Aşkın ahını da ayağının toprağına sunar.

²⁵⁵ DAD, s. 411.

²⁵⁶ Bu gazel, DAD'da 5 beyittir. Sadece matla ve makta beyitleri birbirini tutmaktadır. s. 411.

²⁵⁷ āh-ı 'aşkuñ: āh u eşkin, DAD.

²⁵⁸ kan ağlayup āh itmeyem: nālan ü giryān olmayam, DAD.

- 2 Gönlüm gözüm daima feryat edip kan ağlasa da acımam. Gönlüm gözüm nerede vefasız sevgili görse âşık olur.
- 3 Gam meclisinde kan dolu kalbim sürahi, gözüm kadehtir. Gönlüm gözüm ayrılık sakisinin elinden kan yutar.
- 4 Gönlüm mum gibi yanar ve gözlerim kan ağlar. Gönlüm gözüm haline ağlar, başına ateşler yakar.
- 5 Gönlüm gözüm âlemi baştan başa gözden geçirdi yine de ah edip kan ağlamaktan başka âlem bulamadım.
- 6 Ey Dânişî! Ben nasıl kan ağlayıp yakarmayayım? Gönlüm gözüm aşkın gizli macerasını ortaya çıkarıyor.

25b

-127-²⁵⁹

‘İşmetî

mef‘ûlü mefâ ‘îlü mefâ ‘îlü fe ‘ûlün

- 1 Ey vaşl-ı hevâ-h`âh-ı dile dâda mı geldün
Yâ pey-revî-i hecr-ile bîdâda mı geldün
- 2 İtdün yine bir cünbüş-ile sîne-i şad-çāk
Ey tîşe-i gam hâtır-ı Ferhād’a mı geldün
- 3 Bu nâle-[i] vâsuhtegî niçe bir ey dil
Bu gülşene bülbül gibi feryâda mı geldün
- 4 Vir hükmüni bu dāmgehün olma perîşān
Dünyāya gönül fāriğ ü āzāde mi geldün
- 5 Def-i gama yol bulmağa ey ‘İşmetî-i zār
Hāk-i der-i meyhāneye irşāda mı geldün

-127-

- 1 Ey istekli kavuşma gönle yardım etmeye mi geldin? Yoksa ayrılık takipçiliği ile insafsızlığa mı geldin?
- 2 Ey gam baltası! Yine bir oyunla göğsü parçaladın, Ferhat’ın gönlüne mi geldin?
- 3 Ey gönül! Bu nasıl ilgisizlik inleyişi! Bu gül bahçesine bülbül gibi yakarmaya mı geldin?

²⁵⁹ İSD, s. 70.

- 4 (Ey gönül!) Bu tuzak yerinin hükmünü ver, perişan olma. Gönül! Dünyaya her şeyden sıyrılmış ve hür olarak mı geldin?
- 5 Ey ağlayan İsmeti! Gamı kovmaya bir yol bulmak için meyhane kapısının toprağına, doğru yolu göstermeye mi geldin?

-128-

Ṭal'atī

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

- 1 Sen bu sitem-âbâda dilâ dâda mı geldün
Murğ-ı dilünü kayddan âzâde mi geldün
- 2 Eydür(?) bu kadar ni'met-i pey-der-pey-i 'âlem
Dîvâne misin 'âleme şeh-zâde mi geldün
- 3 Hışn-ı dili Tatar-ı sitem itdi ihâta
Ey Rüstem-i gam sen bize imdâda mı geldün
- 4 Ey gam bize sen fikr iderüz yâr degülsin
Şehr-i dili tahrîbe mi âbâda mı geldün
- 5 Geh rind ü gehî sâhîr ü geh şâ'ir olursun
Yârânı sen ey Ṭal'atî irşâda mı geldün

-128-

- 1 (Ey gönül!) Sen bu sitem ülkesine yardım etmeye mi geldin? Gönül kuşunu bağdan kurtarmaya mı geldin?
- 2 Âlemin bu kadar art arda gelen nimeti nedir, der. Deli misin de dünyaya padişah oğlu olarak geldin?
- 3 Sitem Tatar'ı gönül kalesini kuşattı. (Hâl böyle iken) Ey gam Rüstem'i! sen bize yardıma mı geldin?
- 4 Ey gam! Senin bize yâr olmadığını düşünüyoruz. Gönül şehrini yapmaya mı yıkmaya mı geldin?
- 5 Ey Talatî! Bazen rint bazen büyücü bazen şair olursun... Sen dostları doğru yola çağırmaya mı geldin?

-129-

Gügümbaşı

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

- 1 Bezm ehline sâkî bugün âmâde mi geldün
Yâ bî-kadeh ü bâde hemân sâde mi geldün

- 2 Keyfiyyet-i mey sende zühür eyledi bilmem
'Aşk-ile meyün neşvesin icâda mı geldün
- 3 Her nakş ne 'aceb sende görünmektedir ey dil
Mir'ât-şifat dehre cilâ-dâde mi geldün
- 4 Nâ-gâh esîr-i ser-i zülf eyledi ol şüh
Şad gâflet-ile cânib-i şayyâda mı geldün
- 5 Eyyâm-ı şebâb oldu telef bilmedün aşlâ
Râgıb bu fenâ mülkine rü'yâda mı geldün

-129-

- 1 Ey saki! Bugün meclistekilere hazır mı geldin? Yoksa kadehsiz, şarapsız öylece bomboş mu geldin?
- 2 İçki neşesi sende ortaya çıktı; Bilmem aşk ile şarabın neşesini icat etmeye mi geldin?
- 3 Ey gönül! Her süs neden sende görünür? Ayna gibi dünyaya parlaklık vermeye mi geldin?
- 4 O güzel, saçının ucuna ansızın esir yaptı. Yüz gâfletle avcılarının tarafına mı geldin?
- 5 (Ey) Ragıp/İstekli gençlik günleri telef oldu, gitti. Bu yokluk ülkesine rüyada mı geldiğini asla anlamadım.

-130-

Şeyh Mehmed La'îr-zâde

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

- 1 Ey 'aşk cihân şehrini berbâda mı geldün
Yâ memleket-i kalbi ğam-âbâda mı geldün
- 2 Ey hâtıra-i vaşl-ı perîşân gene râhat
Mesken arayup hâtır-ı nâşâda [mı geldün]
- 3 Ey âh-ı felek-i refte ki külüng-i belasın
Ber-vefk-i kazâ kelle-i Ferhâd'a mı [geldün]
- 4 Ğâret-gerî-i şabra yeter zülf-i Tatârî
Düzdîde nigh sen dahî imdâda [mı geldün]

- 5 Ey 'âşık-ı nālîde vü mehcûr hamûş ol
Tâ key bu figân 'âleme feryâda mı [geldün]

-130-

- 1 Ey aşk! Cihan şehrini yıkmaya mı geldin? Yoksa kalp ülkesini gam ülkesi haline getirmeye mi geldin?
- 2 Ey dağınık kavuşma hatırası! Acaba yine rahat mısın? Ev arayıp [gele gele] bu mutsuz gönle mi geldin?
- 3 Ey feleğin âhı! Bela kazmasının geçiş yerisin. Kazaya uygun olarak Ferhat'ın başına mı geldin?
- 4 O Tatar saçının sabrı yağmaladığı artık yeter! Ey hırsız bakış! Sen de mi yardıma geldin?
- 5 Ey inleyen ve ayrı düşmüş âşık! Sessiz ol! Bu feryat ne zamana kadar sürecek? Dünyaya yakarmaya mı geldin?

26a

-131-

Derviş Âhmed el-Mevlevî

mef'ûlü mefâ 'îlü mefâ 'îlü fe 'ûlün

- 1 Ey dil der-i dildâra yine dâda mı geldün
Ğâret-gerî-i ğamze-i bî-feryâda mı geldün
- 2 Dirlerse seni her dem-i şöhetde ahar yâr
Aldanma gönül hâtıra mı yâda mı geldün
- 3 Ne oldu <ki> sebep tâ bu kadar sür'ate yoḥsa
Ey seyl-i sirişk 'âlemi berbâda mı geldün
- 4 Hamyâze helâk itdi harîfânı kerem kıl
Sâķî 'acebâ meclise âmâde mi geldün
- 5 Her hûba esîr olmada şad kayda düşersin
'Âşık niçesin 'âleme âzâde mi geldün

-131-

- 1 Ey gönül! Sevgilinin kapısına yine sızlanmaya mı geldin? Yan bakışın yağmacılığına feryat için mi geldin?

- 2 (Ey) gönül! Eğer sevgili her an sohbetle derlerse aldanma! Aklına mı geldin, başkasına mı geldin?
- 3 Ey gözyaşı seli! Bu kadar hıza sebep olan nedir? Yoksa âlemi mahvetmeye mi geldin?
- 4 Ey saki! Bu gevşeklik dostları yok etti, cömert ol. Acaba meclise hazır mı geldin?
- 5 Ey Âşık! Her güzele esir olmakta yüzlerce endişeye düşersin, nasılsın? Dünyaya özgür mü geldin?

-132-²⁶⁰

Necâtî²⁶¹

mefâ 'îlün mefâ 'îlün fe 'ûlün

- 1 Dağı çevre peşimân olmadı mı
Be hey kâfir müselmân olmadı mı
- 2 Beni 'aşkımda²⁶² ölmez dir imişsin²⁶³
Bugün bi'llâhi yalan olmadı mı
- 3 Cefâdan men' idermişsin habîbi
Be hey şûfî sen oğlân olmadı mı
- 4 Nice kez ey beden seng-i cefâdan
Yıkılmadı mı virân olmadı mı
- 5 Ğurûr itme cihânı 'izzetine²⁶⁴
Necâtî düşde sulţân olmadı mı

-132-

- 1 Ey kafir! Eziyete bile pişman olmadın mı? Müslüman olmadın mı?
- 2 Benim hakkımda aşkım yolunda ölmez diyormuşsun, bugün Allah için yalancı düşmedin mi?
- 3 Ey sûfî! Sevgiliyi eziyetten uzak tutarmışsın. Sen oğlan olmadın mı?
- 4 Ey beden! Eziyet taşından defalarca yıkılmadın mı, harap olmadın mı?
- 5 Ey Necâtî! Rüyada padişah olmadın mı? Dünyanın yüceliğine gurur yapma!

²⁶⁰ NCD, s. 517.

²⁶¹ NCD'de bu gazel 7 beyittir.

²⁶² 'aşkımda: yolumda, NCD.

²⁶³ NCD'de 5. beyittir.

²⁶⁴ NCD'de 6. beyittir.

-133-

Şefîî

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

- 1 Gülistân-ı cemâlün gülleri kim pür-bahâdur hep
Nesîmi bûy-ı 'işmet rengi sürhî-i hayâdur hep
- 2 Olupdur şimdi dil bir bezm-i hâşşü'l-hâşşa mahrem kim
Gül-i şem'î anuñ pervâne-i ser-der-hevâdur hep
- 3 N'ola devrinde baş göstermese ehl-i heves hergiz
Gelen destinden ol şüh âfetün seng-i cefâdur hep
- 4 Başîret üzre ol hâk-i der-i hammâra başdukça
K'anuñ her zerresi âyine-i 'âlem-nümâdur hep
- 5 Vüfûr-ı nakd-i eşke olma gırr[e] şehr-i gamdur bu
Hilâf-ı mülk-i şadî bunda râyiç nâ-revâdur hep
- 6 Uzatdı nâle vü feryadı bülbül gösterüp hârı
Kulağ ol gâlibâ bu nağmeler ey gül sañadur hep
- 7 Eşer-perdâz-ı mestî-süz iseñ ol dâhil-i meclis
Şefîî-veş bizüm hem-bezmimiz kâr-âşinâdur hep

-133-

- 1 (Ey sevgili!) Güzelliğinin gül bahçesinin gülleri hep çok değerlidir. Temiz kokunun esintisinin rengi edep kızarmasıdır.
- 2 Gönül şimdi en has meclisin mahremi olmuştur. Gül o meclisin mumu, başta etrafında dönen pervaneymiş.
- 3 Aşk sahipleri onun devrinde asla baş göstermese ne olur? O güzelin elinden gelen hep eziyet taşıdır.
- 4 Ki onun her zerresi sarhoş toprağına bastıkça onun her parçası dünyayı gösteren ayna olur.
- 5 Gözyaşı parasının çokluğuyla gururlanma çünkü bu gam şehridir. Mutluluk ülkesinin aksine burada para geçerli değildir.
- 6 Bülbül, dikenî gösterip inleme ve feryadı uzattı. Ey gül, dinle! Bu nağmeler galiba senin içindir.
- 7 Eğer sarhoşluğu artıran belirtiler gösteriyorsan gel meclise gir. Bizim Şefî gibi meclis arkadaşımız hep işten anlayandır.

[Şeyhülislam] Yahyâ Efendi

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

- 1 Bu tâb ile ruhsâre-i cānāna bakılmaz
Gözler kamaşır mihr-i dıraḥşāna bakılmaz
- 2 Kūyuḡ dileyen tîr-i belādan ḥazer itmez²⁶⁶
İḳdām olunur menzile bārāna bakılmaz
- 3 Bakup tırayım dir ruḡ-ı zibāsına ādem²⁶⁷
İnşāf odur ḥüsrev-i ḥubāna bakılmaz
- 4 Evrāk-ı bahārı görelüm şahın-ı çemende²⁶⁸
Gül mevsimidür defter [ü] dīvāna bakılmaz
- 5 Tenhā gidelüm seyre dimiş emr o şāhuḡ
Yahyā burada ḥātır-ı yārāna bakılmaz

- 1 Bu parlaklıkla sevgilinin yanağına bakılmaz, parlak güneşe bakılmaz, gözler kamaşır.
- 2 (Ey sevgili!) Senin mahallenin isteyen bela okundan korkmaz. Yağmura bakılmaz hedefe doğru gidilir.
- 3 İnsanoğlu, güzel yanağına bakayım der. Güzellerin şahına bakılmaz, hak olan odur.
- 4 Çayır çimenlikte bahar yapraklarını görelim. Gül mevsimidir, deftere ve divana bakılmaz.
- 5 Dolaşmaya yalnız gidelim demiş, emir o şahındır. Ey Yahyâ! Burada dostların hatırına bakılmaz.

27b

²⁶⁵ ŞYD, s. 166.

²⁶⁶ ŞYD'de 3. beyittir.

²⁶⁷ ŞYD'de 4. beyittir.

²⁶⁸ ŞYD'de 2. beyittir.

-135-²⁶⁹

Nâ'îlî

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Gonçenün gül-bün gülün destâr-ı hûbândur yeri
Ol hayâ gül-berginün pîrâhen-i cândur yeri
- 2 Tâk-ı ebrûdan geçüp zülfinden ayrılmaz gönül
Bir 'aceb dîvânedür kim kâh u eyvândur²⁷⁰ yeri
- 3 Pâdişâh-ı mülk-i âzādî olan mey-hâ renün
Tahta-i meyhânedede taht-ı Süleymândur yeri
- 4 Dest-i müjgân-ı tazallüm düşmen-i çālâkinün
Göz yumup açınca dāmân u girîbândur yeri
- 5 Nâ'îlî bulmaz mürebbî pâyesin perverdeler
Âfitâbu²⁷¹ çarh-ı çârüm gevherün kândur yeri

-135-

- 1 Goncanın yeri gül fîdanı, gülün yeri ise güzellerin sarığının kenarıdır. O edepli gül yaprağının yeri ise can gömleğidir.
- 2 Gönül, kaşının kıvrımından vazgeçmez, saçından ayrılmaz. Öyle acayip delidir ki yeri samanlıktır.
- 3 Özgürlük mülkünün padişahı olan şarap içenlerin, meyhane masasında yeri Süleyman tahtıdır.
- 4 Onun çevik düşmanının zulüm kirpiğinin eli, göz yumup açıncaya kadar etek ve gömlektir.
- 5 Ey Nâ'îlî! Öğrenenler, öğretmenlerin derecesine ulaşamaz. Güneşin yeri dördüncü felek, incinin de madendir.

-136-

'Ârif Çelebi

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Bülbül-i âşüftenün şahn-ı gülistândur yeri
'Âşık-ı bî-hânumânun küy-ı canândur yeri

²⁶⁹ NAD, s. 566.

²⁷⁰ kâh u eyvândur: tāk-ı eyvândur, NAD.

²⁷¹ Âfitābu: Âfitāb-ı, NAD.

- 2 'Älemün şimdi rüsüm-ı mühri mensüh oldu hep
Köhne takvīm-i vefānuñ tāk-ı nisyāndur yeri
- 3 Her neye baksa cemāl-i dil-rübā meşhūr olur
Kānda olsa bī-dilānuñ yusufistandur yeri
- 4 Tīr-i ser-tīzūñ dil-[e]fgārānuñ ey bī-dād-ḥū
Cānına geçmiş velī cisminde pinhāndur yeri
- 5 Çāre-sāz olmaz mı bū-yı pīreheñ bī-dillere
Çok zamāndur künc-ı ğamda Beyt-i Aḥzāndur yeri
- 6 Kākül-i dildārdur mesken dil-i āşūfteye
Şebnem-i bāğ-ı cünūnuñ sünbülistāndur yeri
- 7 Cān u dildür ol gül-i ḥod-rūya 'Ärif cilve-ğāh
Ġonçenūñ gülzārdur şem'ūñ şebistāndur yeri

-136-

- 1 Perişan bülbulün yeri gül bahçesinin ortasıdır, yuvasız aşğın yeri ise sevgilinin mahallesidir.
- 2 Şimdi âlemin mühür geleneği hep ortadan kalktı. Eski vefa takviminin yeri artık unutma kemeridir.
- 3 Sevgilinin yüzü, her neye baksa baktığı yer ünlenir. Nerede olursa olsun âşıkların yeri yusûfiyedir (hapishanedir).
- 4 Ey zâlim huylu! Sivri uçlu okun, yaralıların canına geçmiş... Fakat okun geçtiği yer gönlünde gizlidir.
- 5 Âşıklara gömlek kokusu şifa olmaz mı? (Çünkü) onlar uzun zamandır gam köşesindedirler, yerleri Hüzünler Evi'dir.
- 6 (Nasıl) Delilik bahçesindeki şebnemin yeri sümbül ülkesiyse perişan gönle de ev sevgilinin kakülüdür.
- 7 Ey Ârif! O yabani gülün cilve yeri can ve gönüldür. Goncanın yeri gül bahçesi, mumun da gecedir.

-137-

Cezmī

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Bir niçe demdür dilūñ zülf-i perīşāndur yeri
Mihre hemserdür gehī geh tārḫ-ı dāmāndur yeri

- 2 Ārzū-mend olma ey şayyād düşmez dāmuḡa
Ol tezerv-i 'işvenüñ serv-i hırāmāndur yeri
- 3 Dil hīç ayrılmaz neşāt-ābādī-i meyhāneden
Pādīşāh-ı 'ālemüñ taht-ı Süleymāndur yeri
- 4 Dīdeden dāyīm ḡayāl-i yāri hıfz eyler göñül
Bir güherdür kim anuñ ka'r-ı yem-i cāndur yeri
- 5 Gülşen-i kūyında yārüñ āşiyān-sāz oldu dil
Bülbül-i āşüftenüñ Cezmī gülistāndur yeri

-137-

- 1 Çok zamandır gönlünün yeri perişan saçıdır. Bazen Güneş'e eştir, bazen de yeri etek ucundadır.
- 2 Ey avcı! Arzulu olma (boşuna), tuzağına düşmez. O işveli sülünün yeri, salınarak yürüyen servidir.
- 3 Gönül, neşe artıran meyhaneden hiç ayrılmaz. Onun yeri dünyanın padişahı Süleyman'ın tahtıdır.
- 4 Gönül, sevgilinin hayalini her zaman gözden korur. O bir cevherdir, onun yeri can denizinin dibindedir.
- 5 (Ey) Cezmî! Gönül, sevgilinin mahallesinin gül bahçesinde yuva yaptı. Perişan bülbülün yeri gül bahçesidir.

-138-²⁷²

Mezākī

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Eşk-i çeşmüñ²⁷³ dāğ u dāğüñ cism-i suzāndur yeri
Jālenüñ güldür gülüñ şah-ı gülistāndur yeri
 - 2 Şevk-i la'lüñle göñül peymāne-i ḡurşīd olur
Neş'enüñ meydür meyüñ cām-ı dırāḡşāndur yeri
 - 3 Feyz-i 'aşk u 'aşk-ı zāhir 'āşık-ı serkeşdedür
Nūr-ı zāt-ı mihr ü mihrüñ çarḡ-ı gerdāndur yeri
- 28a**
- 4 Nakş-ı ḡüsnüñ dilde dil sākin derün-ı sīnede
Sikkenüñ zerdür zer-i tābendenüñ kāndur yeri

²⁷² MZD, s. 549.

²⁷³ Mecmuada ve divan metninde her ne kadar “çeşmüm” yazıyorsa da bu şekilde bir mana oluşmamaktadır.

- 5 Sırr-ı la'î-nâbuñı 'âşık niçe ifşâ ider
Râz pürdür dür o dürrüñ hoşka-i cândur yeri
- 6 Şavlecân-bâzî murâd itse eger sultân-ı 'ışk
Güy-ı serdür top u topuñ şahñ-ı meydândur yeri
- 7 Ser-nüvişt-i 'âşık-ı şeydâ niçe pinhân olur
Serde zahm-ı seng-i gam zahm-ı nümâyândur yeri
- 8 Âh-ile cûş-ı sirişk-i çeşm-i tufân-zâyı gör
Bâd-ı mevc-engîz ü mevcün bañr-i 'ummândur yeri
- 9 Ey Mezâkî vâdî-i nazm-ı²⁷⁴ laţîfün kim bilür
Söz güherdür gevherün bir künc-i pinhândur yeri

-138-

- 1 Gözyaşımın yeri yara, yaranın da yeri yanık bedendir. Jalenin yeri gül, gülün ise gül bahçesinin ortasıdır.
- 2 Gönül, kırmızı dudağının coşkusuyla güneş kadehi olur. Neşenin yeri şarap, şarabın da parlak kadehtir.
- 3 Ortaya çıkan aşk ve bereketi, isyankâr âşıktadır. Güneşin ve onun zâtî parlaklığının yeri dönen dünyadır.
- 4 Güzelliğinin resmi gönülde, gönül göğsün içinde oturur. Sikkenin yeri altın, parlayan altının yeri ise madendir.
- 5 Âşık, saf kırmızı dudağının sırrını nasıl ifşa eder? Sır dolu olan o incinin yeri can hokkasıdır.
- 6 Eğer aşk sultanı ucu eğri cirit sopası ile oyun istese (bundan sonra) baş toptur, o topun yeri meydanın ortasıdır.
- 7 Çılgın âşığın baş kâtibi nasıl gizlenebilir? Başta gam taşının yarası, yaranın yeri bellidir.
- 8 Âh ile tufan doğuran gözyaşımın coşkusunu gör! Rüzgâr dalga kopartır, dalganın da yeri okyanustur.
- 9 Ey Mezâkî! Senin o güzel şiir vadini kim bilir? Söz incidir, incinin yeri de gizli bir köşedir.

28b

²⁷⁴ nazm-ı: tab'-ı, MZD

-139-

‘Ārif

mef‘ûlü mefâ ‘ilü mefâ ‘ilü fe ‘ûlün

- 1 Dildāra göñül kendünj hem-rāz idemezsin
Bī-çāresin ol rütbeyi iḥrāz idemezsin
- 2 Ġam-ḥāneḡe teṣrifini ḡāḡiṣ güzel ammā
Ol dil-siyeh-i naḡvete i‘zāz idemezsin
- 3 Keyfiyyetün ey sāğar-ı Cem olsa dü bālā
Mestāne mey-i ‘iṣḡı ser-endāz idemezsin
- 4 Gūṣ eyleyeli nāle-i ‘āṣıḡ gibi bülbül
Dil-suḡte-i ṣu‘leyi āvāz idemezsin
- 5 Mīr‘āt-ı ruḡuḡ olmaz ise ‘Ārif’e der-pīṣ
Ol tūtī-i ḡoṣ-ḡuyu süḡen-sāz idemezsin

-139-

- 1 Ey gönül! Kendini sevgiliye sırdaş edemezsin. Çaresizsin, o kadar nâil olamazsın.
- 2 Sevgilinin gam evini ziyaret etmesini istemen güzel ama o kibirli kara gönüllüyü ağırlayamazsın.
- 3 Ey Cem’in kadehi senin vaziyetin bunun iki katı bile olsa aşk şarabının sarhoşunu korkutamazsın.
- 4 Bülbül gibi âşıḡın inlemesini işittiḡinden beri ateṣli gönül yanıklıḡını duyuramazsın.
- 5 (Ey sevgili!) Yanaḡının aynası Ārif’in gözü önünde olmazsa, o ḡoṣ söyleyen papaḡanı söz sahibi edemezsin.

29b

-140-²⁷⁵

‘İṣmetī Efendi

mefâ ‘ilün fe ‘ilâtün mefâ ‘ilün fe ‘ilün

- 1 Hemīṣe kendüyi dil böyle nāl idüp n’eyler
Viṣāle çāre bulunmaz ḡayāl idüp n’eyler
- 2 Nüvīd-i luṡf ṣorarmıṣ²⁷⁶ nesīm la‘linden
O genc-i rāza açılmaz su‘āl idüp n’eyler

²⁷⁵ İSD, s. 10.

²⁷⁶ ṣorarmıṣ: ṡururmuṣ, İSD.

- 3 Nazır olur mı felekde meger o ebrûya
Hilâl kıddini beyhûde dâl idüp n'eyler
- 4 O şeh-süvâr ider çünkü bir nigâhı dirîğ
Varup rikâbına dil rûy-mâl idüp n'eyler
- 5 Ser-i rehinde görüp 'İşmetî-i zârı dimiş
Bilinmedük nesi var 'arz-ğâl idüp n'eyler

-140-

- 1 Gönül, kendini her zaman böyle kamış edip ne yapar? Kavuşmaya çare yoktur, hayal edip ne yapar?
- 2 Hoş esen rüzgâr, dudağından lütuf müjdesini sorarmış, o açılmayan sır hazinesine sorup da ne yapacak?
- 3 Dünyada o kaşa benzer bulunur mu? Boşuna hilal gibi boynu dal harfî gibi eğip de ne yapacak?
- 4 O usta binici bir bakışı esirger. Çünkü gönül huzuruna gidip (sevgilinin) üzengisine yüz sürüp de ne yapacak?
- 5 İnleyen İsmetî'yi yolun başında görünce demiş ki: Bilinmeyen ne var ki halini anlatıp duruyor?

-141-

Vuşlatî

mef'ûlü mefâ 'îlü mefâ 'îlün fa'

- 1 Müjgânları dem yok ki ten-i hâkiye
Peykân-ı kazâ gibi nüzûl eylemeye
Ol çeşm-i kebûda sîne gerdük durduk
Gökden ne yağar ki yer kabûl eylemeye

-141-

- 1 Kirpikleri an yok ki insan vücuduna kaza okları gibi inmesin! O mavi göze göğüs gerip durduk. Gökten yerin kabul etmeyeceği ne yağabilir?

30b

-142-²⁷⁷

‘İşmeti Efendi

mefâ ‘ilün fe ‘ilâtün mefâ ‘ilün fe ‘ilün

- 1 Hârîf-i bezm-i ğamuñ cām-ı bâdeden geçmez
Neden geçerse geçer rû-yı sâdeden geçmez
- 2 Tenûr-ı sîneye gelmek muhâldür tîrûñ
Gelürse bu dil-i zehr-âb-dâdeden geçmez
- 3 Fedâ ider dem olur niçe dürr şâhid-i ‘aşk
Yolında kâh-şifat bir fütâdeden geçmez
- 4 Miyân-ı lu‘bda²⁷⁸ şatranc-bâz-ı dehr gehî
Bir iki ruh virür her piyâdeden geçmez
- 5 Zamân-ı zerķ u riyâ gitdi ‘İşmeti şimdi
Bu demde ğam der-i tab‘-ı güşâdeden geçmez

-142-

- 1 Ey sevgili! Gam meclisinin dostu şarap kadehinden vazgeçmez, her şeyden geçer de sade yüzlüden (sevgili) vazgeçmez.
- 2 Okunun bu göğüs fırınına gelmesi çok zordur, gelirse de bu acı su veren gönülden geçmez.
- 3 Aşk güzeli zaman olur nice inci feda eder. Yolunda saman gibi âşığından bile vazgeçmez.
- 4 Dünya satranç oyuncusu oyunun ortasında bazen bir iki kale verir (ama) hiçbir piyondan vazgeçmez.
- 5 Ey İşmeti! Şimdi iki yüzlülük ve hile zamanı geçti gitti. Artık bu zamanda keder, açık yaratılışlı kapımızdan geçmez.

31b

-143-²⁷⁹

‘İşmeti Efendi

mef‘ûlü fâ ‘ilâtü mefâ ‘ilü fâ ‘ilün

²⁷⁷ İSD, s. 64.

²⁷⁸ lu‘bda: lu‘bede, İSD.

²⁷⁹ İSD, s. 104.

- 1 Ey mäh dil çeker ten-i pür-yāreye seni
Pür-āteş itseler de o bī-çāreye seni
- 2 Ey dīde gāfil olma nedīmān-ı bezm-i rāz²⁸⁰
Kūteh nazar dimişler o meh-pāreye seni
- 3 Ey zevrak-ı ümīd ne gam rūzgārdan
Emvāc-ı baht bir gün atar karaya²⁸¹ seni
- 4 Kār-āšnā geçinme haber bizdedür gönül
Nerrād-ı 'ışk kıomamış araya²⁸² seni
- 5 Şimdi hazefle yok güherün farkı 'İşmeti
Kim rağbet eyler almağa bir pāreye seni

-143-

- 1 Ey ay yüzlü sevgili! Seni o çaresize ateş doldursalar da gönül seni yanık dolu bedene çeker.
- 2 Ey göz! Gafil olma! Sır meclisinin dostları, o ay parçasına senin için ileriye göremeyen demişler.
- 3 Ey ümit kayıgı! Baht dalgaları seni bir gün rüzgarla karaya atarsa ne gam!
- 4 Ey gönül! İşi bilen gibi geçinme, haber bizdedir. Aşkın tavla ustası seni araya koymamış.
- 5 Ey İsmetî! Şimdi kap kacakla cevherin farkı yok. Bir parça almaya kim rağbet eder?

-144-²⁸³

Nā' ilī Efendi

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Dil cāna şaldı cān dil-i²⁸⁴ bī-çāreye seni
Merhem yerine şarmak için yāreye seni
- 2 Nüh cām-ı ser-nigūnuñ ile birden ey felek
Mey-hāre virmesün mi hazef-pāreye seni

²⁸⁰ rāz: yār, İSD.

²⁸¹ karaya: kareye, İSD.

²⁸² araya: areye, İSD.

²⁸³ NAD, s. 552.

²⁸⁴ dil-i: ten-i, NAD.

- 3 Etfâl-i şehir lâne-i tenden cudâ gönül
Döndürdiler kebûter-i âvâreye seni
- 4 Ey dil hâzer ki zevrak-ı nüh bâdbân-ı çarh
Buldukça rûzgârın atar karaya seni
- 5 Elmâs isen de şişe degül bi'llâh ey gönül
Bed-mestdür zamâne urur hâreye seni
- 6 İmsâk-i lutf-ı nâz-ı²⁸⁵ teğâfüldür itse yâr
Ey Nâ' ilî firîfte nezzâreye seni

-144-

- 1 (Ey sevgili!) Seni merhem yerine yaraya sarmak için cana gönderdi, can da çaresiz gönle.
- 2 Ey felek! Sarhoş, seni başağı dönmüş dokuz kadehin ile on paraya değişmesin mi?
- 3 Ey gönül! Şehir çocukları, vücut yuvasından ayrı, seni başıboş bir güvercine döndürdüler.
- 4 Ey gönül! Kork ki feleğin dokuz yelkeni gemisi rüzgarını buldukça seni karaya atar.
- 5 Ey gönül! Allah için şişe değil elmas olsan bile sarhoş zamane seni taş a çalar.
- 6 Ey Nâ' ilî! Bilmezden gelme naz lütfunun doğuş zamanıdır. Sevgili seni bakışıyla aldatısa (bu normaldir).

32b

-145-²⁸⁶

Topkapılı Feyzî Çelebi

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 'Andelîbi nâle mu'tâd itmek²⁸⁷ ey gül tâ-be-key
Güşîna hîç girmeye feryâd-ı bülbül tâ-be-key
- 2 Gâh geh²⁸⁸ bir gerdiş-i²⁸⁹ çeşm eyle kim besdür baña
Tâ-be-key ey âşinâ-rûyum teğâfûl tâ-be-key
- 3 Ben humâr-âlûde-i hicrem meded ey mest-i nâz
Zîb-i dest it sâğar-ı vaşluñ ta'allül tâ-be-key

²⁸⁵ nâz-ı: nâz u, NAD.

²⁸⁶ TFD, s. 107.

²⁸⁷ itmek: itmeñ, TFD.

²⁸⁸ geh: ki, TFD.

²⁸⁹ gerdiş-i: gerdişi, TFD.

- 4 Nükhet-i gisûsı da gelse gehî bu bâğda
Ola rehyâb-ı dimâğum bûy-ı sünbül tâ-be-key
- 5 Feyzî kârûş şekvedür hep rûzgârûndan senûş
Bu perîşânî mişâl-i târ-ı kâkül tâ-be-key

-145-

- 1 Ey gül! Bûlbülü ne zamana kadar inlemeyi alışkanlık haline getirecek? Bûlbül feryadı ne zamana kadar kulağına hiç girmeyecek?
- 2 Ey yüzü tanıdık (sevgili)! Ne zamana kadar böyle görmezden geleceksin? Ara sıra şöyle bir göz ucuyla bana bakman yeter.
- 3 Ey naz sarhoşu! Ben ayrılığın yarı sarhoşuyum, yardım et! Kavuşma kadehini elinle süsle ne zamana kadar kaçacaksın?
- 4 (Ey sevgili!) Ara sıra bu bahçede saçının güzel kokusu gelse de ne zamana kadar böyle sümbül kokusuyla dimağımı açacak?
- 5 Ey Feyzî! Senin işin hep zamanından şikâyet etmektir. Kakülünün teline benzer bu perişanlık ne zamana kadar sürecek?

-146-²⁹⁰

Lehu

mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilâtün

- 7 Ne zülf-i ham-be-ham-ı yâri bî-vefâmuz olaydı
Ne başımızda şabâ gibi bir hevâmuz olaydı
- 8 Ne işveler ne tegâfüller eyleyeydi zamâne
Bizim de şâhid-i iqbâle ibtilâmuz olaydı
- 9 Bu deñlü olmaz idi pâ-yı şevk-i âb ile sūd
Bu deşt-i kâfile-süz içre hümâmız olaydı
- 10 Halâş iderdi bu gir-dâb-ı yâsdan dil-i zârı
Kenâr-ı lücce-i himmetde âşinâmuz olaydı
- 11 Bülend-i zemzeme-i şevk-i 'andelîb işideydik
Bizim de gül gibi meclisde dil-rübâmuz olaydı
- 12 Tefâhür itmek olurdu bu nazm-ı şühla Feyzî
Sühân-tırâz-ı tab'a ger itinâmuz olaydı

²⁹⁰ Bu gazel TFD'de yoktur.

- 13 Huceste-bādī-i 'ıyda bu şî'r-i terle varırduk
O mehle dā'ıye-i 'aşk u merhabāmuz olaydı

-146-

- 1 Ne vefasız sevgilimizin büklüm büklüm saçı olsaydı ne başımızda hoş esen rüzgâr gibi bir hevesimiz olsaydı.
- 2 Devir ne nazlar ne bilmezlikten gelmelerde bulunsaydı... Bizim de mutluluk güzeline tutkumuz olsaydı.
- 3 Bu kafiye yakan çöl içinde bir hüma kuşumuz olsaydı suya gitme coşkusıyla giden ayak bu kadar faydalı olmazdı.
- 4 Bizim de mecliste gül gibi bir sevgilimiz olsaydı bülbülün şevk dolu uzun uzun ötüşünü işitirdik.
- 5 Bizim de mecliste gül gibi bir sevgilimiz olsaydı bülbülün şevk dolu uzun uzun ötüşünü işitirdik.
- 6 Ey Feyzî! Eğer şiir gücünün söz süsleyenine özenimiz olsaydı bu güzel şiirle övünme olurdu.
- 7 Sevgiliyle selamlaşma konusunda bir iddiamız olsaydı bayram kutlamasına bu taze şiirle giderdik.

-147-²⁹¹

Lehu

mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilün

- 1 Serümde sînde dilde cigerde dâğ olsun
O şûre yerleri²⁹² kıo reşk-i Çârbâğ olsun
- 2 Ribât-ı dehrde âsâyiş isteyen bî-dil
Muķīm-i mesned-i peygûle-i ferâğ olsun²⁹³
- 3 Çü lâle gibi tehî olsam olmam âzürde
Elümde gül²⁹⁴ gibi tek bir tölî ayağ olsun
- 4 Başum alup giderüm deşt-gâh-ı hirmāna
Benümle hem-reh olan kimse kim sürâğ²⁹⁵ olsun

²⁹¹ TFD, s. 76.

²⁹² şûre yerleri: şûre-perleri, TFD.

²⁹³ Muķīm-i mesned-i peygûle-i ferâğ olsun: Elümde gül gibi tek bir tölî ayağ olsun, TFD.

²⁹⁴ gül: güm, TFD.

²⁹⁵ kim sürâğ: kümserâğ, TFD.

- 5 Ben ārzū-yı şehādetle gelmişem Feyzī
O tünd-ḥū eğer öldürmez ise sağ olsun

-147-

- 1 Başımda, göğüste, gönülde, ciğerde yara olsun! O çorak yerleri izin ver, Çarbağ kışkırtan bir yer olsun.
- 2 Dünyada rahatlık isteyen âşık, vazgeçmişlik köşesinin başında otursun.
- 3 Lale gibi boş olsam, incinmem. Yeter ki elimde gül gibi bir şarap kadehi olsun!
- 4 Benimle yoldaş olan kimse belli olsun diye başımı alıp harman çölüne giderim.
- 5 Ey Feyzī! Ben şehitlik arzusuyla gelmişim (ama) o aksi huylu eğer öldürmezse canı sağ olsun.

-148-²⁹⁶

Lehu

mef'ûlû fâ 'ilâtü mefâ 'ilû fâ 'ilün

- 1 Dil gördi lutfına felekün imtinânı var
Bir küşe-i ferâğa çekildi emânı var
- 2 Zaḥm-ı kebūd-ı²⁹⁷ sînemi seyr eyleyen didi
Ezhârı hep benefşe 'aceb gülsitânı var
- 3 Ol rind-i 'aşk-bāza ḥased kim anuñ müdām
Yanında mihribānlık ider bir civânı var
- 4 Lâl olmayınca fehmi idemezsin rumûzını
Şāhen-şeh-i maḥabbetün özge lisânı var
- 5 Gel şunma Feyzī meyve-i ümmîde destîjî²⁹⁸
Bir gün olur қо ḥamlık itme zamânı var

-148-

- 1 Gönül, feleğin ettiği lütfu başa kaktığını gördü. Bir dinlenme köşesine çekilip pes etti.
- 2 Göğsümün mavi yarasını gören “Bunun ne tuhaf bir gül bahçesi var, çiçekleri menekşe” dedi.

²⁹⁶ TFD, s. 31.

²⁹⁷ kebūd-ı: kebūd, TFD.

²⁹⁸ Gel şunma Feyzī meyve-i ümmîde destîjî: Feyzī uzatma mîve-i maḥsûda destîjî, TFD.

- 3 O aşkla oynayan rinde kıskançlık olsun ki, onun devamlı yanında dostluk eden bir genci var.
- 4 Şahlar şahının başka bir dili var, işaretlerini dilsiz olmayınca anlayamazsın!
- 5 Ey Feyzî! Ümit meyvesine gel elini uzatma. Bırak hamlık etme, her şeyin bir zamanı var.

-149-²⁹⁹

Lehu

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Çerâğ-ı lāle-āsā dāğ-ı sīnem rūşen olmakda
Riyāz-ı dil muṭarrālıkda reşk-i gülşen olmakda
- 2 Hücūm-ı cūş-ı eşk-i âteşin-i³⁰⁰ dīdeden her dem
Müjem mānende-i şāh-ı nihāl-i Eymen olmakda
- 3 O resme ḥasret-i rüy-ile gül-pāş-ı sirişk oldum³⁰¹
Ki şimdi berg-i gül yanımda ḥırmen ḥırmen olmakda
- 4 Bu gülşende nice dil ḥāhiş-i āsūdegī itsün
Ki her medd-i nefes beyhūde şarf-ı şīven olmakda
- 5 Gülüvv-i ḥasret-i şemşīr-i âteş-tāb-ı dilberde
Dile zīr-i nihāl-i bīd³⁰² şimdi mesken olmakda³⁰³
- 6 Ḥased pervāne-i pūr-sūza devr-i şem'-i meclisde
Perend-i zer-keş-i şu'le³⁰⁴ aṇa pīrāhen³⁰⁵ olmakda

33a

- 7 Gelür Feyzî o şūḥuṇ ḡālibā gülzār-ı kūyındaṇ
Ki bād-ı şubḥ nār-ı aşkuma dāmen-zen olmakda

-149-

- 1 Göğüs yaram lale kandili gibi parlamakta, gönül bahçeleri de göz alıcılıkta gül bahçesini kıskandırmaktadır.

²⁹⁹ TFD, s. 95.

³⁰⁰ âteşin-i: âteşin, TFD.

³⁰¹ oldum: olmuş, TFD.

³⁰² bīd: hoşmendi, TFD.

³⁰³ TFD'de 5. ve 6. beyitlerin ikinci mısraları birbiriyle yer değiştirmiştir.

³⁰⁴ zer-keş-i şu'le: şu'le-i zer-keş, TFD.

³⁰⁵ pīrāhen: pīrāmen, TFD.

- 2 Gözün ateşli gözyaşı coşkusunun saldırısından kirpiğim Eymen vadisindeki fidanın dalı gibi oldu.
- 3 O kadar (sevgilinin) yüzünün özlemiyle kanlı gözyaşı gülleriyle örtüldüm ki şimdi gül yaprağı yanımda harman harman olmaktadır.
- 4 Bu gül bahçesinde gönül nasıl dinginlik istesin? Çünkü uzayan her nefes boş yere feryat sesleri çıkarmaktadır.
- 5 Sevgili ateş gibi parlayan kılıcının hasretinin aşırılığında gönle mesken şimdi söğüt fidanının altı olmuştur.
- 6 Ateşinin o altın gibi sıçrayışı kendisine gömlek olan, mecliste mumun etrafında dönerek yanıp tutuşan keleş keleş kışkırtım.
- 7 Ey Feyzî! Sabah rüzgârı aşkımın eteğini dolanmakta herhalde o senin sevgilinin mahallesinin gül bahçesinden gelir.

-150-³⁰⁶

Lehu

mef'ûlü mefâ'îlün mefâ'îlün fâ'

- 1 Mürğ-ı dilimüz zâr-ter oldu şimdi
Mihnet-keş ü işkeste-per oldu şimdi
Güyâ ki hayâl idi konuşduğlarımız
Şâhîn gözümüzde uçar oldu [şimdi]

-150-

- 1 Gönül kuşumuz şimdi çok ağladı. Mihnet çekip kanadı kırıldı. Sanki konuştuklarımız bir hayaldi; şahin şimdi gözümüzde uçar oldu.

-151-³⁰⁷

[Feyzî]

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Hevâ-yı sünbülîdür³⁰⁸ seyr-i ezhâr u gül ister dil
Nesîm-i gülşen-âsâ geşt-i deşt-i sünbül ister dil
- 2 İdüp 'işret dem-â-dem zîr-i³⁰⁹ serv ü sâye-i gülde
Nevâ-yı fâhte şavt-ı bülend-i bülbul ister dil

³⁰⁶ TFD, s. 147.

³⁰⁷ TFD, s. 50.

³⁰⁸ sünbülîdür: sünbîlede, TFD.

³⁰⁹ zîr-i: rîz-i, TFD.

- 3 Şafîr-i sūz-ı ğam te' şîr-i murġān-ı çemenle hep
Ser-ā-pā-yı feẓā-yı gülşen-i pür-gulġul ister dil
- 4 Zamān-ı 'ıyş u şādi devr-i güldür sākiyā senden
Şemîmi 'ālemi mestāne eyler bir mül ister dil
- 5 Müheyyā cümle esbāb-ı ıarab³¹⁰ meclisde ey Feyzî
Hemān bir şūh-ı rakķāş perîşān-ı kākül ister dil

-151-

- 1 Sümbül zamanıdır. Gönül, gül ve çiçekleri izlemek ister. Gönül, gül bahçesinin hoş rüzgârı gibi sümbül ovasını gezmek ister.
- 2 Gönül, her vakit gül gölgesinde ve servinin altında olup bülbülü yüksek sesini, kumrunun sesini (duymayı) ister.
- 3 Gam yanıklığının sesi yeşillik kuşlarının etkisiyle hep testiden dökülen şarap sesinin gül bahçesinin sonsuzluğunu ister.
- 4 Ey saki! Gül devri, mutluluk ve eğlence zamanıdır. Gönül, senden güzel kokusu alemini sarhoş eden bir şarap ister.
- 5 Ey Feyzî! Mecliste eğlence aletlerinin hepsi hazır. Gönül, neşeli köçek gibi bir dağınık kakül ister.

-152-³¹¹

Lehu

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 'Aceb mi hūn-ı dil nūş eyledükce nālesi cānuḡ
Bilürsün eksik olmaz na'resi bāde-perestānuḡ
- 2 N'ola üftān u hīzān olsa diller zehr-i³¹² ķahruḡdan
Belî reftāre olmaz iķtidārı pā-yı mestānuḡ
- 3 Perîşān itdi dil geldi ğamuḡla şoḡbet eylerken³¹³
Muķarrer³¹⁴ telḡ ider bed-mest-i 'ıyş-ı bāde-nūşānuḡ
- 4 Ba'îd olmaz tevāzu' itse çeşm-i mestüḡe diller
Ķadîmi resm<i>dür 'arz-ı maḡabbet neşve-dāranuḡ

³¹⁰ esbāb-ı ıarab: esbāb ıarab-ı, TFD.

³¹¹ TFD, s. 51.

³¹² zehr-i: cām-ı, TFD.

³¹³ eylerken: eyler kef, TFD.

³¹⁴ muķarrer: muķadder, TFD.

- 5 Hayāl-i cām-ı la'lûnle n'ola kan ağlasa Feyzî
Gehî meclisde girye de'bîdür 'işret-güzînânun

-152-

- 1 Canın gönül kanı içtikçe inlemesine şaşılır mı? Bilirsin ki sarhoşların narası eksik olmaz.
- 2 Gönüller, senin kahrının zehrinden düşse kalksa şaşılır mı? Evet, sarhoş ayağının gücü yürümeye yetmez.
- 3 (Ey sevgili!) Ben senin gamınla sohbet ederken gönül gelip (bizi) perişan etti. (Tıpkı) şarap içenlerin eğlencesi de sarhoşun tadını kaçırdığı gibi.
- 4 Gönüller, sarhoş gözüne alçakgönüllülük etse şaşılmaz. Neşelilerinin muhabbetini sunması eski âdettir.
- 5 (Ey sevgili!) Feyzî, senin dudağının kadehinin hayaliyle kan ağlasa ne olur? Mecliste bazen ağlamak seçkin içicilerin şarap içme geleneğidir.

-153-

Li-muharririhî

[Bezmî]

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Pürsiş-i ahvâle kâşifde tekâsül tâ-be-key
Nâzenînim nâz-perverdüm tegâfûl tâ-be-key
- 2 'Âşık-ı âşüfte-hâle itme teklîf-i şekîb
Va'de-i vaşluñla dilşâd it taḥammül tâ-be-key
- 3 Yâri ger âgâh ise sûz-ı derûnuñdan ğaraż
Eyle izhâr ey dil-i şeydâ te'emmül tâ-be-key
- 4 Nice bir maḥmûrî-i hicrûnle dil per-tâb ola
Bulmaya la'l-i lebûñden neşve-i mül tâ-be-key
- 5 'Andelîb-i zâra raḥm itmez mi Bezmî rûzigâr
Hâr ola bu gülşen içre hemdem-i gül tâ-be-key

-153-

- 1 Açıklıkta hâl hatır sormaya kayıtsızlık ne zamana kadar? İşvelim, nazlım, bilmezlikten gelme ne zamana kadar sürecektir?

- 2 Perişan âşığa sabır teklif etme. Kavuşma sözünle mutlu et, katlanma ne zamana kadar?
- 3 Ey çılgın gönül! İçinin yanmasından amaç eğer sevgiliyi haberdar etmekse etraflica düşünme ne zamana kadar sürecektir açıkla!
- 4 Ne zamana kadar ayrılığının sarhoşuyla gönül sıçrayıp duracak? Senin o lal gibi dudağından şarap neşesini daha ne zamana kadar bulamayacak?
- 5 Ey Bezmî! Zamane, inleyen bülbüle merhamet etmez mi? Bu gül bahçesi içinde gülün dostu ne zamana kadar diken olacak?

33b

-154-³¹⁵

‘İşmetî Efendi

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

- 1 Gitdi dil zülfi hevâsiyle mekânın kim bilür
Bir hümadur çıkdı elden âşiyânın kim bilür
- 2 Çâre yok pîrâmeninden geçmege düzd-i hayâl
‘Aşıkun gencîne-i râz-ı nihânın kim bilür
- 3 Müdde‘iler bî-şümâr ammâ gül ü şem‘ün yine
Bülbül ü pervânededen ğayrı lisânın kim bilür
- 4 Nev-bahâr-ı hüsnidür pür-şûr-ı ‘âlem-gîr olan
Yohsa ol gül gonçenün reng-i hâzânın kim bilür
- 5 ‘İşmetî vâdî bilür bir nükte-dân var mı o şüh
Dirse ger mihr ü muhabbet dâstânın kim bilür

-154-

- 1 Gönül onun saçı isteğiyle gitti, onun yerini kim bilir? Bir kuştur elden uçtu, onun yuvasını kim bilir?
- 2 Hayal hırsızının (sevgilinin) etrafından geçmesine çare yok. Aşığın gizli sır hazinesini kim bilir?
- 3 Rakipler çok ama gülün ve mumun yine dilini bülbül ve pervaneden başka kim bilir?
- 4 Âlemi tutan onun fitne dolu güzelliğinin baharıdır. Yoksa o gül goncasının sonbahar rengini kim bilir?
- 5 İşmetî, o güzel eğer (şiir) ortamı bilen bir nükteci var mı? derse, sevgi ve dostluk destanını kim bilir?

³¹⁵ İSD, s. 57.

Nâ'îlî Efendi

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Sûz hemân hüsnindedür yâruñ mekânıñ kim bilür
Gevherinde âb u tâb olsun da kânın kim bilür
- 2 Var ise seng-i siyâh-ı kalb-i 'âşıkdur mehek
Yohsa ol şūhıñ 'ayâr-ı hüsn ü ânın kim bilür
- 3 Havf-ı tîğ-ı ğamze mâni'dür recâ-yı vuşlata
Ol tılsım-ı fitnenüñ genc-i nihânın kim bilür
- 4 Çın-i ebrû gösterür mi ğamze der-kâr olduĝın
Bir kazâdur yohsa tîğdür³¹⁷ kemânın kim bilür
- 5 İmtilâğâh-ı esâfil ehline nân-pâre yok
H'ân-ı dehrüñ hikmet-i rûzî-resânın kim bilür
- 6 Zâtı eşrâf-ı zamânıñ Nâ'îlî ma'lûmdur
Ehl-i 'ilmüñ kim şorar zât u³¹⁸ zamânın kim bilür

-155-

- 1 Acı tıpkı güzelliğindedir. Senin sevgilin, yerin bilinmez. Elmasında parlaklık olsun da madenini kim bilir?
- 2 Mihenk taşı varsa (o) âşık kalbinin siyah taşıdır. Yoksa o güzelin, cazibesini ve güzelliğini kim bilir?
- 3 Yan bakış kılıcının korkusu kavuşma ümidine engeldir. O ortalığı karıştıran sihrin gizli hazinesini kim bilir?
- 4 Yan bakışın âşikâre olduĝunu çatık kaşlar gösterir mi? Bir kaderdir yoksa kılıçtır, yayını kim bilir?
- 5 Aşağılıkların hazımsızlığına ekmek parçası yok. Dünya sofrasının rızık yetiştiren hikmetini kim bilir?
- 6 Nâ'îlî, zamanın şerefliyelerinin kişiliği malumdur. İlim sahiplerinin şahsı ve zamanını kim şorar?

34a

³¹⁶ NAD, s. 347.

³¹⁷ tîğdür: tîrdür, NAD.

³¹⁸ zât u: zâtın, NAD.

-156-³¹⁹

Behiştî

mef'ûlû fâ 'ilâtü mefâ 'ilû fâ 'ilün

- 1 Bir nev-civāna 'āşık-ı pîr olmağ isterin
Bir kâfirün elinde esîr olmağ isterin
- 2 Bir iki cām-ı bâde ile nîm-mest olup
Şayd-ı murādum almağa şîr olmağ isterin
- 3 Ol kaşı yâ yolunda yine³²⁰ toğrılık idüp
Hâsid gözin kör itmege tîr olmağ isterin
- 4 Muhtâc olup 'adû baña paşa disün diyü
Bir pâdişâh-ı hüsne vezîr olmağ isterin
- 5 'Uryân olup libâs-ı ğınâdan Behiştîyâ
Bir kendü 'âleminde fakîr olmağ isterin

-156-

- 1 Bir gencin yaşlı âşığı olmak isterim. Bir kafirin elinde esir olmak isterim.
- 2 Bir iki şarap kadehi ile yarı sarhoş olup istek avımı almak için çalışan aslan olmak isterim.
- 3 O kaşı yay gibi sevgili yolunda yine doğruluk edip kiskancın gözünü kör etmek için ok olmak isterim.
- 4 Düşman bana muhtaç olup paşa desin diye bir güzellik padişahına vezir olmak isterim.
- 5 Ey Behiştî! Zenginlik elbisesinden soyunup kendi dünyasında bir fakir olmak isterim.

34b

-157-³²¹

Neşâfî Şâhib-zemîn

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

- 1 Gülistân-ı dilün kim gülleri dâğ-ı belâdur hep
Nesîm-i âh-ı hasret cû-yı eşk-i gam-fezâdur hep

³¹⁹ BHD, s. 338.

³²⁰ yolunda yine: o kendine, BHD.

³²¹ NŞD, s. 95.

- 2 Perîşân olmamak mümkün midür 'aşkıñda diller kim
O müşğın turre-i pür-ham gibi ser-der-hevâdur hep
- 3 N'ola hûn-ı ciger rîzân olursa şîşe-i dilden
Göñül³²² dest-i sitemle dem-be-dem seng-i cefâdur hep
- 4 Göñül pür-tâb-ı hasret 'aşk ile ben âteşem âteş
Mezâyâ-yı kelâmum ser-be-ser süz-âşinâdur hep
- 5 Neşâtî-veş ki şad âşüb ile hâtır perîşândur
Bu şûr-ı fîtneye bâ'îş o kâfir mâcerâdur hep

-157-

- 1 Gönlün gül bahçesinin gülleri hep bela yarasıdır. Hasret âhının hoş rüzgârı hep gam artıran gözyaşı ırmağıdır.
- 2 Senin aşkında gönüllerin perişan olmamaları mümkün müdür? Zira o mis kokulu büküm büküm saç gibi havalıdır.
- 3 Gönül şişesinden ciğer kanı akarsa şaşılır mı? Gönül, sitem eliyle atılmış taşlarla doludur.
- 4 (Ey) Gönül, aşk hasretinin yakıcılığıyla ben ateş gibiyim ateş! Söz meziyetlerim baştan başa hep ateşe âşinâdır.
- 5 Neşâtî gibi yüz karışıklık ile gönlü perişandır. Bu fitneye sebep olan hep o kafir olaydır.

-158-

‘Ârif Çelebi

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

- 1 Bütân ol kâkül-i ‘âşık (...) ³²³ mübtelâdur hep
Ğazâlân-ı harem pâ-beste-i dâm-ı belâdur hep
- 2 Fiğânı bî-dilânun sîne-süz olmak ba‘îd olmaz
Gülistân-ı gamun bûlbülleri âteş-nevâdur hep
- 3 Ne geşt-i kûyı ne gülçîn-i bâğ-ı hüsni olmak var
O nahl-i ‘işvenün ‘âşıkları bî-dest ü pâdur hep

³²² Göñül: Gelen, NŞD.

- 4 Şemīm-i zülfi kim sermāye-i āşūb olur her dem
O şūr-ı fitneye bādī yine ey dil şabādur hep
- 5 Ziyāretten benim meclis-nişīnān-ı ḥarābatı
Murādım dergeh-i pīr-i muḡāna ilticādur hep
- 6 Sūrūr-ı bezm-i ḡam kim ‘aşk dirler nāmına ‘Ārif
Felek bir naḡme-i dil-keşle dāyım pūr-nidādur hep

-158-

- 1 Put gibi güzeller o saçı (...)’ya düşkünlerdir. Tıpkı bela tuzağına düşmüş harem ceylanları gibi.
- 2 Âşıkların çılgılığı yürek yaksa şaşılmaz. Zira gam gül bahçesinin bülbülleri hep ateş nağmelidir.
- 3 Ne mahallesinden geçmek ne güzellik bahçesinin gül toplayanı olmak var! O gönül alıcı fidan gibi güzelin âşıkları hep elsiz ve ayaksızdır (çaresizdir).
- 4 (Sevgilinin) saçının kokusu her zaman kargaşa sermayesidir. Ey gönül! O fitneye sebep olan yine saba rüzgarıdır.
- 5 Benim meyhanede oturanların meclisini ziyaret etmekteki muradım hep meyhaneciye sığınmaktır.
- 6 Ey Ârif! (Onun) adına gam meclisinin sevincine aşk derler. Felek gönül çeken bir ezgiyle hep feryat etmektedir.

-159-³²⁴

Nā’ilī Efendi

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

- 1 Derūn-ı tīre-i zühhād pūr-jeng-i sivādur hep
‘Aceb āyīnelerdür cılve-ger rū-yı riyādur hep
- 2 Cihān-ı vājgūn-na‘l-i maḥabbet özge ‘ālemdür
Gedādur şāhlar cümle gedālar pādīşādur hep
- 3 Şarābuḡ şīre-i cān olduğunda şüphe yok sākī³²⁵
Ne söz kim meclisünde söylenür rūḡ-āşīnādur hep
- 4 Ribāt-ı dehr-i fānī ṭurfe menzıl-gāhdur k’anda³²⁶
Emel pā-der-rikāb u ārzū pā-der-hevādur hep

³²⁴ NAD, s. 287.

³²⁵ NAD’de 2. beyittir.

³²⁶ kānda: anda, NAD.

- 5 Bizüz ey Nâ'îlî ol rû-siyâh-ı şerm ü haclet kim
Sevâd-ı nâme-i a'mâlümüz sehv ü haţâdur hep

-159-

- 1 Zahitlerin karanlık içi hep Allah'tan başka varlıkların pasıyla doludur. (Onlar) hep aynada riya yüzlülerin oynadığı tuhaf aynalardır.
- 2 Aşkın baş aşağı dönmüş dünyası bir başka âlemdir. Orada bütün dilenciler padişah, bütün padişahlar ise dilencidir.
- 3 (Ey) saki, şarabın can şırası olduğuna şüphe yok. Senin meclisinde söylenen sözler hep ruha tanıdık gelir.
- 4 Fani dünyanın bağı tuhaf bir konaktır; ki onda emel ayağı üzengide, arzu ayağı havadadır.
- 5 Ey Nâ'îlî! O utanma ve mahcup olan siyah yüzlü biziz. Amellerimizin mektubunun karalığı hep yanlışlık ve hatadır.

35b

-160-

'Arif Çelebi Şahib-zemîn

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Gül-i şâd-âbdur hem-vâre cām-ı mey bu meclisde
Olur mey berg-rîzân-ı hevâ-yı dey bu meclisde
- 2 Değişmez mey-keşân bir cāmı bunda mülk-i Cemşîd'e
Sifâl-i bâdedür rindâna tâc-ı Key bu meclisde
- 3 Olup fersûde resmi âb-ı meyle şüste olsun hep
Sevâd-ı nüşâ-i cûd-âzmâ-i Tay bu meclisde
- 4 Ser-â-ser peyrev-i işrâkiyândur muṭribân bunda
Bu bezm-i hâşdur dem-beste olsun mey bu meclisde
- 5 Dönüp gird-âba düşmüş zevrağa keştî-i mey 'Ârif
Tolansın(?) halka-i rindânı peyderpey bu meclisde

-160-

- 1 Bu mecliste, şarap kadehi her zaman suya kanmış güldür; şarap, kış mevsiminin yaprak dökeni olur.
- 2 Sarhoşlar bir kadehi Cemşid ülkesine değişmez. Bu mecliste Key'in tacı rintler için şarap kadehidir.

- 3 Bu mecliste Hâtem-i Tâî'nin cömertlik kitabının (yazısının) karalığı, yıpranmıştı ve şarapla yıkansın.
- 4 Çalgıcılar burada baştan başa meclisi parlatırlar, bu özge bir meclistir; şarap bu mecliste sussun.
- 5 Ey Ârif! Art arda rintler halkasının dolandığı bu mecliste şarap gemisi girdaba düşmüş bir kayığa dönmüş.

36b

-161-³²⁷

Nâ'îlî Efendi

mef'ûlû fâ 'ilâtü mefâ 'ilû fâ 'ilün

- 1 Cûlar o dehlû şâf ki rûh-ı revânlanur
Feyz-i nesîm-i şubh ile ezhâr cânlanur
- 2 Çıkmaz benefşe sünbül ile başa n'eylesün
Tırmış çemende boynun eger nâ-tüvânlanur
- 3 Meyhâne cür'alarla Bedahşân u her humı
Yâkût-ı nâb u la'l-i müzâb ile kanlanur
- 4 Meyden kızarsa ruhları gâhî o nahl-i nâz
Bâzû-yı dâğ-dârın açup ergüvânlanur
- 5 Geçmiş serîr-i meykedeye rind-i bâde-h'âr
Muhtâc-ı fûls-i ahmer iken kâmrânlanur
- 6 Bağrın felek kebâb u sirişkin şarâb ider
Mihmânına o kâse-siyeh mey zebânlanur
- 7 Kilk-i siyâh-ı mâşiâ-kâr elde Nâ'îlî
Kühl-i cevâhir-i sühâna mîl-dânlanur

-161-

- 1 Irmaklar o kadar saf ki âdeta akıp giden ruha döner. Çiçekler sabah rüzgarının feyziyle canlanır.
- 2 Menekşe sümbül ile başa çıkamaz, ne yapsın? Yeşillikte durup boynunu eğerek çaresizleşir.
- 3 Meyhane son yudumlarla Bedahşân ülkesine dönmüş ve oradaki her küpü saf yakut ve erimiş la'l taşıyla kanlanır.

³²⁷ NAD, s. 306.

- 4 O naz fidanının yanakları zaman zaman şaraptan kızarırsa, yanık yaralı pazısını gösterip erguvan gibi açılır.
- 5 Şarap içen rint meyhanenin baş köşesine geçmiş, çok muhtaç iken muradına ermiş gibi davranır.
- 6 Felek bağırını kebab ve gözyaşını şarap haline getirir. O siyah kâsedeki şarap, konukla söyleşir.
- 7 Ey Nâ'îlî! Süsleyici siyah kalem elinde iken sözün cevherlerinden üretilmiş sürmeye mildan olur.

-162-³²⁸

Velehu Eyzan

mef'ûlû fâ 'ilâtü mefâ 'ilû fâ 'ilün

- 1 İncinme cevrine daği ol mäh tâzedür
Bilmez nevâziş-i dili bi'llâh tâzedür
- 2 Gözler görüp o mähî kulaklar işitmemiş³²⁹
Güft u şenîdi 'âleme her gâh tâzedür
- 3 Ol mäh-ı nev raķīb ile yabana gitmesün
Bilmez ne olduğun ĥaţar-ı râh tâzedür
- 4 Bîgânelerle cünbişin ol naĥl-i nev-resün³³⁰
Âha ĥavâle eyler idüm âh tâzedür
- 5 Kayd-ı ĥayât-ı ĥüsn<i>dür ey Nâ' ilî o ĥaţ³³¹
Ĥaţ tâze ĥüsn tâze o nev-câh tâzedür³³²

-162-

- 1 Onun eziyetine incinme, o ay yüzlü güzel daha çok gençtir. Gönül okşamayı bilmez; Allah için tazedir.
- 2 O ay yüzlüyü gözler görüp kulaklar işitmemiş; âleme haberleri her an tazedir.
- 3 O yeni ay (hilal), rakiple yabancı bir yere gitmesin! Daha toydur, yol tehlikesini bilmez.
- 4 O yeni yetişen fidanın yabancılarla oynamasını âha havale ederdim, âh tazedir.

³²⁸ NAD, s. 331.

³²⁹ NAD'de 3. beyittir.

³³⁰ NAD'de 2. beyittir.

³³¹ Kayd-ı ĥayât ĥüsnidür ey Nâ' ilî o ĥaţ: Olmuş berât-ı ĥüsnüne kayd-ı ĥayât o ĥaţ, NAD.

³³² Nüşhada 6. beyit yoktur. s. 331.

- 5 Ey Nâ'ilî! O ayva tüyleri güzellik hayatının bağıdır. Ayva tüyü taze, güzellik taze, o yeni yer[e oturan] tazedir.

-163-³³³

Velehu Eyzan

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Geldük hîşâra elde mey-i ğam-güsîl gerek
Dil germ ü yâr nerm ü hevâ mu'tedil gerek
- 2 'Âşık degül o mâh-ı dil-efrûz-ı behcetün
Hüsinden âfîtab-ı kıyâmet hacil gerek
- 3 Çeşminden ol şarâb ki def-i humâr ider
Keyfiyyetinde çâşnî-i hûn-ı dil gerek
- 4 Nessâc-ı târ u pûd-ı niyâza o bût gibi
Nağş-ı bedî'-i kâr-geh-i âb u gil gerek³³⁴

-163-

- 1 Hisar'a geldik, elde gam dağıtan şarap olması gerek. Gönülün sıcak, sevgilinin yumuşak, havanın ılıman olması gerek.
- 2 O güzelliğin gönül parlatan ayının güzelliğinden âşığın değil kıyamet güneşinin (bile) utanması gerekir.
- 3 Onun halinde sarhoşluk sonrası hali gözünden kovan şarap gibi gönül kanından tatlar olması gerekir.
- 4 O yalvarış ipliğini dokuyana o put (sevgili) gibi su ve çamur atölyesinin güzel resmi gerekir.

-164-³³⁵

Velehu Eyzan³³⁶

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Kimdür o vech-i pâke haţ-âverde olmasun
Âmed-şud-ı nigâha hemân perde olmasun
- 2 Ebr-i siyâh-ı şerme ğurûb itdi âfîtab
Yâ Rab gelen o mâh-ı siyeh-çerde olmasun

³³³ NAD, s. 443-444.

³³⁴ Nûshada 5. beyit yoktur. s. 331.

³³⁵ NAD, s. 479-480.

³³⁶ Bu şiir mükerreren yazılmıştır.

- 3 'Arz [eyle]^D mihre çīn-i cebīn-i 'itābuḡı
Küstāḡ cılve-gāhuḡa gūsterde olmasun
- 4 Bāl u per açdı üstine şāhīn-i zūlf-i yār
Bi'llāh ḡamām-ı dil nice rem-kerde olmasun
- 5 İmdād ider cerāḡat-ı hicrāna Nā' ilī
Dāḡ-ı belā ciğerde gerek serde olmasun

-164-

- 1 O temiz yüzlüye kim sakalı çıkmasın der, üstüne gelen bakışlara tıpkı perde gibi olacak olan sakallara kim gelmesin der.
- 2 Güneş, utanmanın siyah bulutuna battı. Ey Allah'ım, o gelen karayağız ay olmasın.
- 3 (Ey sevgili!) O kızgınlıkla kırışan alnını güneşe sun (göster) ki o küstah senin görüldüğü yerde ortalıkta dolaşmasın.
- 4 Sevgilinin saçının şahini üstüne kanat açınca Allah için gönül güvercini nasıl ürkmesin?
- 5 Ey Nâilî! Ayrılık yarasını iyileştirir, (o yüzden) bela ateşi ciğerde olsun başta olmasın.

37a

-165-

Zuhūrī

mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilün

- 1 Şarāb-ı 'aşk ile mestüz ḡumārımız yokdur
Hezār-ı bāḡ-ı ḡamuz bīm-i ḡarımız yokdur
- 2 Ne zaḡm ura göresin şīşe-pāre-i dilümüz
ḡasūd şanma bizüm inkisārımız yokdur
- 3 Bize bu bāḡda yokdur naşīb-i ḡandānī
O ḡonçeyüz ki dem-i nev-bahārımız yokdur
- 4 Biz ol nesīm-i bahāruz ki ḡār[a] hem-bezmüz
Kenār-ı ḡülşen-i dehre ḡüzārımız yokdur
- 5 Zuhūrī āteş-i pinhān-ı 'aşk var dilde
O ḡāk-i sūḡteyüz kim şerārımız yokdur

-165-

- 1 Aşk şarabıyla sarhoşuz, sersemliğimiz yoktur. Gam bahçesinin bülbülüüz, diken korkumuz yoktur.

[İbrahim Şâhidî Dede]

mef'ûlü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe 'ûlün

- 1 Hey hey ne 'acâib bezemiş hüsn ile Bārī³³⁷
Bu şüret-i yāri Bu naķş-ı nigārı
Her ehl-i naẓar kim göre taḥsîn ola kārı
Bu çeşm ü 'izārı Kalmaya qarārı
- 2 Ey muṭrib-i dilkeş ele al çeng ü rebābı
Çāk eyle hicābı Def' eyle niķābı
Ey sākī-i mehveş taşa çal şişe-i 'ārı
Şun cām-ı 'itābı³³⁸ Def' eyle ḥumārı
- 3 Ey zāhid-i zerrāk-ı müzevvir ķo riyāyı
Tut rāh-ı fenāyı Zikr eyle Ḥudā'yı
Şaşt-ı şehe düş māhī-i 'aşķ ol ķo kenārı
Bul şāh-ı şikārı Terk eyle feşārı
- 4 'Uşşākı kaṭār eyledi 'aşķ içre Muḥammed
Ol nūr-ı mümecced Ol ma'bed-i maķşad
Ey üştür-i dil sen olıgör pīş-i kaṭārı
Çek 'aşķ-ıla bārı Bī-derdī-le ḥārı
- 5 Ey Şāhidī-i vālih ü şūrīde vü şeydā
Ey bī-ser ü bī-pā Divāne vü³³⁹ rüs vā
Derd-ile belā-y-ıla geçür leyl ü nehārı
Kıl nāle vü zārı Gūş eyle bahārı

- 1 Hey hey! Allah, bu güzellik ile sevgilinin suretini, resmini ne güzel süslemiş! Her bakanın işi bu göz ve yanağı övmek olur ve o bakan kendinden geçer.
- 2 Ey gönül çeken çalgıcı! Sazı eline al, utanmayı parçala, peçeyi aç! Ey ay yüzlü saki! Utanma şişesini taşa vur! Azarlama kadehi sun, sersemliği kov!
- 3 Ey ispiyoncu ve hileci zāhit! İki yüzlülüğü bırak. Yokluk yoluna gir, Allah'ı zikret! Sevgilinin balık oltasına düş. Aşk balığı ol, sahili bırak. Av padişahını bul, bu baskıyı (?) terket.
- 4 Hz. Muhammed, aşk içinde âşıkları dizdi. O yüceltilmiş nur, o amaç mabedi. Ey gönül devesi! Sen katarın önüne geç, bari aşk ile ve dertsizlikle kahrını sen seç.

³³⁷ Sabā buselik āyin-i şerif.

³³⁸ Anlam ve iç kafiye bakımından başka bir kelime olması gerekir.

³³⁹ "-i" ve "vü" bu iki şekilde de yazılmıştır.

- 5 Ey şaşkın, perişan ve çılgın Şâhidî! Ey ayaksız ve başsız; deli ve rezil! Gece ile gündüzü dert ve bela ile geçir. Baharı dinle, inle ve yakar!

38b

-168-³⁴⁰

Rûhî

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 Zîr ü bālāsına bak ol haṭ-ı 'anber-fāmuṅ³⁴¹
Cennet altında ya üstinde dimişler Şām'uṅ
- 2 Ehl-i 'aşka bu imiş “emrû'n 'aleyküm bi'ş-şām”³⁴²
Zülfine bend olalar sen büt-i hûn-âşāmuṅ
- 3 Bu işāret ki dinür evvel-i şām āhir-i şām³⁴³
Zülfine haṭṭınadur ol meh-i sîm-endāmuṅ
- 4 Şām'dan Ka'be'ye gitmek gibidür zülfün den
Şafha-i 'arızuṅa 'azmi dil-i nā-kāmuṅ
- 5 Rûhiyā şaklasun Allāh gözinden felegün
Māh-rûlarla 'aceb revnaḳı vardur Şām'uṅ

-168-

- 1 O amber renkli ayva tüyünün altına ve üstüne bak. Cennet, Şam'ın ya altında ya da üstünde demişler.
- 2 Âşık olanlara “Haydi, hepiniz Şam'a yönelin” demiş. Sen kan içen putunun saçına bağ olsunlar!
- 3 Bu işarettir ki; O gümüş vücutlu ay yüzlünün saçına ve ayva tüyüne ilk akşam ve gece derler.
- 4 (Ey sevgili!) Muradına erememiş gönlün yola çıkması, [şuna benzer] saçından yanağının sayfasına gitmek Şam'dan Kabe'ye gitmek gibidir.
- 5 Ey Rûhî! Allah feleğin gözünden saklasın. (Çünkü) Şam'ın ay yüzlülerle şaşırtıcı şekilde parlaklığı vardır.

³⁴⁰ RHD, s. 764.

³⁴¹ Bu şiir RHD'de 7 beyitten oluşur.

³⁴² “Haydi, hepiniz Şam'a yönelin”.

³⁴³ RHD'de 2. ve 3. beytin yerleri değişiktir.

[‘Azmī-zāde] Hāletī

fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün

- 1 Herkesi ağladur ol turre-i ‘anber-i fāmuḡ
Çok olur ġāyet ile āb-ı revāḡı Şām’uḡ
- 2 Seyre gel kim güzelüm beḡzedi gök meydāna
Seng-i ġamla dökülen sīnesi ben nā-kāmuḡ
- 3 Kālbüme degme şakın nāle vü eḡḡān³⁴⁵ iderin
Dokununca çıkar elbette şadāsı cāmuḡ
- 4 Zülf-i³⁴⁶ yār almaḡıla cānı kanā‘at kılmaz
Beḡzer ol dāneye kim ister dāmuḡ³⁴⁷
- 5 Nakd-i eşki³⁴⁸ n’ola yolına kosaḡ Hāletiyā
Bilürüz kıymetin ol dilber-i sīm-endāmuḡ

-169-

- 1 (Ey sevgili!) O amber renkli saç lülen herkesi ağlatır. Çünkü Şam’ın akarsuyu gayet çoktur.
- 2 (Ey) güzelim! Muradına erememiş benim gam taşıyla dökülen göğsüm gökyüzüne benzedi, seyret.
- 3 Kalbime dokunma sakın! İnler ve haykırırım. Kadehin sesi elbette dokununca çıkar.
- 4 Sevgilinin saç, canı almakla yetinmez. O, tuzaḡını isteyen tohum gibidir.
- 5 Ey Hāletī! Göz yaşları varlığını (onun) yoluna döksek ne çıkar? O gümüş vücutlu güzelin kıymetini biliriz.

-170-

Feyzī Çelebi

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

- 1 Dil-i ye’s-ülfet-i ‘āşık felekden kām-cū olmaz
Derün-ı sāde-levḡ-i ġamda nakş-ı ārzū olmaz

³⁴⁴ AHD, s. 400.

³⁴⁵ eḡḡān: feryād, AHD.

³⁴⁶ Zülf-i: Leb-i, AHD.

³⁴⁷ dāneye kim ister dāmuḡ: dāyine kim ribhini ister vāmun, AHD.

³⁴⁸ eşki: cānı, AHD.

- 2 Dil-i pejmürde-i dāğ-ı muḥabbet baḡa besdür bes
Bu bāğın gülleri hergiz esīr-i reng [ü] bû olmaz
- 3 Alınmaz dādımız ḥavfūm bu divān-ı ilāhīden
Bu zālīm rûz-ı maḥşerde bizimle rû-be-rû olmaz
- 4 Revān kıl eşki rû-māl eyledikçe pā-yı dildāra
Bilürsen ey dil-i ‘ābid namāz-ı bī-vuzū olmaz
- 5 Göñülden söyletürler bunda ey Feyzī budur āyīn
Bu ḥalvethāne-i işrākīyāndur güft-gū olmaz

-170-

- 1 Âşığın ümitsizliğe alışmış gönlü felekten murad aramaz. Gamin sade levhalı içinde arzu resmi bulunmaz.
- 2 Sevgilinin açtığı yarayla yırtılmış gönül bana yeterlidir. Bu bahçenin gülleri asla renk ve kokuya esir olmaz.
- 3 Korkarım ki bu İlâhî divandan intikamımız alınmaz. Bu zalim, mahşer gününde bizimle yüz yüze olmaz.
- 4 Sevgilinin ayağına yüz sürdükçe gözyaşını akıt. Ey ibadet eden gönül! Namazın abdestsiz olmadığını bilirsin.
- 5 Ey Feyzî! Burada gönülden söyleşirler; İşrākîler dergahıdır, burada dedikodu yapmamak âdettendir.

39a

-171-³⁴⁹

Vecdî

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

- 1 Bāde kim dāğ-ı dil-i endīşedür her kaçresi
Āfet-i ‘aql-ı Felâṭūn-pīşedür her kaçresi
- 2 Hūn-ı germ-i dil ki cām-ı dīdeden rīzān olur
Āteş-i reşk-i derūn-ı şīşedür her kaçresi
- 3 Bī-sütūnda āb-ı rû-yı himmet-i Ferhād’ı gör
Kim ḥoy-ı pīşānī-i ser-tūşedür her kaçresi³⁵⁰

³⁴⁹ VCD, s. 144-145.

³⁵⁰ VCD’de 4. beyittir.

- 4 Bülbul-i pür-süzün ey gül dökme kanın kim anu³⁵¹
Dâğ-ı pây-ı gülbün-i nev-rîşedür her kaçresi
- 5 Māye-i tūfān-ı āb-ı nārdur ‘aşkum benüm³⁵²
Seyl-i şad deşt [āteş-i]³⁵³ şad-pîşedür her kaçresi
- 6 Vaşf-ı hatt-ı yārda Vecdī midād-ı kilcümün
Āfet-i ‘aql-ı Felâṭūn-pîşedür her kaçresi

-171-

- 1 Şarap ki her damlası gamlı gönül yarasıdır. Her damlası Platon mektebine mensup aklın afetidir.
- 2 Gönülün sıcak kanı, her damlası şişenin içindeki kıskançlık ateşi gibi göz kadehinden akar.
- 3 Ferhat’ın himmet yüzünün suyunu Bî-sütûn dağında gör. (O yüz suyunun) Her damlası baltanın sapından akan alın teridir.
- 4 Ey gül! Yanıklarla dolu bülbulün kanını dökme. Çünkü onun her damlası yeni püsküllü gül fidanının ayak yarasıdır.
- 5 Benim aşkım ateş suyunun tufanının özüdür. Ateşin çölünün yüz selinin her damlası yüz ney’dir.
- 6 Ey Vecdî! Sevgilinin ayva tüylerini nitelemekte kalemimin mürekkebinin her damlası Platon mektebine mensup aklın afetidir.

-172-³⁵⁴

Nazîre-i Neşâî

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

- 1 Giry kim mestî-dih-i endîşedür her kaçresi
Meyle bir³⁵⁵ reşk-āver-i şad şîşedür her kaçresi
- 2 Bî-sütûn-ı hecri ben bir āh³⁵⁶-ıla itdüm tebāh
Bā‘is-i şermendegî-i tîşedür her kaçresi

³⁵¹ VCD’de 5. beyittir.

³⁵² VCD’de 3. beyittir.

³⁵³ Nüşhada burası boş bırakılmıştır. VCD’de “ateş-i” şeklindedir.

³⁵⁴ NŞD, s. 158.

³⁵⁵ bir: pür, NŞD.

³⁵⁶ āh: eşk, NŞD.

- 3 Hāmem ol mīzāb-ı gülzār-ı sühāndur kim benüm³⁵⁷
Āb-yār-ı naḥl-i ḥikmet-rīşedür her kaṭresi
- 4 Vaşf-ı ḥālūṇ kim yazar levh-i beyāna kil-k-i ter
Dāğ-ı şad üstād-ı sāḥir-pīşedür her kaṭresi
- 5 Bāde-i naẓm-ı Neşātī kim şarāb-ı feyẓdür
Āb-ı rū-yı şāhid-i endīşedür her kaṭresi

-172-

- 1 O gözyaşının her bir damlası fikre sarhoşluk verir. Her damlası şarapla kıskançlık uyandıran yüz şişedir.
- 2 Ben bir âh ile ayrılık gökyüzünü harap ettim. Her damlası baltanın utangaçlığının sebebidir.
- 3 Benim kalemim söz gül bahçesinin su yoludur. Her damlası hikmet püskülünün fidanını sulayandır.
- 4 Ey sevgili! Taze kalem, benim övgüsünü söz levhasına yazar. [Mürekkebinin] her damlası sihir gibi söyleyen üstatlara yüzlerce yaradır.
- 5 Neşâtî'nin şiir şarabı, feyiz şarabıdır. Her damlası fikir güzelinin yüz suyudur.

-173-³⁵⁸

Mezākī

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Bāde kim pertev-nümā-yı şīşedür her kaṭresi
Şeb-çerāğ-ı zulmet-i endīşedür her kaṭresi
- 2 Taşa kār itse n'ola ḥūn-ı sirişk-i Kūh-ken
Şu'le-i berceste-i ser-tīşedür her kaṭresi
- 3 Dökme ḥūn-ı 'āşıkı nā-ḥaḳ yire ey ser-firāz
Bīḥ-i sūz-ı naḥl-i muḥkem-pīşedür her kaṭresi
- 4 El-ḥazer ey şīr-dil bu āh-ı āteş-nākden
Berḳ-ı āsīb-i hezārān pīşedür her kaṭresi
- 5 Cebhe-i ṭab'-ı Mezākī pūr 'araḳ olsa ne ğam
Āb-ı tāb-ı kil-k-i mu'ciz-pīşedür her kaṭresi

³⁵⁷ NŞD'de 3. ve 4. beyitlerin yerleri değişiktir.

³⁵⁸ MZD, s. 554.

-173-

- 1 Bu şarap ki her damlası parlaklık gösteren şişedir. Her damlası fikir karanlığının mumudur.
- 2 Ferhat'ın kanlı gözyaşı kanı taşa işlese ne çıkar? Her damlası baltanın ucundan sıçrayan kıvılcımdır.
- 3 Ey başını kaldıran! Âşığın kanını haksız yere dökme. Her damlası kuvvetli fidanın ateşinin köküdür.
- 4 Ey aslan yürekli, bu ateşli âhtan sakın! Her damlası binlerce bela şimşegidir.
- 5 Mezâkî'nin yaratılış alnı ter dolu olsa ne gam! Her damlası mucizevi kalemin parlak ışığıdır.

-174-³⁵⁹

Neşâti

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Bâde kim hâlet-fezâ-yı sînedür her cür'ası
Âfet-i zühd-i şeb-i âzînedür her cür'ası
- 2 Rind iseñ hâk-i der-i meyhâne ol kim bâdenün
Feyz-bağş-ı hâlet-i dîrînedür her cür'ası
- 3 İç o meyden kim ider³⁶⁰ gerd-i riyâdan şüst u şü
Reng-bağş-ı hırka-i peşmînedür her cür'ası
- 4 Sun o şahbâdan ki sâkî ma'den-i yâkut olup
Pür-cevâhir zîver-i³⁶¹ gencînedür her cür'ası
- 5 Mestüz ol meyden Neşâti kim olup gülgüne-sâz
Zîb-i ruhsâr-ı şeb-i âzînedür her cür'ası

-174-

- 1 O şarap ki her yudumu insanın içini ısıtır; her yudumu cuma gecesi yapılan ibadet afetidir.
- 2 Eğer rintsen meyhane kapısının toprağı ol, çünkü şarabın coşkulu haline bereket bağışlayıcısıdır.

³⁵⁹ NŞD, s. 160.

³⁶⁰ ider: idüp, NŞD.

³⁶¹ Pür cevâhir-i Zebûr: Gevher-i zîbende-i, NŞD.

- 3 O şaraptan iç çünkü ikiyüzlülük tozunu o yıkar. Her yudumu yün hırkasının renk verenidir.
- 4 (Ey) saki! O şaraptan sun! Çünkü onun her yudumu hazinenin cevher dolu süsüdür.
- 5 (Ey) Neşâtî! O şaraptan yüzümüz gül renkli bir halde sarhoşuz. Şarabın her yudumu cuma gecesi yanağının süsü gibidir.

39b

-175-³⁶²

[Mezâkî]

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

- 1 Dizilmiş zîr-i ebrûsında müjgân-ı siyeh şaf şaf
Kemân-ber-düş olup tûrmuş kemîn-gehde sipeh şaf şaf
- 2 Temâşâ itmege ol şeh-süvâr-ı eşheb-i nâzı
Pür olmuş âşık-ı hayrân-ile etrâf-ı reh şaf şaf
- 3 Şanur³⁶³ 'âşıkların gözden geçürmekde velî bilmez
Ne kanlar dökdüğün ol nergis-i hûnî-nigeh şaf şaf
- 4 N'ola hûn-ı şehîdân-ı mahabbet tutsa meydânı
Kırar 'uşşâkı tîğ-i naz-ile ol keç-küleğ şaf şaf
- 5 Görüp ol şâh-ı hüsnî hayl-i hûbândan kıyâs itdüm
Müretteb leşker-i encümle gird-â-gird-i meh şaf şaf
- 6 Mezâkî lenger-i ümmîde zevrağ-bend şıdk ancak
Ne gam gelse dökülse mevc-i 'ummân-ı güneş şaf şaf

-175-

- 1 Kaşının altında sıra sıra dizilmiş siyah kirpikler, (sanki) yayı omuzda, pusu yerinde sıra sıra durmuş askerler gibidir.
- 2 O naz atının binicisini izlemek için yolun etrafı sıra sıra şaşkın âşıklarla dolmuş.
- 3 Âşıkların gözden geçirmekte olduğunu sanır ancak o kanlı bakışlı nergisin sıra sıra ne kanlar döktüğünü bilmez.
- 4 Meydanı aşk şehitlerinin kanı kaplamasına şaşılır mı? (Çünkü) o eğri külahlı naz kılıcıyla bütün âşıklarını sıra sıra öldürür.

³⁶² MZD, s. 429.

³⁶³ Şanur: Henüz, MZD.

- 5 O güzellik padişahını görüp güzellerin  o uyla karşılaştırdım. O ay etrafında yıldız askerleri öbek öbek sıralanmış.
- 6 (Ey) Mez k ! Ümit  apasının kayı ını ba layan ancak do ruluktur. Günah denizinin dalgaları sıra sıra dökülse gam değil.

-176-

[ş n ]

fe  il t n fe  il t n fe  il t n fe  il n

- 1 Didüm ol yüzde nedendür ha -ı rey  an şaf şaf
Didi böyle yazılır  yet-i Kur' n şaf şaf
- 2 Muş af-ı h sn  i ezberlemege mektebde
Dizil r karşu a e   l-i dil   c n şaf şaf
- 3 Z lfi  ar-ı m je  evş fına    z idicek
Kışşa-h   n   alur e   fını y r n şaf şaf
- 4 Seni seyr itmege  y neleri b z r  
şanem  karşu t rurlar şa a her an şaf şaf
- 5 Bir zam n ola el üzre götürüp ey ş n 
Gide t b t     ince niçe y r n şaf şaf

-176-

- 1 O yüzde neden sıra sıra reyhan yazısı/ayva tüyü var dedim. Kur' n ayeti sıra sıra böyle yazılır, dedi.
- 2 Okulda güzelliğinin kitabını ezberlemek için gönül ve can çocukları sıra sıra karşına dizilir.
- 3 (Ey sevgili!) Senin kirpi inin z lfi arının niteliklerini anlatmaya başlayınca Hik ye anlatanının etrafını dostlar sıra sıra çevreler.
- 4 Ey put! Seni seyretmek için çarşının aynaları sıra sıra her an sana karşı dururlar.
- 5 Ey ş n ! Bir zaman olsun ki; tabutunun önünde sıra sıra böyle dostlar el üstünde götürüp gitsin.

40b

-177-

Riyâzî

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

- 1 Leb-i mey-günüñı seyr eyleyen dīvāne olmaz mı³⁶⁴
Görenler sen perī-rū-çehreyi mestāne olmaz mı
- 2 Hayālün kalb-i nāşādumda sen de bir kerem kılsañ
Kadem başsañ n'olur bu külbe-i ahzāna olmaz mı
- 3 Ğam-ıla söyleşilmez dirler erbāb-ı hıred ammā
Anuñ sākī cevābı bir iki peymāne olmaz mı
- 4 Dil-i 'āşık gibi aña nedendür çäkler düşmek
Kabā-yı tengi yoħsa gonçe-i handāne olmaz mı
- 5 Tamām itmiş dil-i zāruñ işin ol ğamze-i hūn-rīz
Ya şimden sonra kaşdı ey Riyāzî cāna olmaz mı

-177-

- 1 (Ey sevgili!) Şarap renkli dudağını seyreden deli olmaz mı? Peri gibi yüzünü görenler sarhoş olmaz mı?
- 2 (Senin) hayalin gamlı kalbimdedir, bir lütfetsen de hüznler kulübesine ayak bassan olmaz mı?
- 3 (Ey) saki! Akıl sahipleri, gamla konuşulmaz deseler de böyle diyenlere cevap bir iki şarap kadehi olmaz mı?
- 4 Onun âşıkların gönlü gibi yarık yarık olması nedendir? Onun dar elbisesi yoksa gülen goncaya olmaz mı?
- 5 Ey Riyâzî! O ağlayan gönlün işini o kan dökücü yan bakış bitirmiş. Ya bundan sonra cana kastetmez mi?

-178-³⁶⁵

Nazîre-i Neşâî

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

- 1 Göñül 'arz itse hālın sen şeh-i hubāna olmaz mı
Düşüp geh pāyuña geh gūşe-i dāmāna olmaz mı

³⁶⁴ Bu gazel RYD'de yoktur.

³⁶⁵ NŞD, s. 162.

- 2 Yiter mecrûh-ı tîğ-i ğamze olduk ğonçe-i la'lûn
Nemek-rîz-i tebessüm olsa zaḥm-ı cāna olmaz mı
- 3 O tâb-ı hüsn-ile gül bezmi teşrîf eyledi³⁶⁶ seyr it
Sebûlar şem'üñe sāğar gibi pervâne olmaz mı
- 4 Gönül kim 'arîz-ı pür-tābuñā āyinedür dāyım
O müşgin turreye müjgân-ı çeşm şâne olmaz mı
- 5 Bulup tenhâ seni bir gün Neşâtî reh-güzârında³⁶⁷
Biraz aḥvâlini 'arz itse küstâḥâne olmaz mı

-178-

- 1 (Ey sevgili!) Gönül bazen ayağına bazen de eteğine düşüp sen güzeller şahına halini sunsa olmaz mı? Düşse olmaz mı?
- 2 (Ey sevgili!) Yan bakışlının yaralı olduğu yeter! Dudağının goncası can yarasına gülüş tuzları serpse olmaz mı?
- 3 O gül güzelliğinin parlaklığıyla (sevgilinin) meclisi şerefliendirmesini seyret. Şarap testileri mumuna şarap kadehi gibi keşek olmaz mı?
- 4 Gönül, parlak yanağına her zaman aynadır. O mis kokulu saç lûlene göz kirpiklerin tarak olmaz mı?
- 5 (Ey sevgili!) Neşâtî, seni bir gün yolunun üstünde yalnız yakalayıp halini biraz küstahça sana sunsa olmaz mı?

41b

-179-³⁶⁸

Riyâzî

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

- 1 O mey-h'âruz ki kalmış cāmımız çağ Cem zamânından
Dem urur bâdemüz 'İsî-i mu'ciz-dem zamânından
- 2 Mürûr-ı dehr ile resmi bozulmuş hattı mahv olmuş
Kerem kalmış bir eski nüşadur Hâtem zamânından
- 3 Çeker yok bir kemân-ı saht imiş kavs-i kuzah ey dil
Aşılmış kaldı tāk-ı 'arşa tâ Rüstem zamânından

³⁶⁶ eyledi: eyle de, NŞD.

³⁶⁷ reh-güzârında: reh-güzârında, NŞD.

³⁶⁸ Bu gazel RYD'de yoktur.

- 4 Dem olur bin yaşamış gerçi kim yaşın bilür yokdur
Haber virür saña pîr-i muğân Âdem zamânından
- 5 Hezârân Hüsrev [ü] Şirin'e olmuş mecma '-ı 'işret
Kadeh bir çeşmedür kalmış Riyâzî Cem zamânından

-179-

- 1 Öyle şarap içenleriz ki kadehimiz tam da Cem zamanından kalmış. Şarabımız mucize nefesli İsa'dan kalmış.
- 2 Devrin değişmesiyle resmi/âdeti bozulmuş, yazısı mahvolmuş. Kerem [denilen şey] Hâtem-i Tâi zamanından kalma eski bir nüshadır.
- 3 Ey gönül! Gökkuşağı, çekenî olmayan sert bir yaymış. Gökyüzünün kemerine tâ Rüstem zamanından beri asılı kalmış.
- 4 Meyhaneci öyle zaman olur ki bin yaşamış gibidir, onun yaşını bilen yoktur. Meyhaneci sana Âdem zamanından (beri yaşadığını) haber verir.
- 5 (Ey) Riyâzî! Kadeh, binlerce Hüsrev ve Şirin'e işret için toplanma[ya] vesile olmuş Cem zamanından kalma bir çeşmedir.

-180-

Ferd

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Şükrüm odur ki yâr beni tutdı hançere
Gönlüm evi karanlık idi açdı pencere

-180-

- 1 Şükrüm odur ki: Sevgili, hançere beni tuttu; Gönül evim karanlıktı, (ona) bir pencere açtı.

-181-

**Süleymân Hân Üsküdar'da bir çeşme bina eyleyüp icra eyledigünde 'Abdî ol bî-âb
çeşmeyi hicv eyledükde**

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Bârekallâh çeşme-i 'ayn-ı âb
Teşne-lebler itmesün ümmîd-i âb
- 2 Nâmın icrâ itdi kırı çeşmenün
Şâhib'ül-hayrât olan hâne-harâb

- 3 Çeşme şanma tıfl-ı sengīn-dildür ol
Güşmāl eyle gözinden gelmez āb
- 4 Şüret-i divār dirseñ vechi var
Biñ kirişme eyleseñ virmez cevāb
- 5 Bahr-i mīzāna çıkarsañ delv ile
Teknesine tamlamaz bir kaçre āb
- 6 Fi'l-meşel akşa şuyı sīr eylemez
Leblerin şafha-şumārān-ı kitāb
- 7 Şuyı gibi bulmadı tārīhini
Hātif-i mu'ciz-dem-i hāzır cevāb
- 8 İn ne çeşme est ne 'ayn est ü ne āb
Sīyyemā vallahu a'lem bi's-şavāb

-181-

- 1 O su pınarı çeşmesini Allah mübarek etsin! Dudağı susamışlar (boş yere) su ümidi taşımasın.
- 2 O kendi evi harap olan hayrat sahibi kuru çeşmenin şöhretini icra etti/akıttı.
- 3 Çeşme sanma o taş kalpli bir çocuktur. Kulağını bükmeyle gözünden yaş gelmez.
- 4 Tıpkı bir duvar gibi dersin yeri var. Bin cilve yapsan da cevap vermez.
- 5 Su kovasıyla terazi denizine çıkarsan teknesine bir damla su damlamaz.
- 6 Mesela kitap sayfalarını sayanların dudaklarının suyu aksa bile doyurmaz.
- 7 Hazır cevaplı, o mucize nefesli gayb sesi o çeşmenin suyu gibi tarihini de bulamadı.
- 8 “Bu ne çeşmedir ne pınardır ne de sudur”. Bundan sonrasını en iyi Allah bilir.

42a

-182-³⁶⁹

Yahyā Efendi

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

- 1 Bir dil ki qarār eylese zülf-i siyehünde
Āsüdedür ol sāye-i tarf-ı külehünde
- 2 Biñ cān-ile 'āşık nice olmaz saña kurbān
Biñ mürdeye cān virmek olur nıgehünden

³⁶⁹ ŞYD, s. 384.

- 3 Yā dāmenūññ yā ser-i zūlfūñ eşeridür
Bu bûy-ı dil-āvîz ki var hāk-i rehûñde
- 4 Ey çarh bize şiveyi sen böyle mi _idersin³⁷⁰
Ân olsa eger yâr gibi mihr ü mehûñde
- 5 Bahtı uyanup devleti eylerdi der-âgûş
Yahyâ seni bulaydı eger³⁷¹ hûb-gehûñde

-182-

- 1 (Ey sevgili!) Senin siyah saçını mekân eden bir gönül külahının boğumunun gölgesinde rahatlar.
- 2 (Ey sevgili!) Âşık sana binlerce canıyla nasıl kurban olmaz? (Çünkü) senin bakışın binlerce ölüyü diriltir.
- 3 (Ey sevgili!) Bu koku senin ayağının yolunun toprağındaki gönül asan koku ya eteğinin ya da saçının ucunun eseridir.
- 4 Ey felek! Güneş ve Ay'ında eğer sevgili gibi güzellik olsa sen bize böyle mi nazlanırsın?
- 5 Yahyâ eğer seni yatağında bulsaydı bahtı uyanıp mutluluğu kucaklardı.

-183-

Müfred

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 Lüle âh eylemede leblerün emdikçe kâmiş
Ağız açmış yüregüm âteş-i sūzân dimege

-183-

- 1 (Ey sevgili!) Kamış dudaklarını emdikçe saç ağızlığın âh eylemektedir. Yüreğim ateşli sözler söylemek için ağız açmış.

³⁷⁰ mi _idersin: m'derdün, ŞYD.

³⁷¹ eger: şehâ, ŞYD.

-184-

Müfred

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 Bağda mey içilür bezme gelüpdür neyler
Nâle kılmadı 'aceb bülbül uyur mu n'eyler

-184-

- 1 Bahçede şarap içilir, meclise neyler gelir. Bülbül inlemedi acaba uyuyor mu?

-185-

Derzî-zâde

[Mustafa Re'yî Efendi]

fâ 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilün

- 1 Kalbi 'âşıkların pür-âteş olur
Sözleri süz-nâk u dil-keş olur
- 2 Meyl idüp serv-kadlere zînhâr
Ser-fürû eylemeñ ki ser-keş olur
- 3 Vay eger zülf-i yâre bağlana dil
Hâl-i 'âşık katı müşevveş olur
- 4 Câme-i sürh-ile o lâle-'izâr
Beni görse hemân bir âteş olur
- 5 Râyiâ çeşm-i hû-feşânumdan
Her zamân yüz min mûnaqqâş olur

-185-

- 1 Âşıkların kalbi ateş dolu olur. Sözleri yakıcı ve gönül cezbedici olur.
- 2 Sakın ha! Servi boylulara ilgi duyup onlara baş kaldırmayın ki isyankâr olurlar.
- 3 Eğer gönül sevgilinin saçına bağlanırsa vay onun haline âşığın durumu çok karışık olur.
- 4 O lale yanaklı kırmızı elbiseyle beni görse tıpkı bir ateş gibi olur.
- 5 Ey Rai! Hû saçan gözümde her zaman yüz binlerce resim ortaya çıkar.

42b

-186-

Şabrî

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 Reh-i vādî-i melâmetde ki pūyân-idi Kays
Geçmege seyl ü ğam u miḥneti 'uryân-idi Kays
- 2 Lâne-sâz-ı ser-i pür-süzı semenderler idi
Mey-i 'aşk ile gehî âteş-i sūzân-idi Kays
- 3 Gezdügi yirde idüp nâka-i Leylâ'yı ḥayâl
Neşve-i cām-ı muḥabbetle ḥudâ-h'ân-idi Kays
- 4 Üşse şahrâda n'ola üstine anuḡ murgân
Küşte-i tîğ-i ğam-ı fūrkat-i canân-idi Kays
- 5 Öldürüp ğamla o bî-çāreyi soymuşlar idi
Tekye-i 'aşkda biḡ cān-ile kurbân-idi Kays
- 6 Cām-ı ğam her birin itmışdi tamām ey Şabrî
Aḡa giryân-idi Ferhād aḡa nālân-idi Kays

-186-

- 1 Kays, utanma vadisinin yolunda koşucuydu. Kays, seli, gamı ve zorluğu geçmek için çıplaktı.
- 2 Semenderler, o yanık başına yuva yaparlardı. Kays aşk şarabıyla bazen yakıcı ateşti.
- 3 Kays, gezdiği yerde Leyla'nın devesini hayal edip aşk kadehinin neşesiyle Allah'ı anardı.
- 4 Kuşlar, onun üstüne çölde toplansa ne çıkar? Kays, sevgilinin ayrılığının gam kılıcıyla öldürülmüştü.
- 5 O çaresizi gamla öldürüp soymuşlardı. Kays aşk tekkesinde binlerce canla kurbandı.
- 6 Ey Sabrî! Gam kadehi, her birini tamamlamıştı. Ferhat, ona ağlayandı; Kays ona inleyendi.

-187-³⁷²

Yahyâ Efendi

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 'Aşk-ı Leylâ ile bir âteş-i sūzân idi Kays
Bilmeyüp dirdi görenler neye 'uryân idi Kays

³⁷² ŞYD, s. 181.

- 2 Cem' idüp bir niçe hâşâk-ile bir kaç mürğî
Hâşılı muntazır-ı maḳdem-i mihmân idi Ḳays
- 3 Ne içün başına üşdürmüş idi mürğânı
Bunca ğavġâ ne idi tüt ki Süleymân idi Ḳays
- 4 Rûh vardı harekât u sekenâtında anuḡ
Gerçi zâhirde eger³⁷³ şüret-i bî-cân idi Ḳays
- 5 Pâ-bürehne harekât itse 'aceb mi Yaḥyâ
Dâ'imâ çün harem-i 'aşḳda püyân idi Ḳays

-187-

- 1 Kays, Leyla aşkıyla bir yakıcı ateşti. Görenler, bilmeyip Kays neden [böyle] çıplak derdi.
- 2 Kays, birçok çer çöp ile birkaç kuşu toplayıp misafir gelişini sonuç olarak bekleyendi.
- 3 Kuşları niçin başına toplamıştı? Bu kadar kavga niyeydi? Farz et ki Kays, (Hz.) Süleyman'dı.
- 4 Her ne kadar dış görünüş olarak cansız bir resim gibi olsa da Kays'ın hareketinde ve durgunluğunda bir ruh vardı.
- 5 Yahyâ yalın ayak hareket etse şaşılır mı? Çünkü Kays aşk haremindedir her zaman koşucuydu.

43b

-188-

Hekim 'Ömer Ḥayyām

mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilûn fa'

- 1 Ey bâde tuyî şerbet-i mevlânâyî
Çendân behorem torâ bedîn rüsvâyî
Ger dūr merâ her ki nebîned gûyed
İy ḥâce şarâb ez-kocâ bî âyî³⁷⁴

-188-

- 1 Ey şarap! Efendimizin şerbeti sensin! Bu rezillikle seni öyle içerim ki bana uzak olan herkes görmeden derler ki: "Ey efendi! Şarap(la) (?) nereden geliyorsun?"

³⁷³ Gerçi zâhirde eger: Zâhirâ gerçi ki bir, ŞYD.

³⁷⁴ Mısradâ kelime eksikliğinden dolayı anlam da vezin de eksik çıkmaktadır.

-189-

[...]

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûl

- 1 Bir bezimde hem-vâre şurâhî su(?) tola
Gülberg-i neşât-ı ehl-i dil cümle şola
Reşkâ o harîm-i üns-i Cem anda müdâm
Germiyyetimüz begâh-ı sâķiden ola

-189-

- 1 Bir mecliste devamlı olarak sürâhi su(?) dolsun. Gönül sahiplerinin neşe gül yaprağı
hep solsun. Haset olsun! Cem yakınlığının kutlu yerinde hararetimiz devamlı saki
vaktinden olsun.

-190-

[...]

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün

- 1 Bir şüh bulunmaz başa hem-râz olacak
'Aşk-ile yüzüm içre ser-efrâz olacak
Bir nahl-i berümend-i vefâ bulmadım âh
Mürğ-ı dil-i izâr-ı âşiyân-sâz olacak

-190-

- 1 Bana sırdaş olacak bir güzel bulunmaz. Aşk ile yüzümde yüceltme yapacak. Âh! Bir
vefa faydasının fîdanını bulamadım. Yuva yapan inleyen yanağın gönül kuşu olacak.

44a

-191-³⁷⁵

Ġazel

[Bursalı Rahmî]

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Firāk-ı yâr-ıla zâram bahâr[1] n'eyleyeyin³⁷⁶
Gözüme³⁷⁷ âteş olur lâle-zâr[1] n'eyleyeyin³⁷⁸

³⁷⁵ BRD, s. 230.

³⁷⁶ BRD'de bu gazel 5 beyittir.

³⁷⁷ Gözüme: Görince, BRD.

³⁷⁸ n'eyleyeyin: neyleyeyüm, BRD.

- 2 Görünmez ise başa kākül-i perīṣānuṣ³⁷⁹
Çemende sünbül-i [zülf-i nigāri]^D n'eyleyeyin
- 3 [Ne hoş zamān idi eyyām-ı vuṣlāt-ı cānān
Şoñunda hecr gibi zehr-i mārī n'eyleyeyin]^D
- 4 (...) ³⁸⁰
- 5 (...) ³⁸¹
- 6 [Güzellere daḥi dil vermeyem direm ammā
Sever görünce gözüm ıztırāri n'eyleyeyin]^D
- 7 Ne kārūm idi benüm Raḥmiyā güzel sevmek
Gönül didükleri bī-iḥtiyārī n'eyleyeyin

-191-

- 1 Sevgilinin ayrılığıyla inliyorum, baharı ne yapayım? Gözüme ateş olur, lale bahçesini ne yapayım?
- 2 (Ey sevgili!) Bana o dağınık saçların görünmezse yeşillikte resim gibi güzel sevgilisinin saç kıvrımını ne yapayım?
- 3 Sevgiliye kavuşma günleri ne hoş zamandı... Sonunda yılan zehri gibi ayrılığı ne yapayım?
- 4 (...)
- 5 (...)
- 6 Güzellere bile gönül vermeyeyim derim ama gözüm görünce sever, çaresizliği ne yapayım?
- 7 Ey Rahmī! Güzel sevmek benim ne işime idi? Gönül dedikleri etkileyemeyeceğim şeyi ne yapayım?

45a

-192-³⁸²

Gazel
[Nev'ī]

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

- 6 Ne āzār irse ḥūnī gözlerün'den cāna incinmez
Begüm ayık olan evzā'-ı ser-mestāna incinmez

³⁷⁹ perīṣānuṣ: perīṣānum, BRD.

³⁸⁰ Nüshada bu kısım silinmiştir. BRD'de yoktur.

³⁸¹ Nüshada bu kısım silinmiştir. BRD'de yoktur.

³⁸² Bu gazel NVD'de yoktur.

- 7 Dil-i 'ârif kusûr-ı cāh-ı devletden melûl olmaz
Yıkılmağdan binâ-yı hâne-i virâne incinmez
- 8 Döyer cevrine ebnâ-yı zamânun tâlib-i dünyâ
Cefâ-yı seng-i etfâli çeker divâne incinmez
- 9 Senûñ lü'lü' dişûñ vaşfın şu kim vird-i zebân eyler
Başı hecrûñle dönse sübhâ-i mercâna incinmez
- 10 Maḥabbet âteşinden dil yanar erir[se] olmaz zûll
Anuñcün Nev'iyâ şem'e düşer pervâne incinmez

-192-

- 1 (Ey) beyim! Senin o kan içici gözlerinden cana ne kadar incitse de o incinmez. Baş ayık olan kimse sarhoşun yaptıklarından incinmez.
- 2 Ârif'in gönlü, devlet makamının kusurundan incinmez. Viran olan evi yıkılmak incitmez.
- 3 Dünya isteklisi, zamane çocuklarının eziyetine katlanır. Çocukların taşlama eziyetinden deli incinmez.
- 4 (Ey sevgili!) Senin inci gibi dişlerinin niteliğini diline dolayan ayrılığınla başı dönse mercan tesbihe incinmez.
- 5 Aşk ateşinden gönül yanarsa alçalmaz. Ey Nevî! Onun için pervane muma düşünce incinmez.

-193-³⁸³

Gazel-i Rûhî

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 6 Râh-ı 'aşk-ı yârda çeşmüm ğubâr itsem gerek
Bu tarîk-ile yine geşt ü güzâr itsem gerek
- 7 Bâğbân-ı gülşen-i 'aşk oldum [ey] rûh-ı revân
Sînemi dâğ-ı ğamuñla lâle-zâr itsem gerek
- 8 Sînede dâğuş senûñ bir yâd[igârûñ]dur başa
Pâdişâhum ben anuñla iftiḥâr itsem gerek
- 9 Çeşme-sâr-ı³⁸⁴ eşkümü pâyına îşâr itdüğüm
Ol boyı servi bu âl ile kenâr itsem gerek

³⁸³ Bu gazel RHD'de yoktur.

³⁸⁴ çeşme: çeşm-i, nüsha.

- 10 Ta'ne-i ağıyardan kurtulmağ için Rūhiyā
Rāh-ı 'aşk içre girüp terk-i diyār itsem gerek

-193-

- 1 Sevgilinin aşk yolunda toprağına gözümü sürmeliyim benim gezip dolaşmam hep bu yolla olmalı.
- 2 Ey sevgili! Aşk gül bahçesinin bahçıvanı oldum. Gam yaranla göğsümü lale bahçesi etmeliyim.
- 3 Göğüste senin yaran bana bir hatırandır. Ey padişahım! Ben onunla övünmeliyim.
- 4 Pınarı çok olan gözyaşımı ayağına ikram ettiğim o servi boyluyu bu hile ile kucağıma almalıyım.
- 5 Ey Rūhî! Rakiplerin kınamasından kurtulmak için aşk yoluna girip ülkeyi terk etmem gerek.

45b

-194-³⁸⁵

Terkî'-i bend-i Fehîm el-merhûm

fe'îlâtûn fe'îlâtûn fe'îlâtûn fe'îlûn

I

- 1 Ey nigāh-ı ğažabı mest-i mey-i naḥvet-i nāz
Ġamzesi sākî-i cām-ı ecel-i ehl-i niyāz
- 2 Ey fūrûğ-ı ruḥ-ı hoy-kerdesi ḥurşîd-güdāz
Ey lebi³⁸⁶ nādîre-gül-berg-i gül-i gülşen-i nāz³⁸⁷
- 3 Korkaram rāzumı fāş ide o çeşm-i ğammāz
Āşînā oldı dile ğamze-i peykāne-nevāz
- 4 Şeb-i hicr ü ğam-ı zülf ü dil-i sevdā-perdāz
İhtiyārî degül āh eyler isem dūr u dırāz
- 5 Āh idersem n'ola sevdāñ ile tölmiş göñlüm
Haberün yok ki senün 'āşıkun olmış göñlüm

I

³⁸⁵ FHD, s. 264-266.

³⁸⁶ lebi: leb-i, FHD.

³⁸⁷ nāz: rāz, FHD.

- 1 Ey öfkeli bakışı naz kibrinin şarabıyla sarhoş! (Ey) gamzesi niyaz sahiplerinin ecel kadehinin sakisi!
- 2 Ey terlemiş yanağının ışığı güneşi eriten! Ey naz gül bahçesinin ender görülen gül yaprağı!
- 3 Ok temrenlerini okşayan yan bakış gönle dost oldu. Korkarım ki o ispiyoncu göz, sırrımı ortaya çıkarır.
- 4 Ayrılık gecesi, saçın gamı ve sevdâ yapan gönül var oldukça uzun uzadıya âh edersem bu âhım iradem dışındadır.
- 5 (Ey sevgili!) Gönlüm sevdan ile dolmuş âh edersem şaşılır. Senin sevdanla dolmuş gönlümün, senin âşığın olduğumdan haberi yok.

II

- 1 Hüsni'ün evvel bakışumda beni itdi meftûn
Eyledi sâhîr-i çeşmüñ baña biñ mekr ü füsûn
- 2 Zülfüñ itdi dilümi silsile-cünbân-ı cünûn
Âhîrî'l-emr bu sevdâ ile oldum mecnûn
- 3 Gördüñ oldum elem-i 'aşkuñ ile zâr u zebûn
Şerbet-i lütf ile derd-i dilüm itdüñ efzûn
- 4 Toldı tâ derd-i maḥabbetle derûn u bîrûn
Başladuñ zehr-i sitemle ciğerüm itmege ḥûn
- 5 Rûy-ı dil gösterüp itdüñ beni çün dîvâne
Olduñ³⁸⁸ ey âhû-yı vahşî giderek bîgâne

II

- 1 Güzelliğin, beni ilk bakışımda âşık etti. Gözünün sihirbazı bana binlerce hile ve büyü yaptı.
- 2 (Ey sevgili!) Saçın, gönlümü deliliğin sallanan zinciri yaptı. Sonunda bu sevdâ ile deli oldum.
- 3 (Ey sevgili!) Aşk acınla ağlayıp acze düştüğümü gördün; lütuf şerbetini sunarak gönlümün derdimi iyice artırdın.
- 4 Aşk derdiyle içim ve dışım o kadar doldu ki sitem zehriyle ciğerimi kanatmaya başladım.
- 5 Ey vahşi ceylan! Gönül yüzünü gösterip beni deli ettiğin için gitgide yabancılaştım.

³⁸⁸ Olduğ: Oldum, FHD.

III

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

- 1 Bî-mürüvvet ne idi 'arz-ı maḥabbet evvel
Ne ider eyledüğün luṭf u mürüvvet evvel
- 2 Neye virdün dil-i³⁸⁹ nezzāreye ruḥṣat evvel
Niçün itdün dil-i bî-çāreye şefkat evvel
- 3 İtmek idi ğaraẓuñ çünki ferāgat evvel
Ne idi tā bu kadar germī-i ülfet evvel
- 4 Üns idi elde iken şānuña 'ādet evvel
Şāhbāzum yoğ idi sende bu vahşet evvel
- 5 'Afv kıl ḥüsnüñe küstāḥ nigāḥ itdüm ise
İhtiyār elde degül girye vü āḥ itdüm ise

III

- 1 Ey iyilik yapmaktan uzak! Başlangıçta o sevgi sunmaları, o iyilik ve cömertlikte bulunma ne idi?
- 2 O bakan gönlüme önce niye izin verdin? Çaresiz gönle önce neden şefkat gösterdin?
- 3 Madem başlangıçta vazgeçme fikrin vardı, öncesinde bu kadar sıkıfıkılık ne idi?
- 4 (Ey) doğan kuşum! Önceleri senin şöhretine âdet, yakınlık göstermekti... Böyle uzak durma âdetin yoktu.
- 5 (Ey sevgili!) Güzelliğine küstahça baktıysam affet. Ağlayıp âh ettiysem, bu elimde değil.

IV

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

- 1 Gerçi ben serḥoş 'aşkuñla şarāb itmez idün
Āteş-i cevri-ile bağrumda kebāb itmez idün
- 2 Evvel ālüfteñe tā böyle 'itāb itmez idün
Biñ suāl eylese bir tünd cevāb itmez idün
- 3 Luṭf iderdün ğaẓab-ālūde ḥiṭāb itmez idün³⁹⁰
Beni gördükçe ser-i rehde şitāb itmez idün

³⁸⁹ dil-i: dile, FHD.

³⁹⁰ FHD'de 3. ve 4. beyitlerin yerleri değişiktir.

- 4 Çeşmümi âteş-i hasretle pür-âb itmez idüğ
Dil-i vîrânemi tekrâr harâb itmez idüğ
- 46a
- 5 Şimdi kurbânun olam söyle nedür n'oldu sebep
Âşinâ-yı ezelîye bu tecâhül bu ğažab

IV

- 1 (Ey sevgili!) Gerçi ben sarhoşu aşkınla şarap yapmazdın; eziyet ateşiyle göğsümde kebab da pişirmezdin.
- 2 Önceleri sana tutkun olan beni azarlamazdın; binlerce soru sorsa bir ters cevap vermezdin.
- 3 Öfkeyle hitap etmeyerek lütfederdin; yolun başında beni görünce kaçmazdın.
- 4 Gözümü hasret ateşiyle yaşla dolu hale getirmezdin; viran gönlü tekrar tekrar harap etmezdin.
- 5 Şimdi, kurbanın olayım. Söyle! Ezeli dostu, bu bilmezlik ve kırgınlık nedir? Bunlara ne sebep oldu?

47b

-195-

Ġazel-i Reşîd

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Göñül seyr-i ruḥ-ı dildârdan bir laḥza sîr olmaz
Temâşâ-yı devâdan zaḥm-ı dil merhem-peżîr olmaz
- 2 Kibâra mâni'-i 'izzet degül şefkat-gedâyâne
Zîyâ-yı şems-i tâbân ḥâke düşmekle ḥaḳîr olmaz
- 3 Hüner aḥrârı 'abd itmekdür iḥsân u nevâzîşle
Kerem görmezse senden 'abd-i memlûkün esîr olmaz
- 4 Zer-i dünyâ ne mümkün cem' ola 'âlî-himemlerde
Tereşşuḥ kılsa bârân kühsâra cây-gîr olmaz
- 5 N'ola kâlâ-yı şî'rün olsa a'lâ beyt-i a'dâdan
Reşîdâ 'ankebûduḡ târ u pûdından ḥarîr olmaz

-195-

- 1 Gönül sevgilinin yanağını seyretmeye bir an bile doymaz. Gönül yarası, deva seyrinden merhem bulmaz.

- 2 Büyükler için zavallılara şefkat etmek ululuklarına engel değildir. Parlak güneşin ışığı toprağa düşmekle değersiz olmaz.
- 3 Hüner, hürleri bağış ve iltifatla kul etmektir. Esir kulun senden cömertlik görmezse esir olmaz.
- 4 Dünya altınının yüce himmetlerde toplanması ne mümkün? Yağmur ne kadar sızsa da dağda yer tutmaz.
- 5 Ey Reşîd! Şiir kumaşın, düşmanların beytinden daha yüce olsa ne çıkar? (Nitekim) Örümceğin kılından ve ipliğinden ipek yapılmaz.

-196-³⁹¹

[Yahyâ]

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Firâkı³⁹² guşşasın³⁹³ görseñ³⁹⁴ diyü ruhşat³⁹⁵ virür yoḥsa³⁹⁶
Felek ehl-i dilün şanmañ ki mesrûr olduğın ister

-196-

- 1 Ayrılığı, gamını görmek için izin verir yoksa sanmayın ki felek âşığın mutlu olmasını istiyor.

48a

-197-³⁹⁷

[Nedîm]³⁹⁸

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Hücûm-ı nâle-i şeb-gîrden [zâlim]^D ḥaberdâr ol³⁹⁹
Beni bimâr-ı hicrân eyledüğün sen daḥî bîmâr ol
- 2 Varup bir derd-mendi aldayup mekr itme tek kâfir
Dilerseñ âdem öldür yâra kes kan it⁴⁰⁰ ciger-ḥâr ol

³⁹¹ ŞYD, s. 82.

³⁹² Firâkı: Zevâli, ŞYD.

³⁹³ guşşasın: guşşasıñ, nüsha.

³⁹⁴ görseñ: çeksün, ŞYD.

³⁹⁵ ruhşat: ni'met, ŞYD.

³⁹⁶ ŞYD'de 5 beyitten oluşan bir gazeldir.

³⁹⁷ NED, s. 294.

³⁹⁸ Bu şiir nüshaya sonradan eklenmiş olabilir. Divânî yazıyla yazılmıştır.

³⁹⁹ Bu gazel NED'de 7 beyittir.

⁴⁰⁰ it: iç, NED.

- 3 Çözölmüş düğmeler çāk-i girībān nāfe dek inmiş
Buña şabr olunur mu zāhidā sen ‘āşık-ı zār ol
- 4 Hemān ser-meclis-i rindāne gelmendir seniñ maṭlūb
[Gel ey bīgāne-meşreb]^D bāde içmezsın⁴⁰¹ kadeh-kār ol
- 5 [Olur bir gün ki sen de yok demezsın]^D tālib-i vaşla
[Hemān doğrusu ömrüm hāşılı ‘ālemde]^D sen vār ol
- 6 Nedīmā’nın [budur ancak sözi]⁴⁰² ey āfet-i devrān
[Gözün gibi beni bīmār kıldın]^D sen de bīmār ol

-197-

- 1 (Ey) zalim! Gece olan inleme saldırısından haberdar ol! Beni ayrılık hastası yaptın, sen de hasta ol!
- 2 (Ey) kafir! Gelip bir dertliyi kandırmayıp aldatmadan... İstersen adam öldür, yara kes, kan dök, ciğer ye.
- 3 Ey zahit! Düğmeler çözölmüş, yakası yırtılmış, göbeğindeki mis kokuya kadar inmiş. Buna sabredilir mi, inleyen âşık ol.
- 4 Ey bilmezlikten gelmeyi huy haline getirmiş! Arzu edilen senin tıpkı rintçe meclisin başına gelmendir. Şarap içmezsın; saki ol, gel!
- 5 Bir gün olur ki kavuşma isteyene sen de yok demezsın. Doğrusu ömrüm kısaca âlemde sen var ol!
- 6 Ey zamane afeti (sevgili)! Nedīm’in sözü ancak şudur: (Ey sevgili) Gözün gibi beni hasta ettin, sen de hasta ol!

51b

-198-⁴⁰³

Ġazel-i ‘İşmeti Tahmīs-i Ṭal‘atı

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Žāyi‘ itmez rüzgār [bu] bü’l-‘aceb merdāneyi
Āteşe yakmaz Hudā her şeb per-i pervāneyi
Şad[r]-ı meyḥāne dururken n’eyleyin kāşāneyi
Ĥāst-kār-ı cāma vir ey mihr⁴⁰⁴ o zer peymāneyi
Ben kıomam elden sifāl-i köhne-i mey-ḥāneyi

⁴⁰¹ içmezsın: içmezsın, NED.

⁴⁰² NED’de bu kısım şu şekildedir: sözü ancak budur.

⁴⁰³ İSD, s. 106.

⁴⁰⁴ mihr: meh, İSD.

- 2 Gitdi gülşende mey ü maḥbûb-ıla geşt ü güzār
Zülf-i ḥubān gibi ol cem'iyet oldı tār u mār
Na're-i mestānla memlū idi dār u diyār
Bir zamān görmezdi bir huşyār çeşm-i rûzgār
Şimdi devrān çok görür bir bezme bir mestāneyi
- 3 Ārzū-yı vaşl-ıla oldı şebistān-ı ḥayāl
Ḥabb-ı (?) (...) -yı⁴⁰⁵ süveydā kim odur deryā-yı ḥāl
Leyle-i ḥalvādadur feyz-i Ḥudā-yı Lā-yezāl
Ol şeb-i ḥurrem ki pertev-baḥş-ı şu'le-i⁴⁰⁶ şem'-i cemāl⁴⁰⁷
Kim recā itmez Ḥudā'dan devlet-i pervāneyi
- 4 Sen süzül ey şāh-bāz-ı dil varḳāya süzül
'Andelībin nā-murād eyler mi hiç gülşende gül
Ḥaylī maḡrūr itdi yārı naḥvet-i mestī-i mül
Geç o nahlūḡ ārzū-yı pāy-būsından göñül
Dāmen-i zülfünü ḳomaz biḡ pāre itseḡ şāneyi
- 5 Kevni taḡyīr eyledi faşl-ı ḥarīfūḡ şiddeti
Bād-ı şarşar hep perīşān itdi nūḡ cem'iyeti
Gūşe-i mey-ḥānedūr gülşen bu dem ey Ṭal'atī
Vaḳti geçdi bağda 'ıyş u şafānuḡ 'İşmeti
Şimdi ben dünyāya virmem gūşe-i virāneyi⁴⁰⁸

-198-

- 1 Zamane bu acayip yiğitliği ziyan etmez, Allah her gece bir kelebeğin kanadını ateşte yakmaz. Meyhanenin baş köşesi dururken süslü köşkü ne yapayım? Ey güneş! O altın şarap kadehini kadeh isteyene ver. Ben meyhanenin eski testisini elden bırakmam.
- 2 Bahçede şarap ve sevgili ile dolaşma[nın] zamanı geçti. O topluluk, güzellerin saçları gibi darmadağın oldu. Memleket sarhoş çılgılığıyla doluydu. Zamanenin gözü hiçbir zaman ayık görmezdi; şimdi felek bir meclise bir sarhoşu çok görür.
- 3 Hayal gecesi, kavuşma arzusuyla oldu. Ben denizi, kalpteki siyah noktanın (...) tanesidir. Ebedî Allah'ın feyzi helva gecesindedir. Güzellik mumunun ışığını parlatan o mutlu gece (de) Allah'tan kelebek mutluluğunu kim istemez?

⁴⁰⁵

⁴⁰⁶ pertev-baḥş-ı şu'le-i: pertev-baḥş ola, İSD.

⁴⁰⁷ Mısranın vezni kusurludur.

⁴⁰⁸ virāneyi: meyḥāneyi, İSD.

- 4 Ey gönül doğanı! Sen (...)’ya süzül. Gül, gül bahçesinde bülbülünün isteğini yerine getirmez olur mu? Şarap sarhoşluğunun kibri sevgiliyi çok gururlandırdı. (Ey) gönül! O fidanın ayağını öpme arzusundan vazgeç; zira tarağı binlerce parçaya bölsen de saçının eteği izin vermez.
- 5 Dosttan ayrılığın şiddeti bütün bir kâinatı büsbütün değiştirdi. Şiddetli rüzgâr dokuz topluluğu da hep darmadağın etti. Ey Talatî! Bahçe bu zamanda bir meyhane köşesidir. Ey İsmetî! Bahçede şarap ve eğlencenin zamanı geçti. Şimdi ben bu harap köşeyi dünyalara değişmem.

57b

-199-

[Faşîhî]

fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

- 1 Ey Faşîhî teşnedür güftârûña ez-cân [u] dil
Feyz-bahş eş’ârûñ-ile lûtf eylerseñ eger
- 2 Mürdeler ihyâ olur şâ’irler olur şâd-mân
Bir zemîn-i tâze ihrâc itsen olurdı eşer

-199-

- 1 Ey Fasîhî! Sözüne candan ve gönülden susamıştır; eğer feyz veren şiirlerinle lütfedersen...
- 2 Ölüler dirilir; şairler mutlu olur. Yeni bir redif çıkarsan iz bırakırdı.

-200-

Nev-zemîn şüd

[Şükrî]

fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

- 1 Şükriyâ bizden zemîn-i tâze istersen saña
Zâde-i şab’uñ olan bu kıt’a-i garra yeter
- 2 Feyz-bahş-ı cân-ı ‘âlemdür o tarz-ı hâş kim
Kıt’a-i sultâna tercîh itdiler ehl-i nazar
- 3 Kıt’a-i Sahbân degül ‘Örfî’ye olduñ dest-bürd
Oldı şî’rûñ gıbta-engîz-i dil-i ehl-i hüner

- 4 Görsün ol üstād-ı kül ya'nī Neşātī şî'rûnī
Eylesün kesb-i neşât itdükçe im'ân-ı nazar
- 5 Tarz-ı şî'r-i dil-güşānı görse Tarzī reşkden
Nâ'ilî-veş ol daḥi eylerdi âheng-i sefer
- 6 Hāme-i mu'ciz-beyānuḡ itse tesvîd-i ğazel
Tevbe eylerdi ğazelden tā'ib-i âşüfte-ser
- 7 Tıflî nisbetle saḡa bir tıfl-ı ebced-ḡāndur
Gösterür te'dîb içün şî'rûḡ edîb-i nām-ver
- 8 Şöhre-i âfākḡdur Şehrî egerçi kıt'ada
Görmemişdür böyle dil-keş kıt'a-i zibā vü ter
- 9 Vecdî'ye vecd 'arîz olmuş 'Arzî 'arz⁴⁰⁹
'Abdî olmuş 'abd-i memlûkuḡ 'Ubeydî'den beter
- 10 Pîle-veşdür dürr-i nazm-ı Nazmî nisbetle saḡa
Kadrî ḡod bî-kadr ü kıymetdür Mişālî pîle-ver
- 11 Güftî güftârı diyüp dem-beste kalmış n'eylesün
Görmemişdür böyle şî'r-i dil-güşā çeşm-i beşer
- 12 Şükriyâ bu kıt'a-i zîbānı göstersen eger
Zevk u şevkından Mezākî gezdirirdi derbeder
- 13 Beytûnı tazmîn idüp yārân ider<ler> senden ricâ
Bir zemîn-i tâze ihrâc itsen olurdu eşer

-200-

- 1 Ey Şükrü! Bizden yeni redif istersen senin kabiliyetine uygun bu parlak kıta yeter.
- 2 Dünya canına feyiz veren o özel tarzı (bu yeni redifi) işi bilenler, sultanın kıtasına tercih ederler.
- 3 Sadece Sahban'ın kıtasına değil Örfî'ye de üstünsün. Senin şiirine hünerli gönüller gıpta etsin.
- 4 O büyük üstat Neşâtî senin şiirini görsün de dikkatle baksın.
- 5 Tarzî, gönül ferahlatıcı şiir tarzını görse kıskanmaktan Nâ'ilî gibi o da yolu tutardı.
- 6 Taklit edilemeyecek üsluptaki kalemin gazel karalasa âşüftenin tövbe edeni gazelden (de) tövbe ederdi.

⁴⁰⁹ Mısranın vezni kusurludur.

- 7 Tıflî, sana kıyasla ebced okuyan bir çocuktur. Ünlü hoca Tıflî'yi eğitmek için senin şiirini gösterir.
- 8 Şehrî, kıta yazmak konusunda her ne kadar dünyaca meşhursa da öyle güzel ve gönül çekici bir kıtayı o da görmemiştir.
- 9 Vecdî'ye coşkunluk sonradan ortaya çıkmış, Arzî sun. Abdî, memleketinin Ubeydî'den beter kölesi olmuş.
- 10 Nazmî'nin şiir incileri sana kıyasla ipek kozası gibidir. Kadrî'nin kadri kıymeti yok. Misâlî ipek kozası gibidir.
- 11 Güftî sözü söyleyip susmuş, ne yapsın? İnsan gözü böyle gönül açıcı bir şiir görmemiştir.
- 12 Ey Şükrî! Eğer bu süslü kıtanı göstersen Mezâkî onun coşkusundan şiirini kapı kapı gezdirirdi.
- 13 Dostlar beytinden alıntılamak için senden isterler. Yeni bir zemin çıkarsan onlar için eser olurdu.

59b

-201-⁴¹⁰

Zelle-nāme-i Tarzî

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Nedür bu zelle-i billür-ı pāk ü⁴¹¹ şāf nejād
Ki Larķ-ı zevķı⁴¹² virür 'uķde-i derūna kūşād
- 2 Ne zelle ķaşr-ı Havarnaķ-nişān-ı Şeddādi^{413 414}
Ne zelle şāh-nişīn-i sarāy-ı Larķ-ābād
- 3 Ne zelle ķand zi-şeb-pūş-gir-i 'uryān-ser^{415 416}
Ne zelle tāc-ı zer-endūd-ı Erdşīr-i Kūbād
- 4 Ne zelle nisbet olınmaz aña metānetde⁴¹⁷
Esās-ı mūmteni ' illā ne ders-i Kāşr-ı bī-Dād⁴¹⁸

⁴¹⁰ ZTM, s. 23.

⁴¹¹ pāk ü: pāk-i, ZTM.

⁴¹² Larķ-ı zevķı: zevķ-i Larķı, ZTM.

⁴¹³ ZTM'de 4. beyittir.

⁴¹⁴ Şeddād: şehvāri, ZTM.

⁴¹⁵ ZTM'de 5. beyittir.

⁴¹⁶ 'uryān-ser: 'uryān-ten, ZTM.

⁴¹⁷ ZTM'de 8. beyittir.

⁴¹⁸ Kāşr u Dād: Kāşr-ı Dād, ZTM.

- 5 Ne zelle ẖāce-i bazār-ı şehvet-i tevķān⁴¹⁹
Virürdi naķd-i revānın eger olaydı mezād
- 6 Ne zelle nāzik ü nerm ü⁴²⁰ laṭīf iken eyler⁴²¹
Kemāl-i ḥāsiyet-i zātı⁴²² mihr-i zī-pulād
- 7 Ne zelle vāşıl olan ‘āşıkā ba‘īd olmaz⁴²³
İderse farṭ-ı şafādan vuķū‘ın isti‘bād
- 8 Ne zelle cān u göñül den olurdı meftūnı⁴²⁴
Göreydi kıṭ‘a-i mergūbesini Mīr ‘İmād
- 9 Ne zelle ḥokķa-i tiryāk u⁴²⁵ ef‘ī-i mührüz (?)⁴²⁶
Ne zelle māye-i terkīb-i kimyā-yı fesād⁴²⁷
- 10 Ne zelle zevķ-ı vişāline nā‘il olduķça⁴²⁸
Ḥayāl-i rūḥ derem⁴²⁹ kim nihān ola ecsād
- 11 Žiyā-yı şa‘şā‘ası şeb-i çerāğ-ıla tev‘em^{430 431}
Vücūdı beyzā-i simurg-ı Kāf-ıla hem-zād
- 12 Ne zelle müy-ı dil-āviz-i ‘anberin-būy⁴³²
Demīde sünbül-i müşķīn-i⁴³³ gülsitān-ı murād
- 13 Olaydı şa‘şā‘a-efşān-ı leyle-i muzlim⁴³⁴
Görürdi rāz-ı dil-i mūr-ı kūr-ı māderzād
- 14 Kemīne zarṭa vü nāzik-teri şudūr⁴³⁵ itse⁴³⁶
Sarāy-ı şeş-ciheti pūr kıılır şadā-yı icād
- 15 Ne zarṭa vaşf idemez biñ kaşīde ṭarḥ itse⁴³⁷
Hezār kūşīş ü sa‘y ile Nef‘ī-i üstād

⁴¹⁹ ZTM’de 7. beyittir.

⁴²⁰ nāzik ü nerm ü: nāzik-i nerm-i, ZTM.

⁴²¹ ZTM’de 10. beyittir.

⁴²² zātı: zāt-ı, ZTM.

⁴²³ ZTM’de 9. beyittir.

⁴²⁴ ZTM’de 19. beyittir.

⁴²⁵ tiryāk u: tiryāk-i, ZTM.

⁴²⁶ ZTM’de 21. beyittir.

⁴²⁷ fesād: nesād, ZTM.

⁴²⁸ ZTM’de 24. beyittir.

⁴²⁹ Ḥayāl-i rūḥ derim: Misāl-i rūḥ diler, ZTM.

⁴³⁰ ZTM’de 27. beyittir.

⁴³¹ Žiyā-yı şa‘şā‘ası şeb-i çerāğ-ıla tev‘em: Žiyası pertev-i ḥurşīd-i dehr ile tev‘em, ZTM.

⁴³² ZTM’de 26. beyittir.

⁴³³ müşķīn-i: miskīn-i, ZTM.

⁴³⁴ ZTM’de 28. beyittir.

⁴³⁵ şudūr: zuhūr, ZTM.

⁴³⁶ ZTM’de 30. beyittir.

⁴³⁷ ZTM’de 31. beyittir.

- 16 Ne zārta velvele-endāz-ı kûbbe-i eflāk⁴³⁸
Ne zārta kûngüre-pîrā-yı kaşr-ı seb'-i Şeddād
- 17 Ne zārta bûy-ı pesendîde-i dil-ārāsı⁴³⁹
Şemîm-i nāfe-i müşkîni eyledi berbād
- 18 Ne zārta şıyt u şadāsıyla tabl-hāne-i kevn⁴⁴⁰
Revāç-ı debdebe-i kûs-i şāha virdi kesād
- 19 Şadā-yı dil-keş-i hātır-firib-i tannāzı⁴⁴¹
Teraḥ-zidā-yı tıbā' u feraḥ-fezā-yı⁴⁴² fu'ād
- 20 Nesîm-i hoş-nefes-i bâğ-ı kevn⁴⁴³ ki esdikçe⁴⁴⁴
Cihānı taldurur⁴⁴⁵ āvāze-i mübārek-bād
- 21 Yazık degül mi şunuḡ⁴⁴⁶ gibi zelle-i pâki⁴⁴⁷
S.ke yata ḥaşārat u⁴⁴⁸ erāzil ü ırğād
- 22 Ğaraż bu mertebe tavşîf [ü] zārta-i kevn⁴⁴⁹
O hîz ü nā-ḥalefün vaşfın itmedür îrād
- 23 Ne hîz-i kaḥpe vü⁴⁵⁰ kün-dāde vü⁴⁵¹ urus-çehre⁴⁵²
Ne hîz-i fāḥiše ü⁴⁵³ şum u⁴⁵⁴ puşt-ı māder-zād
- 24 Ne hîz-i ḥınk-ı sebük-pā-yı mihr-i nüh her gāh⁴⁵⁵
Fezā-yı zellesidür 'arşa-yı nizāl ü tırād
- 25 Şeh-i serîr s.k.ş-i Muştafā-i küçek kim⁴⁵⁶
Pür oldı debdebe-i kûs-ı zellesiyle bilād

⁴³⁸ ZTM'de 33. beyittir.

⁴³⁹ ZTM'de 35. beyittir.

⁴⁴⁰ ZTM'de 36. beyittir.

⁴⁴¹ ZTM'de 37. beyittir.

⁴⁴² feraḥ-fezā-yı: feraḥ-zidā-yı

⁴⁴³ kevn: kün, ZTM.

⁴⁴⁴ ZTM'de 38. beyittir.

⁴⁴⁵ taldurur: pür kıllur, ZTM.

⁴⁴⁶ şunuḡ: bunuḡ, ZTM.

⁴⁴⁷ ZTM'de 41. beyittir.

⁴⁴⁸ ḥaşārat u: ḥaşārat-ı, ZTM.

⁴⁴⁹ ZTM'de 42. beyittir.

⁴⁵⁰ kaḥpe ü: kaḥpe-i, ZTM.

⁴⁵¹ kün-dāde vü: kün-dāde-i, ZTM.

⁴⁵² ZTM'de 45. beyittir.

⁴⁵³ fāḥiše ü: fāḥiše-i, ZTM.

⁴⁵⁴ şum u: çim-i, ZTM.

⁴⁵⁵ ZTM'de bu beyit yoktur.

⁴⁵⁶ ZTM'de 46. beyittir.

- 26 Çıkardı kendi g.t.nden oş.rşa kışşasını⁴⁵⁷
Cihāna söyledi hep tıydu āşinā-ile yād
- 27 A kaḥbenūḡ geṇezi ḥīz ü⁴⁵⁸ bī-edep p.ştı⁴⁵⁹
Kanı senūḡ gibi bir ḥīz ü⁴⁶⁰ mübtezel ecdād
- 28 Hezār sencileyin ḥīz var iken ādem⁴⁶¹
İder mi nefis-i şerīfini şavşaya (?) mu‘tād
- 29 Yazık degül mi Çavuş-zāde gibi ġam-dīde⁴⁶²
Zamān-ı devlet-i hüsnünde olmaya dil-şād
- 30 Cihān yıkılmaz idi dest yārī-i luṭfuḡ⁴⁶³
Ḥarābe-zār-ı dilin yāb yāb eylesen ābād
- 31 Yegāne mī-dihed a şūm u a p.šta [vü] ḥīza⁴⁶⁴
Derīde zelle eyā küštenī-i fāḥiše-zād

60a

- 32 Ne idi nisbet idüp zorla seni s.km.k⁴⁶⁵
İdeydi naḥlī-i kertek (?) birün eger imdād
- 33 Nedür bu mertebe da‘vā-yı⁴⁶⁶ pāk-dāmānī⁴⁶⁷
‘Ale’l-ḥuşuş oluna Fāyizi-i <ḥar>istişhād⁴⁶⁸
- 34 Ne Fā‘izī ki gehī germ olup mecālisde⁴⁶⁹
Kemāl-i zevk-ıla⁴⁷⁰ dirmiş bunu bilā isnād
- 35 Şeh-i memālik-i cılķum (?) elimdedür ‘ālem⁴⁷¹
Baḡa müyesser olupdur ḥuşūl-i cümle murād
- 36 Eger şehādeti maḡbūl olaydı cılķ-zenūḡ⁴⁷²
Olurdu fırķa-i erbāb-ı ehl-i bilād^{473 474}

⁴⁵⁷ ZTM’de 49. beyittir.

⁴⁵⁸ ḥīz ü: şūm-ı, ZTM.

⁴⁵⁹ ZTM’de 50. beyittir.

⁴⁶⁰ ber-ḥīz ü: ber-ḥīz-i, ZTM.

⁴⁶¹ ZTM’de 51. beyittir.

⁴⁶² ZTM’de 53. beyittir.

⁴⁶³ ZTM’de bu beyit yoktur.

⁴⁶⁴ ZTM’de 54. beyittir.

⁴⁶⁵ ZTM’de bu beyit yoktur.

⁴⁶⁶ da‘vā-yı: da‘vī-i, ZTM.

⁴⁶⁷ ZTM’de 55. beyittir.

⁴⁶⁸ oluna Fāyizi-i <ḥar>istişhād: o levme Fā‘izī-i ḥar işhād, ZTM.

⁴⁶⁹ ZTM’de 56. beyittir.

⁴⁷⁰ zevk-ıla: şevk ile, ZTM.

⁴⁷¹ ZTM’de 58. beyittir.

⁴⁷² ZTM’de 61. beyittir.

⁴⁷³ erbāb-ı ehl-i bilād: erbāb-ı Sofya nefy-i bilād, ZTM.

⁴⁷⁴ Mısranın vezni kusurludur.

- 37 Revādur eyler isem da'vī-i şalāh velī⁴⁷⁵
Bir iki beyt-i kase-m-güne ile istiṣhād
- 38 Be-intihāb-ı hikāyāt kıṣṣa-i fīrūz⁴⁷⁶
Ki Fā'izī-i zarīf eyledi anı icād
- 39 Ne intihāb bulursa zamānede şöhret⁴⁷⁷
Cihānda kıṣṣa-i Baṭṭāl'ı kimse itmez⁴⁷⁸ yād
- 40 Be-hezl-i ḥatvi (?) Cevrī be-çehre-i pendī⁴⁷⁹
Be-ḥūn-ı gülle-i nahlī be-dest-i Bohçı⁴⁸⁰ Murād
- 41 Be-şī'r-i nāzūk (ü) nāzı be-ḥamse-i 'ulvī^{481 482}
Be-iṣṭılāh-ı muḳaffā-yı kesbī-i ırğād⁴⁸³
- 42 Be-herze-ḥ'ārī-i çingāne ṭalibi ḥar⁴⁸⁴ kim⁴⁸⁵
Bulınmaz ol köpege herze yimede endād
- 43 Be-şāh-nāme-i Mevcī be-dāniş-i Tıflī⁴⁸⁶
Be-jāj-ḥāye-i Monlā Bahāmī naḳḳād
- 44 Be-ḥiss-i gūş-ı Riyāzī be-ḡamze-i çeşmi⁴⁸⁷
Be-pāy-ı kec-rev-i eyvāçı (?) Kāsım-ı nerrād⁴⁸⁸
- 45 Be-bed zebānī-i⁴⁸⁹ Müftī-i Şofya kim şeb u rūz⁴⁹⁰
Şütüm-ı şeb-i mevālīdür ol ḥara evrād
- 46 Be-ḥāk-i merḳad-ı pāk çü Gürciyan-ı selef⁴⁹¹
Ki anlaruḡ ḥalefidür Koroḡlı vü evlād
- 47 Be-bīnī-i⁴⁹² cebecibaşı kim odur şimdi⁴⁹³
Ḥıyām-ı zelle-i ḥızān-ı şūfinusa 'imād

⁴⁷⁵ ZTM'de 62. beyittir.

⁴⁷⁶ ZTM'de 63. beyittir.

⁴⁷⁷ ZTM'de 64. beyittir.

⁴⁷⁸ itmez: itmeye, ZTM.

⁴⁷⁹ ZTM'de 66. beyittir.

⁴⁸⁰ be-dest-i Bohçı: be-ḡarb-ı poḡ mı, ZTM.

⁴⁸¹ ZTM'de 67. beyittir.

⁴⁸² şī'r-i nāzık tāzī be-ḥamse-i 'ulvī: şī'r-i tāzī-i nāzūk be-ḥamse-i ḥalva, ZTM.

⁴⁸³ Be-iṣṭılāh-ı muḳaffā-yı kesbī-i ırğād: Be-jāj ḥāyi-i matlā Bahāyi-i naḳḳād, ZTM.

⁴⁸⁴ ḥar: ḥū, ZTM.

⁴⁸⁵ ZTM'de 76. beyittir.

⁴⁸⁶ ZTM'de 68. beyittir.

⁴⁸⁷ ZTM'de 69. beyittir.

⁴⁸⁸ nerrād: nevvād, ZTM.

⁴⁸⁹ Bākī-i: Bālī-i, ZTM.

⁴⁹⁰ ZTM'de 70. beyittir.

⁴⁹¹ ZTM'de 74. beyittir.

⁴⁹² Be-bīnī-i: Be-burun-ı, ZTM.

⁴⁹³ ZTM'de 79. beyittir.

- 48 Nice burun kimisi bir kulaqlı şurnādur⁴⁹⁴
 Āvurdu⁴⁹⁵ aña dühül (?) kendi suhre-i⁴⁹⁶ a'yād
- 49 Be-ihtişām-ı maḥādīm-i şehir-i İstanbul⁴⁹⁷
 Be-iştihār-ı kil-ābī-i şāhibü'l-irşād
- 50 Be-va'z-ı Koca Žamīrī be-tıbb-ı ḥāki ḥar⁴⁹⁸
 Be-ḥatt-ı ḥ'āce debīrī be-tahtuṣṣ isti'dād
- 51 Be-‘aşq-ı şavsa-gūzarān-ı zümre-i rindān⁴⁹⁹
 Be-zühed-i cılķ-ı güzīnān-ı fırķa-i zühhād
- 52 Be-beyt-i nūn baṭīrun (?)⁵⁰⁰ zī-yem pāpās nārī⁵⁰¹
 Be-āfirūz-ı keşīşān-ı karkaros inşād
- 53 Be-ıstaķoz u paveriye be-epsuruş paçoż⁵⁰²
 Be-şayd-ı māhī-i lenge be-kūşīş-i şayyād
- 54 Be-şarkī-i (?)⁵⁰³ yem-i şöhret be-keştī-i ken-gāh (?)⁵⁰⁴
 Be-bādbāni-i dāmen ki zartadur aña bād
- 55 Ne şavsadan ḥaberüm var ne şavsa kārumdur⁵⁰⁵
 Bu cürmi ‘ārif⁵⁰⁶ olan itmesün⁵⁰⁷ baña isnād
- 56 Ben ol⁵⁰⁸ Tehemten-i Larkım ki darb-ı kīrimle⁵⁰⁹
 Niçe kılıç gezezi itdüm emrūme münķād
- 57 Benüm ki görmese⁵¹⁰ ger kīr-i cevher-eḫşānum⁵¹¹
 Zamāne baḥtum-ıla⁵¹² eylemezdi terk-i ‘inād

⁴⁹⁴ ZTM’de 80. beyittir.

⁴⁹⁵ Āverdi: Ururdi, ZTM.

⁴⁹⁶ suhre-i: saḥre-i, ZTM.

⁴⁹⁷ ZTM’de 82. beyittir.

⁴⁹⁸ ZTM’de bu beyit yoktur.

⁴⁹⁹ ZTM’de 83. beyittir.

⁵⁰⁰

⁵⁰¹ ZTM’de bu beyit yoktur.

⁵⁰² ZTM’de 84. beyittir.

⁵⁰³ Be-şarkī-i: Be-ğarkā-ı, ZTM.

⁵⁰⁴ ZTM’de 87. beyittir.

⁵⁰⁵ ZTM’de 89. beyittir.

⁵⁰⁶ ‘ārif: ‘ākıl, ZTM.

⁵⁰⁷ itmesün: eylemez, ZTM.

⁵⁰⁸ ol: ola, ZTM.

⁵⁰⁹ kīrimle: kırım ile, ZTM.

⁵¹⁰ görmese: görmeye, ZTM.

⁵¹¹ ZTM’de 92. beyittir

⁵¹² baḥtumla: baḥşim ile, ZTM.

- 58 Ne kîr peyk-i cihân-gerd-i ‘âlem-i zelle⁵¹³
Ne kîr şûrek-i Rüstem neberd-i fitne nejad
- 59 Ne kîr görmedi bunun gibi belâde s.k.ş⁵¹⁴
Dilîr-i ma‘reke-ârâ-yı ‘arşa-gâh-ı sıfâd
- 60 Yeter bu bî-edebâne temeddüh-i terzîk^{515 516}
Uzatma kışşayı besdür bu deñlü baş-ı murâd
- 61 Hemîşe <ne> tâ bu s.k.ş-ḥâne-i mu‘azzamda⁵¹⁷
Ura biri birine kîr bende vü âzâd
- 62 Budur ümmîd ki muhtâc-ı şavsa itmeyeler⁵¹⁸
Gürüh-ı zelle-perestân-ı dilberân-ı cevâd

-201-

- 1 Bu temiz ve saf yaratılışlı parlak şerefsizlik nedir? Kalp düğümüne açmayı Lark zevki verir.
- 2 Şedad’a Havernak diken köşk ne şerefsiz! Lark inşa eden sarayın cumbası ne şerefsiz!
- 3 Başı çıplağın gece giyenini tutandan şeker ne şerefsiz! Erdşir-i Kubad’ın altın işlemeli tacı ne şerefsiz!
- 4 Öyle bir aşağılık ki! Bu sağlamlıkla onunla ölçülmez. Ancak ne Kasr ne Dad dersidir.
- 5 Arzulu şehvet pazarının tüccarı ne aşağılık! Eğer satılsaydı yürüyen para verirdi.
- 6 Öyle bir aşağılık ki! İnce, yumuşak ve güzel iken yapar. Zâtının niteliğini çeliklenmiş güneş gibi yapar.
- 7 Öyle bir aşağılık ki! Kavuşan aşığa şaşılmaz. Eğlencede aşırılık etmesinin imkânı yoktur.
- 8 Öyle bir aşağılık ki! Mir İmad, rağbet gösterilen şiirini görseydi candan hayranı olurdu.
- 9 Öyle bir aşağılık ki! Fesadın kimyasını oluşturan mayanın afyon kabı ve damgalı (?) yılanıyız.
- 10 Öyle bir aşağılık ki! Kavuşma zevkine ulaştıkça öyle bir ruh hayali toplayayım ki gizli bedenler olsun.

⁵¹³ ZTM’de bu beyit yoktur.

⁵¹⁴ ZTM’de bu beyit yoktur.

⁵¹⁵ terzîk: ey Tarzî, ZTM.

⁵¹⁶ ZTM’de 95. beyittir

⁵¹⁷ ZTM’de 96. beyittir

⁵¹⁸ ZTM’de 97. beyittir

- 11 Işığının parıltısı gece mumuyla ikiz... Vücudu Kaf dağının Simurg'unun yumurtasıyla kardeş.
- 12 Amber kokulu gönüller asıcı saçı öyle aşağılık ki! Murat bahçesinin yetişmiş mis kokulu sümbülü gibidir.
- 13 Karanlık gecenin ışık saçanı olsaydı doğuştan kör karıncanın gönül sırrını görürdü.
- 14 Hakir ölü ve çok nazik kalpler yapsa altı taraflı sarayını kemerlerin gıcirtısı doldurur.
- 15 Üstad Nefî binlerce çalışma emek ile binlerce kaside düzenlese böyle yellenemez.
- 16 Öyle bir yellenme ki! Gök kubbenin ortalığı çınlatan gürültüsü... Şeddad'ın yedi köşkünün süslü kubbelerinde bile böyle bir yellenme yok.
- 17 O yellenmenin gönül süsleyen beğenilmiş kokusu, mis kokulu nafenin kokusunu bozdu.
- 18 Ses ve sedasıyla yaratılışın mehteri! Padişahın davulunun ilgi gören debdebesini ortadan kaldırdı.
- 19 Alaycı gönül aldatanın gönül çekici sesi, yaratılışın gönül ferahlığını artıranı ve yaratılışın gam temizleyeni...
- 20 Varlık bahçesinin hoş nefesli tatlı rüzgârı estikçe mübarek sesi dünyayı doldurur.
- 21 Şunun saf aşalığı gibi ırgat, rezil ve böcekler s.ke yatması yazık olmaz mı?
- 22 Bu yaratılış yellenmesinin niteliklerini bu kadar çok anlatmaktan emel o ibnenin ve hayırsız çocukların niteliğini ortaya koymaktır.
- 23 Ne kahpenin hayırsızı ve .r.spu yüzlü, ne doğuştan puşt ve uğursuz ve fahişe hayırsızı.
- 24 Her zaman dokuz güneşin ayağı çabuk olan havanın hayırsızı! Ayrılığın ve birleşmenin yeri aşağılığın gökyüzüdür.
- 25 Taht padişahı olan küçük Mustafa'nın s.k.şi şehirleri aşağılık davul gürültüsüyle doldurdu.
- 26 Kendi g.t.nden os.rsa hikayesini çıkardı. Yabancı ile tanıdık hep duydu, dünyaya söyledi.
- 27 A kahpenin genizi, hayırsız ve edepsiz p.ştı; kanı senin gibi zorbalık eden ve aşağılık atalar...
- 28 Senin gibi binlerce p.şt varken adam şerefli ruhunu (...) alışkanlık eder mi?
- 29 Çavuşzade gibi gam görmüş yazık değil mi? Güzellik mutluluğun zamanında sevinçli olmasın.
- 30 Lutfunun yardımıyla dünya yıkılmazdı. Gönlü yıkık olanı gitgide bayındır hâle getirsen.
- 31 Acaba fahişe doğan öldürülmeye layık yırtık, aşağılık mı? Uğursuz, p.şta ve hayırsıza yegane verir.

- 32 Kıyaslayıp zorla seni s.km.k neydi? Eğer kertek fidanın imdat etseydi.
- 33 Bu mertebe nedir? bu kadar namus davası yapmanın aslı nedir? eşek Fâizî, (...) en çok, oluna şahit gösterme
- 34 Ne Fâizî ki bazen meclislerde sıcak olup, bunu bir yere bağlamadan zevk olgunluğuyla dermiş...
- 35 Ben cılk memleketinin padişahıyım. Âlem elimdedir. Bana nasip olan muradımın hepsi meydana gelmiştir.
- 36 Eğer bozulmuş kadının şahitliği kabul olsaydı şehirlerin sahiplerinin topluluğu olurdu
- 37 Doğru bir iddia edersem bu yaraşır ancak yemin tarzından bir iki beyit ile bunu ispatlarsam uygun olur.
- 38 Mutlu kıssasının hikâye seçmesinden zarif Fâizî onu ortaya çıkardı.
- 39 Zamanedeki ne seçme ki ünlenirse dünyada artık Battal kıssasını kimler hatırlamaz.
- 40 Eziyeti (...) şakadan, öğüt yüzünden, murat, (...) fidan güllesi kandan.
- 41 Arap nazik şiiriyle yüce hamse ile, doğuştan olmayan çalışılmış kafiye terimiyle.
- 42 Saçma sözler söyleyen eşiği isteyen çingene o köpeğe saçmalamakta benzeri bulunmaz.
- 43 Tıflî bildiği sebebi şehname ile tenkitçi Bahâyi matlasıyla zırva.
- 44 Riyâzî'nin kulağı güzellikle, gözünün yan bakışıyla, tavla ustası Kasım'ın eyvahu sakat ayağı ile.
- 45 Sofya'nın kötü dilli müftüsü ile gece ve gündüz, mollaların gece küfrüdür. O eşiğe dualar...
- 46 Temiz mezar toprağı ile ataları Gürciyan gibi Köroğlu ve çocukları onların evlatlarıdır.
- 47 Cebecibaşı'nın burunla şimdi odur, hayran aşağılık çadırları sûfilerinize direk.
- 48 Nice burun kimisi bir kulaklı zurnadır. (...) ona dahil olması, bayramların maskarası
- 49 İstanbul şehrinin oğullarının ihtişamı ile sözde doğru yol gösterenlerin köpekliğinin şöhretiyle
- 50 Koca Zamirinin vaazı ve toprak tıbbı, eşiği. Hoca yazısının yazısı tahtında yetene
- 51 Rintler topluluğunun geçen aşkı için zahitlerin topluluğunun seçkin cılkının ibadeti için.
- 52 Papaz ateşi denizinden nun beyti ile... şiir yazan sert keşişlerin afaroz edilmesiyle...
- 53 Istakoz ile, topal balık avına avcının çalışmasıyla...
- 54 Kazı yeri gemisiyle şehvet denizi, etek yelkeniyle ona rüzgar os.r.ktur.

- 55 Ne (...) haberim var, ne (...). Bu suçu bilen bana iftira atmasın.
- 56 Ben Lark'ım, o suçunu erkeklik organının vuruşuyla nasıl kılıç genezi emrime boyun eğdirdim.
- 57 Benimki görmese eğer cevher saçan erkeklik organım... Zamane talihimle inadı terk etmezdi.
- 58 Aşağılık âlemin cihan devreden kirpiğinin erkeklik organı ne! Soy kargaşasının savaşı, Rüstem'in erkeklik organı. Bu nasıl bir organ
- 59 Ne erkeklik organı görmedi bunun gibi kötü kimsenin s.k.ş. Hayvanların çiftleşme yeri savaş meydanının yiğidi.
- 60 Rızık vermenin bu böbürlenme terbiyesizliği yeter! Bu kadar murat uzatma, hikâyeyi uzatma yeter!
- 61 Her zaman tâ bu muazzam s.k.ş evinde erkeklik organı köleye ve özgüre birbirine vursun
- 62 Ümit budur ki (...) muhtaç etmesinler. Cömert güzellerin hataya tapan topluluğu...

61a

-202-

[...]

fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Kıssayı eyledikçe gâhî dırâz
Kimse kalmazdı olmaya mesrûr
- 2 İhtilâm olmağa hayâlün ile
Hâtıra her ne şey iderse huṭûr
- 3 'Arz idüp hâk-i-pâ-yı İblîs'e
Bî-muhâbâ olurdu zam nüzûr
- 4 Gâhi ḥ'âba varup yübûset ile
Görilürdi çükündür ile kişver
- 5 Ey dirîgâ dirîg[1] efsûsâ
Kanda gitdi o zevk u şevk u sürûr
- 6 Bu mudur şart-ı 'ahd-i yek-rengî
Ey sehî-serv-i nâz-ı tâze-zuhûr
- 7 Sen şafâlarda âstin-efşân
Ben ahlâmlarda yok dilimde huzûr
- 8 Bezm-i düşmende sen kirişme-künân
Ben esîr-i nigâh-ı dūr-â-dūr

- 9 Olmuşam lenger-i şikeste-mişāl
Beste-i çarmıḡ-ı ‘acַz ü kuşūr
- 10 Ža‘f-ıla çıķdı ḡayalar elden
Büzügüm oldu işiden nāsūr
- 11 Dād dādā felek felek-dādā
Ez-şeb-i ḡūn-ı līnet-i bāsūr
- 12 İtmede bu dimāḡımı muḡtel
Mi-nerend-i ber-cūd-ı būr
- 13 Maḡrem-i bezm-i ḡāş olan Tıflī
Gör ne ḡamyāzeler çeker maḡmūr
- 14 Ol ocaķlar ḡarāb iden meddāḡ
Şimdi kül öksüzi yatur maḡrūr
- 15 Nazm ile nāleler ḡayķır felege
Āḡlar cā-be-cā düşer menşūr
- 16 Şīven-efrūz olursa neḡamlarum
Gehi ḡüseynī olur gehi māḡūr
- 17 Korkudurlar beni girüp düşüme
Kara şātırla Bel‘am-ı Bā‘ūr
- 18 Mesnedā Mesnedā ḡudāvendā
Ey erāyik-nişīn zevķ u sürūr
- 19 ḡaste şā‘ir eger ḡazel kuşsa
Tutar erbāb-ı dil anı ma‘zūr
- 20 Tut ki fevkānī eyledi ‘ameli
Yapduḡum ḡabb-ı müşhil-i pūr-şūr
- 21 Mā-ḡaşal ihtiyārsız bu ḡazel
Şode cārī-çü naḡme-i maşdūr
- 22 Nedür ol sīm-i sā‘id-i billūr
Ne ola düḡme-i gerden-i kāfūr
- 23 Nedür ol nīm-mest ḡamze-i şūḡ
Ol ser-endāz nergis-i maḡmūr
- 24 Nefes-i vāpesīnime raḡm it
Kılma āyīne-i ruḡuḡ mestūr
- 25 Lerze-endāz-ı cism-i ‘āşıkdur
Ol müheyyic ṭavil-i ṭavr-ı uçķūr
- 26 Neşve-i nūş-ḡand-ı Şirīn’ūḡ
Baḡa Ferḡād’ı eyledi müzrūr

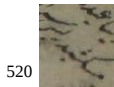
- 27 Ğam-ı sevdā-yı hāl-i rūyınla
Peyrev-i Kays'dur dil-i memkūr
- 28 İmtilā vehmini çıkar dilden
Tıfliyā b.ķ yemekde kılma kuşūr
- 29 Kāmkāra büzürg-i destāra
Ey kavmi āşinā-yı şadr-ı şudūr
- 30 Bizim için dimüş bu ebyātı
Sābıķa Nūr-i merd-i ğayūr
- 31 Merd baş ey hamiyyet-i cāhil
Hāk-i ħor ey tabī'at-ı azūr
- 32 Ser-i her ħān şode çü gerd-i aĥsen (?)
Der-i her küštenī segi sādūr
- 33 Ger merā der heme cihān cān ist
Çün bināġüş-ı küşteyem maġfūr
- 34 Sühanem dil-pezīr-i ter zī-liķā
Ğaybetem ħoş-güvār-ı ter zī-ħuzūr
- 35 Tā ķadem der vücūd-ı tenhā dey (?)
Ma'nī-i mekrümet neşod meşhūr
- 36 Ey dirīġā eger bizā'at-i men
'Ayb-ı kıllet nedāri-i u kuşūr
- 37 Dinle dinle benüm gözüm nūrı
Ey peri-tıynet [ü] ĥuceste-zuhūr
- 38 Korkarım lāşeme hücüm ideler
Laz kāfirleri kil-āb-ı aķūr
- 39 Vereşe pāyesiyle ĥırлаşırlar
Bir alay nikbeti bakırcı-yı 'ūr
- 40 Ş.ç.lar başım ucına gideler
Ola āzürde benden ehl-i ķubūr
- 41 Ol kişinüġ ķalur mı āşināsi⁵¹⁹
Derbederlikde ķılsa 'ömr-i mūrūr
- 42 Tereke ĥālını beyān idelüm
Her ne ise eger yatur ya ķurur
- 43 Kızb idersem vaşiyetimde eger <hele>
Baĥşī-i ĥarla olmayam maĥşūr

⁵¹⁹ Nūshada "āşiyā" gibi yazılmıştır.

- 44 G.t s.k.rdi gidi tahāretsiz
Ne yüz-ile gelür o yevm ü neşür
- 45 Žāyi'ātum bilür suāl eylemeñ
Eskiciler imāmı Hācı fücür
- 46 Berş ü afyūna cümle oldı fedā
Toksan üç gözlü tuhfē bir albūr
- 47 Lafz-ı albūra dal iden arlar
alať evlādur olıcak meşhūr
- 48 Her tazarruf-me'āb-ı duālūñ
Ş..vir zu'mına saña destūr

61b

- 49 Ola zevcem [ger] ister ise nikā
Herzesin[d]ir bir o ape-i bī-nūr
- 50 ape işbāt-ı müdde'āya eger
Getürürse bir iki şāhid-i zūr
- 51 Diñleme diñleme benüm elebüm
Eyle ol foru (?) meclisūñden dūr
- 52 Girmemişdür o anedāna nikā
Vālide cār yek bilür aa şor
- 53 Böyle bir iştiası ġālibe for (?)
Görmedi eşm ü hādişāt-ı duhūr
- 54 Ez temennā-yı vaslıha-yı büzürg
Bergeş-i mī zened ıyār u 'acūr
- 55 Eger ez men ki o pīe (?) diser
Ber ser-i ġır mī zened salor
- 56 Atı oynāıdur zinā youşu
Meskenidür (?)⁵²⁰ pes sarāy-ı Tekūr⁵²¹
- 57 Gice gündüz o fişıcı ape
almamışdur s.k.lm.dük āūr
- 58 Meş-i sihr eylese o mekkāre
Geh şoġulcān ider beni geh mūr

520

521 Mısranın vezni kusurludur.

- 59 Nāgehān kām-cū-yı Lark olsam
Ben fakīr ü haķīr çün uşūr
- 60 Sihr ile har ider de sonra virür
İştihāsından ol kes kāfur
- 61 Ne belādur eşkle cem' olmak
Tutalum gelmemiş vücūda fütür
- 62 Ferci sevmez bu nefsi bed-fercām
G.te mā'il ṭabi'at-ı mecbūr
- 63 Cılk ile eylerüm każā-yı viṭr (?)
Yılda bir kere yogısa maḥzūr
- 64 Haste-i ser bebāliş (?) -i .bne
Olmayınca ider mi zevk-ı huzūr
- 65 Size taklīd ider belā bunda
Virmede halka fāhişe destūr
- 66 Meger eyle kendüyi düzer Çelebi
Sizi zann eylerin bu ben meshūr
- 67 'Āşıkınınuḡ biri Meçek Dede'dür
Çalmada gidi şarf idüp maḥdūr
- 68 Ne maḥaklar çeker mekikçi 'Arab
Bu terāneyle eyleyüp mesrūr
- 69 Şalka şalka (?) şüy şüy
Yā lezīzā livāṭā yā billūr
- 70 Duzāḡ-arā-yı vālid-i merḥūm
Eyledikde reh-i caḡime ubūr
- 71 Bir kaşık bağıdur fakat koduḡı
Anı da itdi vālide uçkūr
- 72 Olmadum mās-māl-i yūsre qarīn
'Uṣr-ile geçdi hep sinīn ü şūhūr
- 73 Hāletī Aķça-zāde H'āce Kemāl
Eylemişlerdi va'de-i mevfūr
- 74 Āh illā şe'āmet-i zātum
Eyledi ins-i cinnī nikbet ü 'ūr
- 75 Secde eyledi Ādem'e Şeyṭān
Olmasam nuṭfesinde ben mestūr
- 76 İtdüğüm düdmān-ı eşrāfa
İtmemişdür ketāyib (?) Timūr

- 77 Şoḥbeti Nādirī-i nādire-senc
Beni itdi faḳīr iken maḡrūr
- 78 O kıyāfetle itmedüm taḳşīr
Olmadum suḥre-i mecālis-i sūr
- 79 Eyledüm kışşa ile sett-i ramaḳ
S.kmez olduḳda zātı dil-kūr
- 80 Deli Baḥtī de s.kdi niçe zamān
Yā Nigāhī o merkeb-i mecdūr
- 81 Urdılar cümle aḳçesiz pulsuz
Ögredirlerdi gerçi ḍarb-ı kūsūr
- 82 Yine ol demlerünj ne ‘ālemdür
Bir nefsi-i zevḳ-ı dilden olmadı dūr
- 83 Yā ‘Aṭāyī o pīl-i zinde ḳavī
Her ḳaçan olsa mest-i cām-ı sürūr
- 84 Çifte dile çelme idi hep kārı
Dir idi ‘unf ile geñez tek dūr
- 85 Aḳçe eyler ise kıyās idüp çeldüm
Sürünüp ḳaldı o da bir Ṭayfūr
- 86 Ḳanı yok bir büyük bıçaḳ ammā
‘Amel-i dest zāde-i ğurgur
- 87 Ḳulpu yok bir kırık büyük ḥoroz
Ki s.ç.r vālidene üstübi (?) ḳor
- 88 Ol etün taḥtası ki kıyma çeker
Gāh ṭolı olur gehi (...) ⁵²²
- 89 Ğālība Ḳosova’ya Ḳanca’dur
Bir bozulmuşça şūret-i ṭābūr
- 90 Yerde ḳaldı frengī borılar
Çalmadıysa eger bizim cūr cūr (?)
- 91 Pīş-i mebrezdedür benüm cānum
On iki lāle üç dāne buḥūr
- 92 Üç ḳalem kim şarīr dil-keşinünj
Daḡdārı girift ile manşūr

62a

522

- 93 Ne kalem nağme-sāz olunca aña
Eşk iderdi kâse-i tanbūr
- 94 On varak şî'r-i 'Örfî ü Tâlib
Bir iki şafhada Aka Şabūr
- 95 Üç miyân-ı beyt-i tâze-maẓmûn kim
Ka'ilî lâcüverd ile mestūr
- 96 Maṭla' ḥāce-i terk-nāka sūvār
Maḳṭa' mîr-i şadr-ı Nişabūr
- 97 (...) ⁵²³ nağz-ı beyt-i şāh-nāme
Vaşf-ı pürhāş u Selm ü İrec ü Tūr
- 98 (...) ⁵²⁴ mebsût lâm elif destār
Muhtaşar şerh kışşa-yı Pākūr (?)
- 99 Sergüzeşt-i mufaşşal selemi
Kışşa-yı mücmel ebusufur (?)
- 100 Münşe'ât aña bir ekrād
Müşkilât itme lâhūr
- 101 Saña bir kaç güher koyup gideyim
Eyle ol gence ṭab'ını gencūr
- 102 Bunların ekşerî benüm çelebüm
Kimi merfû'dur kimi mecrūd
- 103 Olmadım (...) ⁵²⁵
'Arabîyyetde ḥâtırından dūr
- 104 Āb u recā-yı nüktesin fehmi it
Ḥâtır-ı nāzına iderse ḥuṭūr
- 105 Kestüke kestüke (?)
Bikr-i derhā (?) me'sūr

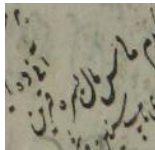
523

524

525

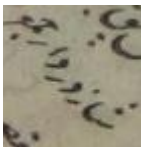
- 106 Āserīs eyle taḳdīs (?) nedür
Bilmege eyle sa'y nā-maḥşūr
- 107 Dāmen-i kūh-ı Ḳāf' da çelebüm
Bir otuḡ adıdur hele bir espūr (?)
- 108 İbn-i 'allāme bu nevākısdā
Ne imiş ḥükm ekl-i faḥm-ı cüzūr
- 109 İn baytarī kör yazar anda
(...) otuḡ murahḥamı (...)
- 110 Şāh-nāme evāḥirinde yazar
(...) şeb pūr
- 111 Müşkilātın semā'a mevḳūfın
Oldı ḥāvī risāle-i destūr
- 112 Bir gün ammā saḡır Riyāzī daḥi
Baḥş-i cezr aşmada kıldı kuşūr
- 113 'Arza çaldı urup mükābereye
Didi bil Tıfliyā ki lafz-ı cüzūr
- 114 İştikākı semā'a dā'irdür
Laḥm afheş (?) degül midür meczūr
- 115 Hem tikā maşdarı tekīdendür
Püy püyiden olmadur manzūr
- 116 Eşk-i Aḥmed-ile Baḥtī merḥūm
Didiler bir kuṭr imiş bazūr (?)
- 117 Bil (...) anı tev'em-i Ḥābil
Ḳābil'ūḡ tev'emi degül mesfūr
- 118 Nūş-ı şahbāya eyleyüp telmīḥ
Didi bu Boşnaḡ Efendi şurb-ı ḥamūr
- 119 Kār-dāna bülend-iz'āna
Ey tehī naḡş-perde-i zenbūr
- 120 Ḥasm dirīne ḳabż-ı kāfir-kiş
Zūr-ıla eyledi beni rencūr
- 121 Līnete yüz tıtarısa aḥvālüm
Şāhid olsun cemā'at-i Ḥorḥor
- 122 Bu b.ḳum 'urḳumla (?) mühmelātımı hep
Eyledim vaḳf-ı ḥāndān-ı ḳubūr
- 123 Baḡa teslīm saḡa lāzım ḳabż
Olmaya tā muḥālif-i cumhūr

- 124 Hâtemâ gel bu sözi hatm idelüm
Ola cārī ocağda tā memhūr
- 125 Dil-ḥarāb itmeye bu ḳabẓ seni
Ḳuvvet-i māsek (?) olup ma'mūr
- 126 Tā felek ide līnet ü ḳabẓa
Ehl-i keyfi muẓaffer ü manşūr
- 127 Seni ter dāmen itmesün līnet
Taşlar altında ḳalsun ol şer ü şūr

62b

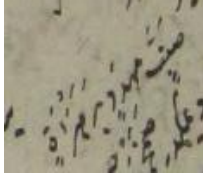
- 128 Maḳ'adına ceyş ile hem ḳaḳıç it
Şāhidüm dirse Nazmī-i rencūr
- 129 İ'timād itme kāzibü'l-ilele
Sözleridür müreccem ü menfūr
- 130 Bir yalan şāhidi geñezdür ol
G.tü tamğalıdur bilūr cumhūr
- 131 Düşse māl-ı kesīr tahḳīḳi
Müfred-i desr ü cem'i geldi düşūr
- 132 Ḳatı çokdur lügāt-ı müşterek
Şems-ile ṭālī'a dimişler hūr
- 133 Yine Firdevsī-i sūḥan-pīrā
Merk ma'nāsına gelūr didi hūr
- 134 Hemze aşlı olur nekre fā'ide
Güzel eyler bu baḥtī Ḳāḍı-i Būr
- 135 Żam-ı mīm ile geldi üç kelime
Biridür ol nevādirūñ ma'rūr
- 136 Zer-nişāra baḳar lafzın
Farḳ ider cem'i gelmek ile baḳūr
- 137 Hāmīl itme dindi müstaḥḳar
Dāğla didiler tufeylī-i cūr
- 138 Ğaflet itme dağen dağen meşeli
La'ilā mişlidür budur mastūr
- 139 Aña ebr-i nuşāḳar'rücül dirler
Olsa bir şahş kām alıp maḥbūr
- 140 Ma'nī-i ḥayte'ür-i dāhiyedür
Ḥabṭ ider 'aynsız yazan haytūr

- 141 Salli vü sellemde ism-i dahiyeür
Belki üm hatür u ümmi hanür
- 142 Katl ü esvār-ı düşmen ü fāris
Tarddur hā' ile yazıl̄sa duhūr
- 143 Yazmı̄ş ancak bunı 'Ali Kuşcı
(...) ⁵²⁶ cem' i kelime deür (?)
- 144 Şu'arā-yı 'Arab zarūretde
Lafz-ı memdūdı itdiler maqşūr
- 145 Mū-yı pīşāniye sebeb dimiş
Muḥkemü'l-hilkate diyen mezbūr (?)
- 146 Banṭiler dise başa çaşa (?)
Zarṭadur kaşd ey edīb-i huẓūr
- 147 Baniyānuḡ dilinde ism-i ḡadeṡ
Oldı merdī çupek ü çetūr (?)
- 148 Ḥāsiyyetini beyāz-ı hūra hakp (?)
Ā'sār āhū-yı surḡ cem' i afūr
- 149 Didiler zümre-i nevādīr-dān
Feth-i nūn ile dūd-ı şehme (?) nūr
- 150 Żabṭ idenler lügāt-ı müşkileyi
Ġa'irü'l-'ayna da dimişler Gūr
- 151 Şorsa sırdur kelīm ü ser-taḡta
Neydüġin fehm ider mi Ḥāce Şekūr

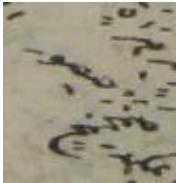

- 152 (...) ⁵²⁷
Ne dimekdür (...) ⁵²⁸
- 153 Dād-i aşli midür (...) ⁵²⁹
Görmedim nesihde var ehline sor
- 154 Elifî teşniye ifāde ider
Afrinat (?) denilmedi mefūr (?)
- 155 Żabṭ idenler rivāyet-i selefi
Merd-i cebbārı didiler Timur
- 156 Baḍ'-ı lafzı kināyesi Lark'ı
Bunı taḥkīk ider Ebu'l-Meysūr
- 157 H'āce'ne söyle ol eşek Türk'e
Yenteri yazmasun yine yentūr (?)
- 158 Fenn-i tāriḥe şarf-ı enzār it
Olasın tā mükemmel ü ma'mūr
- 159 Tāc-ı bahşān u zer külāḥ u kemer
Her yeri bir eşerle kıldı mūrūr
- 160 Evvelā Erdeşir-i Sāsānī
İtdi fetḥ-i vilāyet-i Deymūr
- 161 Oldı el-ḥaḥḥ kināye-i eyyām
Ḥarb-i İskender ü ḥavādiş-i hūr
- 162 Geldi Timur aldı Şirāz'ı
Kıldı ālī muẓafferī maḥhūr
- 163 Ser-i Timūr'a tīg irişdürdi
Ceng içinde o fırkadan manşūr

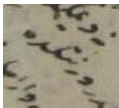
527

528

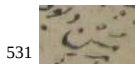
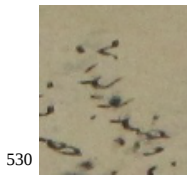
529

- 164 Hayf u şad hayf ol şeh-i pür dil
Tâzelikde bu yoldan itdi 'ubûr
- 165 Hem Ulu Beg-ile Şahrûh Mirzâ
Gösterüp dest-bürd harb-i kütür (?)
- 166 Oldı âmed şode sebeb ol ceng
Geldi tüccâr şehir-i Malipur (?)
- 167 Żabı-ı târîh-i kibâr-ı selef
Müttefiklerdür uç ola Şâpûr
- 168 Sâhir-i Tûs ya'nî Firdevsî
Didi Şâpûr'uş aşlını şeh-pûr
- 169 Şân virmiş tebâr-ı Cengîz'e
Altı yüz seksen üçte kutluğ nûr
- 170 Cünd-i yalguz yağan ahpûş (?)
Tohtamış hândur vire menşûr

63a

- 171 Rû pîçîn (...) ⁵³⁰
İtdiler feth-i hışn-ı dinilpûr (?)
- 172 Baniyân mülkin eylemiş gâret
Kavm-i Tâtâr u fırka-i yalgûr (?)
- 173 Gerçi İsfendiyâr-ı rûyîn ten
Eyledi pûr-ı Zâl'a kaşd-ı şübûr
- 174 'Âkıbet ol Tehemten-i âfak
Kıldı ser çupe ile ol yeli kûr
- 175 Şodeh ender âşinâyı an yel kur
Bâbü Han lebinin sekkâ
- 176 Nahl-i tûbâ firîb-i maḥdûma
Div lafzın görünce olma ḥurûr
- 177 İki biḡ yılda bâliḡ olmuştur
Bir (...) ⁵³¹ divdür ḳoca ankûr

- 178 Rind ü bāzende eyledi verzīş
Geldi zerdüşt benī āzer-i hūr
- 179 Şamgūni aḡa firār itdi
Bir felek pāye ḡal‘adur Kaşūr (?)
- 180 Çin‘i seyr eyleyen billūr-sīmten
Tā Hıṭāy‘a çıkar reh-i Çetehūr
- 181 Mirkādur alan Bedeḡşān‘ı
Ya‘nī damadı Asi-i şeh-Gūr
- 182 Bir zamanda saḡal düḡünde imiş
Ḥasan-ı Küfrī ile Boḡçu Kacūr
- 183 Cevrī‘ye sünci-zāde (?) Larḡ itmiş
Olmuş ‘Arzī gibi geḡez meksūr
- 184 Ey yekūn-āşinā-yı fezleke-sāz
Dīde bükşa meḡu şafer ne şod kur (?)
- 185 Üdebā-yı cihāna şart itmiş
Bākī ders-ḡāne-i āşūr
- 186 Ḥaşm dir yine ḡabz-ı kāfir-kīş
Zūr-ıla ile itdi ḡāmetüm ḡanbūr
- 187 Rabṭ-ı ebyātı bu veşāyāda
Ža‘afdan ḡalmadı muḡāl-i şu‘ūr
- 188 Āh ammā yine mühimmatı
Dimesün n‘eylesün bu ‘abd-i kefür
- 189 Görenler cem‘ idüp neler buldum
Kala tā kim niçe dühūr u ‘uşūr
- 190 Fezleke nāme-i mü‘ezzīn-gav
(...) ⁵³²
- 191 Şehr ü Dehlī‘ye ⁵³³ geldi Nūrettīn
Oḡlıdur Şeyḡ Sa‘d u Şeyḡ Menūr
- 192 Galetāt-ı cemā‘at-i ekrād
Kaletātī-i e‘imme-i lāhūr
- 193 Ġaflet itme lüḡāt-ı müşkīl[e]den
On yedi ma‘niye gelūr tā mūr
- 194 Ḳadd-i sehī (...) şāḡīb alā ḡalīd
Ḳāl-i memkūre (...) memkūr

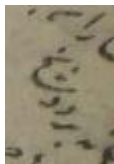
⁵³² Bu mısra mecmuada boş bırakılmıştır.

⁵³³ Mecmuada “dehlīle” şeklindedir.

- 195 'Azir dua ile ihyā
Yatdı peyk-i pīl o kāfir maḳbūr
- 196 Mütenebbī yazar mı anı da
Gögün itdügün serāda tağur (?)
- 197 Münḳa'a vaḥid-i maḳani'adur
Yād-ı (...) şadā-yı ḳudūr
- 198 Sūr-ı cem'i ki iḥtilāfidur
Ba'zı rāvi rivāyet itdi suūr
- 199 Sem'-i pāke toḳandı mı ayā
Dinmiş ehl-i ḳubūra ehl-i kufūr
- 200 Niçesin fiḳḥda gözüüm nūrı
H̱āce zūrına oldıñuz mı sabūr
- 201 Şāhibi ḳatlı olunsa bir recülün
Dirler ol şahş-ı ḡam-keşe mevtūr
- 202 Füseḥa şiiṛüñe taḳayyüd ḳıl
Ne imiş anla anda beyt-i küsūr

63b

- 203 Ḳorḳarın ālem-i şabāvetde
Niçe kez itdi ol eşek size zūr
- 204 Size lāzım olan cenābetden
Olmamaḳtır cüdā semī'ni (?) şühūr
- 205 Yedi deryā ile olur mı pāk
Āh o labs-ı ḳubūr
- 206 Şimdi mümkindür eylemek ta'līm
Ne kadar dir mesā'il-i maḥcūr
- 207 Siyeristān-ı meclis-i esrār
Mey-güserān-ı bezm-gāh-ı 'umūr
- 208 Ḳuvvet-i ḳalb-ḥāne (...) ⁵³⁴
Kehf-i rindān belig-i cumhūr
- 209 Fırḳa-i ehl-i ḥāle püşt ü penāh
Nūr-ı çeşm mübassırān fütūr

- 210 Kānı ol şeb ki kışşadan sonra
Baņa nevrüz idi dem-i bāhur
- 211 Yok estağfurullāh itdüm sehv
Ki akīde görürdi ki engūr
- 212 Okıyup tāze tāze eş‘ārum
Zār zār olurdı bādeye destūr
- 213 Künt ü fi’l-meclisi’l-verā kābūs
(...) ħarbü’l-maħcūr
- 214 Girīh-i kākül-i perişānuñ
Dil-i şūrīde-ħāle māye-i şūr
- 215 Tāk-ı ‘ömr an qadr ki māye-būd
Konemeş ber nisār-ı tū maqşūr (?)
- 216 Dest-girā cihān-ı ‘irfānā
Tab‘ı bī-nāna olmasun mestūr
- 217 Baņa itdüklerin o fāhişenün
İtmedi Bahtigān (?) ile tayfūr
- 218 Kelebektür kıyāfeti ammā
Niş-zenlikde ‘aynıdur zenbūr
- 219 Bülbülān ile surnādan be-b.ķ nādan
Pek gelür furķa (?) mehrez-i (?) mecdūr
- 220 Seg-i kergīn ile ħār-ı leng
Esb-i cādū gibi kıyāfete ķur
- 221 Görse biñ kerre sebbü’l-la‘net ider
Fercini yāh-fürüş-ı Nişābur⁵³⁵
- 222 Kārürelık iderdi eger
Olmasa cezb-gīr ile meksūr
- 223 Mütemevvil olur mı hiç cerād
Ne kadar olsa askalü pūr zuvār (?)
- 224 Dād elinden sipihr-i kīne-verün
Virmez encāz-ı ruḥşat u destūr
- 225 Tālī‘ ü bahtımuñ nüḥüsetidür
Beni hem-vāre eyleyen ma‘zūr
- 226 Baḥş idersem şe‘āmetümden eger
Halk lāne-bāzī-i maqđūr

⁵³⁵ Mısranın vezni kusurludur.

- 227 Kāf-zāde Efendi gibi vücūd
Şıketümünden iderdi terk-i huzūr
- 228 Çeşmümün çeşm-i kirişme tırāz
Şāne Mir-i 'inebün (?) şala mūr (?)
- 229 Kıt'a-i kale-i kuhistānı (?)
Müstezād-ı kelābe-i (?) Lahūr
- 230 Dest-gīr-i meded bu āsiyābı
Yaz şakın olma hıfzuña mağrūr
- 231 Kelaṭāt-ı Hüseyn-i cāme kebūd
Haletat (?) -ı nedīm-i vehmine ur
- 232 Vezn-i mef'ülde maşādirden
Gayr man 'āsına gelür mağbūr
- 233 Kālbdür bāl-i pā huliyyü'l-bāl
Yidügün bāl fazla-i zenbūr
- 234 Lendhā nāmede Haşır-i Ḥadr
Yılda bir kerre ziynet-i kaytur(?)
- 235 İştılāhāt-i ehl-i mantıkdur
'Arz-ı 'āmile kazıyye(?) vü sūr
- 236 Müfredānuñ mürekkebi fāhiş
Geldi bī-şüphe-dār cem'-i dūr

-202-

- 1 Hikâyeyi bazen uzun uzun anlattıkça mutlu olmayacak kimse kalmazdı.
- 2 (Senin) hayalin ile boşalmak için akla her ne şey gelirse...
- 3 Şeytan'ın ayağının toprağına sunup çekinmeden adaklar eklerdi.
- 4 Bazen uykuya kurulukla gidip ülke ile pancar görülürdü.
- 5 Çok yazık, eyvah! Esirgeme nerede? O zevk, şevk ve sevinç gitti.
- 6 Ey yeni yetişen naz servisinin fidanı! Değişiklik göstermeyen yeminin şartı bu mudur?
- 7 Sen eğlencelerden ben rüyalarından vazgeçen; gönlümde huzur yok.
- 8 Düşman meclisinde sen kaş göz atan; ben uzaktan uzağa bakışının esiri...
- 9 Ben kırılmış çapa gibi olmuşum, güçsüzlük ve eksiklik çarmıhında bağlanmışım.
- 10 Testisler elden zayıflıkla çıktı. Duyan tüp şeklinde anüsüm oldu.
- 11 Himmet himmete, felek felek himmetine. Basur ishal kanının gecesinden.

- 12 Bu aklımı karıştırmakta (...).
- 13 Özge meclisin gizlisi olan Tıflî, baygın göz ne esnemeler çeker gör!
- 14 O ocakları harap eden övücü, şimdi gel ateşli küle muhtaç olan öksüzü yatır!
- 15 (Ey) felek! Şiir ile çılgınları gökyüzüne kadar çıkar! Âhlar yer yer saçılarak düşer.
- 16 Nağmelerim feryat yakan olursa bazen hüseyini [makamı] bazen mahur [makamı] olur.
- 17 Bel'am-ı Bâ'ür (gibi) kara neşeyle rüyama girip beni korkuturlar.
- 18 Ey Allah! Ey yüce makam, ey yüce makam! Ey zevk ve sevinç tahtında oturan!
- 19 Eğer hasta şair gazel kussa âşıklar onu kibirli sayar.
- 20 Farzet ki; Tuzlu müshil hapı yaptığım (kişinin) işi üstte kaldı.
- 21 Sözün kıyası bu gazel elinde olmadan yazılmış nağme geçerli gibi oldu.
- 22 O çok parlak uğurlu gümüş nedir? O ıtır gerdanlı düğme ne acaba?
- 23 O işveli yan bakışın yarı sarhoşu, o süzülmüş gözün korkusuzluğu nedir?
- 24 Son nefesime merhamet et; yanağının aynasını saklama.
- 25 Âşık bedeni titreyendir, o uçkur tavırlı uzun heyecan vericidir.
- 26 Şirin'in tatlı gülüşlü neşesi bana Ferhat'ı serpiştirdi.
- 27 Yüzünün beninin sevda gamıyla kızıla boyanmış gönül Kays'ın izindedir.
- 28 Ey Tıflî! Gönülden hazımsızlık düşüncesini çıkar. B.k yemekte eksik kalma.
- 29 İsteğine kavuşmuş sarığın yücesine... Ey kalplerin kalbini tanıyan kavmi!
- 30 Bu beyitleri bizim için demiş: Çok gayretli yiğit Nurî önceden bizim hakkımızda şöyle demiş...
- 31 Ey hamiyet bilmez! Mert ol, toprak gibi aşağı tabiatlı ol.
- 32 Her öldürülmüş köpeğin kapısında en güzel yuvarlak sofranın başı oldu.
- 33 Bize bütün dünya can olduysa affedilen her ölünün kulak memesini gibiyim.
- 34 (Benim) sözüm, sevgilinin yüzünden taze gönül çeker. Benim bu anlaşılmağım onun huzurunun lezzetindendir.
- 35 Tâ ayağına kadar varlığını terk etmedikçe cömertlikte meşhur olamazsın!
- 36 Eğer kusur olarak bende yokluk ayıbı yoksa benim gücüne yazıklar olsun!
- 37 Dinle, benim gözümün nuru dinle! Ey peri yaratılışlı ve uğurlu görünüşlü!
- 38 Saldırgan köpekleriyle laz kafirleri leşime saldırırlar diye korkarım.
- 39 Mirasçılar rütbesiyle didişirler. Bir alay çıplak bakırcı felaketi...

- 40 Başım ucuna s.ç.p gitseler, ölüler bana incinirmiş.
- 41 Geçmiş ömrünü derbederlikte devam ettirse o kişinin tanıdığı kalır mı?
- 42 Ölen kişiden kalan eşya halini söyleyelim, her neyse ya yatar ya durur.
- 43 Eğer vasiyetimde yalan söylersem mahşere düşmüş eşekle konuşmayayım.
- 44 P.z.v.nk pis g.t s.k.rdi. O gün saçan ne yüzle gelir?
- 45 Soru sormayın, kayıplarım bilir. Eskiciler imamı ahlaksız Hacı.
- 46 Esrar ve afyona bütün gönül fedaydı. Doksan üç gözlü hediye bir kalbur...
- 47 (Ey) Kalbur sözüne karışan eşekler! Meşhur galat olunca daha iyidir.
- 48 Her dahil olanlara incelik gösterme, sana izin veriyorum bu tahminlerine s.ç!
- 49 Eğer nikah isterse karım olsun, o kötü kadın boştur.
- 50 Eğer kahpe, iddiasına ispata bir iki yalancı şahit getirirse...
- 51 Dinleme, benim çelebim dinleme! O (...), meclisinden uzak tut.
- 52 O asil soya nikah girmemiştir. Anne şalı tek bilir, ona sor.
- 53 Güçlü kişiye böyle bir arzu (...), dünya olaylarını ve gözü görmedi.
- 54 Büyük kavuşma isteğiyle acur ve hıyarın kendi yapraklarını vuruyorlar.
- 55 Eğer o benden başımı isterse, yaşlı kafasına takılıyor.
- 56 Atı oyuncağıdır, zina yokuşu Tekur sarayından sonra meskenidir.
- 57 Gece gündüz o taze gübrece kahpe[nin] s.k.lm.dik ahır kalmamıştır.
- 58 O at, büyülü yazı yazsa beni bazen solucan bazen karınca yapar.
- 59 Ben serçe kuşu gibi fakir ve değersiz, ansızın Lark'ın arzulayanı olsam.
- 60 Büyü ile eşek yapar sonra o kişi ıtır arzusundan verir.
- 61 Gözyaşıyla toplanmak ne beladır! Varsayalım ki vücuda bezginlik gelmemiş [olsun].
- 62 Bu kötü sonlu nefis kadın organını sevmez. Unutulmuş tabiatı g.te meyilli.
- 63 (...) kaderi bozulmuş ile mahzur yoksa yılda bir kere yaparım.
- 64 (...) .bne başı hasta olmayınca huzur zevki sürer mi?
- 65 Burada fahişe halka izin vermede bela size taklit olur.
- 66 Meğer Çelebi öyle kendini düzermiş. Tutkun olanı ben siz zannederdim.
- 67 Âşığının biri Meçek Dede'dir. P.z.venk takdir edileni kullanıp çalmakta.
- 68 Mekikçi Arap bu ahenkle mutlu olup ne maymunlar çeker!
- 69 Ya zevk veren oğlancılık ya çok parlak (...) yıkaya yıkaya

- 70 Merhum babasının cehennemini süsleyen, cehennem yoluna geçtikçe...
- 71 Koyduğu bir kasık bağıdır fakat onu da anne uçkur yaptı.
- 72 Zenginliğe yakın mal sahibi olmadım. Bütün seneler ve aylar kıtlıkla geçti.
- 73 Hâletî Akçazade Hoca Kemal çok süre yapmışlardı.
- 74 Âh mutlaka kişiliğimin uğursuzluğu, çıplak ve felaket cin tayfasına bağlı insan yaptı.
- 75 Şeytan, Âdem'e secde etti. Ben gizli belinde olmasam.
- 76 Şerefli sülaleye ettiğimi Timur askerleri yapmamıştır.
- 77 Nükteli sözler anlatan Nâdirî sohbeti, beni fakirken gururlu yaptı.
- 78 O kıyafetle suç işlemedim. Düğün meclislerinin maskarası oldum.
- 79 Gönlü kör kişi s.kmez olduğunda yiyip içme ile hikâye yazdım.
- 80 Ey Nigâhi o çiçek çıkarmış eşek, Deli Bahtî de nice zaman s.kti.
- 81 Herkes parasız pulsuz vurdu; Gerçi eksik vurmayı öğretirlerdi.
- 82 Yine [senin] o zamanların ne âlemdir. Bir gönül zevkinin nefsinden uzak olmadı.
- 83 Ey Atâyî! O canlı, kuvvetli fil her nerede olsa sevinçli kadehin sarhoşu[dur].
- 84 Tekme gönle çelmeydi. Hep işi derdi, şiddet ile (...) tek uzak.
- 85 Para yaparsa karşılaştırıp düşürdüm. O da bir Tayfûr sürünüp kaldı.
- 86 Hani yok büyük bir bıçak ama el işi, guruldayan çocuk.
- 87 Kulpu yok ki bir büyük horoz, validene s.çar (...), kor.
- 88 O kıyma çeken etin tahtası bazen dolu bazen (...).
- 89 İnsan topluluğunun sureti bir bozuk olanı herhalde Kosova'ya Kanca'dır.
- 90 Frenklere ait olan borular yerde kaldı. Eğer bizim (...) çalmadıysa.
- 91 Benim canım, üstün niteliklerin önündedir. On iki lale üç tane tütsü...
- 92 Gönül çekicinin cızırtısı olan üç kalem, kederlisi girift ve mansur [olan ney gibidir].
- 93 Ne kalem nağme yapan olunca tanbur kasesi (çalgısı) ona gözyaşı dökerdi.
- 94 Örfî ve Tâlîp'in şiiri on varak, bir iki bölüm de Aka Şabur'un...
- 95 Beytin ortası üç yeni mazmun ki, Ka'ili'de lacivertle gizlidir.
- 96 Matla, binici miğferli efendi; makta, Nişâbur kalbinin başıdır.
- 97 Şehnâme'nin beytinin (...), peşin alma ve savaş özelliği, Tûr, İrec ve Selm'in kavga özellikleri...
- 98 (...) lam elif sarığı alıkoyan, Pakur hikayesinin öz şerhi...

- 99 Ayrıntılı olarak başından geçeni, (...)’ın kısaltılmış hikâyesi.
- 100 Kürtler, ona bir mektup, şal kumaşı zorluklar çıkarma.
- 101 Sana birkaç inci verip gideyim, o gence hazine bekçisi yaratılışını göster.
- 102 Bunların çoğunluğu benim çelebim! Kimi yükseltilmiş kimi soyulmuştur.
- 103 (...) Arap edebiyatında gönlünden uzak olmasın!
- 104 (Senin) Nazlı gönlüne doğarsa nüktesinin su ve isteğini anla.
- 105 Büyülü (...) bekareti, (...).
- 106 Sınırsız çalışma ile (...) ile kutsal sayma nedir?
- 107 Çelebim! Kaf dağının eteğinde (...) bir otun adıdır.
- 108 Bu noksanlıkta çok bilgilinin oğlunun köklerinin (...) hükmü neymiş?
- 109 Orada (...) otun kısaltılmışı kör yazar.
- 110 Gecenin oğlu (...), o son zamanında Şehnâme yazar.
- 111 Zorluklarını işitmeye adanmış olanı, (...) izin belgesi oldu.
- 112 Ama bir gün sağır Riyâzî bile kök konusunu asmakta eksik kaldı.
- 113 Büyüklük taslayarak sundu. Ey Tıflî! Köklerin sözünü bil, dedi.
- 114 Aynı kökten gelmesi işitmeye dairdir. Et (...) değil midir?
- 115 Hem kaynağı tekkedendür, (...) bakılandır.
- 116 Ahmet’in gözyaşı ile rahmetli Bahtî bir tarafmış, dediler.
- 117 Habil’in ikizini (...) bil. Kabil’in ikizi ilk değil.
- 118 Şarabı içmeye ima edip asıl şarap bu Boşnak Efendi, dedi.
- 119 Ey işi bilen, anlayışlı yüce! Eşek arısının nakışlı perdesi iş bilire, yüce anlayışa...
- 120 Düşman yine dinsiz zalimi tutmak yalanla beni incitti, der.
- 121 Hallerim yumuşaklığa yönelirse değersiz Horhor mahallesinin halkı şahit olsun.
- 122 Bu b.kum (...) boş sözlerimi hep mezarların gülen duruşu yaptım.
- 123 Bana teslim etme sana teslim alma lazım. Halka itiraz eden olmasın.
- 124 Ey Hâtem! Gel, bu sözü bitirelim. Mühürlenmiş olana kadar geçerli yerde olsun.
- 125 Bu kavrayış gönlünü harap etmesin. İmar edilmiş (...) kuvveti...
- 126 Feleğe kadar bağırsakların gevşekliği ve kavramaya, zafere ulaşan keyif sahipleri...
- 127 Yumuşaklık seni yeni etekli etmesin. O kötülük ve kavga taşları altında kalsın.

- 128 K.ç.na asker ile aynı zıpkını yap. Hasta Nazmî şahidim derse.
129 Hastalık bahane edene inanma. Onun sözleri terkedilmiştir.
130 O bir yalancı şahidi genezdir. G.tü damgalıdır, halk bilir.
131 Doğrusu şudur ki (...) düşse teki ve hepsi (...) geldi.
132 Eş anlamlı kelimeler çoktur. Güzele talih ile öncü asker demişler.
133 Yine söz süsleyici Firdevsi güzel için ölüm anlamına gelir, dedi.
134 Fayda (...) aslı hemzedir. Bu Bor Kadısı güzel yapar.
135 Mim harfini artması ile üç kelime geldi. Biri en az kullanılan kelimedir.
136 Sözünü, altın saçmasına döndürür. (...) hepsi gelince fark eder.
137 Hor görüleni taşıma dendi. Sahip olma (...) dalkavuğu yarala dediler.
138 Dalgınlık etme, kendini toparla. (...) yazılmış eşi benzeri budur.
139 Ona uşakar'rucül bulutu derler. Bir arzu nefsi alıp zevkli olsa...
140 Büyük afetin anlamı haylazdır. (...) ayınsız yazan yanlış yapar.
141 Salat ve selam en güzel isimdir. Belki anne ismi (...)bedeldir.
142 Atlı ve düşmanları öldürmesi. Âlemler engel yazsa uzaktır.
143 Ali Kuşçu sadece bunu yazmış: (...) bütün kelime...
144 Arap şairleri mecburiyetten uzun sözü kısalttılar.
145 Alın saçını yaratılış kuvvetine (...) sebep demiş.
146 Ey huzurlu edip, Bantîler (?) yaşa paşa dese de amaç yellenmedir.
147 Bâniyân'un dilinde sonradan ortaya çıkan ismi, pisliğin adı yiğitlik oldu.
148 Güneşin beyazlık faydasını talihsizliğin hepsi kırmızı ceylanın eseri...
149 Nadir olan şeyleri bilenler zümresi, nun zaptıyla (...) nur dumanı dediler.
150 Zor kelimelerin kurallarını koyanlar göze de Gur demişler.
151 Sorsa söz söyleyen baştır. Hoca Şekur, ne yaptığını anlar mı?
152 (...) ne demektir?
153 Gerçek adalet midir? Hükümsüz kalmada görmedim, git ehline sor.
154 Elifi ikilik ifade eder, (...) denilmedi.
155 Bizden öncekilerin rivayetini tutanlar, Timur zorba insan dediler.
156 Lark'ın (...) sözü, kinayesini Ebu el-Meysûr (?) soruşturur.
157 Efendine söyle o eşek Türk'e yine (...) yazmasın.

- 158 Tarih ilmine bakışlar harca. Mükemmel ve şenlikli ol.
159 (...) taç, altın külâh ve kemer. Her yeri bir eserle geçti.
160 İlk önce Erdeşîr-i Sâsânî Deymur ilini fethetti.
161 Zaman kinayesi gerçekten oldu. (...)’un haberleri ve İskender harbi...
162 Timur geldi Şiraz’ı aldı. Aile üstünlüğü yenilgiye uğrattı.
163 Savaş içinde o topluluk zafere ulaşan Timur’un başına kılıç yetiştirdi.
164 Eyvah, o gönül şahına binlerce eyvah! Tazelikte bu yoldan geçti.
165 Hem Ulu Bey ile Şahrüh Mirza (...) üstünlük göstermiş...
166 O savaş geliş gidişe sebep oldu. Malipur şehrine tüccar geldi.
167 Ataların şerefli tarihini tutmada Şapur’un uç olmasında birleşmişlerdir.
168 Yani Firdevsi Tus’un büyü yapan Şapur’un aslına büyücü dedi.
169 Altı yüz seksen üçte kutlu nur, Cengiz soyuna ün vermiş.
170 (...) askerlerin yağın (...).
171 (...) yüz kıvrımın, Dinilpur (?) kalesini fethettiler.
172 Bâniyân ülkesini talan etmiş, Tatar kavmi ve (...) topluluğu.
173 Gerçi tunçtan vücutlu İsfendiyar, Zal’ın taşlık yerine kastetti.
174 O ufukların Tehemten’inin sonu, o rüzgârı (...) yaptı.
175 O su getiren Babür Han (...) tanıdığı...
176 Cennet ağacının fidanı oğlunun eşsiz dev sözünü görünce (...) olma.
177 İki bin yılda ergin olmuştur. Koca bir (...) devdir.
178 Rint ve oynayan çalıştı. Güneş ateşinin kölesi zerdüş geldi.
179 (...) ona kaçtı. Kaşur, bir felek mertebesi (...) kaledir.
180 Çin’i seyredeyim, parlak gümüş vücudunu tâ (...) yolda Hıtay’a çıkar.
181 Bedeşan’ı alan Mirkadur, yani damadı Şehgur Asi.
182 Sakal bir zamanda düğündeymiş, Hasan-ı Küfri ile Bokçu Kadir.
183 Cevrî’ye Lark (...) yapmış. Arzi gibi genezi kırılmış.
184 Ey dost! Gözlerini aç, her şeyin hem başlatanı hem bitireni ol ve Safer’in kör olduğunu söyleme.
185 Edepliler, (...) dersinde kalıcı olarak dünyaya şart koymuş.
186 Düşman yine dinsizi teslim al der, (...) ile boyumu kambur yaptı.

- 187 Bu vasiyetlerde beyitleri bağlayan anlayış imkansızlığı zayıflıktan kalmadı.
188 Âh ama yine cephaneyi demesin bu (...) kul ne yapsın?
189 Ta ki böyle zamanlar ve asırları görenler toplanıp da neler buldum.
190 Müezzîn mektubunun özeti (...).
191 Dehl şehrine Nurettin geldi, Şeyh Sad ve Şeyh Münevver oğludur.
192 Kürtlerin topluluğu (...) imamlar (...).
193 Zor sözlüklerden yanlışa düşme. Mur, on yedi manaya gelir.
194 Fidan gibi boya sahip (...).
195 (...) oldu (...) canlandırma, kabre giren o kafir fil habercisi yattı.
196 Mütenebbî onu da yazar mı? Göğün yaptığını (...).
197 Makamın birincisi münka'adur. Yabancı, (...) sesi.
198 Topluluk düğünü anlaşmazlıktır. Bazı hikâyeye anlatanlar söyledi.
199 Temiz kulağa dokundu mu acaba? Mezar sahiplerine ıtır sahipleri denmiş.
200 Gözümün nuru fıkıhta nasılsın? Hoca (...) oldunuz mu?
201 Bir kişinin sahibi öldürülse akrabasını henüz öldürmeyen o gam çeken kişi derler.
202 Güzel şiirine bağlan, orada artan beyitler neymiş anla!
203 Çocukluk aleminde korkarım, o eşek size (...) kaç kez verdi?
204 Size lazım olan pislikten (...) ayrı olmamaktır.
205 Yedi deniz ile temiz olur mu? Âh (...) kabirler.
206 Şimdi öğretme mümkündür, kendi malını kullanamayan ne kadar der?
207 İşleri mecliste şarap içenlerin yeri, sırlar meclisi Siyeristan.
208 (...) kalp evinin kuvveti, halk (...) rintler mağarası
209 (...) insan topluluğu ve sığınacak yer. Göz nuru, (...) bezginlik ileri görüşlülerin gözünün nuru.
210 O gece nerede ki hikâyeden sonra bana sıcaklık zamanı Nevruz oldu.
211 Yok, Allah'tan tövbe ettim. Şarap ki iman görürdü.
212 Yeni yeni şiirlerimi okuyup titreyerek şaraba izin verirdi.
213 (...) kendi malından menedilmiş.
214 (Senin) dağınık kakülün âşîğın duruma karışıklık mayası katardı.
215 Varlık özünün kıymeti ömür asması (...) kısaltılmış...

- 216 Ey elden tutan irfan dünyası (...) yaratılışı gizli olmasın.
217 O fahişenin bana yaptıklarını Bahtigan ile Tayfur yapmadı.
218 Kıyafeti kelebektir ama iğne ve zehirli özelliği eşek arısıyla aynıdır.
219 Bülbüller ve zurnadan cahil olan b.k. (...) iyi gelir.
220 Topal eşek ile azgın köpek, cadı atı gibi kıyafete gerildi.
221 Nişabur'un buz satan çatlağını bin kere görse lanetler eder.
222 Eğer kendine çekip kırılmış olmasaydı sırça kap olurdu.
223 Çekirge hiç zengin olur mu? Ne kadar olsa (...).
224 Kindar feleğin elinden kurtulmak için imdat! İzin vermez.
225 Beni devamlı hoş gören talihimin uğursuzluğudur.
226 Eğer uğursuzluğumdan bahsedersen güç yuvası (...) halk.
227 Kafzâde Efendi gibi vücut beni yükümden rahatsız ederdi.
228 Kaş göz atan gözümün gözü (...) Şane Mir.
229 Kuhistan kalesinin kıtası, Lahur (...)’nın müstezadı...
230 Bu değirmene yardım eli uzat, sakın korumana aldanma!
231 Hüseyin’in mavi elbisesi (...), kötü düşünen dostuna vur.
232 Mef’ul vezninde mastardan ‘tozlanmış’ başka anlamına gelir.
233 Eşek arısının fazla balını yediğin için süslü ayağının kanadı kalptir.
234 Hadr Hasırı, iri cüsseli mektupta yılda bir kere (...).
235 Mantık sahibi terimleri ameli sunana (...).
236 Dâr’ın çoğulu şüphesiz uzak olur.

64a

-203-⁵³⁶

Ṭıflî Berāy-ı Ṭarzî

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

- 1 Çalmada ta‘bîr ü terkîb-ile gayruñ sözlerin
Bir zamân Ṭarzî-i düzdi ehl-i dāniş şandılar

⁵³⁶ Bu şiir TLD’de yoktur.

- 2 Şi'r-i Şabrî'de görenler nikbetinün mahlaşın
Bîşe-zâr-ı şîre bir hınzîr girmiş şandılar

-203-

- 1 Bir zaman, ifade ve tamlamalarla başkasının sözlerini çalmakta [olanı] bilgi sahibi
hırsız Tarzî sandılar.
- 2 Felaketinin mahlasını Sabrî'nin şiirinde görenler aslanın ormanına bir domuz girmiş
sandılar.

64b

Sâl gelip ve aḥkām külliyesine bin elli altı (...) ⁵³⁷ ihtiyâr (...) ⁵³⁸ horḥoru (...) ⁵³⁹ meḥādim-i zîşân (...) evzâ'-ı ḍarba ve 'adden efzûn (...) ve gülâbîye ri'âyetler eyleyüp aḥlâḳ-ı ḥamideleri (...) dānişmendân ve etrâk medârisi (...) 'ulûm-ı fâhire (...) ekşerî ḥayâtü'l-ḥayevândan ve geyik dâsitânından ma'il 'amîḳ (...) ve münâkaşadan ḥâli olmalarına ve 'umûma kitâb-dâr-ı bâb (...) çok (...) kaḥpelere ve ḳocaların eşek itmiş seḥḥâra nâmeler ve (...) geçinmelerine (...) erbâb-ı devlete ve aşḥâb-ı ḡurre rif'atine getürdükleri ḳaşâid-i selis ve tevârîḥ-i zımnında şıla ve iḥsân me'mûrî iken cevri firāvân belki degnek ve kötek yemelerine ammâ Ḳayıḳçı Muştafâ dişlerine ve Ḳurıoğlu türkilerine ve tekerlemelerine ziyâde tevḳîr ve i'tibâr itmelerine ve şeh-nâme-ḥ'ân olan ṭurfânıḡ ve ḳışşa okıyan yârânıḡ ḳârları batṭâl olup kimi (...) -âzârı meyâncısı olup ve kimi şubaşıya çatup siyâset dellâli olmalarına ve kirde erbâb-ı âlât ve aşḥâb-ı silâhuḡ revnâḳına ve iştiḥârlarına ḥuşûşâ ḳın keser dilberlerin ve ḳılıç genezlerin g.tlerine birer ḥançer şokup ta'limḥânelerde yüz okurı aḳçe veresiye atup ta'limḥânecileruḡ 'izzetine ve okçılaruḡ ve yaycılaruḡ intifâ'ına ve tüfenk-endâzlıḡa mü'esses eyleyen tamâm yemezleruḡ gâhi zorlu şıḳıya rast gelüp tüfenkleri çatılmasına ve kemânkeşlige tâlib ve râḡıp olup itçilerle ihtilâṭ eyleyen p.ştlara s.k.ri pek müntehâ yaylar çekerken ḳasıḳları yarılup ṭ.ş.ḳ ḍarbına uğramalarına ve Tâtâr tâ'ifesi ki ḥâr-ı (?) ḥâkisâruḡ üzerine (...) idüp mahbûbe câriyeler ve tâze dilberler ve oḡlanlar çıkarup (...) şehre (...) dehre gider (...) gelüp ekşerî (...) gibi (...) olup (...) gibi hemîşe ḥandân olmalarına ve zümre-i ricâl-i melâmet (...) enduhden (...) s.kleri gibi ser-nigûn (...) olmalarına ve tâ'ife-i Luṭ (...) ḥayâl gün dilberân ile cıḳḳ firāvân eylemeden 'âciz ü cânlarında bezme (...) yine

65a

ü zen-pâre nikbetiler ü ḥar esvâḳ-ı şehirde (...) elinde ḳudurmuş it gibi s.k.s.k gezmelerine ve (...) kendâdegân boḡâzı tokluḡuna her gice bir s.k.şt. ḳalmaḳlarına ve (...) bî-ḥayâ eşḥâş eşḳıyâ (...) ḳırmış ḳancık it gibi çatışup dehr gördükleri nikbetlere ḳuyruk

⁵³⁷ Nûshada bu kısım silinmiştir.

⁵³⁸ Nûshada bu kısım silinmiştir.

⁵³⁹ Nûshada bu kısım silinmiştir.

şallamalarına ve bu sāl nuḥūset āmālda s.kler ser-gerdān u .mlar ferāvān u g.tler erzān olup (...) ‘ulūfeci olanların da düşüp ekşer metā’ların müşterilere bir yıl veresi ve altı ay gavgası ile vormelerine (...) sıkletine ve s.k.şlerin cem’iyyetine (...) kaçır odalarının fāhişelerle zīb ü zīnetine ve ḥalāyık mābeynine (...) nikāḥ u sūr u meserret ziyāde olup ekşer ‘avratların erleri çarşuya ve pazara gidince aram gāyet oldu div ü ḥar kimesneye varup aḥşam eri geldikten ikisinden ve ḥar nikāḥ fesh olup yine evvelki erine ḥukm olıcak bu sebepten niçe (...) ve (...) ‘uḳūbetlerine ve (...) içinde gice (...) çıkan (...) ḥar sizleri hücūm kilābdan emīn ü maşūn u nā’il-i merām olmadıkları ecelden kilābuñ nicesine (...) helāk itmelerine ve maḥalle bekçileri olan (...) maḥalle beklerler (...) ḥāb rāḥata ve istirāḥata varup gice kol gezenler anları uyur bulıcak ḍarb-ı şedīd ile tehdīd eylemelerine ve bu senede ‘avrat tāyifesi erlerine gālib olup ve ekşer zamanda çıkışup ‘avrat erine bre köpek gidi var ‘avretine bre kaçık kaḥpe (...) gelip hırıldeşup birbirinün yüzlerine etmelerine (...) güzelliğine ve (...) ‘ālemün şenliğine ve ezhār gūn-ā-gūn (...) olup cümleden (...) lālesinin ve ‘arab t.ş.ğınun çokluğuna (...) cem’iyyet surlarda oturan kadıncıklar birbirlerine dest-avīz ü bergūzār göndermelerine ve yaz faşında meyveler ferāvān (...) pāyān olup gīr ḥar gibi lezīz (...) hıyārları (...) u nān gibi yumuşak (...) incirleri ve zelle ḥīzān gibi içi kırmızı kucāğa sığmaz (...) karpuzlarının ve fırtına ve (...) ve faşl-ı tābestānda ḥarāret ü (...) şiddet üzre olmağın (...) ağızlarında tükürük ve ḥar bulmayup (...) çekerdigi

65b

lu‘ābına muḥtāc olmalarına ve güz faşında severler ve cem’iyyetler vākı’ olup ekşer kına gicelerinde bī-minnet g.tler s.k.l.p ve bī-minnet şuşalar olup erāzil (...) fitne mā’il olmalarına ve kış faşında bir (...) ḥiddet üzre olup ḥamāmlarda keşret ister ḥalvetlerde cem’iyyetler olup dellāk dilberlerinün müşteri kaz/kız derisine muğlimlerinün (...) ve ba’zı gūlām-pāre yārān peştemālleri ucuna akçe bağlayup ḥamāma girerken kaḫāya (...) peştemāli çözülp akçe dökölüp g.t ucundan rūsā-yı ‘ālem olmalarına ve ḥamām ḥalvetlerinde peştemāl aşup ḥayāl gūn dilberān ile tecelluḳ semtine sālīk olan t.ş.k (...) nedāmetine ve fezāḥatine ve gārīb (...) bāzergān u tüccār tāyifesinün zevḳ u şafāları (...) olup ekşerī çengi kadıncıklara ve sāzende fāhişeler sevüp sermāyeleride çaldırmalarına ve şayd (...) idenler paçoḫ (...) ıstaḫoz ve ḫalkān balığında fā’ide görmelerine ve keçi boynuzı şatan (...) ziyān ve ḥūsrān çeküp sonra öküz ve geyik bu boynuzunu cem’ idüp hilālci ve ... olmalarına ve sāzendegān muğannīyānün şöhretlerine meyḥānelerde ve mecālisi ārālarında şabāḥdan tā aḫşāma dek çalup çağırup sonra akçesiz kolmalarına (...) ru’ūnet idüp akçe (...) sāzendenün sāzı ve dā’iresi başında kırılmasına ve bu senede ḥaşerāt (...) çokluğuna bā-ḥuşūş gör (...) şiddetine ve yavuzluğuna ekşerī genc ‘avratlarıda ve tāze oğlanları gice düşünde bulup zehrin döküp helāk olmasına ve ḥamile olan ‘avratlarda (...) düşvāri vākı’ olup ekşerī köpek başlu ve kıtmīr çehrelü ve (...) bacaklu ve bir (...) beşer altışar (...) toğmasa ve ricāl-i tā’ifesinün (...) ḥazīn ü zevcelerinden istiḫyā eyleyüp bi’l-zarūret mūrācā’āt (...) idüp ekşer (...) ḥayāsından ve (...) ‘ilāc bulmalarına ve ‘ufūnet mevādan keşret isti’mālden tāzelerde (...) zūhūr idüp ekşer (...) beşeriyyeden şifā bulmalarına ve (...) bu (...) olanlara virdikleri ... şerbetler (...) eylediği ecelden yüzleri ağ olmasına ve kibār (...) aḫa bir (...)

66a

musallaḥ olduğu sebebden tüvānā ‘arab köleleri zeber-dest (...) ağır bahālara satılup esirciler fā’ide-mend olmalarına ve bu sālda zelle gibi şafer-i dey terkīb ü zıkr gibi balğamī mizāç u kes gibi domuz ṭabī‘at olanların zevk ü şafālarına ve ihtilāt ve inbisātlarına ve birbirlerine bī-minnet varup gelmelerine ve ḥāl-i nebātāt u sebzedāt ḥarem ü ḥandān olmalarına pırasa ve turpuḡ ve şalgāmuḡ ve muzun (...) kabaḡlarınuḡ ve nāzik Mora paṭlıcanlarınuḡ ve fırtına (...) ve ḥāl-i ḥubūbāt u ḡallāt u mezzū‘āt-ı nevādirātından olup ammā burçak ve darı bī-nihāye olup kuş-bāzların devletlerine ve bozacıların sa‘adetlerine (...) iki (...) boza bir aḡçeye olduğu ecelden erbāb-ı ‘işret geçinen zurefānuḡ ekşerī boza-ḡor olmalarına ve aḡvāl-i dabbe ve ḡayvānāt ve (...) ba‘zısında sūtūrı vāḡı‘a olup ammā (...) merz-vān eşki ve boynuzı (...) gibi olan geyiklerin çokluḡına ve aḡsām-ı perrendegān ya‘ni (...) cinsinden ördek ve kaz ve tavuḡ nādir olup ammā aḡaçkaḡan ve saḡsaḡan ve kuyruk şalan ve başdan karanuḡ ve fırtına ve bu senede/bosnada (...) aḡvālī (...) olup ‘ale’l-ḡuṣūṣ ‘Ali Paşa nerḡ satılan metā‘lar bir aḡçeye ve ekşer veresiye virilmesine ve si‘r ü ḡuṣiṣle sīm ü zerle ele girmez bir nazīr boḡçalruḡ ve nāzik mataraların yarım ḡuruṣa ve bir rub‘a alınma ve satılmasına (...) olan suḡte-vāt müflis ü nātüvān u dilber peydāsına imkānları olmayacak ekşer zamānda (...) şabun ile def‘ (...) eyledikleri ecelden İzmir ve Trablus şabunı bir miḡdār kıymetdār olmasına ve bu sālda ‘alāyim-i semāvinenüḡ vuḡū‘na veṣū‘na (...) zümre ile Keyvān burc ābide kıran eyleyüp delālet ider ki yaz faşlında ḡiṣārsız yine (...) şafāsına giden fāḡiṣe var ezel ü ḡaṣerāt u çingāne vü tātllarıyla

68b

-204-

Esmā-yı Bilād [Ferdī]

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

- 1 Eyle ey ḡāme-i ḡoş-lehçe-i ma‘nā ra‘nā⁵⁴⁰
Zıkr-i Esmā’-i Bilād eylemede tāze-edā
- 2 Va‘de-i vaşlını Siroz’a şalınca dilber
Tıfl-ı dil şimdi beşiklerde eyler vāveylā
- 3 Hele Bolayır ‘ulūfeciler ‘ūr-ı futada
Şoḡra maḡsūb iderüz ücretini Tırhala’ya
- 4 Yetiş āzāde taḡammül köle baksa ne mümkün⁵⁴¹ (?)⁵⁴²
Olamaz mesken-i bülbul hele her Bāḡçeserā

⁵⁴⁰ Mısranın vezni kusurludur.

⁵⁴¹ Mısra anlaşılamadı.

⁵⁴² Mısranın vezni kusurludur.

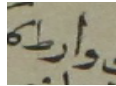
- 5 İnebahtı diyü Kalkandelen'e vardı budun
Aşağa (?) çekdi kefâ Gönye'ye erbâb-ı şifâ
- 6 Yenice kara sıvandı var ise igbâra
Gözlerün gördüm idi Akpınar'ı 'arz-ı 'amâ
- 7 Karabağlar ne 'aceb nâz-ile itmiş gibi yâr
Çeşme lâzım koluna tâ Bilecik'ten ammâ
- 8 Taşözi'dür dili hiç mermere⁵⁴³ söz kâr ide mi
İtmez Uşşâk'a Kemer ise kıddini (?) vefâ
- 9 Ğam-ı ferdâyı varup⁵⁴⁴ gel görelim imrûzı
Didi bir Burgâzi boğâzı boğâz derdi için çekme belâ
- 10 Bu sene⁵⁴⁵ başına üşmüş dilberün ağıyâr ammâ
Her sege⁵⁴⁶ eylemesin 'ayn-ı hayâtı icrâ
- 11 Çâk dāmân girîbânı neden fark itmez
Mâh-ıla (?) degül gîsû-yı erbâb-ı fenâ
- 12 Gözleri Aydın ola tîr[e]-derün⁵⁴⁷ ağıyârın
Zevk-i yâr ile Bandırma'da yârân-ı şafâ
- 13 Teni ğark eyledi ey çeşm-i terim yâr ğark
Döndi Karadeniz'e berr ü bahre virdi fetâ⁵⁴⁸
- 14 Kefe girince manıklı dehrün oldu
'Aynıma gelmez çü Gümüşhâne'ye bîhûde ricâ⁵⁴⁹

-204-

- 1 Ey manayı güzel söyleyişli, latif kalem! Beldelerin adlarını yeni bir tarzla an!
- 2 Dilber, kavuşma sözünü Siroz'a bırakınca gönül çocuğu şimdi beşiklerde feryat eder.
- 3 Hele Bolayır peştemalden soyunmuş kalmış yeniçeriler... Sonra ücretini Tırhala'ya ödenmiş sayarız.

⁵⁴³ Marmara adı da kastedilmiştir.

⁵⁴⁴ varup: nüshada şu şekildedir:

⁵⁴⁵ Şair, Bosna şehrine telmih yapmıştır.

⁵⁴⁶ Hersek şehri ile tevriyeli kullanıyor.

⁵⁴⁷ Aydın, Tire ilçesine telmih vardır.

⁵⁴⁸ Mısrânın vezni kusurludur.

⁵⁴⁹ Mısrânın vezni kusurludur.

- 4 Yetiş ey âzâde! Köle baksa da ne mümkün her Bahçesaray bülbülün meskeni olamaz.
- 5 İnsanlar İnebahtı diye Kalkandelen'e vardı. Şifalılar, Gönve'ye (...) çekti.
- 6 Yenice kara bulandı tozmaya varsa senin gözlerini gördüm ki Akpınar'ı körlüğü sun.
- 7 Karabağlar, sevgili gibi acaba nazla ne yapmış? Tâ Bilecik'ten ama koluna çeşme lazım.
- 8 Gönü Taşözi'dir. Hiç mermere söz işler mi? Âşıklara kemer ise de boyunu (...) vefa etmez.
- 9 Gelecek endişesini varıp gel bugünü görelim. Bir Burgazi boğazı dedi, boğaz derdi için bela çekme.
- 10 Bu sene dilberin başına rakip toplanmış ama her köpeğe hayat pınarını akıtmasın.
- 11 Eteğini üzüntüyle yırttığını neden fark etmez? Ay ile (...) yokluk sahiplerinin saçı değil.
- 12 Gözleri aydın olsun. Senin rakibinin gönül oku sevgilinin zevkiyle eğlence dostları Bandırma'da.
- 13 Ey yaşlı gözüm! Vücudu battı, sevgili boğulmuş. Karadeniz'e döndü, hayır sahibi ve denize gençlik verdi.
- 14 Vazgeçmeye girince (...) dünyanın oldu. Gözüme gelmez Gümüşhane'ye boşa rica gibi.

71a

-205-

Hâkî

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

- 1 Hemân bir dilbere mâ'il mi olduñ kâfir olsun s.k
Gerek zişt ü gerek 'âlemde mişlî nâdir olsun s.k
- 2 Şakın 'ışkum hâkikatdür dime cānāna ben s.k⁵⁵⁰
Seni sevmez dir iseñ sevdigün bāri bir olsun s.k⁵⁵¹
- 3 G.t.ne varını şarf eyle ol yanında maqbūli⁵⁵²
Tekarrüb kesb idersen istedükçe hāzır olsun [s.k]

⁵⁵⁰ Mısrânın vezni kusurludur.

⁵⁵¹ Mısrânın vezni kusurludur.

⁵⁵² Mısrânın vezni kusurludur.

- 4 G.t.n zibāsın açup çal t.ş.ğı şöyle kim sen de
Gerek pür/bir (...) ⁵⁵³ ol dünya gerekse yağır olsun s.k
- 5 Zamāne hūbların s.km.m demek yanlışdur ey Hākī
Günāhı var durur ammā berāy-ı hātır olsun s.k

-205-

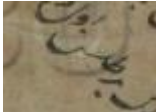
- 1 Bir dilbere meyilli mi oldun? İsterse kâfir olsun, s.k. Gerek çirkin gerek âlemde eşi nadir olsun, s.k.
- 2 Sakın sevgiliye benim aşkım gerçektir deme, s.k! Seni sevmesin dersin sevdiğin bari bir olsun s.k.
- 3 G.t.ne her şeyini harca, o beğenileni yanında yaklaşıp kazanırsan istedikçe s.k hazır olsun.
- 4 G.t.n güzelini açıp t.ş.ğı şöyle çal ki sen de, gerek bir (...) o dünya gerekse s.k yara olsun.
- 5 Ey Hākī! Zamane güzellerini s.km.m demek yanlıştır. Günahı vardır ama hatır için olsun s.k.

-206-

Müstezād Hasan-ı Küfrî (?)

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

- 1 Güş eyler iseñ pendimi bir tāze civān s.k
Terk eyle zināyı
Fāş eyleme dünyaya şakın anı nihān s.k
Gör zevk ü şafāyı
- 2 Dilber ki gele hāneñe düş pāyına yüz sür
Neñ var ise 'arz it
Furşat düşicek aña şakın virme amān s.k
Añ cevır ü cefāyı
- 3 Koduğımı 'ışkı aña Lark itmege sa'y it
Rindāne t.ş.klar
Şayd eyle ne hāl ise anı virme amān s.k
Fehm eyle burayı
- 4 Her celf-i dünı meşreb ü müsta'meli s.kme

Müstağıyız pāk ol
Bir lāle-ḥad ü serv-ḳad ü gonçe-dehān s.k
Vir ḥükm-i hevāyī

5 Dök şehvetiñüñ nuḳrların pūte-i g.te
Eyle işüñ altun
Bir dilber-i sīmīn-beden ü şüh-ı cihān s.k
Zen s.kme Bahāyī

6 Aḥşāmlasa ḥāneñde ḳaçan bir meh-i ḡarrā
Ol gice (...) ⁵⁵⁴
Aç gün beyāzını beyān eyle ‘ayān s.k
Gör şevḳ-i (...) ⁵⁵⁵

7 Şarrāf-ı cihān ol yūri ḳal ḳurş-ı meḥekke
Kīmyā-ile uydur
Bir dilber-i sīmīn-beden ü zer ü ṭuman s.k ⁵⁵⁶
Altūn-ıla ḳalāyī

8 Bālā-ter olan ḳubbe-i gūne ne belādur
Zaḥmet çeke ādem
Ḳaldır ḳ.ç.nı (?) bu tarz-ı zenān s.k
Fevt itme (...) ⁵⁵⁷

9 Zī-ḳıymet ise her ne ḳadar zelle-i ḥubān
Narḥ-ı ‘alī pārsā
Besdür bu Bahāyīyle meded durma hemān s.k
Arttırma Bahāyī

-206-

- 1 Ögüdümü dinlersen bir taze genç s.k, zinayı terk et. Sakın dünyaya, açığa çıkarma onu gizli s.k, zevk ve eğlenceyi gör.
- 2 Dilber, evine gelsin ayağına düş, yüz sür. Neyin varsa sun. Fırsat düşünce ona sakın aman verme, s.k. Eziyet ve cefayı an.
- 3 Ona aşkı koyduğumu Lark (?) etmek için çalış. Rinde yaraşır şekilde t.ş.kl.r. Ne hâl ise avla, onu verme aman s.k, burayı anla.
- 4 Her alçak karakterliyi ve kullanılmışı s.kme, (...) temiz ol. Bir lale yanaklı ve servi boylu ve gonca ağızlı s.k. Arzunun gereğini yerine getir.

⁵⁵⁴ Nüshada bu kısım silinmiştir.

⁵⁵⁵ Nüshada bu kısım silinmiştir.

⁵⁵⁶ Vezin kusurludur.

⁵⁵⁷ Nüshada bu kısım silinmiştir.

- 5 Şehvetinin gümüşlerini g.t kabına dök, kârlı çık. Bir gümüş vücutlu dilber ve dünya güzeli s.k, Bahâyî kadın s.kme!
- 6 Nerede bir ay gibi parlak yüzlü (senin) evinde akşamlasa o gece (...). Gün gibi beyaz (tenini) aç, anlat. Açık açık s.k, (...) şevkini gör.
- 7 Cihan sarrafı ol, yürü mihenk miskini çal, kimya ile uydur. Bir gümüş vücutlu, altın ve şalvarlı dilberi s.k, altın ile kalayı.
- 8 Daha yüksek olan renkli kubbe ne beladır? Adam zahmet çeksin. (...) k.ç.nı kaldır, bu kadınların tarzını s.k, (...) elden kaçırma.
- 9 Güzellerin aşağılığı her ne kadar kıymetli ise yüce bahşiş bedeline bu yeter. Bahâyî ile yardım, durma hemen s.k. Artırma Bahâyî.

71b

-207-

Der-ḥaḫḫ-ı tevḫī'-i dār

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 (...) ⁵⁵⁸ zann ider ammā degüldür rûyî âl üzre
Berât-ı ḥüsnine tevḫī'-i kudret çekdi bir tuğrā
- 2 İbn-i Sinā-yı şifā-sāz ola Eflātūn ḥar
Şanmañız kim Nā' ilī'nüñ derdine dermān bula
- 3 Tā olunca s.km.den ğayrı 'ilācı var mıdur
.bn. kim bir ḫaḥpenüñ p.şt.nda māder-zād ola
- 4 Zūr (...) n'ola atı (...) ister
(...) küheylānı (...)

-207-

- 1 (...) zanneder ama yüzü kırmızı üstüne değildir. Güzellik beratına bir tuğra, kudret tuğrası çekti.
- 2 Şifa yapan İbn-i Sina olsun, Eflatun eşek. Sanmayın ki Nâilî'nin derdine derman bulsun.
- 3 Ta olunca s.km.den başka ilacı var mıdır? .bn. ki bir kahpenin p.şt.nda anne olsun.
- 4 Kuvvet (...) atı ne çıkar? Küheylanı (...)

⁵⁵⁸ Nüshada bu kısım silinmiştir.

-208-

Li-muḥarririḥī

mef'ûlû mefâ'îlû mefâ'îlû fe'ûlûn

- 1 Endişe-i perçem gibi bir kıl kalem ister
Taşvîr-i ḥayāl-i ruḥ-ı sākī ile şahbā

-208-

- 1 İçki dağıtıcısının ve şarabın hayalini resmetmek (sevgilinin) perçemi gibi incecik bir kalem ister.

-209-

(?)

- 1 İnşā' allāh'u'l-Mevlā
Rüyā-yı şaliḥā ve zevāli a'dā (...) şod(?)

-209-

- 1 İnşallah, düşmanların yenilmesi ve temiz rüya(?).

IV. BÖLÜM: MESTAP TABLOLARI

IV. 1. Manzum Bölümler Tablosu

Yer Nu.: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı. Nu. Bel_Yz_K0338							
Sayfa nu.	Mahlas	Matla‘	Makta‘	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
1b	Derūnī	N’ola gencīne-i ‘aşkuñda kesile niçe baş İki şemşīr-i tılısm olmuş aña ol iki kaş	N’ola bir kerre elin öpsem o sīmin-bedenūñ Bunça demdür başarın bağrum a hātem gibi taş	Nazm 2 beyit		..--/..--/..-- /..-	
1b	Hilmī	‘Allāme-i zamāne olup bir kişi eger Eylerse kađī-‘askere yüz biñ mülāzemet	Manşīb açılmaz aña çözölmeyecek kīse Hāşıl budur ki bī-kese müşkil mülāzemet	Kıt’a		--./ --./ --./ --	
1b	‘Arzī Efendi	Şayd olmamağa cān mı var [a] tāze güzeller Tesbīh gibi dānesi çok dām elimizde		Müfred		--./ --./ --./ .--	
1b	?	Bu kānūna duhān bir serv hākister çü sūnbüldür Bahārı faşl-ı dey bir gülşen ammā āteşīn güldür		Matla‘		.---/ .---/ .--- / .---	Bu şiirin başlığında “Müfred” yazmasına rağmen nazım

							biçimi “Matla”dı r.
1b	?	Tā mihr ü mehûñ şubḥ u mesā yana çerāğı Âteşle fūrüzān ide Mevlā bu ocağı		Matla‘		--./ .--./ .--./ ..--	Bu şiirin başlığında “Müfred” yazmasına rağmen nazım biçimi “Matla”dı r.
2a	Bākī	Ten cāmesini sūzen-i hicrān ile kaşdı Taẓyīk imiş ancak dil-i dīvāneye kaşdı	Bākī gibi şayd itdi niçe şīr-i dilīri Ġamzenle kaşuñ okun atup yayını yaşdı	Gazel 5 beyit		--./ .--./ .--./ ..--	BKD’de bu gazel yoktur.
2a	Cevrī	Güm oldı ‘aqlum o şūḥuñ dehānı fikrinde Ḥayāle döndi vücūdum miyānı fikrinde	Ġubār-ı ğuşşa alur ‘aqlunı şaķın Cevrī O şūḥuñ olma ḥaṭ-ı dil-sitānı fikrinde	Gazel 5 beyit		.-./ ..--/ .-./ ..-	
2b	Nā’ ilī	Bir vechē nāẓır ol ki nazīri bulunmaya Bir zülfe beste ol ki esīri bulunmaya	Virmem bihişte Nā’ ilīyā ben o bezmi kim Sāķīleri civān ola pīri bulunmaya	Gazel 7 beyit		--./ .-./ .--./ .-	
2b	Nā’ ilī	Naķd-i dili dil-dāra virüp mā- ḥaşal aldum Bāzār-ı maḥabbetde ğam-ı bī- kesel aldum	Vecdī’nüñ imiş Nā’ ilīyā nükte- verāndan Pākīze-edā tāze zemīn bir ğazel aldum	Gazel 7 beyit		--./ .--./ .--./ ..--	
2b	Nā’ ilī	Kim dir o vech-i pāke ḥaṭ- āverde olmasun	İmdād ider cerāḥat-ı hicrāna Nā’ ilī	Gazel 5 beyit		--./ .-./ .--./ .-	

		Âmed-şüd-i nigāha hemān perde olmasun	Dāğ-ı belā cigerde gerek serde olmasun				
3b	Nā' ilī	Hīrās-ı fitne şaldıñ dehre ey bī-dād n'eylersin Kopardıñ yer yer aşüb-ı kıyāmet-zād n'eylersin Perişānlıklar itdün nev-be-nev icād n'eylersin Dağıtdıñ h'āb-ı nāzı yārī ey feryād [n'eylersin] İdüp fitneyle dünyāyı harāb- ābād n'eylersin	Olursuñ Nā' ilī-veş gördü[gü]ñ maḥbūba efgende Metā'-ı şabrıñı tālān ider her tıfl-ı nāzende Muḥabbet cān-fezā esbāb-ı cem'ıyyet perākende Bahāyī-veş degilsin kâbil-i feyz-i şafā sen de Tekellüf ber-ṭaraf ey ḥāṭır-ı nā-şād n'eylersin	Tahmis 7 bend		.---/ .---/ .--- / .---	Bahāyī Efendi'nin şiri tahmis edilmiştir.
4a	Tarzī Efendi	Cihānı yakduñ ey āh-ı ateş-zād n'eylersin Ser-ā-pā tut ki yanmış bir ḥarāb-ābād n'eylersin	Vişāle zūr-i bāzū tışe-i ser-bāz el virmez Nedür bu küşiş-i bī-sevdā-yı Ferhād n'eylersin	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	Nazire
4a	Derviş Ahmed	Ṭotalum eyledin şifte müjeñle cümle kühsārı Pā-yı sengin dil-i Şirini ey Ferhād n'eylersin		Müfred		.---/ .---/ .--- / .---	Nazire
4b	Nazmī	Ḥaṭ-ı mu'anber-i nev-ḥīzi zīr-i kākülde Benefşedür ki açıldı zemīn-i sünbülde	Musaḥḥar oldı saña Nazmiyā bu tāze zemīn Taşarruf ancak ola 'ālem-i taḥayyülde	Gazel 7 beyit		.-./ ..-/ .-./ ..-	
5b	Mahmūd Paşa	Gözüm yaşına rahm it sorma derdin Ki merdüm-zādedür düşmüş nazardan		Müfred		.---/ .---/ .--	Bu şiir, MPD'de yedi beyitlik

							bir gazeldir. s. 95.
5b	Şeydā	Küh-sār-ı serde iki gözüm ‘ayn-ı āsiyā Sengi siyāhı ağı daķıķı sirişki mā		Matla‘		--./ -./ .--./ -.-	
5b	Şeydā	O biri binse şalıncağa görenler dirler Yine şeh-bāzın uçurmuş biri bağı ile		Müfred		..--/ ..--/ ..--/ --	
5b	‘Azmī- zāde [Hāletī]	Ele cām alsa dünyāyı ser-ā-ser seyr idermiş Cem Ben alsam destime ammā görünmez çeşmüme ‘ālem		Matla‘		.---/ .---/ .---/ / .---	Nüshada sadece matla‘ beyti olan şiir AHD’de s. 421’de beş beyitlik bir gazeldir.
5b	‘Azmī- zāde [Hāletī]	Getür āyīne-i ‘ālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı Benüm de sākīyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı		Matla‘		.---/ .---/ .---/ / .---	Nüshada sadece matla‘ beyti olan şiir AHD’de s. 560’ta sekiz

							beyitlik bir gazeldir.
5b	Hüseyin Efendi	Mezāk ehli lebin yād etse tūtī kandı vaşf eyler ‘Acebdür hāl-i ‘ālem bilmeyen söyler bilen söyler		Matla‘		.---/ .---/ .--- / .---	
5b	Helākī	Eliyle zülfin ol meh kim ruḥunda pīç pīç eyler Berāt-ı hüsnüne tuğrā çeker gūyā kalemlemlerle		Müfred		..-/ ..-/ ..-/ ..-	
5b	Dā‘ī	Gözüm hiç gördüğün var mı be-ḥakkı sūre-i Tāhā Benüm yārim gibi fitne benüm gönlüm gibi şeydā		Matla‘		.---/ .---/ .--- / .---	
5b	Es‘ad Efendi	Hevā-yı sünbüliden seyr-i sünbül-zār-ı a‘lādur Zemīni āsumānı gösterür özge temāşādur		Matla‘		.---/ .---/ .--- / .---	
5b	‘Abdullah Efendi Bergamalı	Mey ü maḥbūbu imiş zevkı bihiştün de hemān Ḥaber alduḡ o ṭarafdan bize ādem geldi		Müfred		..-/ ..-/ ..-/ ..-	
5b	[Üsküplü] İshak Efendi	Şūfi kanzil muḥtesib ser-mest vā‘iz mey-perest ‘Āşık-ı bī-çāreye yazık degül mi adı mest		Matla‘		..-/ ..-/ ..-/ / ..-	Nüşhada sadece matla‘ beyti olan şiiir ÜİD’de s. 120’de beş

							beyitlik bir gazeldir.
5b	Enverî	Kitâb-ı hüsniñ önünden gidermez ey meh-rû Turup mü'tâlâ'a eyler egilmiş ol iki kaç		Müfred		...-/ ...-/ ...-/ ..-	
5b	Enverî	Hicrânlu kumaş idi benim Enverî sînem Ol dem dem-i vuşlatla anı yâre şarınca		Müfred		--./ ...-/ ...-/ ..--	
5b	Ânî Çelebi	Miyânından haber sorarsan iqlîm-i melâhatden Ötesi kûh-ı billûra aşar bir ince beldür bu		Müfred		...-/ ...-/ ...- / ...-	
5b	Hâşimî	Koçmak ister seni fikr-ı dil ü ray-ı hâtır Koçul ey rûh-ı revân sen de beray-ı hâtır		Matla'		...-/ ...-/ ...- / ..-	
5b	Hürrem Paşa	Rübâîden kaşındur beyt-i evvel Celî hatt ile yazmış kâtibânı Anuñ itmâmı içün hatt-ı la'lûñ Gubâr ile yazılmış beyt-i sâni		Kıt'a		...-/ ...-/ ...- ..--	
6a	Vâlihî	Vaşl-ı kâfûr-ı teni za'ım-ı dile merhemdür O perî yârelere şarılacak âdemdür		Matla'		...-/ ...-/ ...-/ ..-	

6a	Nev'î Efendi	Nâz ider gelmez kinâr-ı 'aşık ol dil-rübâ Söylenür dillerde ammâ bir dil-ârâ[dur] gider		Müfred		---/ ---/ ---/ / -.-	NVD'de s. 320'de beş beyitlik gazelden dördüncü beyittir.
6a	Nihâlî	Merhabâ eyleyelim tolu için dir sâkî Hûb söyler katı vallâhi çaķ ağzın öpicek		Müfred		---/ ---/ ---/ ..-	
6a	[Gelibolul u] 'Âlî	Sipîhr-i sînde bir mäh- pâremüz yokdur Koya gönül kıya hergiz sitâremiz yokdur		Matla'		---/ ---/ ---/ --	Nüshada sadece matla' beyti olan şiir GAD'da s. 648'de beş beyitlik bir gazeldir.
6a	[Gelibolul u] 'Âlî	Gül didigün şarâb-ıla tolmış piyâledür Bir parmacık ki eksile pervâz-ı lâledür		Matla'		---/ ---/ ---/ -.-	Nüshada sadece matla' beyti olan şiir GAD'da s. 665'te beş beyitlik

							bir gazeldir.
6a	Cemālī	Şāhid-i pīr-i muġān gerçi hilāl-ebrūdur Hāḡ bu kim duḡter-i rez daḡi bir iġim şudur		Matla‘		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
6a	Ebu’l-Feth Sultān Meḡmed	Cigerūm pāreledi ḡaṇġer-i cev ü sitemūḡ Şabrımuḡ cāmesini toġradı mıkrāş-ı ġamuḡ		Matla‘		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
6a	Sultān Bāyezīd	Her dūd ki peydā şeved ez- sīne-i ġākem Ebri şeved ü girye koned her ser-i ḡākem		Matla‘		--./ .--./ .--./ ..--	Başlıkta “Raḡimeh ullāḡ” ifadesi vardır.
6a	Sultān Selīm	Ebruvān-ı tu vü çeşmān-ı tu ey zühre-cebīn Āhuvānend-zede şāḡ-be-şāḡ ez ser-gīn		Matla‘		..--/ ..--/ ..--/ ..-	Başlıkta “Raḡmetul lāḡ” ifadesi vardır.
6a	Cinānī Efendi	Ni‘met-i vaşlına aġyārı toyurmuş dilber Göḡlūḡ ey ḡasta-i hicrān nenūḡ aşın ister		Matla‘		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
6a	Sultān Süleymān	Dīde ez āteş-i dil ġarḡa der-āb est merā Kār-ı in çeşme-i zer çeşme-i ḡarāb est merā	Dīde ber-hem-nehem u rū-yı to ārem be-ḡıyāl Der şeb-i hicr meġu dīde be- ḡāb est mirā	?		..--/ ..--/ ..--/ ..-	Başlıkta “Raḡmetul lāḡ” ifadesi vardır. Farsçadır.

6a	Naşūh Paşa-zāde	Dilber sefer idince ki ağıār dūr olur Sūr ol zamānda mātem ü mātem sūrūr olur	‘Aks-i ziyā-yı ‘ārız dildār ‘Ömrīyā Bezm-i hayāle şu‘le-i şem‘-i şu‘ur olur	Gazel 5 beyit		--./ --./ .--./ -.-	
6b	İzhār-ı Mużmer Mızraqlı Meyli	Ber zebān-ı ārzū tā harf-i kām āyed müdām Kām-ı İbrāhim bin Behrām bāda müstedām		Matla‘		-.--/ -.--/ -.-- / -.--	Farsçadır.
6b	?	Ez bahşe şe u dil (...) hancel Ba merhameteş māye-i rāhat hāşıl	Kabud-ı ten haşm-ı evvel-i devlet-i u Vaqt-i seherest merg-i şem‘-i maḥfil	Rubai		--./ .--./ .--./ .	Şiirin başlığında “Şerḥ-i īn” ibaresi vardır. Farsçadır.
6b	?	Zibende-i efser-i hükümet		?		--./ .--./ .--	Şiirin başlığında “Güş- vāre” ibaresi vardır. Farsçadır.
6b	?	Men ki bāşem ‘aql-ı kül-rā nāvek-endāz-ı edeb Mürğ-ı evşāf-ı tu ez-evc-i miyān endaḥte		Müfred		-.--/ -.--/ -.-- / -.--	Şiirin başlığında “Beyt-i Mu‘akḳad ” ibaresi vardır. Farsçadır.
6b	Hakānī	Men tufeyl-i ān debestān-ı me‘āni-i perverem		Müfred		-.--/ -.--/ -.-- / -.--	Farsçadır.

		‘Aql-ı küll āncā nebāşed endāz-ı edeb					
7a	‘Arzī Efendi	Bu hūsn-ile çün nāra vara ol büt-i tersā Duzahda olan ehl-i hevā bī- keder olsun	Cihānı kû-be-kû gezdim esāmîsin idüp ezber Ĥaṭuṇ didükleri kâfirdür ancak hâric ez-defter	?		--./ .--./ .--./ ..--	
7a	Fehīm	Mengüşe-i güş-vāruṇ olsun ey dil Bu nükte ki her vechle müstahşendür	Ümmîd-i kerem eyleme kemden zîrā Kemden kerem ümmîdi de kemlikdendür	Rubai		--./ .--./ .--./ -	
7b- 8b	[Şeyhülisl am] Yahyā Efendi	Gel ey neşve-dār-ı şarāb-ı elest Belā küçesi içre evkār-ı mest	Melek nağmeni istimā‘ eylesün Felek şevke gelsün semā‘ eylesün	Mesnev i 76 beyit		..--./ .--./ .--./ .-	ŞYD’de s. 10-17’deki bu gazelin 74. beyti nüshada yoktur. Başlıkta “Rahimeh ullāh” ifadesi vardır.
9b	‘İsmetī Efendi	Olursa dilde n’ola dāğ-ı ārzū tāze Henüz açıldı o gül daḡı reng ü bū tāze	Cefā-yı dehr-ile gelmekde ‘İsmetī’ye fütür Herāyine yine bed-ḡāh-ı herze- gū tāze	Gazel 5 beyit		..--./ .--./ .--./ ..-	
9b	Vecdī	Şarāb-köhne vü sākī-i ḡande- rū tāze Olursa eski deme n’ola ārzū tāze	Bu nazm-ı pāk berāber degülse Bāki’ye Budur tefāvüti Vecdī o köhne bu tāze	Gazel 5 beyit		..--./ .--./ .--./ ..-	Nazire

9b	‘Ārif Çelebi	Açıldı dilde gül-i dāğ-ı ārzū tāze Siyeh bahār-ı cünün oldı sū- be-sū tāze	Teraşşuh-ı kaleminden nihāl-i fikri n’ola İderse ‘Ārif-i hoş tarz-ı nükte- gū tāze	Gazel 6 beyit		.-./ .../ .-./ ..-	Nazire
9b	Nā’ilī	Çarh-ı dūn perverdir ey dil terk-i bī-dād itse de Vāpesīndür bir nefes ehl-i dili şād itse de	Nā’ilī ma’mūre-i ‘ālem hārāb olsun ki çarh Hāne-i büm eyler āhır nūzhet- ābād itse de	Gazel 6 beyit		.-./ .../ .-./ / ..-	Nazire
10a	‘İsmetī Efendi	Sūzum artar ol şeh-i bīdādger dād itse de ‘Aşk ider kārın dil-i vīrānum ābād itse de	Rūzgārımdan yine bulmam tesellī ‘İsmetī Kendini zūr eyleyüp ihsāna mu’tād itse de	Gazel 5 beyit		.-./ .../ .-./ / ..-	
10a	Vecdī	Kaşdı cān almakdur ol zālīm eger dād itse de Şād-ı merg itmek murād eyler beni şād itse de	Qadrimi yārān bilür ben hūd- sitālīk eylemem Şi’irimi Cibrīl Vecdī zeyl-i evrād itse de	Gazel 7 beyit		.-./ .../ .-./ / ..-	Nazire
10a	Mezākī	Gırre olma ey göñül dilber seni yād itse de Şayd olmaz eyle āhū meyl-i şayyād itse de	‘Ömrini Hāk ol kadar efzūn ide düşmenleri Hadd ü haşrın bilmesün biñ kerre ta’dād itse de	Gazel 11 beyit		.-./ .../ .-./ / ..-	Nazire
10b	Vecdī Beg	Dil virdüm anuñ zūlfine tūl-ı emel aldum Āzāde iken zevkī değışdüm kesel aldum	Teslīmdür erbāb-ı sūhan şi’irüñe Vecdī Meydān-ı ma’ānīyi bugün bī- cedel aldum	Gazel 5 beyit		.-./ .../ .-./ ..-	VCD’de s. 113’te yedi beyitlik bir gazeldir.
10b	Tecellī	Ālām-ı şeb hecri ki rüz-ı ezel aldum	El-kışsa Tecellī gibi ayakda çalurdım	Gazel 5 beyit		.-./ .../ .-./ ..-	Nazire

		Endiše-i zülfün gibi tül-ı emel aldum	Bir pır olası muğbeçeden vardum el aldum				
10b	Mezākī	Ben miḥnet-i şām-ı ğamı rüz-ı ezel aldum Şad-sūr virüp mātem-i ni' mel-bedel aldum	Olsam n'ola āmāde-i şad feyz Mezākī Vecdī'ye nazīre dimege bir ğazel aldum	Gazel 7 beyit		--./ .--./ .--./ .--	Nazire
11a	Vecdī Beg	Girībānuḡ açup dil sīne-i cānāna el şunmuş 'Aceb mi gevher-i maḡsudı bulsa kāna el şunmuş	Nazīrin bulmamış 'İsā bu şı'r-i pākūn ey Vecdī Taḡayyüd eylemiş çok defter ü dīvāna el şunmuş	Gazel 7 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	
11a	Mezākī	Yine şāne ser-i zülf-i 'abīr-efşāna el şunmuş Hezārān dil perīşān eylemiş biḡ cāna el şunmuş	Mezākī böyle vādīde 'aceb mi alsa meydānı 'İnān-ı eşheb-i ṭab'-ı sebük-cevlāna el şunmuş	Gazel 7 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	Nazire
12a	Nā'ilī	Ruḡuḡ şevkıyle dil kim zülf-i müşg-efşāna el şunmuş Zelīḡādur ki dāmān-ı meh-i Ken'āna el şunmuş	Ma'āni gevherin itmekde ṭab'uḡ Nā'ilī īşār Tılsımın feth idüp gencīne-i 'irfāna el şunmuş	Gazel 7 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	Nazire
12b	Vecdī	Sīnemde tāze şerḡa ki tīġ-i nigāh açar Cān kūy-ı yāre gitmek içün şāh-rāh açar	Vecdī cevāhir-i sūḡanı böyle nazm ider Gencīne-i ma'ārifini gāh gāh açar	Gazel 7 beyit		--./ .--./ .--./ .-	
12b	Mezākī	Bād-ı seḡer ki zülfünj her şubḡgāh açar Bir ḡācedür ki nāfe-i müşg-i siyāh açar	Tā kim kilīd-i kilk Mezākī elindedür Gencīne-i ḡaḡāyıkı bī-iştibāh açar	Gazel 7 beyit	Nazire	--./ .--./ .--./ .-	
12b	Nā'ilī	Ḥaṭṭuḡ ki bāġ-ı dilde bahār-ı siyāh açar Ḥasret zemīn-i sīnede ezhār-ı āh açar	Büstān-fürüz-ı gülşen-i cāndur o gonçeyi Ey Nā'ilī ḡaṭife-i sūrḡ [ü] siyāh açar	Gazel 7 beyit	Nazire	--./ .--./ .--./ .-	

13b	Vecdî Beg	Göñül sūzân iden cism-i nizârûñ tâze dâğûñdur Seni pervâne-i ‘aşk eyleyen kendü çerâğûñdur	N’ola bülbül gibi zâritse ol ğonçe seni Vecdî Günâhuñ faşl-ı gülde nûş-ı şahbâda fîrâğûñdur	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	
13b	Mezākî	Bād-ı seher ki zülfüñi her şubh-gâh açar Bir ẖâcedür ki nâfe-i müşg-i siyâh açar		Gazel	Nazire	--./ --./ .---/ -.-	7 beyitlik gazel olan bu şiirin ilk beyti mükerrere n yazılmıştır .
13b	Mezākî	Göñül bâğ-ı maḥabbet kim derûn-ı dâğ dâğûñdur Seni bülbül gibi zâr eyleyen hep kendi bâğûñdur	Mezākî bezm-i şahbâdan nice fâriğ olursun kim Fürûğ-ı rûy-ı sâkî ḥānmān-sûz-ı fîrâğûñdur	Gazel 5 beyit	Nazire	.---/ .---/ .--- / .---	
14a	[Fâik Mahmud]	İşḥāk saña göñül olalıdan müştāk [Pür] oldı fîgān u nālemüzden āfāk [Şeb tā-be-seher itmede Fâik feryād Bir pây ile mānende-i mürğ-i İşḥāk]		Rubai		--./ .---/ .---/ -	Başlık “Fâyık-ı Leng” şeklindedi r.
14a	[Fâik Mahmud]	Geh gülşen-i Râz geh Gülsitân okuruz Hep nüşḥa-ı vaşf-ı ḥüsn-i cānān okuruz Etfâl-şıfat vefâ debistânında		Rubai		--./ .---/ .---/ -	Başlık “Fâyık-ı Leng” şeklindedi r.

		Bir muşhaf-ı ruhsâre-i ‘Oşmân okuruz					
14b	Tarzî	Tulû-ı sâgarı gör âfitâbı n’eylersin Muht-ı ‘âlem-i feyz ol serâbı n’eylersin	Qo hânkah-ı harâbâta düşer yine Tarzî Bir iki sersemi hâne-harâbı n’eylersin	Gazel 7 beyit		.-./ ..-/ .-./ ..-	
14b	‘Arzî Efendi	Sinemde olan yâreleri yâre dimezler Her yâremi bildim ki göñül yâre dimezler	Ham-yâze-i zağm-ı ciger âğuşı ‘Arzî Merhem-kede-i gamze-i dil- dâre dimezler	Gazel 5 beyit		--./ .--./ .--./ .--	
14b	‘Arzî Efendi	Her nigâh-ı nâz kim ol çeşm-i şûr-engîz ider Dâmen-i müjgânını ‘aşıkların gülrîz ider	El-hâzer ‘Arzî o çeşm-i mest-i şûr-engîzden Her nigâh-ı germini bir sâgar-ı leb-rîz ider	Gazel 5 beyit		.-./ .-./ .-./ / .-	
14b	‘Arzî Efendi	Görmese ol gözleri âhûyı dil mağzûn olur Görse ammâ şabr u ârâmı gider mecnûn olur	Gerçi yâr itmez nazar ‘Arzî sirişk-i eşküñe ‘Âkıbet her biri anın dür-i meknûn olur	Gazel 5 beyit		.-./ .-./ .-./ / .-	
15b	Meyyâl	Ey dil gam-ı gîsû vü ruh-ı yârda kaldın Şad mağfile (?) sen Kayd-ı şanem ü ‘ukde-i zünnârda kaldın Mânend-i berehmen	Ey hüsn-i edâ ehl-i sühan hep saña müştâk Meyyâl ü şen ammâ Sen Vecdî-i hoş-şab-ı hoş- âşârda kaldın Hayl-i şu‘arâdan	Müstez ad 7 bend		--./ .--./ .--./ .-- --./ .--	
15b	Tal‘atî	Deryâ gibi hâmuş olur ‘ârif-i billâh Söz söylemez aşla Kalbinde olur her ne ise ma‘rifetullâh	Ahvâlîni havf eyleme ‘arz eyle Hudâya Ey Tal‘atî zâr Maqsûdını elbette virür hazret-i Allah	Müstez ad 8 bent		--./ .--./ .--./ .-- --./ .--	

		İtmez anı ifşā	Şek eyleme kat'ā				
16a	Vecdī	Güle 'arz-ı cemāl it lāle-veş 'aşkunla dāğ olsun Zamān-ı devlet-i hüsnünde ol daği çerāğ olsun	N'ola Bākī vü Nefī gitdügün yād itmese yārān Zarūret mi çekerler tāze şî'ire Vecdī sağ olsun	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	
16a	Nā' ilī	Gönlüm gibi ey nāme gidüp yārda kalduğ Baş üzre yerüñ var ham-ı destārda [kalduğ]	Gitdün harem-i kūyını deryüzeye ey āh Sen de haber-i Nā' ilī-i zārda kalduğ	Gazel 6 beyit		--./ .---/ .---/ .--	
16b	Ālī	Ne ref'tārında ne ruhsār u güftārındadır hikmet Nezāketle güşād-ı bend-i şalvārındadır hikmet	Te' essüfle dimiş Qadrī o şüh-ı 'ālem-ārāya Bugün Ālī kuçar ammā seni yarındadır hikmet	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	
16b	Mezākī	'Aşık-ı pür-süz-ı 'aşk ol tāb gelsün çeşmüñe Tāb-ı dilden şu'le-gün hün-āb gelsün çeşmüñe	Ey Mezākī böyle nazm-ı ābdārum seyr idüp Hün-ı reşk-i gevher-i nāyāb gelsün çeşmüñe	Gazel 7 beyit		--./ .---/ .--- / .--	
16b	Nā' ilī	Tā-be-key mest-i gāflet h'āb gelsün çeşmüñe Nīm-şeb nālišler it hün-āb gelsün çeşmüñe	Nā' ilī olsun tarāvet-bağş-ı sünbül-zār-ı āh Çeşme-sār-ı bağ-ı gāmdur āb gelsün çeşmüñe	Gazel 5 beyit		--./ .---/ .--- / .--	Nazire
16b	Neşātī	Çāk çāk ol 'aşk-ıla hün-āb gelsün çeşmüñe La'lini yād it dūr-i nāyāb gelsün çeşmüñe	Olma dil-hāli Neşātī āb u tāb-ı 'aşkdan Mihr-i ruhsār ile dāyim āb gelsün çeşmüñe	Gazel 5 beyit		--./ .---/ .--- / .--	Nazire
17a	Nā' ilī	Bir mūyı kākülünden ol āfet koparmasun	Dāğunda kanlu penbeyi laht-ı dilün şanup	Gazel 8 beyit		--./ .---/ .---/ .--	

		Söylen kıyāmet üzre kıyāmet kopardasun	Ey Nā' ilī o serhoş-ı nahvet kopardasun				
17a	Nā' ilī	Edeli zevk-ı taḥayyür gamı tiryāk baḡa Oldı vāsūḥtegī-i māye-i idrāk baḡa	Qızarup bādeden ol çeşm-i siyeh Nā' ilīyā Görünür cāme-i sürḥiyle gāzab- nāk baḡa	Gazel 6 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
17a	Nā' ilī	Rakībe itdi eşer infī'ālī āhumuzuḡ Teḡāfūlin gör o şūḡ-ı ḡalaṭ- niḡāhumuzuḡ	Bu iddi'āda ise Nā' ilī o zālimler Qalır kıyāmete şekvāsı dād- ḡāhumuzun	Gazel 5 beyit		.-./ ..--/ .-./ ..-	
17b	Nā' ilī	'Aşka düşdük heves-i ṭurre-i pür-tābdayuz Āşinā-yı yem-i 'aşq olalı gird- ābdayuz	Giceden gündüzi fark eylemezüz Nā' ilīyā Māh-rūlarla şafā-yı şeb-i mehtābdayuz	Gazel 4 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
17b	Nā' ilī	Ey olan rā kaşı tuḡrā-yı berāt-ı fitne Hük-m-i menşūr ḡaṭı kayd-ı ḡayāt-ı fitne	Nā' ilīyā nice kār eylesesün āfet-i 'aşq Ey sevād-ı ḡaṭı ta'vīz-i necāt-ı fitne	Gazel 5 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
18a	?	Bismi'llāhi'r-raḡmāni'r-raḡīm Qāfile-i 'ilm-i 'alīmü'l-'alīm	Bismi'llāhi'r-raḡmāni'r-raḡīm Vāsīṭatü'l-'aḡd-i kelām-ı ḡadīm	Gazel 10 beyit		..--/ ..--/ ..--	
18b	Hayretī	Geldi irdi çün yine kara ḡaber gibi tırāş Ey dirīḡā atdı oḡın yaşdı yayın göz ü kaş		Matla'		..--/ ..--/ ..-- / ..-	
18b	Hüdāyī	Ḥaṭ-ı ser-sebz-ile ey ḡūblaruḡ mümtāzı Ruḡuḡ ol lāleye beḡzer ki ola pervāzı	Beḡzer ol yüksek uçup ebre giren şāḡhine Dilberā zūlfūḡuḡ üstünde gözūḡ şeh-bāzı	Nazm		..--/ ..--/ ..--/ ..-	

18b	Fehīm	Seyr kılsañ her bahāyīm-ṭab'-ı 'ālem ḥodpesend Pādişāh-ı 'ālem olsa olmaz ādem ḥodpesend		Matla'		-.--/ -.--/ -.-- / -.--	Nüshada sadece matla' beyti olan şiir FHD'de s. 358'te beş beyitlik bir gazeldir.
18b	Derviş Meylī	Ehl-i ṭab'ı eylemez iḳbāl-i 'ālem ḥodpesend Olsa mescūd-ı melāik olmaz ādem ḥodpesend		Matla'		-.--/ -.--/ -.-- / -.--	
18b	Derviş Dāniş	Nazīrim yok diyü maḡrūr olurken ḥüsnine her bār Görüp āyīnede 'aks-i ruḥın bir daḥi oldu yār		Matla'		.---/ .---/ .--- / .---	
19a	[Üsküplü] İshāk [Çelebi]	Gönlüm ki anda bir güzelün tāze dāḡı var Bir köhne ḥānedür yenilenmiş ocaḡı var	İshāk mihr ü māh-ıla ma'müre-i cihān Bir tekyedür öninde bir iki çerāḡı var	Gazel 5 beyit		--./ --./ --./ --.	
19a	Rıf'atī-i Selānikī	İtdi meşām-ı 'ālem-i ta'tīr bŷy-ı 'ıyd Sākī pŷr olsa şimdi a'ceb mi sebŷy-ı 'ıyd	Erbāb-ı 'aşka çŷn sebep-i ibtihācdur İtsek 'aceb mi Rıf'atiyā güft-gŷy-ı 'ıyd	Gazel 5 beyit		--./ --./ --./ --.	
19b	?	Ḥatt-ı mu'anber-i nev-ḥŷzi zīr-i kākülde Benefşedür ki açıldı zemīn-i sŷnbŷlde	Olursa mŷrde-i şad-sāle ḥay ider fi'l-ḥāl Nedür bu ḥālet-i cān-baḥş neşve-i mŷlde	Nazm		.-./ .-./ .-./ --	

19b	Bākī Efendi	Cemālūñ āfitābından alur nūr Meh-i tābāna döndi cām-ı billūr	Şaçunñ zincīri sevdāsında Bākī Begüm dīvānedür dīvāne ma'zūr	Gazel 5 beyit		 / / ...	
19b	Bākī	Gūş senünñ haberlerünñ almağa olsa çāremüz Kāş kulağumuz kadar eyleselerdi pāremüz	Dāğ-ı siyāh-ı sīnemüz örtüle mevc-i eşk ile Bir gün ola ki Bākīyā görmeye kimse karamuz	Gazel 5 beyit		..- / ..- / ..- / ..-	
19b	Bākī	Ehl-i cānlara meyl it şeref ü 'izzet bul Naẓar-ı kānlara kıl gevher-i zī- kıymet bul	Kendüden geçse müdām içse 'aceb mi Bākī Derd ü ğamsuz güzerān eyleye bir sā'at bul	Gazel 7 beyit		..- / ..- / ..- / ..-	
20a	Bākī	Fermān-ı 'aşka cān-iledür inķiyādumuz Hük-m-i kaẓāya zerre kadar yok 'inādumuz	Minnet Hūdā'ya devlet-i dünyā fenā bulur Bākī kalur şaḥīfe-i dünyāda ādumuz	Gazel 6 beyit		..- / ..- / ..- / ..-	
20a	Bākī	Ehl-i cānlara meyl it şeref ü 'izzet bul Naẓar-ı kānlara kıl gevher-i zī- kıymet bul	Varalum bezmünje zāhid saña hem-reng olalum Bize keyfiyyet-i şaḥbā gibi bir ḥālet bul	Gazel 3 beyit		..- / ..- / ..- / --	Bu şiir mükerrere n yazılmıştır .
20a	Bākī Efendi	Cānā görünse taraf-ı 'izāruñ niķābdan Ĥalk āfitāb toğdı şanurlar seḥābdan	Bezm-i belāda nāle vü āhuñla Bākīyā Müstağnīyüz terāne-i çeng ü rebābdan	Gazel 5 beyit		..- / ..- / ..- / ..-	
20b	'İsmetī Efendi	Bahār geldi bu faşl-ı feraḥ-fezā düşmez Kenāra 'azm idelüm böyle bir hevā düşmez	Metā'-ı şevk kesād üzre 'İşmetī şimdi Dükān-ı dehrde bir cām-ı pür- şafā düşmez	Gazel 5 beyit		..- / ..- / ..- / --	

20b	‘İzzetī	Zebān-ı ḥ’āhişūme ḥarf-i müdde‘ā düşmez Esīr-i derde taleb-kārī-i devā düşmez	Yeter yeter nice bir ‘ayş u nūş ‘İzzetiyā Bu pīrlıkde bu sergermī-i hevā düşmez	Gazel 5 beyit		.-./ .../ .-./ ..-	Nazire
20b	Nazmī	Zamān-ı meykededür böyle bir hevā düşmez Düşerse lutf-ı hevā cām-ı pūr-şafā düşmez	Bu nev-zemīne nazīre denilmese ma‘kūl Her ādem ağızına mazmūn-ı ḥoş-edā düşmez	Gazel 6 beyit		.-./ .../ .-./ ..-	Nazire
20b	?	Düşerse dūr kapuñdan göñül cüdā düşmez Cihānda sen vār iken ğayra ibtilā düşmez	Şalāḥ-ı ḥāle ‘azīmet iderdi bulsa göñül Kemend-i zūlf-i siyeh-kāriden rehā düşmez	Gazel 7 beyit		.-./ .../ .-./ ..-	Nazire
21a	Neşātī	Serinde ol ki anuñ germī-i hevā düşmez Çü şem‘ şu‘le be-ser tīg-i şad belā düşmez	Bu nev-zemīnde Neşātī bu tarz-ıla el-ḥaḥḳ Bu güne bir ğazel-i ḥoş-edā düşmez	Gazel 5 beyit		.-./ .../ .-./ ..-	Bu şiir NŞD’de yoktur. Nazire
21a	Mezākī	Derūn-ı ‘āşıkā efkār-ı māsivā düşmez O rūşen āyineye ‘aks-i müdde‘ā düşmez	Mezākī sūz-ı nefesde yerin de ammā kim Bu güne bir ğazel-i āteşin-edā düşmez	Gazel 7 beyit		.-./ .../ .-./ ..-	Nazire
21a	Nā’ilī	Mey olmadukça dile pertev-i şafā düşmez Derūn-ı tīreye her cāmdan ziyā düşmez	Ġarābet olmasa ma‘nāda Nā’ilī nazmuñ Ġarībdür bu ki elfāz-ı āşinā düşmez	Gazel 6 beyit		.-./ .../ .-./ ..-	Nazire
21b	Dānişī	Ol Ebū Eyyūb-i Enşārī o şāḥ-ı mülk-i dīn Ol ‘alemdār-ı Resūlullāḥ-ı rabbū’l ‘ālemīn Bende medfūn oldı diyü çarḥa	Nām-ı pāki Ḥālidīn-i Zeyd’dür ol serveriñ Maḥrem ü ğam-ḥ’ārı idi Ḥāzret-i Peyġamberüñ	Müseddes 7 bend		.-./ .../ .-./ / .-	

		faḥr eyler zemīn Merḳadīn idüp ziyāret didi Cibrīl-i emīn Hāzihī cennātī ‘adnin ḳad ḥuluhā ḥālidīn	Cevherī aṅlar yine ḳadr u bahāsın cevheriṅ Dāyimā vird-i zebānı Dāniṣī-i kemterüṅ Hāzihī cennātī ‘adnin ḳad ḥuluhā ḥālidīn				
22a	Bākī	Naḡamāt eylemege başladı şanma anı sen Ehl-i ‘iṣḳuṅ şanemā āteşin üfler neyzen	Bākī’ye ‘iṣret ü ‘ıyş itmege hecründe yeter Nāle ney gözyaşı mey fikr-i vişālün gülşen	Gazel 5 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
22a	Bākī	Etrāf-ı çemen-zārı [yine] āb tolandı Gülzārı gezüp her yaṅa şalındı bulandı	Bākī’yi mey-i nāba yemīn itdi dimişler Gül gibi ele sāḡar alur içmez ol andı	Gazel 5 beyit		--./ .--./ .--./ ---	
22b	Mezākī	Bu meclīs içre ki peymāne ber- ḳarāra döner Gehī hilāl ü gehī mihr-i tābdāra döner	Bu perverişle Mezākī şadeḳçe-i dilde Le’āl-i nazm-ı terün dürr-i şāhvāra döner	Gazel 7 beyit		.-./ ..--/ .-./ ..-	
22b	‘İsmetī	Ne feyż-i şevḳa ne ser-sebze-i bahāra döner Bu köhne çarḫ-ı felek bilmezem ne kāra döner	Ne dem ki devr ide meclisde ‘İsmetī sākī Elinde cām ile bir merd-i sübḥadāra döner	Gazel 5 beyit		.-./ ..--/ .-./ ..-	Nazire
23b	Şāfi	Gül devri çemen gūşesi enhār şadāsı Bülbül sesi dürreaç sesi bāz şadāsı	Dil vecde gelür zülfünjı yād eylese Şāfi Divāneye zincir sesi tār şadāsı	Gazel 5 beyit		--./ .--./ .--./ ---	
23b	?	‘İşret demi gül mevsimi ezhār şadāsı Dilber sesi bülbül nefesi yār şadāsı	Āşub-ı cihān revnaḳ-ı bāzār-ı bütāndur Meh-pārelerün hıṣḥıṣ-ı şalvār şadāsı	Gazel 6 beyit		--./ .--./ .--./ ---	“Nazīre-i (...) Beg Efendi” şeklinde

							başlık konulmuştur. Nazire
23b	Nev'î Efendi	Sîne-i mecrûhuñı 'arz itdügünden yâre ne Bir onulmaz yâredür zaḥm-ı muḥabbet çâre ne	Qılma Nev'î şâhid-i bâzâr ile da'vâ-yı 'aşk 'Âşık-ı dîdâr olandan şâhid-i bâzâra ne	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.-- / .--	
23b	Şânî	Ruḥuḡda zülf-ile ol turre-i ṭarrâr bir yerde Hemân cennetde ṭâvus ile maḥrem mâr bir yerde	Ten-i bîmâr-i Şânî pâymâl-i esb-i nâzuḡdur Yatup üftâde-ser bir yerde vü destâr bir yerde	Gazel 7 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	
23b	Nisârî	Ba'îd olmaz olursa yâr-ile ağyâr bir yerde Olur bâğ-ı cihânda gonca ile ḥâr bir yerde	Gehî zevk-ı vişâl olur gönülde geh ġam-ı fûrkat Nişârî olamaz iḡbâl ile idbâr bir yerde	Gazel 7 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	Nazire
24a	Nef'î	Felek ṭab'uḡ gibi gevher getürmez her zamân dehre Niçe yılda ḥâşıl ider şâdef bir dürr-i yektâyı		Kaside		.---/ .---/ .--- / .---	Bu beyit NFD'deki “Der Medh-i Vezir-i Azam Murâd Paşa” başlıklı kasideden dir.

24b	Misālī	Cāme-i sürh u kebūd içre nihāndur ḥaṇṇerūḡ Şan şafaḡ içre hilāl-i āsumāndur ḥaṇṇerūḡ	Tatlu dillerle Mişālī'nin girüpdür göñlüne Güiyā bir dilber-i şīrīn- zebāndur ḥaṇṇerūḡ	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.-- / -.--	
24b	Hüdāyī	Çekmesün kūy-ı ḥarābāta gelüp zühḥād ayak Başmasun 'işret-geh-i ehl-i şafādur yād ayak	Rāh-ı 'aşḡunḡan Hüdāyī sāye- veş pāmāl idi Başmamışken büstān-ı serv-ile şimşād ayak	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.-- / -.--	
25a	Fethī	Ġamzesine yār cān almaġı ta'yīn eylemiş Ḥāline şayd-ı dil-i 'uşşāḡı telkīn eylemiş	Gerçi didi çok ġazel Fethī ruh-ı cānānına Lebleri vaşfını ammā ḡaylī rengin eylemiş	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.-- / -.--	
25a	Dānişī	Aġlar inler pāyūḡe yüzler sürer göñlüm gözüm Ḥāk-i pāye āh-ı 'aşḡunḡ 'arz ider göñlüm gözüm	Ben niçe kām aġlayup āh itmeyem ey Dānişī Mācerā-yı rāz-ı 'aşḡı fāş ider göñlüm gözüm	Gazel 6 beyit		-.--/ -.--/ -.-- / -.--	DAD'da s. 411'deki bu gazel beş beyittir. Nüşadaki yle sadece matla' ve makta' beyitleri birbirini tutmaktadır.
25b	'İsmetī	Ey vaşl-ı hevā-ḡāh-ı dile dāda mı geldün Yā pey-revī-i hecr-ile bīdada mı geldün	Def-i ġama yol bulmaġa ey 'İşmetī-i zār Ḥāk-i der-i meyḡāneye irşāda mı geldün	Gazel 5 beyit		--./ .--./ .--./ .--	

25b	Tal'atī	Sen bu sitem-ābāda dilā-dāda mı geldün Murğ-ı dilünü kaytdan āzāde mı geldün	Geh rind ü gehi sāhır ü geh şā'ir olursun Yārānı sen ey Tal'atī irşāda mı geldün	Gazel 5 beyit		--./ .---/ .---/ .---	Nazire
25b	Ragıb Paşa	Bezm ehline sāķī bugün āmāde mı geldün Yā bī-ķadeh ü bāde hemān sāde mı geldün	Eyyām-ı şebāb oldı telef bilmedün aşlā Rāğıb bu fenā mülkine rü'yāda mı geldün	Gazel 5 beyit		--./ .---/ .---/ .---	Nazire
25b	Şeyh Meħmed La'īlī-zāde	Ey 'aşķ cihān şehrini berbāda mı geldün Yā memleket-i ķalbi ğam- ābāda mı geldün	Ey 'aşķ-ı nālīde vü mehcūr hamūş ol Tā key bu fiğān 'āleme feryāda mı [geldün]	Gazel 5 beyit		--./ .---/ .---/ .---	Nazire
26a	Derviş Āħmed el- Mevlevī	Ey dil der-i dildāra yine dāda mı geldün Ĝāret-gerī-i ğamze-i bī-feryāda mı geldün	Her hūba esīr olmada şad ķayda düşersin 'Āşķ niķesin 'āleme āzāde mı geldün	Gazel 5 beyit		--./ .---/ .---/ .---	Nazire
26a	Necātī	Daħi cevre peşīmān olmadı mı Be hey kāfır müselmān olmadı mı	Ĝurūr itme cihānuñ 'izzetine Necātī düşde sulţān olmadı mı	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	NCD'de bu gazel 7 beyittir.
26b	Şeffī	Gūlistān-ı cemālūñ gülleri kim pūr-bahādur hep Nesīm-i bŷy-ı 'işmet rengi sŷrħī-i ħayādur hep	Eşer-perdāz-ı mestī-sŷz iseñ ol dāħil-i meclis Şeffī-veş bizŷm hem- bezmimŷz ķār-āşīnādur hep	Gazel 7 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	
26b	Yahyā Efendi	Bu tāb ile ruħsāre-i cānāna bakılmaz Gözler ķamaşır mihr-i dıraħşāna bakılmaz	Tenhā gidelŷm seyre dimiş emr o şāhuñ Yahyā burada ħāţır-ı yārāna bakılmaz	Gazel 5 beyit		--./ .---/ .---/ .---	
27b	Nā' ilī	Ĝonķenŷğ gŷl-bŷn gŷlŷñ destār-ı hŷbāndur yeri	Nā' ilī bulmaz mŷrebbī pāyesin perverdeler	Gazel 5 beyit		-.--/ -.---/ -.--- / -.--	

		Ol hayā gül-berginün pīrāhen-i cāndur yeri	Āfitābuñ çarḥ-ı çārüm gevherün kāndur yeri				
27b	‘Ārif Çelebi	Bülbül-i āşüftenün şahn-ı gülistāndur yeri ‘Āşık-ı bī-ḥānumānuñ kūy-ı canāndur yeri	Cān u dildür ol gül-i ḥod-rūya ‘Ārif cilve-gāh Gonçenün gülzārdur şem‘ün şebistāndur yeri	Gazel 7 beyit		-.--/ -.--/ -.-- / -.--	Nazire
27b	Cezmī	Bir niçe demdür dilün zülf-i perīşāndur yeri Mühre hemserdür gehi ki taraf-ı dāmāndur yeri	Gülşen-i kūyında yārün āşiyān- sāz oldı dil Bülbül-i āşüftenün Cezmī gülistāndur yeri	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.-- / -.--	Nazire
27b	Mezākī	Eşk-i çeşmüm dağ u dağun cism-i suzāndur yeri Jālenün güldür gülün şahn-ı gülistāndur yeri	Ey Mezākī vādī-i nazm-ı laṭifün kim bilür Söz güherdür gevherün bir künc-i pinhāndur yeri	Gazel 9 beyit		-.--/ -.--/ -.-- / -.--	Nazire
28b	‘Ārif	Dildāra gönül kendüni hem-rāz idemezsin Bī-çāresin ol rütbeyi iḥrāz idemezsin	Mīr’āt-ı ruḥun olmaz ise ‘Ārif’e der-pīş Ol tūtī-i ḥoş-gūyu sühen-sāz idemezsin	Gazel 5 beyit		--./ .--./ .--./ .--	
29b	‘İsmetī Efendi	Hemīşe kendüni dil böyle nāl idüp n’eyler Vişāle çāre bulunmaz ḥayāl idüp n’eyler	Ser-i rehinde görüp ‘İşmetī-i zārı dimiş Bilinmedük nesi var ‘arz-ḥāl idüp n’eyler	Gazel 5 beyit		.-./ ..--/ .-./ ..-	
29b	Vuslatī	Müjgānları dem yok ki ten-i ḥākiye Peykân-ı kaẓā gibi nüzül eylemeye Ol çeşm-i kebūda sīne gerdik durduk Gökden ne yağar ki yer qabül eylemeye		Rubai		--./ .--./ .--./ -	

30b	‘İsmetî Efendi	Harîf-i bezm-i ğamun cām-ı bādeden geçmez Neden geçerse geçer rû-yı sādeden geçmez	Zamân-ı zerķ u riyā gitdi ‘İşmetî şimdi Bu demde ğam der-i tab‘-ı güşādeden geçmez	Gazel 5 beyit		.-./ ..-/ .-./ ..-	
31b	‘İsmetî Efendi	Ey māh-ı dil çeker ten-i pür- yāreye seni Pür-āteş itseler de o bî-çāreye seni	Şimdi hāzefle yok güherün farkı ‘İşmetî Kim ragbet eyler almağa bir pāreye seni	Gazel 5 beyit		--./ -.-./ .-./ ..-	
31b	Nā’ilî Efendi	Dil cāna şaldı cān dil-i bî- çāreye seni Merhem yerine şarmak için yāreye seni	İmsāk-i luţf-ı nāz-ı tegāfüldür itse yār Ey Nā’ilî firîfte nezzāreye seni	Gazel 6 beyit		--./ -.-./ .-./ ..-	Nazire
32b	Topkapılı Feyzî Çelebi	‘Andelibi nāle mu’tād itmek ey gül tā-be-key Güşîña hiç girmeye feryād-ı bûlbûl tā-be-key	Feyzî kārūn şekvedür hep rûzgārūndan senün Bu perîşānî mişāl-i tār-ı kākûl tā-be-key	Gazel 5 beyit		.-./ -.-./ -.-/ / ..-	
32b	Topkapılı Feyzî Çelebi	Ne zûlf-i ħam-be-ħam-ı yāri bî-vefāmuz olaydı Ne başımızda şabā gibi bir hevāmuz olaydı	Huceste-bādî-i ‘ıyda bu şi‘r-i terle varırduk O mehle dā‘ıye-i ‘aşķ u merħabāmuz olaydı	Gazel 7 beyit		.-./ ..-/ .-./ ..--	
32b	Topkapılı Feyzî Çelebi	Serümde sīnede dilde cigerde dāğ olsun O şûre yerleri ķo reşk-i Çārbāğ olsun	Ben ārzû-yı şehādetle gelmişem Feyzî O tünd-ħû eger öldürmez ise sağ olsun	Gazel 5 beyit		.-./ ..-/ .-./ ..-	
32b	Topkapılı Feyzî Çelebi	Dil gördi luţfına felekün imtinānı var Bir kûşe-i ferāğa çekildi emānı var	Gel şunma Feyzî meyve-i ümmîde destîni Bir gün olur ķo ħamlık itme zamānı var	Gazel 5 beyit		--./ -.-./ .-./ ..-	

32b - 33a	Topkapılı Feyzî Çelebi	Çerâğ-ı lāle-āsā dāğ-ı sīnem rūşen olmakda Riyāz-ı dil muṭarrālīkda reşk-i gülşen olmakda	Gelür Feyzî o şūḥuñ ġālibā gülzār-ı kūyındañ Ki bād-ı şubḥ nār-ı ‘aşquma dāmen-zen olmakda	Gazel 7 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	
33a	Topkapılı Feyzî Çelebi	Mürğ-ı dilimüz zār-ter oldu şimdi Miḥnet-keş ü işkeste-per oldu şimdi Güyā ki ḥayāl idi konuşduklarımız Şāhīn gözümüzde uçar oldu [şimdi]		Rubai		--./ .---/ .---/ -	
33a	Topkapılı Feyzî Çelebi	Hevā-yı sūnbülüdür seyr-i ezhār u gül ister dil Nesīm-i gülşen-āsā geşt-i deşt- i sūnbül ister dil	Müheyyā cümle esbāb-ı ʔarab meclisde ey Feyzî Hemān bir şūḥ-ı rakḳāş perīşān-ı kākül ister dil	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	
33a	Topkapılı Feyzî Çelebi	‘Aceb mi ḥūn-ı dil nūş eyledükce nālesi cānuñ Bilürsün eksik olmaz na‘resi bāde-perestānuñ	Ḥayāl-i cām-ı la‘lūñle n’ola ḳān ağlasa Feyzî Gehī meclisde girye de’bīdür ‘işret-güzīnānuñ	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	
33a	Bezmī	Pürsiş-i aḥvāle kāşifde tekāsül tā-be-key Nāzenīnim nāz-perverdüm teğāfül tā-be-key	‘Andelīb-i zāra raḥm itmez mi Bezmī rūzigār Ḥār ola bu gülşen içre hemdem-i gül-i tā-be-key	Gazel 5 beyit		--./ .---/ .--- / .-	“Li muḥarririh ī” başlıklıdır.
33b	‘İsmetī Efendi	Gitdi dil zūlfī hevāsiyle mekānı kim bilür Bir ḥümādur çıkdı elden āşiyānı kim bilür	‘İşmetī vādī bilür bir nūkte-dān var mı o şūḥ Dirse ger mihr ü muḥabbet dāstānı kim bilür	Gazel 5 beyit		--./ .---/ .--- / .-	
33b	Nā’ilī Efendi	Sūz hemān ḥüsñindedür yāruñ mekānuñ kim bilür	Zātı eşrāf-ı zamānuñ Nā’ilī ma’lūmdur	Gazel 6 beyit		--./ .---/ .--- / .-	Nazire

		Gevherinde āb u tāb olsun da kānın kim bilür	Ehl-i 'ilmün kim şorar zāt u zamānın kim bilür				
34a	Behiştī	Bir nev-civāna 'āşık-ı pīr olmağ isterin Bir kāfirün elinde esīr olmağ isterin	'Uryān olup libās-ı gīnādan Behiştīyā Bir kendü 'āleminde fakīr olmağ isterin	Gazel 5 beyit		--./ --./ .--./ --	
34b	Neşātī	Gülistān-ı dilün kim gülleri dāğ-ı belādur hep Nesīm-i āh-ı ḥasret cū-yı eşk-i ğam-fezādur hep	Neşātī-veş ki şad āşüb ile ḥātır perişāndur Bu şūr-ı fitneye bā'is o kāfir mācerādur hep	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	
34b	'Ārif Çelebi	Bütān ol kākül-i 'āşık (...) mübtelādur hep Ġazālān-ı ḥarem pā-beste-i dām-ı belādur hep	Sürür-ı bezm-i ġam kim 'aşk dirler nāmına 'Ārif Felek bir nağme-i dil-keşle dāyim pūr-nidādur hep	Gazel 6 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	Nazire
34b	Nā' ilī Efendi	Derün-ı tīre-i zühhād pūr-jeng- i sivādur hep 'Aceb āyīnelerdür cilve-ger rū- yı riyādur hep	Bizüz ey Nā' ilī ol rū-siyāh-ı şerm ü haclet kim Sevād-ı nāme-i a'mālümüz sehv ü ḥatādur hep	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	Nazire
35b	'Ārif Çelebi	Gül-i şād-ābdur hem-vāre cām-ı mey bu meclisde Olur mey berg-i rīzān-ı hevā-yı dey bu meclisde	Dönüp gird-āba düşmüş zevrağa keştī-i mey 'Ārif Tolanan ḥalka-i rindānı peyderpey bu meclisde	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	
36b	Nā' ilī Efendi	Cūlar o deñlü şāf ki rūḥ-ı revānlanur Feyz-i nesīm-i şubḥ ile ezhār cānlanur	Kilk-i siyāḥ-ı māşıta-kār elde Nā' ilī Kühl-i cevāhir-i sūḥana mīl- dānlanur	Gazel 7 beyit		--./ --./ .--./ --	
36b	Nā' ilī Efendi	İncinme cevrine dahi ol māh tāzedür	Kayd-ı ḥayāt ḥüsn<i>dür ey Nā' ilī o ḥattı	Gazel 5 beyit		--./ --./ .--./ --	NAD'de s. 331'de altı beyitlik

		Bilmez nevâziş-i dili bi'llâh tâzedür	Haṭ taze ḥüsn taze o nev-câh tâzedür				bir gazeldir.
36b	Nâ'ilî Efendi	Geldük ḥişâra elde mey-i ğam- güsîl gerek Dil germ ü yâr nerm ü hevâ mu'tedil gerek	Nessâc-ı târ u pûd-ı niyâza o büt gibi Naḳş-ı bedî'-i kâr-geh-i âb u gil gerek	Gazel 4 beyit		--./ --./ .--./ ..-	NAD'de s. 443'te beş beyitlik bir gazeldir.
36b	Nâ'ilî Efendi	Kimdür o vech-i pâke ḥaṭ- âverde olmasun Âmed-şud-ı nigâha hemân perde olmasun	İmdâd ider cerâḥat-ı hicrâna Nâ'ilî Dâğ-ı belâ cigerde gerek serde olmasun	Gazel 5 beyit		--./ --./ .--./ ..-	
37a	Zuhûrî	Şarâb-ı 'aşk ile mestüz ḥumârımız yokdur Hezâr-ı bâğ-ı ğamuz bîm-i ḥârumuz yokdur	Zuhûrî âteş-i pinhân-ı 'aşk var dilde O ḥâk-i sühteyüz kim şerârumuz yokdur	Gazel 5 beyit		..-/ ..-/ .--./ ..-	
37a	Cezmî	Recâ-yı vaşla bizim iḳtidârımız yokdur Şarâb-ı hecr ile mestüz ḥumârımız yokdur	Hezâr-ı bâğ-ı ḥazâni hemîşe ey Cezmî Neşât-perver olur nev- bahârımız yokdur	Gazel 5 beyit		..-/ ..-/ .--./ ..-	Nazire
37b	[İbrahim Şâhidî Dede]	Hey hey ne 'acâib bezemiş ḥüsn ile Bârî Bu şüret-i yâri Bu naḳş-ı nigârı Her ehl-i nazar kim göre taḥsîn ola kârı Bu çeşm ü 'izârı Qalmaya karârı	Ey Şâhidî-i vâlih ü şürîde vü şeydâ Ey bî-ser ü bî-pâ Divâne vü rûsvâ Derd-ile belâ-y-ıla geçür leyl ü nehârı Kıl nâle vü zârı Güş eyle bahârı	Çift ziyadeli Müstez ad 5 bend		--./ .--./ .--./ ..--	
38b	Rûḫî	Zîr ü bâlâsına baḳ ol ḥaṭ-ı 'anber-fâmuṅ	Rûḫiyâ şaḳlasun Allâh gözinden felegün	Gazel 5 beyit		..--/ ..--/ .--./ ..-	Bu şiir RHD'de 7 beyitten

		Cennet altında ya üstinde dimişler Şām’uñ	Māh-rûlarla ‘aceb revnaķı vardur Şām’uñ				oluşur. RHD’de 2. ve 3. beytin yerleri değişiktir.
38b	[‘Azmī- zāde] Hāletī	Herkesi ağladur ol turre-i ‘anber-i fāmuñ Çok olur gāyet ile āb-ı revāñı Şām’uñ	Naķd-i eşki n’ola yolına koşak Hāletiyā Bilürüz kıymetin ol dilber-i sīm-endāmuñ	Gazel 5 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	Nazire
38b	Feyzī Çelebi	Dil-i ye’s-ülfet-i ‘āşık felekden kām-cū olmaz Derūn-ı sāde-levh-i ğamda naķş-ı ārzū olmaz	Gönülünden söyletürler bunda ey Feyzī budur āyīn Bu ħalvethāne-i işrākīyāndur güft-gū olmaz	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	
39a	Vecdī	Bāde kim dāğ-ı dil-i endīşedür her kaťresi Āfet-i ‘aķl-ı Felātūn-pīşedür her kaťresi	Vaşf-ı ħaťf-ı yārda Vecdī midād-ı kilkimūñ Āfet-i ‘aķl-ı Felātūn-pīşedür her kaťresi	Gazel 6 beyit		-.--/ -.--/ -.-- / .-	
39a	Neşātī	Girye kim mestī-dih-i endīşedür her kaťresi Meyle bir reşk-āver-i şad şīşedür her kaťresi	Bāde-i nazm-ı Neşātī kim şarāb-ı feyzdür Āb-ı rû-yı şāhid-i endīşedür her kaťresi	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.-- / .-	Nazire
39a	Mezākī	Bāde kim pertev-nümā-yı şīşedür her kaťresi Şeb-čerāğ-ı zulmet-i endīşedür her kaťresi	Cebhe-i řab’-ı Mezākī pür ‘arak olsa ne ğam Āb-ı tāb-ı kilki mu‘ciz-pīşedür her kaťresi	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.-- / .-	Nazire
39a	Neşātī	Bāde kim ħālet-fezā-yı sīnedür her cür‘ası	Mestüz ol meyden Neşātī kim olup gülgüne-sāz	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.-- / .-	

		Āfet-i züh-d-i şeb-i āzīnedür her cür'ası	Zıb-i ruhsār-ı şeb-i āzīnedür her cür'ası				
39b	Mezākī	Dizilmiş zir-i ebrūsında müjgân-ı siyeh şaf şaf Kemân berdüş olup tırmış kemîn-gehde sipeh şaf şaf	Mezākī lenger-i ümmīde zevrağ-bend-i şıdık ancak Ne ğam gelse dökülse mevc-i 'ummân-ı güneş şaf şaf	Gazel 6 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	
39b	Şânī	Didüm ol yüzde nedendür haṭ-ı reyhân şaf şaf Didi böyle yazılır âyet-i Kur'ân şaf şaf	Bir zamân ola el üzre götürüp ey Şânī Gide tâbütuñ öñince niçe yārân şaf şaf	Gazel 5 beyit		..--/ ..--/ ..--/ --	Nazire
40b	Riyāzī	Leb-i mey-günüñı seyr eyleyen dīvâne olmaz mı Görenler sen peri-rû-çehreyi mestâne olmaz mı	Tamām itmüş dil-i zârıñ işin ol ğamze-i hûn-rîz Ya şimden sonra kaşdı ey Riyāzī cāna olmaz mı	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	Bu gazel RYD'de yoktur.
40b	Neşātī	Göñül 'arz itse hâlin sen şeh-i hubāna olmaz mı Düşüp geh pāyuña geh küşe-i dāmāna olmaz mı	Bulup tenhâ seni bir gün Neşātī reh-güzārında Biraz ahvālını 'arz itse küstāhâne olmaz mı	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	Nazire
41b	Riyāzī	O mey-h'āruz ki kalmış cāmımız çaḳ Cem zamānından Dem urur bādemüz 'İsī-i mu'ciz-dem zamānından	Hezārān Hüsrev [ü] Şirin'e olmuş mecma'-ı 'işret Kadeh bir çeşmedür kalmış Riyāzī Cem zamānından	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	Bu gazel RYD'de yoktur.
41b	?	Şükrüm odur ki yāremi tıtdı hañçere Göñlüm evi karanlık idi açdı pencere		Ferd		--./ --./ --./ --.	
41b	'Abdī	Bārekallāh çeşme-i 'ayn-ı āb	İn ne çeşme est ne 'ayn est ü ne āb	Gazel 8 beyit		--./ --./ --.	Başlıkta şu ifade

		Teşne-lebler itmesün ümmîd-i âb	Sîyemâ vallahu a'lem bi's- şavâb				yer almaktadır : “Süleymā n Han Üsküdar'd a çeşme bina eyleyüp icra eyledikde 'Abdî ol bî âb-ı çeşmeyi hicv eyledükde ”
42a	Yahyâ Efendi	Bir dil ki karar eylese zülf-i siyehünde Âsüdedür ol sāye-i taraf-ı külehünde	Bahtı uyanup devleti eylerdi der-âgüş Yahyâ seni bulaydı eger h'âb- gehünde	Gazel 5 beyit		--./ .--./ .--./ .--	Nazire
42a	?	Lüle âh eylemede leblerün emdikçe kâmiş Âğız açmış yüregüm âteş-i süzân dimege		Müfred		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
42a	?	Bağda mey içilür bezme gelüpdür neyler Nâle kılmadı 'aceb bülbül uyur mu n'eyler		Müfred		..--/ ..--/ ..--/ ..-	

42a	Derzî-zāde [Mustafa Re'yî Efendi]	Qalbi 'aşıkların pür-âteş olur Sözleri sūz-nāk u dil-keş olur	Rāiyā çeşm hūn-efşānumdan Her zamān yüz min münakkaş olur	Gazel 5 beyit		-.--/ .-./ .-.	
42b	Sabrî	Reh-i vādî-i melâmetde ki püyân-idi Qays Geçmege seyl ü gam u miḥneti 'uryân-idi Qays	Cām-ı gam her birin itmişdi tamām ey Şabrî Aḡa giryân-idi Ferhād aḡa nālân-idi Qays	Gazel 6 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
42b	Yahyâ Efendi	'Aşk-ı Leylâ ile bir âteş-i sūzân idi Qays Bilmeyüp dirdi görenler neye 'uryân idi Qays	Pā-bürehne harekât itse 'aceb mi Yahyâ Dâ' imâ çün harem-i 'aşkda püyân idi Qays	Gazel 5 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
43b	Ömer Hayyam	Ey bâde tuyî şerbet-i mevlânâyî Çendân behorem torâ bedîn rûsvâyî Ger dūr merâ her ki nebîned güyed İy hâce şarâb ez-kocâ bî âyî (?)		Rubai		--./ .--./ .--/ .	Farsçadır.
43b	?	Bir bezmde hem-vâre şurâhîsi tola Gülberg-i neşât-ı ehl-i dil cümle şola Reşkâ o ḡarîm-i üns-i anda müdâm Germiyyetimüz begâh-ı sâkîden ola		Rubai		--./ .--./ .--/ .-	
43b	?	Bir şūḡ bulunmaz baḡa hem-râz olacak		Rubai		--./ .--./ .--/ .-	

		‘Aşk-ile yüzüm içre ser-efrâz olacak Bir naḥl-i berûmend-i vefâ bulmadım âh Mürğ-ı dîl-i izâr-ı âşiyân-sâz olacak					
44a	Bursalı Rahmî	Firāk-ı yâr-ıla zâram bahâr[1] n’eyleyeyin Gözûme âteş olur lâle-zâr[1] n’eyleyeyin	Ne kârum idi benüm Raḥmîyâ güzel sevmek Gönül didükleri bî-ihtiyârı n’eyleyeyin	Gazel 7 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
45a	Nev‘î	Ne âzâr irse ḥunî gözleründen câna incinmez Begüm ayık olan evzâ‘-ı ser- mestâna incinmez	Maḥabbet âteşinden dil yanar erir[se] olmaz zûll Anuḡcün Nev‘îyâ şem‘e düşer pervâne incinmez	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .---/ / .---	
45a	Rûhî	Râh-ı ‘aşk-ı yârda çeşmüm gubâr itsem gerek Bu tarîk-ile yine geşt ü güzâr itsem gerek	Ṭa‘ne-i aḡyârdan kurtulmaḡ içün Rûḥîyâ Râh-ı ‘aşk içre girüp terk-i diyâr itsem gerek	Gazel 5 beyit		..--/ ..--/ ..--/ / ..-	Bu gazel RHD’de yoktur.
45b	Fehîm	Ey nigâh-ı ḡazabı mest-i mey-i naḥvet-i nâz Ġamzesi sâķî-i cām-ı ecel-i ehl-i niyâz	Âh idersem n’ola sevdân ile tolmuş gönlüm Ḥaberün yok ki senün ‘âşıkun olmuş gönlüm	Terci‘-i bend 5 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	Başlıkta “ el- merḥûm” ifadesi vardır.
45b	Fehîm	Ḥüsnün evvel baķışumda beni itdi meftûn Eyledi sâḥir-i çeşmün baņa biḡ mekr ü füsûn	Rûy-ı dîl gösterüp itdün beni çün dîvâne Olduḡ ey âhî-yı vahşî giderek bîḡâne	Terci‘-i bend 5 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
45b	Fehîm	Bî-mürüvvet ne idi ‘arz-ı maḥabbet evvel	‘Afv kıl ḥüsnüḡe küstâḡ nigâh itdüm ise	Terci‘-i bend		..--/ ..--/ ..--/ ..-	

		Ne ider eyledüğün lutf u mürüvvet evvel	İhtiyâr elde degül girye vü âh itdüm ise	5 beyit			
45b- 46a	Fehîm	Gerçi ben serhoşı ‘aşkuyla şarâb itmez idüğ Âteş-i cevri-ile bağrumda kebâb itmez idüğ	Şimdi kurbânun olam söyle nedür n’oldu sebeb Âşinâ-yı ezelîye bu tecâhül bu ğazab	Terci‘-i bend 5 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
47b	Reşîd	Göñül seyri ruḥ-ı dildârdan bir laḥza sîr olmaz Temâşâ-yı devâdan zaḥm-ı dil merhem-pezîr olmaz	N’ola kâlâ-i şî‘irün olsa â‘lâ beyt-i ‘adâdan Reşîdâ ‘ankebûduñ târ u bûdından ḥarîr olmaz	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	
47b	[Şeyhülisl am Yahyâ]	Firâkı ğuşşasın görseñ diyü ruḥşat virür yoḥsa Felek ehl-i dilüğ şanmañ ki mesrûr olduğın ister		Müfred		.---/ .---/ .--- / .---	Nüşada sadece matla‘ beyti olan şîir ŞYD’de s. 82’de beş beyitlik bir gazeldir.
48a	[Nedîm]	Hücûm-ı nâle-i şeb-gîrden [zâlim] ḥaberdâr ol Beni bîmâr-ı hicrân eyledüğ sen daḥı bîmâr ol	Nedîmâ’nın [budur ancak sözi] âfet-i devrân [Gözün gibi beni bîmâr kıldın] sen de bîmâr ol	Gazel 6 beyit		.---/ .---/ .--- / .---	Bu şîir nüshaya sonradan eklenmiş olabilir. Divânî yazıyla yazılmıştır .

51b	Tal‘atī	Žāyi‘ itmez rūzgār [bu] bū‘l- ‘aceb merdāneyi Āteşe yakmaz Hūdā her şeb per-i pervāneyi Şad[r]-ı meyhāne dururken n‘eyleyin kāşāneyi H‘āst-kār-ı cāma vir ey mihr o zer peymāneyi Ben kıomam elden sıfāl-i kōhne-i mey-hāneyi	Kevni tağyīr eyledi faşl-ı harīfūñ şiddeti Bād-ı şarşar hep perīşān itdi nūh cem‘iyyeti Gūşe-i mey-hānedūr gülşen bu dem ey Tal‘atī Vaḳti geçdi bāğda ‘ıyş u şafānuñ ‘İşmetī Şimdi ben dünyāya virmem gūşe-i virāneyi	Tahmis 5 bend		-.--/ -.--/ -.-- / -.--	İşmetī’nin şiiirini tahmis etmiştir.
57b	[Fasīhī]	Ey Faşīhi teşnedūr güftāruña ez-cān [u] dil Feyż-baḥş eş‘āruñ-ile luṭf eylersen eger	Mürdeler ihyā olur şā‘irler olur şād-mān Bir zemīn-i tāze ihrāc itsen olurdı eşer	Kıt‘a		-.--/ -.--/ -.-- / -.--	
57b	[Şükri]	Şükriyā bizden zemīn-i tāze istersen şaḡa Zāde-i tab‘uñ olan bu kıṭa‘-i ğarra yeter	Beytūñi tazmīn idüp yārān ider<ler> senden ricā Bir zemīn-i tāze ihrāc itsen olurdı eşer	Gazel 13 beyit	Şairna me	-.--/ -.--/ -.-- / -.--	
59b	Tarzī	Nedūr bu zelle-i billūr-ı pāk ü şāf nejād Ki Larḳ-ı zevḳı virūr ‘uḳde-i derūna küşād	Budur ümmīd ki muḥtāc şavsa itmeyeler Gürūh-ı zelle-perestān-ı dilberān-ı cevād	Kaside 62 beyit	Hiciv	..-./ ..-./ ..-./ ..-	
61a - 63b	?	Kışşayı eyledikçe gāhī dırāz Kimse ḳalmazdı olmaya mesrūr	Müfredānuñ merkebi fāḥiş Kilid-i bi-şebe dār (...) dūr	Kaside 235 beyit	Hiciv	-.--/ ..-./ --	
64a	Tıflī	Çalmada ta‘bīr ü terkīb-ile ğayruñ sözlerin	Şi‘r-i Şabrī’de görenler nikbetinūñ maḥlaşın	?	Hiciv	-.--/ -.--/ -.-- / -.--	

		Bir zamān Tarzī-i düzdi ehl-i dāniş şandılar	Bîşe-zâr-ı şîre bir hıznîr girmiş şandılar				
68b	[Ferdî]	Eyle ey hâme-i hoş-lehçe-i ma'nâ ra'nâ Zıkr-i Esmâ'-i Bilâd eylemede tâze-edâ	Kefe girince manıklı dehrûn oldu 'Aynıma gelmez çü Gümüşhâne'ye bîhûde ricâ	Kaside 14 beyit	Bilâdiye	..--/ ..--/ ..--/ ..-	
71a	Hâkî	Hemân bir dilbere mâ'il mi olduñ kâfur olsun s.k Gerek zişt ü gerek 'âlemde mişlî nâdir olsun s.k	Zamâne hûbların s.km.m demek yañlışdur ey Hâkî Günâhı vardurur ammâ berây-ı hâtır olsun s.k	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .---/ / .---	
71a	Hasan-ı Küfrî	Güş eyler iseñ pendimi bir tâze civân s.k Terk eyle zinâyı Fâş eyleme dünyaya şağın anı nihân s.k Gör zevk u şafâyı	Zî-kıymet ise her ne kadar zelle-i hubân Narh-ı 'alî parsa Besdür bu Bahâyî-ile meded durma hemân s.k Arttırma Bahâyî	Müstezad 9 bend		--./ .---/ .---/ ..--	
71b	?	..ra zann ider ammâ degüldür rûyı al üzre Berât-ı hüsnine tevķî-i kudret çekti bir tuğrâ	Zür (...) n'ola atı ister (...) küheylânı	Gazel 4 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ / -.--	
71b	?	Endişe-i perçem gibi bir kıl kalem ister Taşvîr-i hayâl-i ruh-ı sâkî ile şahbâ		?		--./ .---/ .---/ ..--	
71b	?	İnşâallah'ul mevlâ Rüyâ-yı şaliḥâ ve zevâli a'dâ şod		?		?	

IV. 2. Mensur Bölümler Tablosu

Sayfa Nu.	Müellif	Eser Adı	Baş	Son	Konu	Açıklamalar
64b-66a	?	?	Sāl gelip ve aḥkām külliyesine bin elli altı (...) iẖtiyār (...) ḥorḥoru (...) meḥādim-i ẕiṣān (...) evzā'-ı ḍarba ve 'adden efzūn (...) ve gūlābiye ri'āyetler eyleyüp...	... zümre ile Keyvān burc ābide kıran eyleyüp delālet ider ki yaz faşlında ḥiṣārsız yine (...) şafāsına giden fāḥiṣe var ezel ü ḥaṣerāt u çingāne vü tātlarıyla		

SONUÇ

Çalışmamıza konu olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Bel_Yz_K0338 numarada kayıtlı şiir mecmuası 71 varaktan oluşmaktadır. Mecmuanın tertip tarihi nüshanın herhangi bir yerinde yazmamakla birlikte içerdiği şairlerin en sonuncusu XVII. yüzyılda yaşadığı için mecmuanın da bu dönemde derlendiğini tahmin etmekteyiz. Mecmuanın 33a sayfasındaki “li-muḥarririhî” ibareli bir manzumeden hareketle mecmuayı derleyen kişinin Bezmî mahlaslı bir şair olduğu tespit edilmiştir. Eserde mezkûr şaire ait 1 gazel bulunmaktadır. Ancak yapılan araştırmalarda şairin kimliği belirlenememiştir.

Mecmua, XV-XVII. yüzyıllar aralığında yaşamış 86 şairin manzumelerini barındırmaktadır. Mecmuadaki toplam şiir sayısı 209’dur ve bunlardan 16’sının mahlası belirsizdir. 23 şiirle Nâ’ilî, mecmuada en çok şiiri yer alan şairdir. Onu 12 şiirle Mezâkî takip eder. Bezmî, mecmuasını tertip ederken müfred nazım şekilleriyle yazılmış şiirleri mecmuanın ilk başlarına alırken kasideleri ekseriyetle son sayfalara kaydetmiştir. Mecmuada 15 farklı aruz vezninin seçilmiş olması dikkat çeken hususlardan bir diğeridir. Bezmî, seçtiği şairlerin hususiyetle aruz vezniyle yazdıkları manzum parçalarını mecmuasına koymuştur. Şairler arasında ilgi gören ahenkli söyleyişe katkısı ve şiire uygulanabilirliği sebepleriyle “fâ’ilâtün/ fâ’ilâtün/ fâ’ilâtün/ fâ’ilün (40) ve mefâ’ilün/ mefâ’ilün/ mefâ’ilün/ mefâ’ilün (39)” kalıpları Bezmî tarafından ekseriyetle tercih edilmiştir. Şair kimliğiyle Bezmî’ye baktığımızda dilindeki ahenkli söyleyiş ve şiirlerinde yarattığı mana dünyası ile Divan edebiyatının klasik bir temsilcisi olarak görebiliriz.

Mecmuada en sık kullanılan nazım şekli 134 şiirle gazeldir. Klasik Türk edebiyatının temel nazım şekli olan gazelin bu kadar tercih edilmesi tabii ki doğaldır. Bundan başka matla’ (23) ve müfred (17) mecmuada en çok tercih edilen nazım şekilleridir. Bezmî, mecmuasında nazire türüne hatırı sayılır bir biçimde yer vermiştir. Mecmuada 25 zemin şiire yazılmış 41 adet nazire bulunmaktadır. En çok zemin şiire sahip şair ise İsmetî Efendi’dır. Tarzî’ye ait olan içerisinde müstehcen ifadelerin bulunduğu

hiciv türündeki 62 beyitlik bir kaside mevcuttur. Mecmuada şairnâme, bilâdiye ve hiciv türünde şiirlerin bulunması bize Bezmî'nin şiir zevkini geliştirirken çeşitli türlerden beslendiğini göstermektedir. Bezmî'nin Nâilî, İsmetî, Neşâtî, Fehîm-i Kadîm gibi Sebk-i Hindî şairlerine mecmuasında yer vermesi dikkate değerdir.

Çalışmamızda, söz konusu mecmuanın 1a-71b numaralı varakları arasındaki manzum ve mensur parçaların çeviri yazı alfabesi kullanılarak Latin harflere aktarımı ve diliçi çevirisi yapılarak MESTAP tablosu oluşturulmuştur. İncelediğimiz mecmuanın değeri, şairlerin divanlarında bulunmayan şiirlerine erişimimizi sağlaması ve yeni bilgiler öğrenmemize katkıda bulunmasıyla artmaktadır. Bu mecmua üzerinde yürüttüğümüz tez çalışması, bilgi birikimimizi güçlendirmenin yanı sıra literatüre aşinalık kazanmamıza yardımcı olmuştur. Ayrıca, Türk edebiyatı alanındaki mecmua çalışmalarına ve özellikle şair Bezmî üzerine yapılacak olan araştırmalara yeni veriler sunmuştur.

KAYNAKÇA

- Abdulkadiroğlu, Abdülkerim (hızl.). İsmail Belîğ Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr. AKM Yayınları. Ankara, 1999.
- Açıkgöz, Namık. Riyâzî Divanı'ndan Seçmeler. Kültür Bakanlığı Yayınları. Ankara, 1990.
- Ak, Coşkun. *Bağdatlı Rûhî Divanı, Karşılaştırmalı Metin*. C. 2. Bursa, 2001.
- Akkuş, Metin. *Nef'î Divanı*. Kültür Bakanlığı Yayınları e-kitap. Ankara, 2018.
- Aksoyak, İ. Hakkı. *Gelibolulu Mustafa Âlî*. Kültür Bakanlığı Yayınları e-kitap. 2018.
- Akün, Ömer Faruk. "Divan Edebiyatı". TDV İslam Ansiklopedisi. C. 9. s. 389-427, 1994.
- Ayan, Hüseyin. *Cevrî: Hayâtı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni*. Atatürk Üniversitesi Yayınları. Erzurum, 1981.
- Aydemir, Yaşar. "Biyografi Kaynağı Olarak Mecmualar". Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klasik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyum Bildirileri, 2010. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 2011.
- Aydemir, Yaşar. *Behiştî Dîvânı*. Kültür Bakanlığı Yayınları e-kitap. 2018.
- Çağlı, Adnan. *Vişne-zade İzzeti Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. 1999.
- Çapan, Pervin (hızl.). Mustafa Safâyî Efendi Tezkire-i Safâyî. AKM Yayınları. Ankara, 2005.

Çavuşoğlu, M. – Tanyeri, M. Ali. *Üsküblü İshâk Çelebi Divan Tenkidli Basım*. Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları. İstanbul, 1990.

Çetin, Nihad M. “Arûz”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 3. s. 424-437, 1991.

Çınar, Bekir. “Bir Hiciv Örneği: Tarzi’nin Zille-namesi”. *TÜBAR*. S. XX. s. 17-31. 2006.

Çınar, Bekir. *Tıflî Ahmed Çelebi Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı’nın Tenkitli Metni*. Doktora Tezi. Elâzığ: Fırat Üniversitesi. 2000.

Demiralay, Mehmet. *Hüdâyî-i Kadîm (16. yy) ve Dîvânı İnceleme-Tenkidli Metin*. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi. Isparta, 2007.

Deniz, Sabahat. *Tecelli ve Divanı*. Veli Yayınları, 2005.

Develioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi, 2010.

Erdem, Sadık (1988). “Mehmet Salih Yümnî-Tezkire-i Şuara-yı Yümnî”. *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*. (55): 85-112.

Erdoğan, Mustafa. *Bursalı Rahmî ve Divanı*. Kültür Bakanlığı Yayınları e-kitap. 2017.

Eren, Aysun. *Defterdâr-zâde Ahmed Cemâlî ve Metâlî’-i Cemâlî ile Şehr-engîz-i İstanbul Adlı Eserleri (İnceleme-Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi. Konya, 2012.

Güler, Muhammed İkbâl. *Dânişî Ali Dede Dîvânı*. Kitabevi Yayınları. İstanbul, 2023.

Gürbüz, İncinur Atik. “Şiir Mecmualarının Biyografik Değerine Dair Araştırmalara Ek”. *Türklük Bilimi Araştırmaları*. S. 32. s. 147-157, 2012.

Gürbüz, Mehmet. “Biyografik Değer Bakımından Şiir Mecmuaları”. Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klasik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyum Bildirileri, 2010. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını. 2011.

İpekten, Haluk. *İsmetî Divanı, Edisyon Kritik*. Baylan Matbaası. Ankara, 1974.

İpekten, Haluk. *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. Dergâh Yayınları. İstanbul, 2016.

İpekten, Haluk. *Nâ’îl-i Kadîm*. Kültür Bakanlığı Yayınları e-kitap. Ankara, 2019.

Kaplan, Mahmut. *Neşâtî Divanı*. Akademi Kitabevi. İzmir, 1996.

Kavruk, Hasan. *Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı*. Kültür Bakanlığı Yayınları e-kitap. 2001.

Kaya, Bayram Ali. *Azmizâde Hâletî Dîvânı*. Kültür Bakanlığı Yayınları e-kitap. 2017.

Kesik, Beyhan. “Koca Râgıb Paşa’nın Şiirlerinde Sebk-i Hindî Tesiri”. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*. S. 2. s. 150-169, 2009.

Koçak, Fatma. *Faik Mahmud ve Divanı*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 2006.

Köksal, Mehmet Fatih. Nâzire. TDV İslam Ansiklopedisi. C. 32. s. 456-458, 2006.

Köksal, M. Fatih. “Biyografik Kaynak Olarak Şiir Mecmuaları ve Kastamonulu İshâk-zâde Fevzi Mecmuası”. Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klasik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyumu Bildirileri Kitabı 2011, Ankara, Grafiker Yayınları. 2011.

Köksal, Mehmet Fatih. “Şiir Mecmualarının Önemi ve ‘Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi’ (Mestap)”. *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*. Editör: Ömür Ceylan. İstanbul: Kesit Yayınları. s. 508-133, 2017.

Köksal, Mehmet Fatih. “Yazma Mecmualara Dair Yeni Bir Tasnif Denemesi”. 2. Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Kongresi 4-7 Nisan, 2018. Antalya: Bildiri Tam Metinleri Kongre e-Kitabı. s. 87-92, 2018.

Köksal, Mehmet Fatih. *Klasik Divan Metinler Dizisi I Mecmua Okumaları I-II-III-IV*. ed.: Esra Aka. İstanbul: DBY Yayınları. 2023.

Köksal, Mehmet Fatih. “Bâkî’nin Bilinmeyen Veda Gazeli ve Dîvânında Bulunmayan Bazı Şiirleri”. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 10, s. 319-330, 2013.

Kufacı, Osman. *Adni Divanı ve Adni Divanında Benzetmeler*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. 2006.

Kurnaz, Cemal ve Mustafa Tatçı (hızl.). Mehmed Nâil Tuman, Tuhfe-i Nâilî-Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri. Bizim Büro Yayınları. Ankara, 2001.

Küçük, Sabahattin. *Bâkî Divanı, Tenkitli Basım*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara, 1994.

Macit, Muhsin. *Nedîm Divanı*. Kültür Bakanlığı Yayınları e-kitap. 2017.

Mermer, Ahmet. *Mezâkî Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı’nın Tenkidli Metni*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını. 1991.

Mermer, Ahmet. *XVII. Yüzyıl Dîvân Şâiri Vecdî ve Dîvânçesi*. Millî Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları Müdürlüğü. Ankara, 2002.

Mermer, Ahmet-Keskin, Neslihan Koç. *Eski Türk Edebiyatı III. 17. Yüzyıl*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2019.

Müstakim-zâde Süleyman Sadeddin. *Mecelletü'n-Nisâb fi'n-Nisbi ve'l-Künâ ve'l-Elkâb*. (Tıpkı Basım). KB Yayınları. Ankara, 2000.

Özerol, Nazmi. *Topkapılı Feyzi Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni*. Yüksek Lisans Tezi. Elâzığ: Fırat Üniversitesi. 1996.

Şenödeyici, Özer. *Naili Divanı Sözlüğü*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 2011.

Tarlan, Ali Nihad. "Eski Mecmualar Arasında". *Türk Dili ve Edebiyat Dergisi*. C. 1. S. 3-4. s. 122-137, 1946.

Tarlan, Ali Nihad. *Necati Beg Divanı*. Milli Eğitim Basımevi. İstanbul, 1963.

Tulum, M. – Tanyeri, M. Ali. *Nev'î Divanı, Tenkidli Basım*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1977.

Türkoğlu Köse, Hayriye. *XVI. Yüzyıl Dîvân Şâiri Hüdâyî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvân'ının Tenkidli Metni*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara, 2007.

Üzgör, Tahir. *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Divan'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını. 1991.

Yahya Kemal, *Eski Şiirin Rüzgarıyla*. İstanbul Fetih Cemiyeti. İstanbul, 2008.

Yazar, Sadık – Kaçar, Mücahit. *Teoriden Pratiğe Türk Edebiyatında Diliçi Çeviri*. İstanbul: Ketebe Yayınları. 2022.

Zavotçu, Gencay (hızl.). Rıza Tezkiyesi (İnceleme-Metin). Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi. 1993.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/abdullah-kizilca-hayreddinoglu> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ani-fatima-ani-hanim> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/arzi-mehmed-efendi> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/haleti-azmizade> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/baki> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/bezmi-yasakcizade-ibrahim-bezmi> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rahmi-bursali-pir-mehmed#:~:text=As%C4%B1%20ad%C4%B1%20P%C3%AEr%20Muhammed%2FMehmed,k%C3%BC%C3%A7%C3%BCK%20ya%C5%9Flarda%20%C4%B0stanbul'a%20gelmi%C5%9Ftir.> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cemali-defterdarzade-ahmed-cemali> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cevri-ibrahim-celebi> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cezmi-aziz-efendizade-mehmed-abdulkerim> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/danisi-ali-dede> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-ahmed-elmevlevi> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/danisi-ali-dede> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fani-meyli-isa-hoca> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/reyi-terzizade-mustafa-reyi-efendi> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/avni-fatih-sultan-mehmed-sultan> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/faik-mahmud-efendi> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fehimi-kadim> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ferdi-huseyin-arayicizade-huseyin> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ali-cesmi-gelibolulu-mustafa> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hakani-mehmed-beg> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/bahayi-kufri-hasan-celebi> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hudayii-kadim-mustafa> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hudayi-okcuzade-hudayi> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sahidi-muglali-ibrahim-dede> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ismeti-mehmed-ismeti-celebi-mdbir> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/meyli-meyli-celebi> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/izzeti-visnezade-izzeti-mehmed> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/adni-mahmud-pasa> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/meyyal> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mezaki-suleyman> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nailii-kadim-mustafa> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/omri-nasuh-pasazade-bey> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/necati-bey-isa> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nedim-ahmed> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nefi-omer-efendi> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nesati-ahmed-dede> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nevi-yahya> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/riyazi-mehmed-riyazi-efendi> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ruhi-bagdatli> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/safi-mdiki> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sefii> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yetimi-lalizade-abdulgazi> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/adli-sultan-bayezidi-veli-bin-fatih> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/selimi-yavuz-sultan-selim-sultan> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/%2520madde-detay/muhibbi> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/talati-huseyin-efendi> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/tarzi-tarzi-mehmed-efendi> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/tecelli-abdulkadir-zulfikar-efendi> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/tifli-ahmed-celebi> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/feyz-i-mustafa-celebi> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ishak-celebi> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/vecdi-abdulgazi> (E.T.: 19.10.2024).

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyhulislam-yahya> (E.T.: 19.10.2024).

TIPKIBASIM

من جانی من چون انصدر
نفسی من چون انصدر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایوم ساعدای دایر نال ککرده

ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر

ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر

ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر

ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر

ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر

İSTANBUL BELEDİYESİ
Atatürk Kütüphanesi
No. 1K 338

۱۲۶۴
۲۵۱
وفات وزیر اعظم کومرولی
عبدالمجید اول
۶۶ یوم الاحد
۱۰۵۲
۶۶۲

ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر

ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر

ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر

ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر

ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر
ایندی غنم خالو کجه نال کسر

سپاس از این که
قرآن پاک است

در قفسه ملک و در ایام پادشاه
فردی که بر این قفسه خاسته است
ازین قفسه که نوید احوال و بد
و غش که در این ایام پادشاه
ایروب قفسه و بیای قفسه و بیای

نهاد قفسه و غش که
نهاد قفسه و غش که
نهاد قفسه و غش که
نهاد قفسه و غش که

نکته بال اولاد و ایروب و بیای
نکته بال اولاد و ایروب و بیای
نکته بال اولاد و ایروب و بیای
نکته بال اولاد و ایروب و بیای

زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه

زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه

زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه

زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه

زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه

زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه

زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه

زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه

زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه
زین قفسه که در ایام پادشاه

TANBUL
BÜYÜKŞEHİR
KİTAPLIĞI

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

تکلیف
خط مغیرہ حیدری زیر کلمہ
بنفشہ در کہ آجہل سر
اولو رسوہ و صد سالہ جاہل
مردو حالت حاجت نشو کلمہ
کہ در غم دینہ و خلاصہ
آلہ اللہ کہ در صراط غفلتہ
بود رسوہ کلمہ تاج
بنفشہ در کہ آجہل سر
کلمہ کلمہ کلمہ کلمہ
مزار زار کہ در عجب
کلمہ کلمہ کلمہ کلمہ
کلمہ کلمہ کلمہ کلمہ
مردو کلمہ کلمہ کلمہ
کلمہ کلمہ کلمہ کلمہ
کلمہ کلمہ کلمہ کلمہ

کونتم پخته علم سووردن
که مردم آرد در دینش خلون

سخت
زان که بین باران طلای خفته
عجید حال علم بین سولین سولید

افزای
تنی جسته کشته کیده فرای مود
طوبت طلعه ای که کشتن اولی کاش

سخت
کس که کشته کشته کشته کشته
سنگی کشته کشته کشته کشته

سخت
بدر رفتن دولت کشته کشته
باز کشته کشته کشته کشته

اولدم
چرا غوغای ای کشته کشته
اولدم صلفه ای کشته کشته

سخت
اوردی کشته کشته کشته کشته
بسته کشته کشته کشته کشته

سخت
کونتم کشته کشته کشته کشته
بسته کشته کشته کشته کشته

سخت
بیتون کشته کشته کشته کشته
از کشته کشته کشته کشته

سخت
الدرام کشته کشته کشته کشته
بن السع کشته کشته کشته کشته

سخت
کونتم کشته کشته کشته کشته
بسته کشته کشته کشته کشته

سخت
کونتم کشته کشته کشته کشته
بسته کشته کشته کشته کشته

سخت
کونتم کشته کشته کشته کشته
بسته کشته کشته کشته کشته

سخت
کونتم کشته کشته کشته کشته
بسته کشته کشته کشته کشته

سخت
کونتم کشته کشته کشته کشته
بسته کشته کشته کشته کشته

صدوق خان زل محب مرست و اعظم مرست
عاشق پیا به یازن دکل آویست

دانی
و من کونتم کشته کشته کشته
اوردی کشته کشته کشته کشته

سخت
کونتم کشته کشته کشته کشته
بسته کشته کشته کشته کشته

سخت
کونتم کشته کشته کشته کشته
بسته کشته کشته کشته کشته

سخت
کونتم کشته کشته کشته کشته
بسته کشته کشته کشته کشته

سخت
کونتم کشته کشته کشته کشته
بسته کشته کشته کشته کشته

سخت
کونتم کشته کشته کشته کشته
بسته کشته کشته کشته کشته

سخت
کونتم کشته کشته کشته کشته
بسته کشته کشته کشته کشته

سخت
کونتم کشته کشته کشته کشته
بسته کشته کشته کشته کشته

سخت
کونتم کشته کشته کشته کشته
بسته کشته کشته کشته کشته

سخت
کونتم کشته کشته کشته کشته
بسته کشته کشته کشته کشته

سخت
کونتم کشته کشته کشته کشته
بسته کشته کشته کشته کشته

سخت
کونتم کشته کشته کشته کشته
بسته کشته کشته کشته کشته

سخت
کونتم کشته کشته کشته کشته
بسته کشته کشته کشته کشته

سخت
کونتم کشته کشته کشته کشته
بسته کشته کشته کشته کشته

سخت
کونتم کشته کشته کشته کشته
بسته کشته کشته کشته کشته

از ملا نصر محمد زاهدی
بر زبان آرزو و خاف کلام ایستادم
کلام ایستادم بن ایستادم

از بخشن اول سجا بست خجل
غنم با آفت حسد

کاپی از خط اول در دست
فصل اول در دست

نصف اول

من که بنام عشق کلامی از اندیشه
مطلع اوصاف نواز را درج بیان

مختصان و مستعملان
عقل کل ایجاب نماید که اندر اب

۹
مستقیم باد و در اولت ترسا
دو خند او لان اهل هو بلند او لغنه

۸
نکونه نوکر او نه سر
برکنه که بر وجه مستمند

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

[illegible][illegible]

ای در بیان تو حق می دانم که تو را
کلامی از حق بگویم که تو را

خط سیم از این خود کلمات
و خط اول از این یک کلام و دو کلام
یک کلام از این یک کلام و دو کلام
و دو کلام از این یک کلام و دو کلام

په فکله در بهایم طبعی است
پادشاه عالم اول و آخر اوست

اوله کجود و علامه کلامه و اوله کجود و علامه کلامه

در روزی که از شهر
نیکم بوقت دیو خود را و لوکی حسنه را
لود به این دو دیکس خن برد از اولدی یای

[illegible]

خط منبر خیر بنیاد کلمات
نقشه در اجلی بنیاد
از لایحه و کمالی بنیاد
نیز به حالت خجسته بنیاد

بانی اندر

بج

کوشش سبک جبارک المذا و جبارک
کاشن فوایه قدر باب لری با و مز
جالت آفتابنده عا و لری
مزی با بانه و و مزی جام بوز
مدرسی خنسیب و مزی جام
نه چون بن سحر و کبی انام و ز
قوی مزی فی خلد و لمره آرم
نخلی تانبه جبار ایلز و ز
کشی و صلفه عا و کاه مجبور
بودنیا و کبی مجبور کبی سوز
صحنه و خیر و راسنه و بی
بکم و بوله و ز و ز و ز و ز

باقی

اعمال جانانه میل است شرف و عزت بول
نظری جانانه قبل که مزی قیامت بول
اکملی نام نشان اهل خراب است
بوری و راسنه و مزی و مزی و مزی

مجلس و عظمه و ز و ز و ز و ز
بر و کماله و صوره و ز و ز و ز و ز

بج و ز و ز و ز و ز و ز و ز
و ز و ز و ز و ز و ز و ز و ز

بج

بج

فرمانی شعله جانانه در انقیاد و ز
حکم قضایه و ز و ز و ز و ز و ز
باش کمز و آ و آ و آ و آ و آ و آ
الله و ز و ز و ز و ز و ز و ز
بزم کای و ز و ز و ز و ز و ز و ز
حکمت کمال لطفه در استناد و ز
و ز و ز و ز و ز و ز و ز و ز
طوبی و ز و ز و ز و ز و ز و ز
میدن صفای باطن و ز و ز و ز و ز
ارباب ظاهر اهلای و ز و ز و ز و ز
میت خدا و دولت دنیا و ز و ز و ز
باغی فالو و صیغه و ز و ز و ز و ز

اعمال جانانه میل است شرف و عزت بول
نظری جانانه قبل که مزی قیامت بول
اکملی نام نشان اهل خراب است
بوری و راسنه و مزی و مزی و مزی
جانانه طرف غدار و ز و ز و ز
خلق اقباب طوبی و ز و ز و ز و ز
اعلمدن انتم و ز و ز و ز و ز و ز
مکان و کماله و ز و ز و ز و ز
فقیر و ز و ز و ز و ز و ز و ز
سب و ز و ز و ز و ز و ز و ز
ساقی و ز و ز و ز و ز و ز و ز
آب حیات جام و ز و ز و ز و ز

سختی و ز و ز و ز و ز و ز و ز
سختی و ز و ز و ز و ز و ز و ز

[illegible][illegible]

فجی

نغمات ایلمی بیلندی صفائی سن
اهل شفا رضا انشان او خا نزه

جاسق شده فی زن نه جال باغده
نمونه عکله سر اغاز اید جاک نالین

سبحانم کل ای ساقی ز جلد
سعه جام سب افروز جوی و سن

غندار دلمه ارن جزدی بهار اولری دو
صاحب انجری کریمانی چال ابدی سن

باقیه عشرت ویش اتمه چکره کز
ناله بی کوز شیر می فک و صالدر کلن

فجی

اخر فتن ناری اب جلندی
کلا زاری نروب هر کاه صاندی بولندی

کیزدی دهانکده اولن حبس بانه
مشیم کور جاک غوغه جان انجری جلندی

بکار سگ اگر دهنه ییچا لور خیار نه اولری
دشنه جان طره پیما نه اولری

آر امله مرغی دیور لر مجنون
بدان مجسته نه بشلره ده لیدی

باقی بی نام یکن اری دیشلر
کل کپی اله سر غزلور ایچم اول اری

مهر کاک مشهدی فتن و جنت بخید
نرسنگ قفل یابی دشمنه دلیا خید

اوستی بانده اوبال کوه کلمه خید
الهی بانده آینه سبیل خید

هذه جنات عدن فاوخلو تا خالین
دلیا و روز ناز انشاکر

آنج کوز ای دیده کم بیک پائید کلن
کوسا طبعک انهار کهنه کلن

خاکه یوز سوکه اندن بوی خید کلن
شهر تیک وصف باکنده بویا خید کلن

هذه جنات عدن فاوخلو تا خالین
جور ای اکر خیده بیک کلن

جان ویر قلعه قیضی سنگ حارده
خاکه کی مرادم جاند دل صد باره

نرسه بی سن برستاج اولان آواره
الصابر دیرا عکله علق پیاره

هذه جنات عدن فاوخلو تا خالین
مهر خا خا خا خا خا خا

ناله کمالی زنده در الهام کلن
مهر خا خا خا خا خا خا

اول الباقی انصاری کوه ملکین
اول عکله رسول الله رب العالمین

بنده مدفون اولدی دیو جعفر ایلزین
مردین ایدر زیارت دبدی جیل این

هذه جنات عدن فاوخلو تا خالین
طبع باکنده شهید اولان عودارش نیتی

جان ویر بولده احیایندی دین خفون
مرد تیک لور خیار ایک بویا خیتی

هذه جنات عدن فاوخلو تا خالین
کلن طبعی کشیم شمع جود بی عیان

ناله کمالی زنده در الهام کلن
مهر خا خا خا خا خا خا

هذه جنات عدن فاوخلو تا خالین
ناله کمالی زنده در الهام کلن

هذه جنات عدن فاوخلو تا خالین
ناله کمالی زنده در الهام کلن

هذه جنات عدن فاوخلو تا خالین
ناله کمالی زنده در الهام کلن

هذه جنات عدن فاوخلو تا خالین
ناله کمالی زنده در الهام کلن

هذه جنات عدن فاوخلو تا خالین
ناله کمالی زنده در الهام کلن

مجلس

توبله رسمه نمازخانه بقلعه
کودزاقه شهر مهره در پشت نه بقلعه

کودک دین بربادان خود را بقلعه
اقدام اولوزمنه بارانه بقلعه

باغس طوره هم در مرغ و سگانه دم
انصاف اولوزمنه و توبانه بقلعه

اولوزمنه بربادان کوره هم در مرغ
کل و سجد و دانه و توبانه بقلعه

نعمه بکیده هم سجد و دانه و توبانه
بجی بربادان و دانه و توبانه بقلعه

شعبه

کلیه کتب و اسناد و خط و کتابت
در این شعبه بجا می آید

اولوزمنه بربادان کوره هم در مرغ
کل و سجد و دانه و توبانه بقلعه

نعمه بکیده هم سجد و دانه و توبانه
بجی بربادان و دانه و توبانه بقلعه

اولوزمنه بربادان کوره هم در مرغ
کل و سجد و دانه و توبانه بقلعه

نعمه بکیده هم سجد و دانه و توبانه
بجی بربادان و دانه و توبانه بقلعه

اولوزمنه بربادان کوره هم در مرغ
کل و سجد و دانه و توبانه بقلعه

نعمه بکیده هم سجد و دانه و توبانه
بجی بربادان و دانه و توبانه بقلعه

اولوزمنه بربادان کوره هم در مرغ
کل و سجد و دانه و توبانه بقلعه

نعمه بکیده هم سجد و دانه و توبانه
بجی بربادان و دانه و توبانه بقلعه

30

سر هندو کور و جیمتر نام در دست
بنفک ز سر و اعراض حال اید و بنفک

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

سُبَا سُبَا كَيْدِي الدَّهْ يَكُنْ بِهْ تَقِيْمُو سَوْرَا
تَوَلَّيْتُو

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

فَقْدَكَ

مهر و ملا

عشق افش

خون منم غلام با دهن منم
نه بیکم نه بیکم سادی سادی منم

نور کسب کسب کسب کسب
کسب کسب کسب کسب کسب

فغانم در دلم در دلم
بولنده کجاست کجاست

بیا بیا بیا بیا بیا
بیا بیا بیا بیا بیا

زمانه از من دور با کسب کسب
بودم غم در دلم کسب کسب

بہشتی

بروز سوانه شفق بر او ملغ است
بر کاغذ الله سب بر او ملغ است

بر انکس جام باده ایله نیم مندا و لب
جید مزاجم المعشیر اولغ استغفرین

اول فاشته با بولنده به طوون ایدو
حاشه کونن کو را غلند به اولغ استون

حضرت اولاد و عدد و یک پناه و کون جو
بر بابت و کشته و زخم و تلخ از زبان

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

İSTANBUL
 BÜYÜKŞEHİR
 BELEDİYESİ
 ATATÜRK KİTAPLIĞI

۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

[illegible][illegible]

[illegible]

دریم اول بفرموده اند خط بجان مصف
 دیدی بولید باز بفرموده اند خط بجان مصف
 مصف حسن از بزرگ مکتبه
 بفرموده اند خط بجان مصف
 دو الفبا و درک و اوصاف و غیره مصف
 قصه حاکم الوارطی و غیره مصف
 سنی سیر انبیا و سیر ائمه مصف
 ضمه و شطوط و رساله امیر مصف
 در زمان اولال دوز که نوید ایشان
 کرده تا بگویند که آنچه بخیر بیان مصف

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

خل

فراق باره زارم بهار نیلیدین
کوز و نه اشک و نه طالع زار نیلیدین

کوز غریب به کمالی بر سینا زار
چند زار نشین غار نیلیدین

بهر بهر بهر بهر بهر بهر بهر بهر
بهر بهر بهر بهر بهر بهر بهر بهر

بهر بهر بهر بهر بهر بهر بهر بهر
بهر بهر بهر بهر بهر بهر بهر بهر

بهر بهر بهر بهر بهر بهر بهر بهر
بهر بهر بهر بهر بهر بهر بهر بهر

بهر بهر بهر بهر بهر بهر بهر بهر
بهر بهر بهر بهر بهر بهر بهر بهر

بهر بهر بهر بهر بهر بهر بهر بهر
بهر بهر بهر بهر بهر بهر بهر بهر

کلیه عیب
اینکه در دست مولا
خداوند بزرگوار
بهر بهر بهر بهر بهر بهر بهر بهر

نیکو خلق و نیکو خلق
نیکو خلق و نیکو خلق
نیکو خلق و نیکو خلق

نیکو خلق و نیکو خلق
نیکو خلق و نیکو خلق
نیکو خلق و نیکو خلق

نیکو خلق و نیکو خلق
نیکو خلق و نیکو خلق
نیکو خلق و نیکو خلق

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

راه عشق یارده چشم غبار اشک کز
یوهر نقیب لبه نهشت آنگاه که گم کرد

باغبان گلشن عشق اولدم روح و روان
سستی و اعظمه لاله مارا اشم کرد

سینه ده دانه سنگ بر باد و رفا
یادش هم بن انگلا افتخار اشم کرد

چشمه را شک با بینه ایشار ایدم
اول بوی کس روی یواکلم کنار اشم کرد

طعمه افتاد دهن فوم تلخ چون بر صفا
راه عشق انچه کبر و بسز کرد و بار اشم کرد

نداره ابرو سخی که زرد کردن سبزه انچه
یکم این اولن اوقاف سمرستانه انچه

دل سافه قصور سبزه دلفن طویل اولم
بقالضن بنار سنانه دوبرانه انچه

دو بر چو ربه انسانی فریاد طالب دنیا
جستایی سنگ اطفالی چو دوبرانه انچه

سنگ بود و شک و صفت شکم در دایان الم
باغچه هر گل دوشه سحر و سجاد انچه

حسب تشنگین دل بنار در او دوزل
ابو چون دونه غنچه ادره بر واد انچه

ISTANBUL
KÜLTÜR
ŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

تجربہ
چشم زخم خسته بر آتش آید
دل بر آتش خسته از آتش آید
سختی فریاد اول سوزند ز نوک کرب
اشتی می ز لایه بوی می دل خوشب

تجربہ بند خیمه
ای کجا غصه می می غمناک
عزوه می سی قیام اجل آید
افروغ ز غم خیمه سخی خورشید کداز
البری دگر کداز کلک کاشن
قور قورم زای می غمناک
کشت اولدی دله غمناک
شب غم زلف و دل سودا از
اختیار کل آه اید یسم دور دوز
آه اید یسم نوله سودا کلک طاهر
خیمه ز غمناک
سخت اولدی غمناک
ایله ز غمناک
سخت اولدی غمناک
ایله ز غمناک

ISTANBUL
BÜYÜK
BELEDİYESİ
ATATÜRK

۷۷۱

$$\begin{array}{r}
 ۷۷۱ \overline{) ۵۵۰} \\
 \underline{۵۵۰} \\
 ۰
 \end{array}$$

۹ ۹ ۹۲۹

$$\begin{array}{r}
 ۷۷۱ \overline{) ۵۵۰} \\
 \underline{۵۵۰} \\
 ۰
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 ۷۷۱ \overline{) ۵۵۰} \\
 \underline{۵۵۰} \\
 ۰
 \end{array}$$

۴۰۰
جام عفتل ایچیم اولدم

$$\begin{array}{r}
 ۵۸۵۹۷۵ \\
 \underline{۵۵} \\
 ۵۷۱۹۴۴
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 ۱ \\
 \times ۵ \\
 \hline
 ۵
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 ۱۵۵۷۹۱۷ \\
 \hline
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 ۱۵۵۷۹۱۷ \\
 \hline
 \end{array}$$

ISTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

$$\begin{array}{r}
 ۵۸۵۹۷۵ \\
 \underline{۵۵} \\
 ۵۷۱۹۴۴ \\
 \underline{۱۵۵۷۹۱۷} \\
 ۱۵۵۷۹۱۷
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 ۱ \\
 \times ۵ \\
 \hline
 ۵
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 ۱۵۵۷۹۱۷ \\
 \hline
 \end{array}$$

۲۰۰

48

[illegible]

زلف سپید
 قول سپیدی مع دلداردن بر خط سپید او
 تمام حاجت و دادن نعم دلش هم پذیرا او
 کاره ما مع غیب و کل شفقت که ایان
 ضیای شمس ایان ما شود و شمس حقیر او
 هنر اهل ری عبد انکدر احسان و نوازنده
 کرم نور منزه سندان عبد ملوک اسیر او
 زرد نیاید ممکن جو اوله عالی همایون
 تیشخ فلسه باران کو هسانه جاکبر او
 قوله کلامی شعر اوله اعلاییت اعدان
 رشید است ~~سید~~ او بود ندان خیر او
 م
 فراقی غصه سک کور سک دیور حصت و دیور حصه
 فداک اهل داک ضحاک که مسرود اولد و عین است
 م

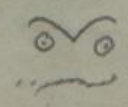
İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

49

•p

•p

Handwritten calculations in Ottoman Turkish script, including numbers and symbols like 'E' and 'V'.

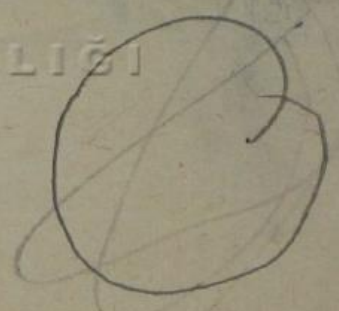

Handwritten text in Ottoman Turkish script.

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

o

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ حِوَالَةَ اللَّهِ أَسْوَءُ لِلَّهِ مِنْكُمْ يَوْمَ تَبْلُغُونَ وَتُرْمَلُونَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

لَقَوْلًا أَحَدًا

بِسْمِ اللَّهِ

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

Handwritten notes in Turkish script, including the word "KİTAP" (book) and other illegible text.

53 9819<171

98<9<171
7<1

<719
4947
98<9<171
7<1

<719
<174

باب پاشا اغریچون بازار
طریقہ کویض
طریقہ کویض

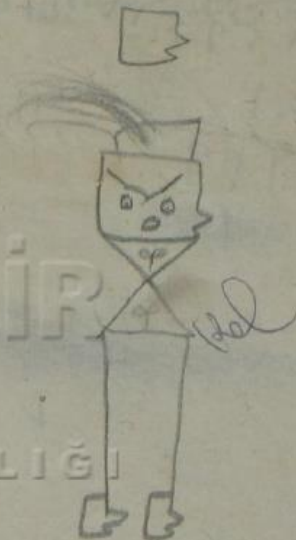
باب کوز اغریچون غوج بودیا
جودان ادطویر مقدار سرکه و بر مقدار آتیه
جمله کسنی حلا ایدوب الله قویہ شفا بواله

98<9<171 7<1

127

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

جام غنچه ایچدم اولدم در دناک عر ضیعو کلام
 مهوره سینیار حلی مرصعت قیلدر کیایم صنو
 عر ضیعو کلام مهوره سینیار

جانم دبدیکیم قصدا بدبو ر جانم داسه آه آه
 حال پریشانم آه
 نقرات
 نایبم ایدر طایم بو آه
 حال پریشانم آه
 نقرات

ما فرمودند در غنچه هر ما ر غنچه آه آه
 مولد پریشانم آه
 نقرات
 کیم ایدر طایم بو نایبم آه آه
 نقرات
 سوداسنی ترن ایلز اب آه آه

آه آه حال پریشانم آه
 ۱۲۳

صباحه
نوری عینم مصطفی افغان
مضامین سلام ایدوب فطری شریقتی سؤال
ایدهرم یوکییم بزه کلورسه پاشکر ایدهرم

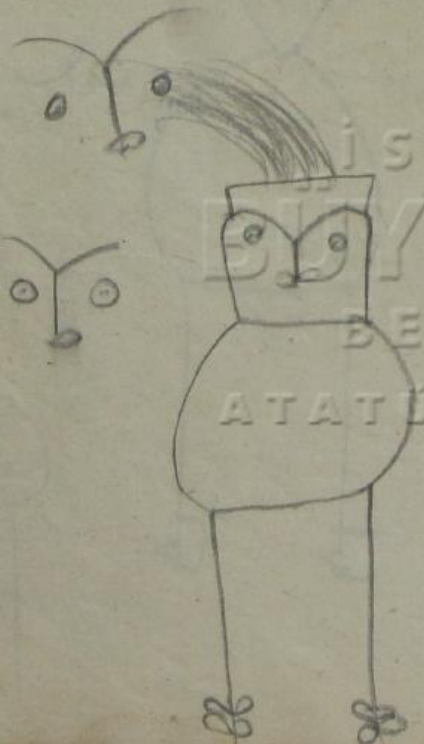
غایند منو منو اولورم اعلا الکمال قداش
اعلا روانی اعلا شام یقلا و پسی کلورسه

غایند منو اولورم صکره سحره اولور

اعت بسا الی راه لرنه لیدر عمل

یوکییم بزه قارور سکردها منو

افغان

جام عظام ايجدم اولدم دردناك عرضيوي
 كلدم مقوره سبتيارم صيت قيايد كيايم صور تان
 عرضيوي كلدم مقوره سبتيارم دلرعا يخرم

سبتيارم سبتيارم سبتيارم

50

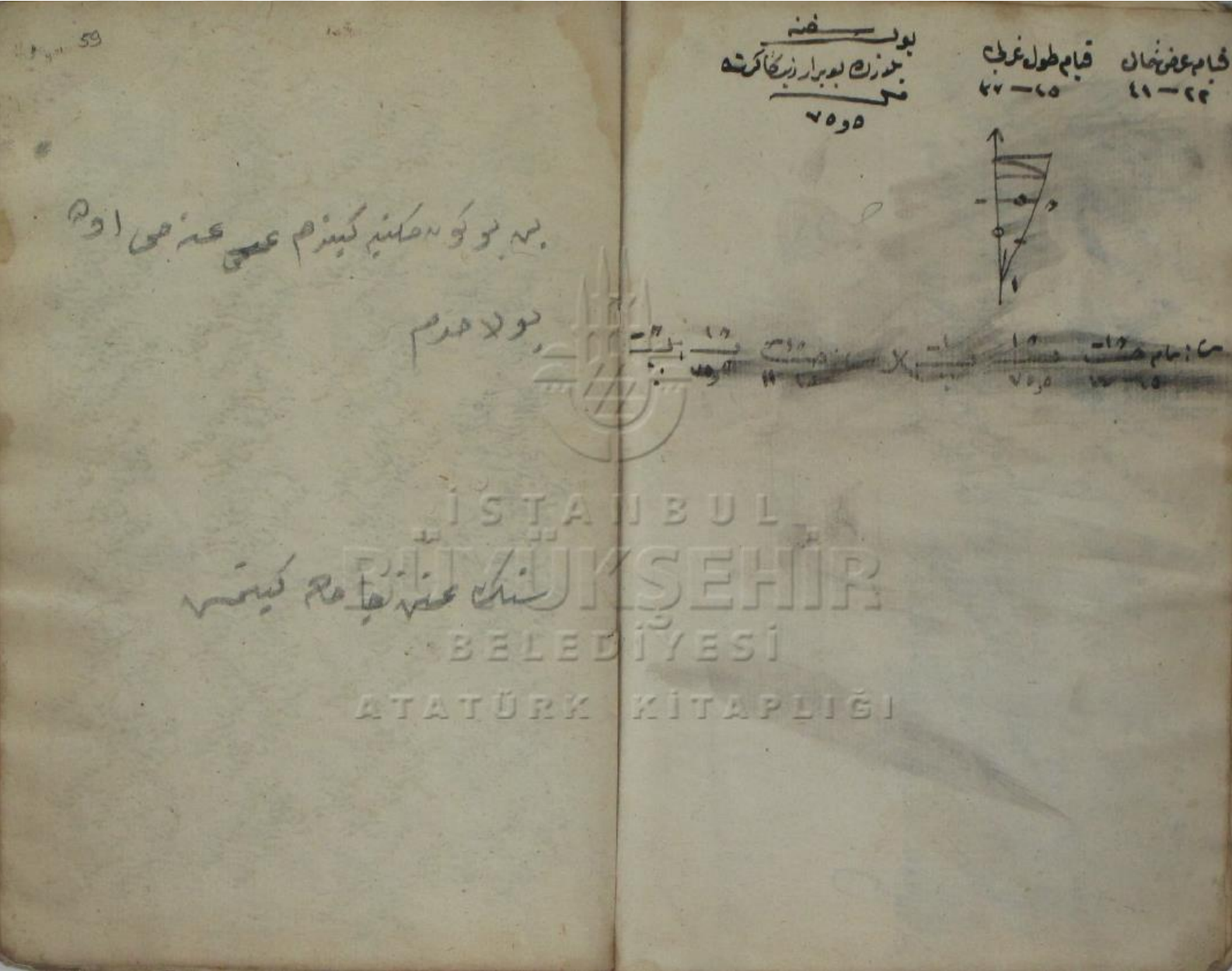
Kel

İSTANBUL
 BÜYÜKŞEHİR
 BELEDİYESİ
 ATATÜRK KİTAPLIĞI

STANBUL
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

64

خطی است
جامه تعمیر و کیمیا غیر
زیرمان از غرضی است
نقص در کمال است
پیش از رسیدن به کمال

[illegible]

[illegible]

66
مستطاب و خوش
سبزه نوای عرب
کوله و جلیب
اغبار و جلیب
اوله و جلیب
وژک و جلیب
وصفا و جلیب
کلمه و جلیب
و شلک و جلیب
و حال و جلیب
قوس و جلیب
عش و جلیب
سور و جلیب
کلمه و جلیب
و نا و جلیب
شکر و جلیب
و سر و جلیب
و بر و جلیب
امکا و جلیب
صا و جلیب
خس و جلیب
اوله و جلیب
و بقدر و جلیب
بار و جلیب
کبد و جلیب
و شلک و جلیب
و نا و جلیب

بلبل براوفاجیه قوشدر نمایت ندانخ خوشدیری کوی براده
 بین یاره قوشدر بارمدای یانغه وار یانغه بینیه قدر
 مولنیه سجادرونه یانغه وار

ISTANBUL
 BÜYÜKŞEHİR
 BELEDİYESİ
 ATATÜRK KİTAPLIĞI

استغفار

ایله ای خوشی له لهجه و خاصا
در انما بلایا داند نام ادا
و عده و صلیبی سوزنه صالحه فایر
طفل دل شدو بر سنگ کرده ابرو وایلا

خدا بر لایو خیار عور فتنه ده
مکروه محسوب اند زرا و او غریب طایر
نیش ازاده نخل کوله باشده نهان
او امر مسکن بلیل حاله هر حاجه سرا

ایده بخنی دیوفا افان دانه ورد بود
استغفار کوی کفا کونیه ارباب شفا

یکجه قاره صواندی و اراسه اخباره
کوزلر کوردن ایدر اقیه کاه عیون

فره باغدر نچ نازله انمش کی بار
چشمه لازم قولنه نابلیکدن اما

باش او زید زای هیچ مهر سوزگار ایدی
انهم عشاقه کمر بسته ده قادی بی وفا

غم فردایی وارط کل کوره لیم اهر و زی
دیدی بر غازی بو غازی یغاز دردی چون کیم بایلا

بوسته نبشته انمش لورک اعتبار اما
هر سکه ایله سین عین جان خجرا

چاک واهان کرمانی نین قوفاتمز
مائه بوسته ده کل کیمسوی ارباب شفا

کوزلر ایدن اوله نبر درون اعتبارک
ذوق بارانله باقه مده باران صفا
تجیزن ایدی اجشتم نرم بار غرق
دو ندر غم دکره بر رخ ورد بفا

کله کیمسوده و انقیاد کور اوادی
سینه کله کیمسوده و انقیاد کور اوادی

۶۸۵۹۷۱
۶۷۴۸۶ - ۵
۶۷۴۷۵۱
۱۵۷۶۶
۱۷۷۷۷۷۷

۶۰۷۱

۶۶۶
۶۶
۶۶
۱۰۶۸
۱۱۰۷

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLARI

مام عتقله

مام عتقله ایچیم اولدم دردناک عرضیم ملام مام

سینجا دندی بقم پیله خورانه ایلدی عتیقه

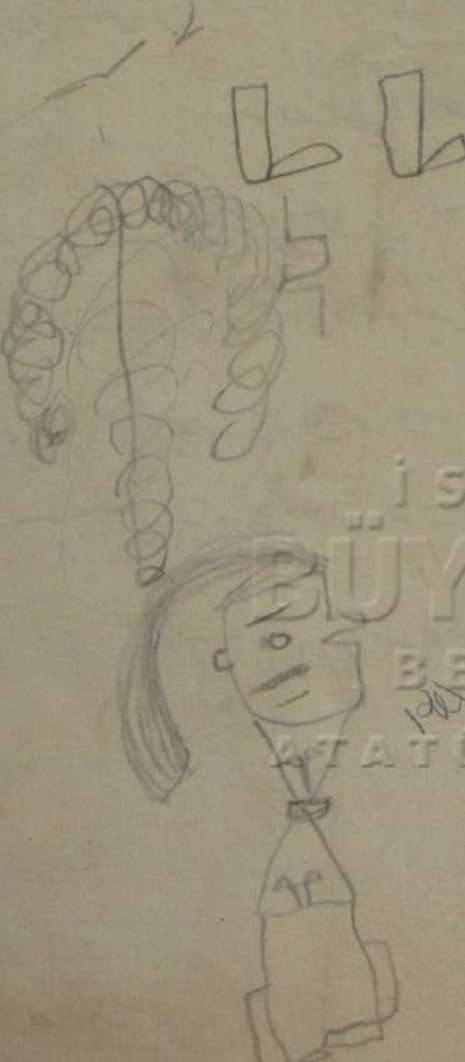
ملام اولماز صطیبیه سولیدی عرضیم ملام مام

مام عتقله

دند

مام عتقله

لا

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

